FLORIN PARASCHIV

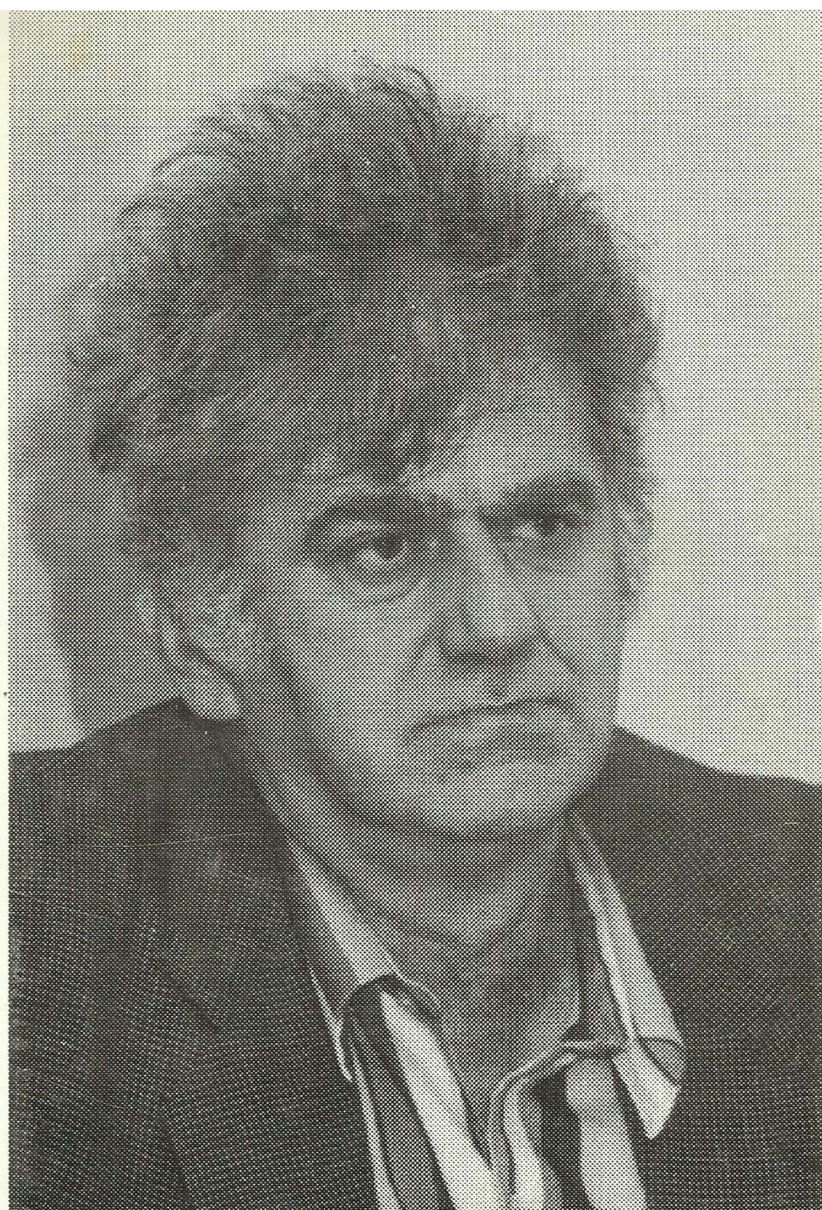
EMINESCU – MAIORESCU

Imperceptibila Junime

EDITURA TRANSILVANIA

FLORIN PARASCHIV

EMINESCU – MAIORESCU
(Imperceptibila Junime)

FLORIN PARASCHIV

EMINESCU – MAIORESCU

(Imperceptibila Junime)

EDITURA TRANSILVANIA

Editor: MIHAI GANEA
Redactor: VIRGINIA PARASCHIV
Tehnoredactor : ALIN OLTYAN

EMINESCU – MAIORESCU
(Imperceptibila Junime)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
PARASCHIV, FLORIN
Eminescu - Maiorescu : (imperceptibila Junime) / Florin Paraschiv ; cuvântul editorului: Mihai Ganea ; postf.: Virginia Paraschiv. - Baia Mare : Editura Transilvania, 2015
Bibliogr.
ISBN 978-606-8423-25-8

I. Ganea, Mihai (pref.)
II. Paraschiv, Virginia (postf.)

821.135.1.09

Nota editorului

Apariţia postumă a acestui volum, este un eveniment editorial nu numai necesar şi drept, ci şi un eveniment aşteptat. Această afirmaţie este legată de ecoul public al primei ediţii postume a cărturarului Florin Paraschiv, ***Viaţa cotidiană în Imperiul Roşu(1917-1945),*** *Editura Transivania, 2015.* Volumul respectiv, apărut în ediţie print, dar lăsat la îndemâna cititorilor şi on line, a suscitat discuţii interesante privind convenţa umaniştilor occidentali cu iadul roşu boşevic, temă în care Florin Paraschiv se exprimă liber, neîngrădit de niciun interes partizan. Aceeaşi libertate de abordare istoric-monografică, aceeaşi temeritate sintetizatoare, pe baza unei documentaţii impresionante, o vădeşte Florin Paraschiv şi în tematica pasionantă privind destinului eminescian, destinul antum şi, ceea ce dă greutate specifică scriiturii, destinul postum. Florin Paraschiv trece cu sensibilitate şi inteligenţă dincolo de clişee şi prejudecăţi, şi compune imaginea unicităţii eminesciene în contextul epocii care îi cuprinde biografia şi creaţia, în contextul mişcării culturale a Junimii, dar şi în corelaţie cu coerenţa decizională a bărbatului de stat care a fost Titu Maiorescu. ***Junimea*** este surprinsă în dinamica ei subtilă de dezvoltare, urmărim pe parcursul lecturii cu surprindere şi interes iţele vizibile şi invizibile

ale acestui fenomen cultural în care strălucirea eminesciană devine şi mai fascinantă, pentru că este raportată la valori spirituale şi intelectuale autentice. Este adevărat că Eminescu, precum orice creator de geniu, trăieşte într-o lume mică şi mediocră care nu poate să-l înţeleagă şi să-l cuprindă, dar nu este mai puţin adevărat că lumea culturală, aşa cum era, a încercat să facă un efort de adaptare la ineditul spiritului eminescian. Tocmai în direcţia acestui efort, prin voinţă şi bunăvoinţă, se îndreaptă interesul major al lui Florin Paraschiv. Îndeosebi preocuparea lui Titu Maiorescu pentru ***filosoful poet,*** constituie centrul gravitaţional al textului pe care îl aducem la cunoştinţa publicului. Un text aflat încă în stadiul de manuscris, care aştepta completări şi finisări ale demonstraţiei , un text aflat încă în plin proces de elaborare. Să ne mulţumim cu ce avem, nu să scrutăm abisurile cuvintelor nescrise. Îmi vine în minte şi ca editor, şi ca lector pasionat şi onest, obiecţiile unui calofil de lux, ***fumisme ,*** cum ar fi spus cu ironie bonomă Florin Paraschiv, în legătură cu textul întrerupt din când în când de anumite semne, observaţii prescurtate etc. Desigur că întotdeauna, în orice conjunctură, cititorul e suveran în percepţia şi gustul său, desigur că domnia sa are pe undeva dreptate că se întrerupe din când în când firul ideii, numai că uneori, să-mi fie cu iertare se mai întâmplă să se rupă şi să se curme difinitiv firul vieţii, cum s-a petrecut cu Florin Paraschiv în anul de graţie 2009, 4 august, iar

manuscrisul să rămână pe-a locuri în faza program, punctual, asta e tot, în rest e vorbărie searbădă. Să revenim la obiectul fundamental al chestiunii, trinomul Eminescu-Maiorescu- Imperceptibila Junime. ***Junimea*** omniprezentă, în cele mai neaşteptate împrejurări, literare, politice, mondene, o reţea teribilă, inclusiv reţea de interese, şi în acelaşi timp o grupare mai mult sau mai puţin declarată, de personalităţi fascinante. ***Junimea*** imperceptibilă, dar redutabilă, Florin Paraschiv aduce în prim plan relaţiile umane, cu bune şi cu rele, condiţia umană în diversitatea ei se descătuşează din informaţia monumentală pe care o pune cu generozitate la dispoziţia cititorului. Ca locuitor al nordului, am fost extrem de sensibilizat de presimţirea şi germinarea ideii Marii Uniri, desigur prematură idee în veacul lui Eminescu, dar pusă în practică în veacul următor. Măreţie istorică alături de firescul cotidian, uneori anecdotic. În evocarea cotidianului viu şi natural, Florin Paraschiv îşi dă măsura de narator, deopotrivă cu vocaţia evocatorului şi scotocitorului de Idee. Demersul lui Florin Paraschiv pleacă de la dramatismul unei realităţi contemporane: Eminescu nu este citit, este evocat memorial ca „poet naţional”, atât şi nimic mai mult, totul se îneacă într-un festivism fad. Pe de altă parte se aud vocile stridente de detractori.

Pe bună dreptate, se cuvine să ne punem, odată cu Florin Paraschiv, dureroasa întrebare cu privire la

capacitatea noastră ca popor de recunoaştere şi de păstrare a tezaurului istoric, intelectual, etic şi spiritual. În ceea ce ne priveşte ne facem cu modestie şi simplitate datoria de a aduce publicului interesat un text de o negrăită frumuseţe şi limpezime, aşa cum l-am preluat de la Virginia Paraschiv care a depus o muncă asiduă pentru aşezarea în pagină a paragrafelor din textul original.

Aduc cu respect mulţumiri Consiliului Judeţean Maramureş, care, prin aprobarea proiectului cultural de restituire a lui Florin Paraschiv, şi susţinerea financiară a acestui proiect, a făcut posibilă apariţia acestui volum de restituire a unui autor important pentru cultura noastră umanistă. Florin Paraschiv nu a fost îndeajuns de cunoscut din timpul vieţii, din aceleaşi difuz motiv care face elitele româneşti să nu facă obiectul recunoaşterii, notorietăţii şi respectului naţional autentic. Acolada comunistă a fost o etapă a damnării spiritului românesc liber şi creativ, dar, din păcate, complicitatea la tăcerea vinovată continuă, precum se vede, fără termen limită. Textul lui Florin Paraschiv, gândit şi redactat pe parcursul a decenii de cercetare şi reflexie, este de o exemplară actualitate. Ca editor mă simt şi onorat şi obligat să aduc la lumină o astfel de scriere vie, de o perpetuă şi provocatoare actualitate .

Mihai Ganea

mottouri:

"În noi nu izbucneşte numai raţiunea mileniilor, ci şi nebunia lor. Este periculos să fii moştenitor".

Friedrich Nietzsche

"E o idee profundă în expresia Beschrankter Untertanenverstand. Ochii mulţimii nu se deschid pentru ca să nu se sperie de abisul de nenorocire către care merge, ci capul ei se îmbată cu umbre,cu plăceri. Laisser vivre!"

Mihai Eminescu

"Rezervă, discreţiune, cumpătare, în genere negaţiune şi în rezumat abnegaţiune".

Titu Maiorescu

"Ceea ce stârneşte mila în privinţa unei mulţimi ascultătoare nu este de-a o vedea expusă primejdiei printr-o voinţă care îi este necunoscută, ci faptul că ea este târâtă în primejdie printr-o greşeală care îi rămâne necunoscută"...

Karl Kraus

INTRODUCERE

Cumpăna între milenii a aflat gândirea occidentală pradă unei bănuieli apăsătoare: reflecţia noastră modernă-prea-omenesc-de-modernă se auto-suspectează de sadomasochisme, lipsă de prospeţime, strangulare. Iar memoria colectivă, lamura şi elita incluse, traversează o confuzie sufocantă, mai ales nu mai avem, nu ne mai suportăm memoria...De parcă am suspiciona-o că ne readuce Cunoaşterea în hlamidă. .

Bine procedează George Anca, împrospătând ideea lui N.Bagdasar din1938: deja, încă de atunci civilizaţia europeană (între timp, dominată de un trend acut "materialist, american" făcea contrast scandalos cu cultura indo-orientală a sufletului, a interiorului, Tagore se incorporase firesc în cultura română a deceniilor '20-'3o de veac XX. Numai că prin înclinaţia sa"sovietică", Tagore a zguduit încrederea în incorporări oneste...

De ce-l mai deschidem atât de rar pe Eminescu? Încă ne poate învăţa câte ceva, uităm nesimţitori de "vremea/ce vremuieşte-adânc în tot ce e"(O, te-nsenină întuneric rece), sau că "dară din neputinţă, /Se naşte ironia vieţii noastre"(Demonism), sau că "viitorul un trecut mi-i pe care-l văd întors" (Mureşanu), sau că mereu un Mag, regizor al istoriei oculte, nici sacre/nici profane,citeşte "semnul întors"(Memento mori).

Mult s-a aplecat excelentul sculptor Dimitrie Paciurea asupra temei "Sfinxului"(ca şi asupra

"Himerelor"), cu mâna izbucnind singuratic din corpul animal. Mâna, cu a sa semnificaţie de gest creator...S-ar zice că Sfinxul e o taină fără sfârşit, ca şi geniul omenesc insondabil şi nu-i de loc exclus ca-pentru profilul reflexiv şi tragic al Sfinxului său-Paciurea să-l fi avut în vedere şi pe Eminescu, a cărui insistenţă în tema geniului e vădită de la ***Geniu pustiu*** până la ***Luceafărul*** şi ***Odă în metru antic***!(1)

Încă ne poate fascina dilematica reflecţie eminesciană: "Durerea mea cumplită-un veşnic Ahasver", oh, nici Satan nu mai e ce-a fost: "Căci tu nu eşti în stare să nimiceşti nimic"(Mureşanu)...Cum să n-ajungă Eminescu la indica Maya? În budism, "maya" este doar una dintre cele "24 minore şi diabolice pasiuni"!

Să existe pe lume răsplata faptelor bune? Bouddha nu credea în mod deosebit în suflet, dar poporul credea şi Iluminatul nu ţine să schimbe credinţa, spre a nu goni poporul spre eronatul nihilism (ucchendvada). E rândul lui Eminescu: "Cel ce în lume a dus numai durerea/ Nimic n-are dincolo, căci morţi sunt cei muriţi"(***Împărat şi proletar***). Fie la brahmani păcăleala oamenilor cu răsplata de dincolo, Eminescu rămâne de partea budismului!

În ***Convorbirile literare*** din 1872, însoţindu-şi traducerea Aforismelor lui Schopenhauer cu o notiţă, Titu Maiorescu afirmă onest că filosoful german pesimist a îndrăznit să reînvieze metafizica budhistă în mijlocul Europei creştine. Ce ecou crâncen putea să aibă ideea şi asta nu la vreun piţifelnic de rea credinţă al

epocii, sau la cine ştie ce lector inocent, dar chiar la un avizat mai târziu ca Onisifor Ghibu: cum adică, ne trezim noi românii trecuţi de la creştinism la "budhism", prin tupeul filosofic conjugat al domnilor Schopenhauer şi Maiorescu?!(2) Eminescu nici nu mai e pomenit în scandal...

"Nihilismul", cel rezultat din gnoza iudaică, sau cel fals, provenit din prea de tot inocenta interpretare a budismului indic, a stat în atenţia binecuvântată a unor savanţi ca Gerschom Scholem şi Ioan Petru Culianu, cum altădată a lui Friedrich Nietzsche. Ce păcat că în cazul ultimului, se pripeşte profesorul Maiorescu în cursurile sale filosofice, prin 1906-1907: "Nietzsche...nu e filosof, ci un aforist alienat", evanghelie a cinicilor şi ariviştilor, profitor de lacunele pozitivismului!?

Parcă numai acum şi numai în România s-ar fi epuizat angoasa metafizică a inşilor confruntaţi cu dramatismul condiţiei umane (doar moderne?), a omului-în-stare-socială?! Lumea iluziilor (cândva/undeva, Maya numită) e minată de disperaţii lucizi, cei ce mor spre a se naşte în/din discursul de compozitor al unor Schopenhauer şi Nietzsche, dar şi Eminescu- Cioran. Şi tare bine procedează Gabriel Liiceanu, amintindu-l pe Bouddha ca nenumit întemeitor al privirii metafizice disperat-lucide.

E desigur altceva decât îngustul concept de "nihilism" social- politic, de sorginte răsăriteană, ce apare în dezbaterea românească de după 1880, spre a fi separat de ideea socialistă. (3)

Cât s-or fi ridicat a uimire sprâncenele lui Maiorescu, uluit în faţa unor astfel de versuri, ce investighează zona nefiinţei(Nichtsein): "Nu e nimic şi totuşi e/O sete care-l soarbe/E un adânc asemene/Uitării celei oarbe", zona unde apele uitării şi ale memoriei se unesc, călătoria în bucla din afara Timpului...Doar astfel, poate numai astfel se revăd originile şi devine posibilă re-amintirea unei cunoaşteri, una de care Luceafărul îndrăgostit n-ar mai fi dorit să aibă ştiinţă...

Cunoaşte desigur Maiorescu destule despre gingaşul mecanism de gândire ce dãruieşte astfel de superbii cutremurătoare. E şi Platon aici, dar nu numai. Herr Professor-bănuim cu dinadinsul-cată a-şi "re-aminti" ce- i scria Poetul în 1874, de la Berlin: să afle demnitarul de atunci şi Kulturtrager-ul din veac, că el Eminescu neaparat filtrează gândirea filosofică străină prin die intuitive Wiedergeburt (re-naştere intuitivă), pânã ce atinge senzaţia de aromă a pământului reavăn din sufletul propriu (in meinem Innere), uite de pildă, e de acord cu "voinţa şi reprezentarea" lumii după Schopenhauer, dar a zăbovit (anume?) pe acel "Das Ding an sich" (lucru în sine), pe care filosoful german-atât de iubit şi de Maiorescu-îl transpune în Nichts (nimicul). Nici nu e mulţumit Eminescu, cel de la Berlin, de sistemul lui Hegel, cum să crezi identice unind cugetare şi existenţă (Denken und Sein)?! La gânditorul Eminescu, sistemul porneşte de la un "das Zeitlose"(atemporal) şi ideea zburdă printre antinomiile acestuia, (6) lucru util până şi în istorie, politică etc., zice cel care va scrie Poveste indică...Iar cugetarea,

eliberată din chingile hegeliene, se va putea dedica şi nonexistenţei/nefiinţei (das Nichtsein).

Ce înseamnă să fi dotat cu sensibilitate şi intuiţie metafizică? Cu siguranţă, să percepi multistratificarea Universului, să te minunezi de stările multiple ale fiinţei, să te desfeţi de spectacolul mirabil ştiind că nu există sfârşit al Lumii, ci al unei lumi...Înzestratul întru metafizică contemplă geometria Lumii, spirala ciclurilor ei, mângâind veşmintele succesive până la nucleul adevărat, posibil Increat sau Non- Fiinţă! Dar se cuvine ca sentimentul metafizic cu care întâmpini dureros de dulcea inconsistenţă a Lumii, atrocea ei iluzie, să se doteze cu-vorba lui Dan Stanca-"otrava unei beatifice melancolii". Şi ar mai fi, cred unii, o siguranţă a gândirii de spaţiu ortodox în a detensiona naivităţile spăimoase ale altor culturi, prin simţul liturghiei cosmice.

S-ajungă "Nimicul" un Absolut? Uite că se poate în viziunea şcolii Mahayana, Absolutul nu înseamnă alta decât tocmai dorinţa saltului în vid (sunya), dorul atingerii Nimicului! Ce grăia Bouddha, numai zâmbet?" Acela este rătăcitor, acela este sărac, acela este vid, acela este lipsit de substanţă!" Aşadar, vid (sunya) şi lipsit de substanţă(anatmaka)...Îndată după vârsta de 20 de ani, Eminescu se va instala în această hermeneutică subtilă, concepând versuri aparent obscure, oricum fioroase!

Trebuie să-l fi fascinat pe Eminescu-sunt urme-proverbul românesc "Ceasul umblă, loveşte, iar vremea stă, vremuieşte". Mircea Vulcănescu distingea în acesta, durata istorică de durata cosmică. Bănuim că Eminescu a fost câştigat de indiferenţa duratei cosmice, era chiar

dorul spre "Nimic". (7) Acesta ni se pare chiar Absolutul eminescian, căruia i-au dat târcoale avizate Rosa del Conte, Mircea Eliade ş.a. Dar s-a stabilizat îndeosebi Constantin Barbu.

E posibil ca Eminescu să fi conceput "Nimicul" şi ca pe o indiferenţă a Fiinţei-Dumnezeu, capabilă-vorba lui C. Amăriuţei-să adoarmă cu capul pe un clopot, ca uitare de Fiinţă golită ontologic!

Într-o variantă a Luceafărului, apare îndemnul: "Şi dacă vrei să fii un sfânt,/Să ştii ce-i chinul, truda, /Îţi dau un petec de pământ,/Ca să te cheme Buddha". Iar în caietele sale, Eminescu notează: "Eu sunt budist... creştin la puterea a 10-a". Unui "fervent bouddhist" (Caragiale) ca Poetul nu putea să-i scape că "petecul de pământ" al omului sfânt poate fi pădurea sacră, în care acela scapă de ispite prin luminoasă încântare ascetică! E mai ceva decât singurătatea pădureaţă (Waldeinsamkeit) pe care o deprinsese Eminescu de la Tieck (Zoe Dumitrescu-Buşulenga).(10)

Este atitudinea lui Eminescu faţă de "Cezarul" de pe malurile Senei o introiectare în Puterea dictatorului-filosof, cel aflat în tainică legătură metafizică cu revolta celor umili? Ar fi o pedeapsă meritată pentru Franţa duhurilor rele de răzmeriţă universală, abhorate de Poet!? O fantomă a Puterii în "faeton de gală"..."Astfel să aud/Repovestit ca de-o străină gură/Viaţa ăstui biet, sărman Cesar/...asta-i diferenţa între viaţă şi poveste/...pîrău de sânge închegat/unde-mpăratul este cerşitor"...De-ale avatarelor! "Cezarul", mixtură a celor

doi Napoleoni, meditând la malul lui Okeanos despre Puterea amăgitoare.   Reîncarnare în tânăr voievod...

Observă Eminescu, ajutându-se cu savantul Miklosich că "voievod" e compus din "voi"(=bellum-război) şi "voditi"(=ducere), aşadar semnifică un conducător în război, belli dux, Herzog, Duc, iar Mircea cel Bătrân se numeşte"Grand Duc"!

Nu neapărat din *parti pris*, G. Călinescu îl ataşează "Şun-ului" său pe sentenţiosul Eminescu din Glossă, de altfel în bună tovărăşie cu Ion Creangă şi Anton Pann. (11)

II

Pornind de la filosoful preferat, Schopenhauer, Eminescu îşi aminteşte că e indiferent sub ce semn naţional te iveşti pe lume, oricum trebuie să aparţii cumva unei etnii, chiar dacă te nenoroceşti prin aceasta! Cu ultimele zvâcniri ale fiinţei, budistul Eminescu se defineşte-cât general/cât particular-"omul din Ipoteşti" şi astfel îl pomeneşte cu tâlc Luca Piţu. Eminescu îşi nota în caietele intime că "omul ca atare e al omenirii", numai că în arătarea lui mărginită,el aparţine unei părţi definite a omenirii, doritoare a se împlini în misia ei pe lume, aşadar omul e îndatorat să-şi pună toate puterile în misia părţii sale de lume. (1)

S-a observat că se produc manipulări ştiinţifice, spre a se proba construcţia istorică a identităţii naţionale, evoluţia literaturii e atrasă şi ea în cursă, de pildă Omul din Ipoteşti e ataşat "poetului naţional", aşadar devine erou mesianic şi constructor identitar al culturii şi naţiei române...Nu se cuvine ignorat că universalismul politic al modernităţii s-a trezit, în fapt, fragmentat într-o serie de "particularisme naţionale", izvor de întâmplări problematice.

Eminescu e pedepsit şi el pentru că se trezea insistând uneori pe drepturile membrilor adevăraţi ai societăţii...Poate că de aceea îndrăzneşte Cristian Preda să anuleze dintr-un condei gândirea politică a poetului! De aceea resping şi alţii acest sector eminescian. Aşa ne-am pricopsit că în Statul de drept, o culegere de eseuri politice ale lui Eminescu este amestecatã împreună cu „Mein Kampf” a lui Hitler într-o plângere penală, ce a poposit în "Anul Eminescu 2000" pe biroul Parchetului din Bucureşti!?

Câte un profesor german românist observă binevoitor că, în lipsa pătrunderii gândirii filosofice a lui Eminescu, nici reflecţia sa politică nu e înţeleasă, nici ambivalenţa patriotismului eminescian, nici "antisemitismul" său şi nici chiar "pasivitatea" patriotică de care e cuprins când şi când Eminescu...

Cum Poetul a fost intim junimist, să ne amintim că-după criteriile valabile în România anilor 1860'-1870'-junimiştii erau naţionalişti, din oportunitate politică, precum P. P.Carp, sau din sentimentul inutilităţii, ca V. Pogor, iar alţii rezervaţi...În ce-l priveşte, Titu Maiorescu

opreşte moale excesele unor colegi junimişti, apoi-dacă-l credem pe G.Călinescu- Maiorescu ar fi devenit un xenofob, bine cântărit la cuvinte şi îndestul de hotărât cu evreii în politică şi mai cu seamă în cultură! Junimea aşează raporturile cu evreii în termenii concurenţei economice...Iar Maiorescu resimte faţă de tipul iudaic în cultura umanistă un soi de idiosincrasie socio-spirituală!?

Cum romantismul, îndeosebi cel politic-o ştiu atât Eminescu, cât şi Maiorescu-e primejdios Ordinii şi Creaţiei, trebuie să-i fi plăcut mult lui Eminescu ţesătura intimă a gândirii Junimii(aşa cum o interpretează, excelent, Sorin Alexandrescu), datorată decisiv lui Titu Maiorescu, anume proiectul ca o elită intelectuală să încerce a disciplina corpul social, cumva idealul cristalului prusian, sau spaţiul civilizaţiei Nara, să zicem. India Tradiţiei nu-i insinuată, dar bănuim aspiraţia unei elite către o Ordine în Adevăr şi Dreptate. Da, cavaleri ai unei francmasonerii intelectuale (după dorinţa lui Maiorescu) cu puţini iniţiaţi, ce se recunosc între dumnealor după aspiraţia către o lume impersonală a Idealului, aflaţi aceşti iniţiaţi într-o stare de fericire stranie-va aprecia Duiliu Zamfirescu-, mai cu seamă exultantă, în parte melancolică!

Parcă spre a-şi legitima simpatiile conservatoare, junimiştii intră în loja masonică ieşeană "L'Etoile de Roumanie", condusă de George Şuţu. Se înregimentează fruntaşii, dar şi o parte din "caracudă". Eminescu, nu.

În Iaşul din 1866, când ***Junimea*** elitară începea să asalteze civic, ***Gazeta de Iaşi*** e de-a noastră...-oferă dări

de seamă despre cuvântările junimiştilor, dar nu-l remarcă pe tânărul preot Ion Creangă, care rosteşte în aceeaşi adunare ceva interesant tocmai pentru ţesătura intimă a ideaţiei Junimii: "Învăţătura elementară, care până acum nu este destul de bine organizată". Ce nu convenea, că nu era "boier" şi moţat?! Mai târziu, Junimea îl va recupera ca povestitor duhliu, deşi i-ar fi fost mai necesar ca povestaş şi om de idei, chiar "scriitor". Şi Miron Pompiliu observă că numai acel învăţământ "al începutului" este raţional-folositor, dacă poate continua dezvoltarea inteligenţei pe firul naturii însăşi. Va surprinde N. Iorga această latură educativă a unora dintre oamenii Junimii, de exemplu elogiindu-l pe "ultimul junimist" Constantin Meissner pentru "libertatea prin cultur a ţărănimii", aspect implicit al activităţii sale de management pedagogic.

Junimea se întemeiază din pătura redusă / luminată/conştientă/cultă, o-vezi bine-aristocraţie *de la lumiere*. Junimea e altoiul reacţionarismului luminat din România! Rămâne de văzut dacă va prinde...

O glumiţă(şi nu prea...) aruncată la banchetele Junimii insinuează şi un altfel de îndemn al începuturilor: "Să facem societatea a celor treisprezece! "Suntem în plin Balzac...

E încă un merit al Junimii de a-i fi ataşat, individual, pe membrii invizibilei Loje Iohanice româneşti, Ion Creangă(un "Ioan al Inimii") aflat în consubstanţialitate spirituală cu Aminul-Maestru Eminescu, demni urmaşi ai unei Collegia Fabrorum , organizaţia secretă a

lucrătorilor în spirit, cei capabili să armonizeze simbolurile vechii şi noii credinţe.

"Junimism" înseamnă-odată pentru totdeauna-incapacitatea privirii indulgente asupra "funcţiilor", îndeosebi represiunea şi cenzura, cei nobili nu pot juca rol de "Torquemada", asta se pasează fanaticilor / plebeilor/pehlivanilor, orice deraiere din starea de junimist cere grabnică reintegrare în inteligenţa originară!

(....)

Eminescu (Aminul-Maestru al Lojei Iohanice româneşti) intuieşte, fireşte, această aspiraţie junimistă şi-i sugerează lui Maiorescu o politică-să-i zicem acum neo-conservatoare-instruită de deschiderile unor "Zeitlose"(atemporalul)şi "ererbte Vorrecht"(nu atât privelegii moştenite, la care şi Eminescu ştie că ar fi fost dreptul "liberalilor" să protesteze , încât-credem-preeminenţa unui drept al însuşirilor dobândite). S-ar răsfrânge astfel în politică ceva misterios, ivit din Tradiţie, o alchimie meritocratică, nici vorbă aşadar de banala "avere"...Eminescu ar putea adăuga din bătrâna înţelepciune indică şi jocul puterii încântătoare(lila hladini sakti), prin care Işvara "domnul lumii" seduce erotic.Şi politica cunoaşte seducţia!

Mai că-l ierţi de confuzie pe simpaticul pontif junimist Vasile Pogor(Nirvana-Calea vieţii a sa e mai degrabă "Tao"...), dar o face ca grup şi castă: "Şi eu cu fruntea senină, calea vieţii am urmat/.../(ei) Trăiesc numai cu speranţa de o dubioasă splendoare, /Jertfind

chiar scurtele zile date unui muritor". Mă rog, mai există şi deziderate pioase...Junimea chiar a avut iniţial doar aspiraţii pur literare şi abstinenţă programatică de la viaţa publică(exceptând conferinţele), dar a trezit-o apelul unui ministru conservator către Titu Maiorescu: la ce bun literatura, dacă e periclitată ţara prin pasivitatea oamenilor de ordine?

Da, se coalizează "elementele de ordine", fie şi sub liderul Lascăr Catargiu. În aprilie 1871, emisarul conservator Costa-Foru îl contactează la Iaşi pe Maiorescu şi obţine asentimentul junimist la gruparea dreptei. Se va observa de analistul Şt. Zeletin şi nu numai, că boierimea conservatoare românească s-a priceput să-şi alieze elita politică şi culturală la principiile de Ordine ale "lagărului reacţiunii".

Dar Maiorescu e repede dezamăgit de prietenii cu care a pornit-o pe linia Ordinii, Carp & co.se dovedesc molâi şi anemici...Poate numai el, Maiorescu, a dorit-o în complexitatea ei culturală şi civilizatorie, această Ordine. El e convins,dintru început, că idealismul nu e atât important prin ceea ce poate săvârşi pozitiv în politică, dar prin ceea ce împiedică, vulgaritatea care-cel puţin-nu mai cutează să se arate în faţa lui.

Iar pentru practică să reflectăm,împreună cu Adrian Botez, de nu cumva onestul Cetăţean Turmentat caragialesc a intrat în vrie tocmai pentru că i-a rămas-aproape numai lui-ca-n teatrul absurd, Ionesco şi Becket, să zicem-răspunderea omului de Ordine într-o lume ameţită, ea şi nu el! (...)

Observă şi gazetarul Eminescu că fie ea democraţia viabilă, numai că "demosul" fi-va adeseori un suveran cam inexperient, nestatornic, lesne crezătoriu şi cu viaţa absorbită într-un veşnic prezent, toate făcându-l la drept vorbind pe acest "demos" ca şi inapt pentru adânca reflecţie asupra interesului public...E atunci rândul celor cărora Maiorescu le adresează îndemnul jertfei ideale. Sigur, nu poţi elimina substratul "material" al vieţii indivizilor într-un Stat, dar "jertfa" se cuvine să existe şi să fie perceptibilă ca emanaţie curată a sufletului unui om ce sacrifică pe altarul patriei. E altceva decât jertfa lui Ana şi Manole.

Maiorescu atrăsese atenţia că "naţionalitatea" nu se cuvine nicicum să fie un pretext spre a ascunde lenea, barbaria şi instinctul primitiv/ teluric/brutal! Deci, naţionalitate în marginile adevărului, rezumă Eminescu crezul politic junimist. Şi "naţiunea ca formă de conlucrare sufletească", adaugă subţire tânărul Slavici. Eminescu ar plusa, cu oarece sensibilitate masonică, în acelaşi duh al "geniului neamului"

Şi se cuvine adăugată lichidarea teoretică a oricăror îndreptăţiri posibile la importarea nechibzuită(unkritisch) de instituţiuni străine...Iată, s-ar amuza Eminescu, cum depind istorie/drept/ politic de jucăuşul "Zeitlose". Aşadar, o luminată politică neoconservatoare, credibilă şi organică ofertă.

(...)

*

* *

Instituţii, mda...Dar ideile? Cu bunul ei simţ grosier, Junimea boicotează încercările lui Eminescu şi ale altora, puţini, de a aduce roadele unui anumit soi mai dificil de cultură germană! "Bunul simţ" respinge aceste roade, din-aşa zicând-imposibilitatea asimilării cu mentalul românesc şi cu stadiul de dezvoltare al culturii naţionale. Bun, treacă- meargă filosofia unor Fichte, Kant, Hegel, se suportă şi Schopenhauer, dar în propaganda lui Eminescu, poate nici mintea sa nu face faţă(?!), a colegilor de cenaclu e sigur insuficientă...O crede hotărât memorialistul G. Panu. Nu vor fi tolerate productele ce vin, posibil, pe filiera Schopenhauer: purul raţionalism, budaismul(!), metempsihoza, îndeobşte "supranaturalul". Ce mai, adică autori ca Eminescu produc confuzie! Marile spirite se-ntâlnesc, cel mai tare în toată lungimea epocii se agită Hasdeu, vituperând "microbii pesimismului", pe "microschopenhauerii" şi în genere "cuimoasa şcoală a lui Schopenhauer" care împiedică fixarea luminoaselor idealuri de tip "48" în neamul românesc!?

(...)

Un anume mesaj al Poetului către patrie avea să fie respins de cercul ieşean al Junimii: în poemul ***Mureşanu***, Eminescu meditează asupra destinului românesc, ca şi al omenirii în ansamblu, Dumnezeu i-a părăsit pe oameni(români, incluşi), lumea cam vieţuieşte într-un vis nefondat! E vorba de o slăbiciune a Statului, ameninţat de neant şi de vis. Parcă exista în Eminescu o ideaţie naţională, peste care Schopenhauer şi budismul abia urmează să se suprapună. De pildă, dacă nu-l

iniţiază/redactează, studentul vienez Eminescu se declară de acord cu textul unui mesaj către pateticul D.Brătianu...Or, mesianismul nu se plia pe gustul Junimii. I . P . Culianu reţine oricum din această efervescenţă eminesciană atracţia către "îngerii popoarelor". Iar noi observăm insistenţa în captarea metafizică a Răului, între altele aflăm că studentul berlinez Eminescu selecta în caietele sale poezia germană ***Verdirb du Bosewicht(=Tulbură tu, Căpcăunule).***

Indiferent ce cred junimiştii/caracuda/papugiii de la Iaşi, Eminescu şi Maiorescu gândesc Răul ca nişte inşi constructivi. Maiorescu e convins că omul rău se pierde prin partea sa cea bună, iar omul bun prin partea sa cea rea. Eminescu zice că numai statornicia în Rău a celor răi poate asigura victoria celor buni şi vai de nefericitul veac în care nici cei răi nu mai au caracter! Şi cade ca o ghilotină versul din Mureşanu, anume subliniat de Eminescu: "Că sâmburele lumii e eterna răutate!!" Iar articlerul îl prelungeşte pe Poet: vai de ăst veac nefericit, nici Răul nu mai e ce-a fost...Et c'est pour cause. Şi cu intimă adeziune extrage Eminescu-dintr-o conferinţă a lui Maiorescu-observaţia amară a Magistrului că Răul e ultima zvâvnire a fiinţei.

Fragedul public român din anii '1880-1890 urma să asculte-pe cât posibil de Maiorescu (în disputa sa cu Gherea)-că legat de Eminescu emoţia noastră impersonală se poate găsi şi ceva util în legătura firească a Egoismului cu Răul şi izbutinţele artistice eminesciene în temă.

Îşi are locul aici şi iniţiatul Caragiale: nu cumva tocmai Cetăţeanul Turmentat e alesul cruciat al luptei contra Răului?! Poate că acest honnete homme îi selectează pe agenţii Răului, spre a-i anihila, limitându-i în dharmă...Bine hotărăşte Adrian Botez, Caragiale echivalează Răul-ca naştere -cu Facerea lumii!

(...)

Să zicem că n-au pornit toate numai din mintea lui Schopenhauer! Tocmai posedând la asemenea nivel de har minte de filosof, patriotism cu bună măsură şi demnitate fiinţială budistă, Poetul nu putea fi niciun "anti" dubios, antisemit îndeosebi.

Într-un concept epistolar din 1876, Eminescu pomeneşte de modeştii formatori intelectuali ai adolescenţei sale, dunkle Ehrenmaner. S-a propus de editori echivalentul "spirite pieze rele", dar Paul Cornea propune "oameni onorabili, însă de reputaţie dubioasă"(din punct de vedere literar, fireşte). Am putea zice:...Aşadar, ne întâlnim cu insatisfacţia Poetului faţă de inşii oneşti, dar mediocri!

Spune oracular Eminescu, într-o zi de februarie 1880, că lui("nouă") nu-i inspiră respect decât fie inteligenţa superioară, fatalmente osândită a urma adevărul, oricare ar fi purtătorul ei; fie caracterul superior, la rându-i osândit întru adevăr, oricare i-ar fi inteligenţa. De exemplu, pe inteligentissimul sir Bacon de Verulam "mărimea creierului" l-a condamnat să fie rob adevărului, scriind ***Novum Organon***, în ciuda caracterului personal deficitar. Iar prin fraţii Goleşti, cu

care suntem mai acasă , înţelegem valoarea caracterelor statornice şi limpezi, în pofida mărginirii lor intelectuale...Aşadar, izbeşte Eminescu, tot ce se aşează la mijloc, aurea mediocritas, oroare a dualităţii omeneşti atotîntregitoare, un ce "jumătate onest, jumătate inteligent" se constituie într-un nimic pentru "noi, lume problematică". De nu cumva e sălaşul dezgustătorului "advocatus diaboli"!

Cu limpezime observăm că ambii Dioscuri ai Junimii, Eminescu şi Maiorescu, se află în rarisima situaţie de a fi-deopotrivă-inteligentissimi şi oameni de mare caracter. Nu totdeauna îi este net favorabil public Eminescu lui Maiorescu, de exemplu când pontiful junimist publică articolul său politic în ***Deutsche Revue***, în 1881, Eminescu comentează prompt: "Dacă ne- am închipui naţiunea întreagă concentrată oarecum într-un singur om, într-o singură conştiinţă individuală, am vedea că în momentele actuale acea conştiinţă ar fi nedeterminată şi turbure".(...) Unul dintre Dioscuri fereşte orgoliul amândurora!

Urmează o chestiune în care ambii vor avea nevoie din plin de ambele alese însuşiri, spre a se pronunţa relativ în contradictoriu şi a păstra bunele relaţii speciale: situaţia evreilor din România.

*

* *

\- *evreii*

Pe când se pregătea amplasarea unei statui Eminescu(pentru anul jubiliar 2000), în scuarul din

preajma fostului templu israelit din Cernăuţi, apare un apel suspect din partea unor foşti deţinuţi(inexistenţi) în lagăre naziste, care acuză de blasfemie la adresa victimelor Holocaustului poziţionarea în preajmă tocmai a unui Eminescu! Spre onoarea lor, evreii cernăuţeni anunţă că nimeni dintre ei nu protestează împotriva statuii lui Eminescu, cu totul dimpotrivă.

S-ar zice că evreii spaţiului românesc l-au iubit sincer pe marele poet, i-au ştiut poeziile pe de rost, au compus romanţe pe versurile lui, l-au tradus în limbi de circulaţie+idiş/ivrit, l-au tipărit în ediţii splendide în tipografiile lor...Parcă sunt fericiţi aceşti evrei că în poezia eminesciană demersul antisemit lipseşte cu desăvârşire! Aşa că au ignorat, delicaţi, prezenţa discursului ca şi antisemit în articolele lui Eminescu...Să reţinem reproşul din 1990 al rabinului Moses Rosen: dacă Eminescu ar fi apucat Ausschwitzul, ar fi regretat ce a scris despre evrei!

Trecând prin Suceava, Eminescu observa că şi acum, acelaşi râu curge ca şi odinioară, pe sub aceeaşi poală de deal, în vremurile de strălucire ale capitalei domneşti, doar că acum biserica Mirăuţilor e de când hăul o ruină, simplă moaşte de piatră, pavajul uliţelor se rostuieşte cu pietre de vechi morminte, iar-culmea pentru Eminescu cel sumbru-acolo unde cândva pârgarii ţineau sfat cu Şoltuzul Sucevei, acum vorbesc nemţeşte consilierii evrei. Pentru Hasdeu, tragedia Bucovinei cată a se reflecta în "sinistrul" der-die-das! Culmea decadenţei-continuă Eminescu-ar fi aceea că românii bucovineni trimit în parlamentul Imperiului pe câte un evreu şmecher, păcăliţi, cumpăraţi de malonest...Dar

evreul poate fi şi simbol înţelept, cum reţine tânărul Eminescu pentru ***Sărmanul Dionis***, de pildă.

Dar un preot catolic german din Praga publica la Munster, în 1871, o carte murdară: „Der Talmudjude-Zur Beherzigung fur Juden und Christen aller Stande”(=), care reactualizează întunericul medieval prin ideea crimei rituale, de care s-ar face vinovat "jidovul talmudic". Eminescu se pătrunde de mesajul lucrării, fie din lectură directă, fie din discuţiile aprinse ale presei germane. El salută într-un articolaş din 1876, „Jidovul talmudist”, traducerea în română a unei broşuri germane în temă. Cu această ocazie va pomeni Eminescu, întâia oară,de "cetele internaţionalei iudaice" ce ar năpădi-la un semn al "Alianţei israelite"-Transilvania ş.c.l. Evreul universal ar fi fost catalizat de Talmud(şi de fructul ei superior, "Alianţa israelită") să se constituie ca "stat în stat" oriunde ar trăi, impunîndu-şi o conduită recalcitrantă şi duşmănoasă faţă de alte popoare, român inclusiv.Vom încerca să corelăm atitudinile lui Eminescu în chestiunea evreiască din România cu acelea ale Junimii.

În 1868, Maiorescu reflectă că mulţimea străinilor-îndeosebi evrei- în spaţiul micii Românii este simptomul unui mare rău, anume lipsa de activitate economică şi "lipsa de cunoştinţe" în poporul român. Aşadar, nu evreii sunt "răul" ţării.

La Şedinţa Junimii din 7 septembrie 1872, la care asistă şi Eminescu, se discută-după partea literară-asupra chestiunii evreieşti, iar în şedinţa din 29 septembrie-în lipsa lui Eminescu, dar în prezenţa lui P. P.Carp-se

insistă iarăşi pe "chestiunea evreiască". În această explozivă Judenfrage, Maiorescu caută lumină şi la cutare profesor de filosofie Lasarus, din Berlin...În genere, în delicatul subiect , Maiorescu, P.P.Carp şi Vasile Pogor sunt moderaţi, iar Iacob Negruzzi-model negativ de antisemit îndârjit. Acesta va fi şi prilej de dezbinare a Junimii politice. Nuanţa antisemită rămâne inadmisibilă în concepţia(şi comportamentul) junimist, apreciază N. Iorga. Dar şi bănuiala antisemitului Hasdeu(când cu "farsele" sale) că Junimea e naiv şi inconştient filosemită e aberantă: adică antisemitul Iacob Negruzzi, redactorul Convorbirilor literare, se va lăsa păcălit ca filosemit?!

Află Maiorescu, în 1871(sau măcar apoi)că Eminescu l-a apărat cam ambiguu la întrunirea "României June" din Viena? Maiorescu era atacat de câţiva studenţi rabiaţi că ar fi cerut ca fiind dreaptă egala îndreptăţire a evreilor în România. Eminescu nu poate crede ca justă "egala îndreptăţire a jidanilor", adică de a lăsa mână liberă asupra populaţiei majoritare româneşti unor indivizi cărora Talmudul le-ar ordona să urască şi să înşele pe creştini!? Învoit nu e nimeni cu modurile de deslegare a chestiunii israelite, pare a tranşa Eminescu raporturile cu Maiorescu în chestiune. Cel puţin, pentru moment.

Dar iată-l sosind în chestiunea fierbinte şi pe Slavici, cu broşura sa Soll şi Haben, din 1878. Sub acest titlu amintind de romanul lui Freytag, „Soll und Haben" (=Credit şi debit), iniţiatul Slavici se pronunţă în stilul său molcom/confucianist/patriotic asupra problemei evreieşti, fără ură, mai degrabă ciudos: evreii sunt cuiul

oricărui eşafodaj civilizatoriu, asta e! Cumsecadele Slavici reflectează nu doar conform sensibilităţii româneşti a momentului istoric, dar şi unor uzanţe polemice în curs Mitteleuropa. Nici vorbă nu poate fi de ură la aceşti oameni-Slavici, Eminescu-ci un frison de facere a unei naţiuni. Interesant ni se pare că, exact în acest context, Slavici îl citează pe Eminescu: "Nu există poporul român, ci doar putinţa de a-l închega". Mă rog, pe această linie a paradoxului istoric, asistăm la o binefăcătoare artă a autodistrugerii la români, de la Eminescu şi Slavici până la Cioran!

În 1879, an de crâncene dezbateri româneşti legate de modificarea articolului 9 din Constituţie (încetăţenirea evreilor) , Maiorescu se simte atacat direct de furibundul Eminescu. În 1878-1879, se formează între junimişti impresia că P. P. Carp se manifestă filosemit, iar Maiorescu ar fi fost "naţionalist"...De fapt, Carp, Maiorescu, Pogor şi alţi câţiva junimişti sunt de părere să se accepte ingerinţa germană ca preţ al neatârnării româneşti, numai Jacques Negruzzi se menţine în antisemitismul său ireductibil! Alde Conta, Xenopol şi Buicliu părăsesc din acelaşi motiv al articolului 9 Junimea politică, înfiinţând un mic partid liberal ieşean.

Cam în această perioadă, reţine Mite Kremnitz în ale sale „Fluchtige Erinnerungen”, că în subiectul "evrei" faţa lui Eminescu-de obicei blândă şi amabilă-se contractă oribil!

Adesea referirile lui Eminescu asupra evreilor nu depăşesc iritaţia sa programatică, adresată păturii superpuse, vasăzică grecime şi scursură levantină. Altfel,

cu unii evrei precum cărturarul Moses Gaster, Eminescu întreţine un comerţ uman perfect rezonabil. Iar în articolele sale, Eminescu nu-i lipsit de netezimi care aduc a conciliere: "Noi nu urâm pe evrei, dar nu suntem de vină pentru psihologia pe care şi-au format-o aiurea, deprinderile de speculă şi parazitism, nu putem iubi răul elementar al acestor deprinderi triste, care acum apasă economic şi social asupra românilor".

Pentru renumitul organ Neue Freie Presse, P. P.Carp devine "un marchiz al civilizaţiei occidentale la gurile Dunării", dar în Partidul Conservator pe la '1900 unii ca Delavrancea, A. C. Cuza, S.Mehedinţi cred că evreilor nu li se poate răspunde numai prin vocea lui P. P.Carp, cu cine ştie ce declaraţii deşănţate sau în 2 peri...(...)Adică nu e suficient filosemitismul de autoritate, nici măcar prudenţa bonomă.

III

Afacerea Strussberg şi "asasinarea" lui Eminescu

Începuse în epoca lui Cuza-o spune economistul Strat, o ştie Poetul -o natură cam bizară a Statului: democratică la dări şi aristocratică la lefuri! Eminescu aplică şmecherilor români(clasă politică, tehnocraţi) reţeta lui Machiavelli: carevasăzică, domnii mei,vrând să convingeţi mulţimea de rostul vostru la putere, e musai s-o distraţi cu mirajul progresului, "întreprinderi nouă,

pline de viitor", deja cu gândul la "iscodituri şi afaceri scabroase". Iar într-acestea, nu fără complicitatea unor oneşti ca M.Kogălniceanu şi C.A.Rosetti, directorul general al Căilor Ferate primeşte leafă de 36000 lei lunar. Dar cine-i individul, oftează exasperat Eminescu, "Lesseps al României"?!

A ajuns să se colporteze în presa română a anilor 1900-2000 până şi ipoteza aberantă că Eminescu ar fi fost suprimat-la directiva francmasoneriei internaţionale, cu acordul lui Titu Maiorescu-(şi) din cauză că incomodul ziarist de la ***Timpul*** a scormonit prea tare "Afacerea Stroussberg"! Dar să ne amintim că şi G.Călinescu, într-un moment din vesela sa demokratură, a socotit că Eminescu-inamic al teoriei liberului-schimb-a suspinat "Şi cum vin cu drum de fier/Toate cântecele pier" ca protest împotriva afacerii Strussberg, adică a exploatării României de către capitalul german.(1)Teamă ne e că în complicata gândire care a percutat în ***Doina***, "afacerea"...n-a jucat nici măcar rolul picăturii care umple paharul.

În 1868, un prieten de la Bucureşti îl informa pe fostul domnitor Cuza că afacerea lui Strussberg se încurcă, nu sunt bani, se continuă vânzarea domeniilor Statului spre a se acoperi deficitul curent, dar mare parte din sumele obţinute merge la cumpărarea de arme prusiene, cât şi în buzunarele celor însărcinaţi cu cumpărarea...

În 1884, în ***Convorbiri literare*** apare în nov.1884 un articol- scrisoare de Ion Ghica(semnat X), cu referiri la Afacerea Strussberg, apoi se discută în Junimea

replica generalului Manu, ce va apare în revistă (la cererea lui Maiorescu), dar expurgată de "politica militantă", neagreată la Convorbiri... (2)

Cum aprecia Eminescu "afacerea Strussberg"?

Mai întâi, Poetul aminteşte de câte un pamfletar al epocii, care-l socoteşte pe Carol I în conivenţă cu "gheşeftarul Strusberg şi prinţişorii coţcari", pentru ca apoi "condeiul răbdător" al Domnului să netezească visul carieristic al pamfletarului. (3)

{???……………………………………………………
……………………………………}

IV

Eminescu primeşte şi mustrări ucronice, de pildă I. P. Culianu afirmă epistolar că-dacă Poetul ar fi apucat anii '1930-s-ar fi încontrat cu Căpitanul pentru supremaţia în Legiune! Why not, se întreabă sibilinic Luca Piţu.

Credeam că ne ajunge performanţa echipei de zgomote gorjene Mischie & co.de a-l afilia PSD-ului pe Brâncuşi, dar ne ameninţă alt record: cu prilejul omagierii Poetului, în ianuarie 2002, filiala PRM-Botoşani a afirmat că de-ar fi trăit, Eminescu ar fi fost membru PRM!? Cu justeţe, presa momentului a titrat: "Jos labele de pe simbolurile naţionale". Pitoreasca ex-

poetă Leonida Lari a insistat în acest spirit al iubirii PRM-iste de Eminescu.

Să ne amintim că în ***Săptămâna*** din 5 septembrie 1980, C.V.Tudor- probabil închipuindu-se clona lui Eminescu-semnează un editorial, în care cere ca onorurile Puterii să fie îndreptate spre "patrioţii" veritabili, iar nu spre nu ştiu ce "profeţi leneşi...paiaţe...gheşeftari", evrei cu "caftane puturoase", cu "sânge uşor de cumpărat", inşi cărora le-ar lipsi "dimensiunea jertfei româneşti" ...Fireşte că editorialul se intitula ***Idealuri***! Vadim-Eminescu, fie şi într-o chestiune punctuală? Non bis in idem.

Cu ocazia anului jubiliar 2000, un I. I. Lazăr pare convins că-în contestarea lui Eminescu în deceniul '1990-tot "masoneria iudaică" şi-ar fi băgat coada, dar faptul abominabil nu va dura, căci tribunalele morale, vigilente nevoie mare în apărarea lui Eminescu, se vor dota la momentul potrivit şi cu plutoane de execuţie!?

Nu are acum Eminescu mai mulţi duşmani decât pe timpul vieţii. Dar cu siguranţă că are prea destui "prieteni" de care se cuvine ferit.

Note bibliografice

I

1)=M. Eminescu, Opere, I-IV, ..., pp...; Angelo Mitchievici, Universul chimeric al lui Paciurea, în Ex Ponto(Constanţa),VI,nr.3(20),iulie- septembrie 2008,p.

172;George Anca,Calcutta în trei personaje: Tagore, Maica Teresa,Eliade,în Oglinda literară(Focşani), VII,nr.89,mai 2009,p.4491

2)=M.Eminescu, op.cit.,I-IV,pp....;Amita Bhose, Eminescu şi India, col."Eminesciana", Editura Junimea, Iaşi, 1978, pp.74, 85; Sir Monier....., Sanskrit-English Dictionary, ... Publishers, Delhi,1993, pp....; Onisifor Ghibu , Pe baricadele vieţii. Anii mei de învăţătură,ediţie îngrijită, prefaţă,note şi comentarii de Nadia Nicolescu, postfaţă de Mircea Zaciu,Editura Dacia, Cluj, 1981, p.113

3)Gerschom Scholem,Der Nihilismus als religioses Phanomen,în Eranos Jahrbuch(Leiden), Nr.43,1974, pp.1-50;I.P.Culianu,Iter in silvis. Saggi scelti sulla gnosi e altri studi,vol.I,coll. "GNOSIS" -Studi storico-religiosi a cura di Giulia Sfameni Gasparro", Edizioni Dott. Antonino Sfameni, Messina,1981,pp...;Friedrich Nietzsche, Der Wille zur Macht,..;Titu Maiorescu, Schedulae academicae,cuvânt înainte şi note de Emil Manu, în Manuscriptum,VI,nr. 4(21),1975, p.117 ;Gabriel Liiceanu,Oamenii nu mai recunosc nevoia de elită...,interviu obţinut de Tania Radu,în LA&I (supliment de cultură al Cotidianului),serie nouă, VIII,nr.3(259),20 ianuarie 2003,p.4;Theodor Codreanu, Transmodernismul,seria"Ananta-studii transdisciplinare" ,Editura Junimea,2005,pp.49,53;Istoria Parlamentului şi a vieţii parlamentare din România până la 1918,coordonatori Paraschiva Câncea,Mircea Iosa, Apostol Stan,Editura Academiei,Bucureşti, 1983,p.267

6)M.Eminescu,Opere,I-IV,...;I.E.Torouţiu,op.cit.,vol.IV("Junimea"),Inst.de arte grafice "Bucovina",Bucureşti,1933,pp.99-104;Isabela Vasiliu- Scraba,Configuraţii noetice la Platon şi la Eminescu,Editura Star Tipp, Slobozia,1998;Cristian Livescu,art.cit.,p.25

7)Mircea Eliade,Despre Eminescu şi Hasdeu,ediţie îngrijită şi prefaţă de Mircea Handoca, Editura Junimea,1987,p.49;Dan Stanca,Mărturii,în Aldine (supliment al României libere), VII,nr.353,8 februarie 2003,p.I; Constantin Amăriuţei,Eminescu sau lumea ca substanţă poetică, col."Critica" ,Editura "Jurnalul literar", Bucureşti, 2000, p. 193; Florinel Agafiţei, Eminescu şi Nasadasya,în Monitorul de Vrancea (Focşani), VII, nr.11 (1818), 15 ianuarie 2003,p.8; Constantin Cubleşan,Eminescu în privirile criticii, Editura Grinta,Cluj,2005,p.222

10)M.Eminescu, op. cit.,vol. XV (Fragmentarium. Addenda ediţiei), în coordonarea lui Dimitrie Vatamaniuc şi Petru Creţia,Editura Academiei Române, 1993,p.391 şi Poezii inedite, ediţie de Petru Creţia,în Manuscriptum(număr special "Eminescu"), XXII,nr.1 (82), 1991,p.134; Amita Bhose,"Cu pădurea ta cu tot",în Revista de istorie şi teorie literară, XXXVII, nr.1-2,ianuarie-iunie 1989,pp.79-80,82.În continuare:Rev.de ist.şi lit.

11)M.Eminescu,op.cit.,I,p.381 şi VI,..., p...; G. Călinescu ,Gîlceava înţeleptului cu lumea. de moralist,vol.II(1943-1949),Editura Minerva, Bucureşti , 1974,pp....,115;Alain Guillermou,Geneza interioară a

poeziilor lui Eminescu,traducere de Gh.Bulgăr şi Gabriel Pîrvan,col. "Eminesciana", Editura Junimea, 1977, pp. 129,151-152,444;G.Mihăilă,Eminescu şi studiul limbii paleoslave,în Caietele Mihai Eminescu, studii, articole, note,documente,iconografie şi bibliografie de Marin Bucur,vol.IV,Editura Eminescu ,Bucureşti, 1977,p.91

II

1)M.Eminescu,Opere,XV,p.56;

-franc.intel;cei 13

)G.Călinescu,Istoria literaturii române de la origine până în prezent,ed.a II-a revăzută şi adăugită,ediţie şi prefaţă de Al.Piru, Editura Minerva,1982,p.439;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori(1884-1913),cu un cuvânt de introducere de Emanoil Bucuţa,Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol al II-lea", Bucureşti,1937,p.342;Z. Ornea,Junimea şi junimismul, Editura Eminescu,1975,pp.219-220;Iacob Negruzzi, op.cit., II,p....;Pogoriada-poem eroi-comic în 3 cânturi, transcriere şi prefaţă de Andrei Nestorescu,în Manuscriptum, XXI,nr.2 (79), 1990,p.11; N.Iorga ,Oameni cari au fost(2 vol.),ediţie îngrijită ,prefaţă şi note de Ion Roman, col."BPT",seria "Cultură generală", Editura pentru literatură, Bucureşti,1967,vol.I, p.258; Adrian Botez,Loja iohanică românească.Pentru o nouă hermeneutică,aplicată asupra textelor lui ION Creangă, ION Luca Caragiale,IOAN Slavici,Editura Rafet,

Râmnicu Sărat,2006, p.235;St.Antim, Alte studii şi portrete,Editura Adeverul S.A.,Bucureşti, [1939],p.19 ;Junimea şi junimiştii-scrisori şi documente inedite,ediţie îngrijită,introducere şi note de Ion Arhip şi Dumitru Vacariu,Editura Junimea,1973,pp.206-207;Aurel Leon, Umbre,vol.II,Editura Junimea,1972,p.38

)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,I(1855-1880),publicate cu o introducere,note,facsimile şi portrete de I.Rădulescu-Pogoneanu,Editura Librăriei Socec & co.S.A., Bucureşti,1937,p.201; Ion Bulei, Sistemul politic al României moderne. Partidul conservator, Editura Politică,Bucureşti,1987, p.467; Adrian Botez,op.cit.,p.259;Amita Bhose,"Cu pădurea ta cu tot" ,p.81; Apostol Stan,Grupări şi curente politice în România între Unire şi Independenţă(1859-1877), Editura Ştiinţifică şi enciclopedică, Bucureşti, 1979, pp. 416, 421; I.E.Torouţiu, St.şi doc.lit., vol.VI ("Junimea"), "Bucovina ", 1938,p. 9

)Titu Maiorescu,Opere,I,ediţie,note,variante,indice de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon, studiu introductiv de Eugen Todoran, col. "Scriitori români",Editura Minerva, 1978,pp.474-47

Răul

)M.Eminescu,Opere,I-IV,pp...;Adrian Botez, op. cit., pp.261,267;Theodor Codrean, Transmodernismul, p.57;E.Lovinescu,Antologie critică, col."Scriitori români contimporani-pagini alese",Editura literară "Casa Şcoalelor",Bucureşti,1921,p.16 Schopenhauer

)George Munteanu, B.P. Hasdeu, col."Mica bibliotecă critică", Editura pentru literatură, Bucureşti, 1963,pp.46,63; inteligenţă şi caracter

)M.Eminescu,op.cit.,....şi vol.XVI (Corespondenţă. Documentar),coordonator Dimitrie Vatamaniuc, transcriere filologică Oxana Busuioceanu ş.a.,Editura Academiei,1989,p...;Paul Cornea,Cu Eminescu despre sine şi despre alţii,în Viaţa Românească, LXXXIV, nr.6,iunie 1989,p.70

"*naţiune"*

)M.Eminescu,op.cit.,VII,p...;I.E.Torouţiu,op.cit.,vol.II(Junimea),"Bucovina",1932,p.223; Adrian Botez,Spirit şi Logos în poezia eminesciană,p.9

evreii

)Titu Maiorescu,op.cit.,I,p.474;E.Lovinescu,Scrieri,vol.IX(T. Maiorescu şi contemporanii lui),ediţie şi postfaţă de Eugen Simion, Editura Minerva, 1982, p. 174;Mite Kremnitz, Fluchtige Erinnerungen an Mihai Eminescu. Meinem Adoptivsohne anvertraut(=Amintiri răzleţe despre ME. Încredinţate fiului meu adoptiv), în I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.15,36;C. Stănescu,"Cuiul" sau "vâna de aur",în Adevărul,nr.3237,4 noiembrie 2000, p.4;I. E. Torouţiu,op. cit., vol.IX ("Junimea"), "Bucovina ",1940, pp.81-82;A.D.Xenopol,Istoria ideilor mele,în I.E.Torouţiu, op. cit., IV,p.390

III

1)M.Eminescu,Opere,XIII,pp.113-114,275;Ion Cârnu , Boala poetului,în Antiteze(Piatra Neamţ),nr.8-10,august-octombrie 2000,p.20;G.Călinescu, Gîlceava înţeleptului cu lumea, II, p.860

2)Mihai Eminescu, op. cit., pp....;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice,vol.II(1881-1886), publicate cu o introducere,note,facsimile şi portrete de I.Rădulescu-Pogoneanu,Editura Librăriei Socec & Co.S.A. ,[1937], p.275;Victor Slăvescu,"Afacerea Strousberg"(III),în Magazin istoric,XIII,nr.4 (145),aprilie 1979,pp.58-61 ;Constantin C.Giurescu,Viaţa şi opera lui Cuza Vodă, Editura ştiinþifică, 1966,pp.438-439

3)M. Eminescu, op. cit., vol.XI(Publicistică 17 februarie- 31 decembrie 1880),ediţie îngrijită de Dimitrie Vatamaniuc şi Petru Creţia, Editura Academiei, 1984,p.439

Capitolul 1: Titu Maiorescu (1840-1866)

Eminescu hotăra cam paternalist că ţara arhaică, fericită Arcadie, cată a fi arătat cam astfel: un boier rural bun şi prietenos, vesel şi glumeţ la petreceri, îngăduitor cu supuşii săi şi unde-i de trebuinţă punea însuşi mâna ca să mai uşureze greul.N-a învăţat boierul prea multe în viaţa lui, nici nu se cereau multe pe vremuri, dar era omul dotat cu isteţime firească şi înţelepciune, tocmai ce preţuia mai mult decât pretenţiosul semidoctism de mai târziu! S-ar zice că toţi cei interesaţi să găsească un rost clasei sociale din care fac parte, credinţei pe care şi-o asumă, ca şi idealului de artă pe care-l îmbrăţişează, ei bine, toţi apelează la Hegel şi nici Mihai Eminescu şi Titu Maiorescu nu fac excepţie, ei cultivând analogia societate-organism, vasăzică respingerea chibzuită de instituţii străine culturii româneşti.

Va exclama odată Eminescu: "[Titu] Maiorescu, fiul ardeleanului Ioan Maiorescu din Bucerdea"(iar Slavici va adăuga tactic, în surdină:"Şi nepotul lui Petru Maior") Din ţărani vine aşadar Titu Maiorescu şi va şti să gândească inimos despre ei: ţăranul român este singura clasă reală la noi, doar că ea suspină şi suspină

de fantasmagoriile claselor superioare, de "ridicolul plebei de sus", ţinând în cârcă pe "atenianii de la Bucureşti"! În concluzie,"eu sînt dar nepot de ţăran".

Dar acelaşi Titu Maiorescu îşi va râde cu cruzime ("vanitatea urmaşilor lui Traian"ş.a.) de agonia idealului vechilor ardeleni, în care se încadra-la urma urmelor şi tatăl său! Dar era nedreaptă cruzimea fiului faţă de o parţialitate a tatălui, minciuna ardeleană urzitoare de cultură a fost necesară punctual şi observă cu justeţe E.Lovinescu că ea are la bază minciuna filosofică de obşte a Veacului Luminilor. Iar ardeleanul Onisifor Ghibu condamnă dur procedura titumaioresciană de a se manifesta nedrept faţă de "Ardealul...muceniciilor milenare" şi chiar faţă de mentorii tatălui său! Cu excepţii, de pildă Timotei Cipariu e rudă cu I. Maiorescu şi se arată afectuos cu el şi cu fiul acestuia, iar Titu îi va păstra dragoste lui Timotei, peste disputa ideilor.

Şi va trebui Titu să rabde în cercul său junimist nuanţa gânditoare că de fapt ruşii ne învaţă în literatura lor cum prea multe nuanţe fine de psihologie nu se pot obţine din naturile fruste ţărăneşti, adevărata lor fire fiind pusă în mişcare doar de interese de pământ şi eros!

Îi place acestui cărturar Ioan Maiorescu, ivit de pe valea Mureşului, să înceapă memoriile către autorităţi cam aşa:"Wenn nicht alles trugt, was vor unserem Augen sich entwickelt"(=dacă nu este înşelător tot ceea ce se dezvoltă sub ochii noştri), e vasăzică un ins lucid, de la care ai ce aştepta! Şi de la care poţi moşteni în voie, dacă eşti dispus să accepţi intact legatul, disponibilitatea de a

sacrifica totul pentru o convingere, crezul naţional nestrămutat şi dispoziţia luptătoare.(1)

Ioan Maiorescu s-a născut într-adevăr la Bucerdea-Grânoasă(Blaj), în 1811, dar îl cheamă Trifu şi numai înrudirea prin mamă cu Petru Maior îl împinge să-şi schimbe numele în Măioreanu/Măiorescu/Maiorescu. Va studia la Blaj. Ne putem închipui atmosfera de gimnaziu de aici, măcar în felul cum i-o va aminti I.Maiorescu lui George Bariţ: "Leapădă-te de făţărie, la care ai fost aplecat de când erai în gimnaziu, precum ţi-am mai zis-o. Fugi de arginţi!" Tânărul Ioan Maiorescu se arată a fi un element de speranţă şi episcopul Lemeny îl sprijină pentru studii mai înalte. Dar Eminescu va reflecta asupra citadelei Blajului, atât de ieşită din timp, cumva emitentă de duh nesănătos!? Cum că "blăjenii" nu iubesc şi nu cultivă naţiunea română aşa cum se prezintă dumneaei, ci îndrăgesc o abstracţiune, un principiu plăsmuit de savanţii-canonici ai citadelei...Tocmai o naţiune românã cum nu există. Aşa să fi fost, dar nici modelul feeric de trecut povăţuit de Eminescu pentru prezentul-viitorul naţiei nu va străluci prin "realitate".

Normal, cercetătorii şi-au pus întrebări: de ce a renunţat Ioan Trifa, alias Maiorescu la harul călugăriei(şi atunci nu s-ar mai fi născut 2 splendizi urmaşi!) şi a trecut în Valahia? Tânărul are studii solide de teologie şi filosofie, a luat un doctorat la Viena. E ambiţios intelectual? Z.Carcalechi îi publică lui Ioan Maiorescu, în "Biblioteca românească" din 1834 o ***Istorie a românilor***. Va face carieră? I se vor cere,sau accepta serviciile cam după hazard...Pare a fi devotat îndeosebi şcolii ca om de Ordine, ca manager pedagog!

Şi totuşi, briantul tânăr va părăsi precipitat Viena şi-i scrie protectorului-episcop "ilustrissim" că nu poate proceda altcum, chiar dacă provoacă durere episcopului şi altora...Pur şi simplu, doctorandul ia hotărârea deznădăjduită de a părăsi Ordinul preoţesc, doctoratul în curs şi chiar patria habsburgică! Superiorii blăjeni vor fi dezolaţi, prea se legaseră mari speranţe de junele brusc năbădăios, doar Blajul îl şlefuise a fi metodic şi calculat. Renunţă la preoţie şi carieră? Poate să fie vorba de dragoste...(2)

Acest Ioan Maiorescu, ins cu fire dură şi certăreaţă, trece în Valahia şi primeşte de la cinstita „Eforie a Şcoalelor" postul de "dascăl supleant", aşadar un fel de "învăţător elementar" de cl. I-a şi a II-a la Cerneţi, lângă Turnu Severin. Îndată i se iţeşte firea specifică şi începe să combată public "grozava stricăciune a năravurilor în patria noastră", nu numai creind sămânţă de scandal public prin viu grai, dar şi scriind critic în „Foaie pentru minte,inimă şi literatură", „Monitorul din Braşov"! Se justifică la şefi,de exemplu scrie lui Petrache Poenaru,directorul Eforiei :"Te-ai luat şi dumneata după zgomotul obştii, nu vrei să te uiţi la adevărul ce-am zis eu acolo, că maimuţăria şi preaiubirea lucrurilor străine, deosebit franţuzeşti, nasc multe rele"...Dar după un an de funcţionare, trecând domnitorul Alexandru Ghica prin Cerneţi şi aflând lucruri măreţe despre stilul de pedagog şi învăţătura aleasă a lui Ioan Maiorescu, îl strămută ca director al gimnaziului din Craiova.

În capitala Băniei, apare din octombrie 1838 revista „Mozaikul" sub îndrumarea pictorului-dascăl Constantin Lecca. În acest al doilea periodic al Valahiei,

Ioan Maiorescu semnează alături de alţi cărturari de marcă ai Craiovei, precum St.Căpăţână, Gr.Pleşoianu ş.a. Nu fără legătură cu prezenţa bătăiosului nostru răspopit, revista craioveană angajează polemici cu marile colege:”Curierul Românesc”,”Gazeta de Transilvania”, ”Albina Românească” (3)

Într-acestea, Ioan Maiorescu se repede la Braşov şi-şi răpeşte o nevastă potrivită făpturii sale învăţate şi colţoase! Ana Popazu e născută în 1819, fiică de protopop. Fratele tinerei, Ioan Popazu, va ajunge episcop de Caransebeş, colaborator al lui Şaguna şi vrednic paşoptist, întemeitor de şcoli româneşti la Braşov. Căsătoria religioasă se produce la Craiova, în 1837.

În 1838 i se naşte familiei Maiorescu o fetiţă, Emilia. Iar apoi, aşa ca să ne gândim la aşezarea astrelor, sau măcar la semne prevestitoare, tânăra doamnă Ana Maiorescu pofteşte-însărcinată fiind-nişte prune, e anno Christi 1839...şi se va naşte un băieţel cu un zbenghi în mijlocul frunţii, în 15 februarie 1940.

Cândva, cu dulce umor bătrânesc, prietenul P. P. Carp(n.1837) va rosti: Maiorescule, eu ştiam la Iaşi când te-ai născut tu la Craiova, mă ierţi că n-am venit, dar era o iarnă cruntă şi eu eram cam mititel!

Familia Maiorescu vieţuieşte într-o casă deloc arătoasă(năruită cu vremurile), pe o uliţă îngustă şi urâtă. Şi totuşi, aici se vor îmbulzi în copilăria lui Tit Liviu variile impresii ale copilăriei.

E un an dur acest 1840 al Valahiei. După ce poetul Gr.Alexandrescu legase atâtea speranţe de el, Ioan

Maiorescu poate sesiza cu angoasă că te poţi aştepta la multe primejdii prin presupusă gândire asociativă la comploturi! De exemplu, binevoitorii constată cu încântare cât se agită inimosul I. Brezoianu pentru ridicarea de şcoli în Mehedinţi şi aiurea şi nici directorul-inspector I. Maiorescu nu-i străin de această osârdie. Şi deodată trăznetul izbeşte acest paşnic segment de Oltenie: prin grabnică ştafetă, Brezoianu e dus la Bucureşti şi aruncat în arest la "Sf.Sava". Domnitorul Al.Ghica îl bănuie de participare nelegiuită la complotul lui Mitiţă, Filipescu, N.Bălcescu & co. Deşi abia învinuit de disipare a unei corespondenţe suspecte, băiatul tot se alege cu 6 luni de puşcărie! Nu înainte de a i se organiza mazilitului un banchet de adio, de către colegi dintre care I.Maiorescu nu putea lipsi.

Tit Liviu încă nu are asemenea griji, deocamdată înregistrează pe uliţă cântecele locale: "Oltule, Olteţule, /Ţi-au scăzut pâraiele,/Ţi se văd dudaiele!" Ioan Maiorescu îşi creşte ambii copii cu acelaşi stil de educaţie sănătoasă. Nu numai Titu va reuşi, dar şi Emilia va ajunge o figură luminoasă de femeie a României moderne. Sunt la modul ideal Geschwister (=frate şi soră), Emilia şi Titu, li se potriveşte de minune poezia lui Goethe, ***Nachbarskinder***, va aprecia Titu Maiorescu. Copiii Maiorescu au prin preajmă şi o mică prietenă, Louise Favre şi un soi de rubedenie, pe Cleopatra Lecca, fată de pictor.

Şi învaţă intens băiatul, ca şi fata de altminteri...În 1845, la cinci ani aşadar, Titu vede la Hermannstadt(=Sibiu) o piesă de Kotzebue: « Der Wirrwarr »***(***=Încurcătura) şi încă o "Ritterstuck", vreo

piesă cavalerească după modelul goethean Goetz von Berlichingen. Tatăl va afirma că, înainte de a împlini 7 ani(când fratele lui Ioan, Vasile Maiorescu, pleacă profesor de istorie la Bucureşti), Titu deja cunoaşte declinarea şi conjugarea latină şi până în 1848 se va descurca binişor cu gramatica germană.(4)

În aceşti ani '40, tatăl lipseşte mult de la Craiova. Ioan Maiorescu are de răspuns unor chemări pedagogicce îndepărtate, din spaţiul moldovalah oricum. Poate că au fost, în 1843, nişte iritaţii locale iscate prin popimea craioveană şi directorul gimnaziului se duce tocmai la Iaşi, unde ar fi ajuns directorul seminarului(gimnaziu clerical) Socola, fiind şi profesor de istorie şi retorică, timp de 1 an. E numit şi profesor de "istoria universală şi a patriei" la Academia Mihăileană. Sigur că învăţatul ardelean întreţine bune legături cu intelectualitatea ieşeană de vârf, mai cu seamă cu Kogălniceanu, de altfel îl întâlnim printre colaboratorii Propăşirii.

De la Iaşi, I. Maiorescu pleacă la Braşov şi de acolo la Bucureşti, unde devine profesor de istorie. Chemarea din 1844 îi aparţine domnitorului Bibescu, care-l doreşte în continuare directorul gimnaziului din Craiova. În 1847, I. Maiorescu e instalat-alături de Aug. Tr. Laurian-inspector al Şcoalelor din Principat. La vreo întâlnire înaltă, Domnitorul Bibescu se uită la Ioan Maiorescu şi-i vorbeşte franţuzeşte! Ce fineţe maliţioasă la Principele valah...

Se declanşează Revoluţia valahă, din iunie 1848. În curtea gimnaziului din Craiova, entuziasmul e de

nedescris: Ioan Maiorescu, distins director, citeşte căţărat într-un pom Proclamaţia de la Islaz! E prezent şi pandurul Gh.Magheru, călare pe un cal alb, cu o largă pălărie rotundă ornată cu trei pene tricolore. Apoi, un iureş ciudat, tatăl pleacă în Germania cu misie de la Revoluţie şi rămâne în memoria locală drept cel mai de seamă dascăl al gimnaziului (liceului), îndeosebi ca rară figură etică. Iar Titu are 8 ani şi atât i-a fost "oltenismul", în rest va fi treaba micilor humorişti să-i amintească marelui Titu Maiorescu glumiţa cu cele "două duzini de măsele". Dar şi adultul Maiorescu va păstra "oltenisme" de exprimare, pe care şi le va corecta grijuliu în ciorne! (5)

Ioan Maiorescu se străduieşte să cuprindă amploarea Revoluţiei în toate teritoriile româneşti, de exemplu a fost convins cã moldovenii nu vor mai suporta variile silnicii ale domnitorului M.Sturdza, între care persecutarea feţelor bisericeşti.

Ioan Maiorescu pleacă în misiune revoluţionară pe lângă Dieta din Frankfurt a. Mein şi cum revoluţionarii munteni îşi pun familiile la adăpost, Ana se duce şi ea spre ţinut ferit(de la o vreme exil...) în Ardeal, cu cei doi copii. În Bucureştii revoluţiei valahe de vară, Titu vede piesa Două sute de galbeni, sau Păhărnicia de trei zile, inspirată din tensiunile momentului. Apoi, familia Maiorescu e protejatã la Sibiu de generalul revoluţionar Bem, în continuare de crăişorul Avram Iancu care-i pasează la Blaj şi Vişegrad în grija lui Vasile Maiorescu. În fine, mama cu copiii se vor întoarce la Braşov.

În acest război civil din Ardeal, românii pierd 40000 de suflete, apărând Tronul Habsburg de asaltul maghiar. Dar "drăguţul" de Kaiser nu le va arăta vreo recunoştinţă deosebită... (6)

- *I.Maiorescu la Viena, memorii; micul şcolar TM*

Ioan Maiorescu îşi dezvoltă sămânţa de scandal, astfel reclamă la Împărăţie pe Şaguna şi alţi ierarhi ortodocşi că ar fi denunţat vindictei vieneze pe el, Ioan Maiorescu, ca şi pe alţi greco-catolici de vază şi chiar aminteşte guvernului că-i favorizează numai pe ortodocşi!? Bănuielile lui I. Maiorescu în materie de cruţare şi necruţare habsburgică sunt aiurizante ....Petentul devine rezonabil când îşi analizează activitatea politică personală. (7)

- *studiile gimnaziale;la Theresianum;adolescenţă*

Îşi spune Titu: las'că v-arat eu vouă, vienezilor, ce e un român! (8)

- *studenţia*

Gr.Sturdza, coleg cu Kogălniceanu la Universitatea din Berlin, va fi cooptat-ca şi Titu Maiorescu-membru în Philosophische Gesellschaft, pentru preocupări cu înrudire hegeliană: ansamblul legilor spaţiale şi ideea absolută. (9) Nu ne jucăm cu legile fundamentale ale Universului!

- *Întoarcerea lui TM în Bucureşti, 1861-1862*

La Bucureşti, Ioan Maiorescu se zbate pentru diverse, după Unire, între altele preconizând o Societate Academică, investită îndeosebi cu studiul istoriei naţionale. De altfel, reintrase în febră moldovalahă odată cu alţi cărturari, dupã Tratatul din Paris, 1856, cu memorii istorico-politice!

Îşi face Titu şi griji creatoare? Credem că da, la firea sa atât de îndreptată către idealism ambiţios. Cu siguranţă are în vedere specificul moldo-valah: până mai ieri, totul aici s-a produs de către puii de boier, de la scris/artă/cugetare, până la formele politice!(10) Basta cu situaţia, e vremea să intre în scenă pe acest tărâm şi clasa de mijloc.

- *Iaşii la stabilirea lui TM*

Când Titu Maiorescu e trimis la Iaşi, el are mai întâi de jucat un rol ponderator. Doriseră ei moldovenii Unirea, dar pierderea "capitaliei" îi face nervoşi şi senzitivi nu numai pe boierii separatişti, dar şi pe unii surtucari cumsecade, de exemplu dăscălimea ieşeană, speriată de provincializare. Nici nu debutase bine primul guvern unic al ţării, Barbu Catargiu, că întreg Consiliul Şcolar al Moldovei demisionează dintr-un conflict oarecare. La un nou protest al acestui Consiliu, în primãvara 1863, Maiorescu semneazã şi el, din solidaritate tactică!

Maiorescu gândeşte şi afirmă că Iaşii trebuie să renunţe la veleităţi politico-administrative(ideea o va exprima exemplar şi ministrul Odobescu, venit la Iaşi în iulie 1863: "lumină şi învăţătură"), spre a se dedica

înfloririi culturale, cultivării literaturii şi ştiinţei.O mică parte a acestei mişcări ieşene o reprezintă-crede Maiorescu-propriile sale cursuri publice("conferinţe"). Iaşiul este dominat moral şi politic de aşa numita "Fracţiune liberă şi independentă" (deocamdatã în spirit), fãurită pe baza gândirii onestului Simion Bărnuţiu, profesor universitar în urbe. Inşi ca Gheorghiu, Suciu şi destui alţii agită un discurs naţionalist greţos. Maiorescu şi ai lui vor avea îndelung de-a face cu "Fracţiunea"… Un tânăr basarabean viforos asaltează urbea, B.P.Hasdeu. E de ajuns să observăm rubricile revistei sale « Lumina » (Din Moldova): "Literatura", "Poezia", "Istoria", "Bibliografia", "Diplomatologia", "Dreptul comercial", "Polemica", "Iconica" ş.c.l. În ***Lumina*** publică domni consacraţi ca V. Alecsandri şi C. Negruzzi, dar şi tineri ca V. Pogor, Şt. Vârgolici ş.a., pe care Maiorescu are să-i apropie curând. (11)

-conferinţele lui Maiorescu

La aceste prime conferinţe maioresciene, V. A.Urechia (camarad, apoi inamic) va crede că a auzit îndemnuri la arderea tuturor scrierilor române, ca apoi Maiorescu să-l excepteze oportunist pe Alecsandri! (12)

-întemeierea Junimii

Prietenii se întânesc în locuinţa lui Titu Maiorescu …, apoi la aceea din casa Mandel şi pun lumea la cale bând o ceaşcă de "ciocoladă", Pogor muind posmagul de pe talger în feerica băutură. Desigur că discută şi trăznăi, poate la propunerea năzdrăvanului de Pogor chiar înlocuirea creştinismului cu vreo altă sacralitate!?

P.P.Carp mărturiseşte până-ntr-un târziu lipsa de apetenţă a Junimii pentru orice manifestare de cult al "Şefului". Înseamnă că vor avea dificultăţi în politica românească, dacă se vor înregimenta vreodată...Deşi G.Călinescu opinează că -de la început-Junimea, cu programul ei ermetic, nu e decât o înjghebare politică,cu aspecte culturale. (13)

-portretele corifeilor

-Iacob Negruzzi

Maiorescu ştie că Jacques nu poate fi adevărat poet liric, ci doar un satiric superficial şi ieftin! Mai ales guguştiucilor, Jacques le face o bună impresie, pare om cu suflet bun şi fără el Junimea s-ar duce de râpă. E doctor în drept la Heidelberg. (14)

-Vasile Pogor

G.Călinescu îi măguleşte memoria, tratându-l drept "mefistofelul Junimii" pe acest poznaş, doctor în drept de la Paris! În arhiva casei, tânărul Pogor va fi găsit pe versoul unei scrisori a lui Chateabriand nişte versuri notate de cultivatul său părinte:"Tant que la vieillesse pensive/Soupirera le passe/Trouvant que dans la course active/Le temps pour lui c'est trop presse, /Tant que l'Enfance a cette vie/Offrira son ame ravie/En montant les premiers degres,/Elle aura, charmantl'existence/Un sourire pour l'Esperance/Et des larmes pour les regrets".

Ai ce urma în viaţă din aşa înţelepciune, mai cu seamă când te-ai născut boier...Căci tatăl simpaticului Vasile Pogor era Vasile Pogor(1792-1857), fiu de răzeş,

care a urcat cu agerime treptele ierarhiei sociale de la serdar până la mare vornic! Boierul are şi aplecare literară, a ***tradus Henriada lui*** Voltaire şi în genere este un ins pamfletar, voltairean, cu propensiuni biblice.A ajuns până la receptarea lui Hugo. E singurul "boem" dintre întemeitori, sclipitor şi cult, cel mai receptiv dintre Corifei la fenomenul literar contemporan(îl receptează pe Baudelaire un pic înaintea francezilor înşişi), dar şi un dandy blazat şi iresponsabil, răsfăţat şi leneş.

Nu ştim cum se va comporta la Iaşi în funcţiile publice, dar în Parlamentul de la Bucureşti se va comporta ca un şcolar pus pe şotii, face feste în dreapta şi stânga, e ironic cu datoria de ales al neamului şi cu colegii deputaţi(chiar şi junimişti), numai că din timiditate devine palid ca un mort când ia cuvântul la tribună! (15)

-*Theodor Rosetti*

Doctor în drept de la Berlin. (16)

-*P.P.Carp.*

Iacob Negruzzi descoperă că-l cunoaşte din Germania, din vremea grupării de studenţi români de la Berlin. Când gruparea iniţiază o întâlnire cu prinţul Jerome-Napoleon, spre a exprima acestui văr al lui Napoleon al III-lea recunoştinţa românească, tânărul P.P.Carp ţine o excelentă cuvântare, a cărei cumpătare lipsită de sentimentalism îi place mult lui I.Negruzzi. Când e vorba de voturi, camarazii români preferă variante mai decorative şi gongorice de personalitate şi P. P.Carp ia doar un vot şi se interesează insistent cine şi-a bătut joc

de el! Tânãrul îşi va lua doctoratul în drept la Bonn. La Iaşi, Carp bântuie saloanele aristocraţiei locale şi traduce în versuri Macbeth. De mirare că la lectura modestei creaţiuni, grupul viitoarei Junimi n-a reacţionat deloc critic...

Toate bune, dar se dezvoltă în tânărul Carp harul politicii- teoretic, o logică, iar practic o artă-unul atât de acaparant, încât nu mai permite o profesare a literaturii, dar şi mai puţin o exercitare gratuită (şi ilogică!) a contemplării frumosului. Era totuşi necesar grupării unul ca P.P.Carp, singurul cu adevărat înzestrat cu temperament şi pasiune politică. Încă domnitorul Cuza l-a uns în politică, în încercarea de captare a tinerilor latifundiari.Carp e născut şi educat să aparţină trup şi suflet oligarhiei, el e junkerul de Ţibăneşti. El va lansa "reacţionara" formulă, după care se cuvin meniţi politicii numai cei cu un venit anual de cel puþin 60000 de lei! Sigur că el corespunde la propria condiţionare, dar este-din păcate pentru politică-un tip afectiv, care-şi adoră ideile şi imaginile, cu iubiri şi antipatii deopotrivă ireductibile, aşadar sugestibil , iar cu trecerea vremii şi modicărilor socio-istorice pasibil de retrograd, încremenit în visul proiectului, mecanism superb demodat.

Cu timpul, grandomania lui Carp va lua asemenea proporţii, încât I. Bălăceanu îl va fixa umoristic drept "l'homme a trois p(ines?)"! Prestanţa publică a "Junkerului" riscă să alunece spre pitoresc şi deriziune din cauza vocii stridente şi a irezistibilului accent moldovenesc...

Dar încet-încet acest om va deveni din liderul generalizant al Junimii, "Excelenţa", liderul politic incontestat al mişcării. P.P.Carp a hotărât, foarte napoleonian: Şefii nu se aleg, ci se impun! (17)

-Titu Maiorescu

Titu Maiorescu efectuase studii universitare în Germania într-un moment în care metafizica dispăruse din filosofia acestei ţări, lăsând o singură urmă: cultul abstractului! Rămâne logica necruţăoare a maşinii de gândit şi evaluat, ce se va aplica indivizilor ambientali, de pildă scriitorilor şi persoanelor publice...E forma de socializare responsabilă a tânărului Maiorescu.

Câte un apropiat va crede că Titu e prea influenţat de geniul paradoxal al lui Schopenhauer şi poate de aceea dispreţuieşte istoria! Dar poate că tânărul Pontif literar lua altă învăţătură din Schopenhauer, anume că arta aduce liniştirea sufletului, aşadar atenuează egoismul. Şi apărarea acestui rost preaomenesc al artei îl obligă pe Maiorescu să iasă la atac, polemistul din el profitând-ei, da-de înapoierea intelectuală şi morală a adversarului de idei, estetice deocamdată. Să se ferească fiece patibular mai cu seamă de perfida bonomie şcolară a profesorului Maiorescu!

Titu e un tânăr coleric, iar continua stăpânire de sine muşcă din el ca un dinte. Îl chinuie şi nenorocirile, nesiguranţa pentru sine şi cei dragi...Are 1,71 m, mâinile şi picioarele mici, capul cam mare, frunte lată, senină şi frumoasă. Predispoziţie spre corp voluminos...Ochi vii şi pătrunzători, nas neregulat şi cu rădăcina prea largă,

mustaţă şi barbişon lat. Îmbrăcat fără stil, spre deosebire de Odobescu, Alecsandri şi alţi contemporani. Râsul lui Maiorescu izbucneşte tare, ca la un păstor primitiv.

Ce puţini ştiu, chiar între cei apropiaţi, că Titu Maiorescu posedă alese însuşiri de povestitor, încremenindu-l pe interlocutor nu numai prin întinsa cultură, dar şi prin excelenta frazare şi rara capacitate de a-şi reveni perfect la subiect dupã 1-2 minute digresive(cu scuza simpatică "închisei parantezul"). După cum nici chiar junimiştii de primă oră nu înţeleg entuziasmul juvenil, plin de farmec al lui Titu, confundându-l cu iubirea de femei!?(18)

-prelegerile Junimii

La început de martie 1866, Maiorescu se arată mulţumit că prelegerile-conferinţe se urmează neabătut şi că a sa a fost întâmpinată cu aplauze furtunoase! Junimiştii devin persoane onorabile, deţinând funcţii publice, deocamdatã în Iaşi.

De pildă, vorbeşte Maiorescu şi defineşte filosofic libertatea. În ţară e guvernare "roşie" şi asistă la prelegere prefectul liberal Sihleanu, de altfel poet ...Brusc, prefectul devine nervos din dezacord cu conferenţiarul, ţâşneşte de pe scaun şi urlă: "Protestez!" Maiorescu zâmbeşte, publicul se agită, iar prefectul se evaporă.

Ceva nostim păţeşte Teodor Rosetti, care e anunţat cu o prelegere pe o temă economică. E om serios, demnitar la Curtea de Casaţie şi amicii se bucură anticipat de succes...Publicul ieşean bine format e

pregătit să asculte cu încordată atenţie, dar onorabilul Rosetti se pierde, are trac şi nu scoate o vorbă! Maiorescu e tolerant, alţi junimişti se amuză şi-l mustră pe vinovat. (19)

- *articularea Junimii*

La un moment dat, Maiorescu îl va provoca public(chiar în plin Parlament!) pe unul dintre înaintaşii realmente respectabili: care era mesajul "bătrânilor" către tânăra generaţie? Ei, junimiştii ieşeni, au o anume linişte impertinentă(mai cu seamă Maiorescu), cu care izbesc la plezneală, cu divina grobianitate a tinereţii... Unii junimişti trecuseră pe la un celebru pension din Geneva şi se pătrunseseră de îndemnul bunului profesor Topffer: "aspra libertate după care alergăm obosiţi şi însângeraţi". Mai cu seamă prin străduinţa lui Pogor, conversaţia social-politică este prohibită în cenaclu ca temă străină Junimii. La un moment dat Junimea are mari emoţii cu alegerea lui Maiorescu la Iaşi, în opoziţie, evenimentul se întâmpla a doua zi şi totuşi nu s-a pomenit nici o vorbuliţă în şedinţa literară!

Răsună odată oful junimiştilor de extracţie populară, prin vocea onestului Lambrior-ţăran nemţean, pe care nu-l speriase nici climatul de artă modernă al Parisului-care înduioşat până la lacrimi de specificul lui Creangă, exclamă excedat: ce-mi tot umblaţi cu poezii nemţeşti şi alte combinaţii de "pantalonari" din târg, asta-i adevărata literatură!

În fond, frageda literatura română traversase momentul influenţelor străine (franceză, îndeosebi),

acum în anii '60 tatonându-şi fondul indigen atât de viabil în timp. Dar va pune ordine Criticul în acest "naturalism" inocent, chiar dacă pentru aceasta va obliga lumea bună la un pic de nebunie a manierelor, dinspre cenaclu către Societatea largă. (20)

-TM-profesor,director,rector

Ca director, Maiorescu intră în conflict cu profesorul B.P.Hasdeu, fapt observat şi de elevi...Poate Hasdeu nu era foarte conştiincios la program, dar conflictul a două naturi puternice era cumva inevitabil. La examenele din iunie 1864, Maiorescu îl notează pe diaconul Ion Creangă cu "eminenţă" la toate materiile de studiu şi la serbare îi decernează premiul I (21)

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,VII,p.30 şi XII,p.95; N.Iorga ,Oameni cari au fost,II,p.67 şi Supt trei regi,p.47;Titu Maiorescu,Jurnal şi epistolar, vol. II (martie 1859-17 iulie 1860), ediţie îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon,seria "Memorialistică", Editura Minerva, 1978,pp.21,275 şi Opere,I,p.151;Ioan Slavici în dialog cu memorandistul Nicolae Cristea,cu o prezentare de Anca Sârghie,în Manuscriptum,XVIII,nr. 4(69),1987,p.56;G.Călinescu,Istoria literaturii române ,p.397;Al.Zub,Mihail Kogălniceanu istoric, Editura Junimea, 1974,pp. 105,288; E.Lovinescu ,Antologie critică,pp.62-63;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori,p.60; Onisifor Ghibu, Pe baricadele vieţii,

p.125;Şerban Cioculescu,Vladimir Streinu,Tudor Vianu, Istoria literaturii române moderne,Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti,1971,pp.149,160

2)C. Popescu-Cadem, Titu Maiorescu-precizări în marginea biografiei, noi acte de familie, în Manuscriptum, VIII, nr.1(26),1977, p. 157 ; Amintiri despre Titu Maiorescu, p. 105; George Bariţ şi contemporanii săi,vol. I, editat de un colectiv coordonat de Ştefan Pascu şi Iosif Pervain, col. "Studii şi documente", Editura Minerva,1973,p.291;G.I.Ionescu-Gion,Ioan Maiorescu,în Revista nouă,II,nr.11-12, decembrie-ianuarie 1889, pp .401-414; G.Călinescu, op .cit., p.397;D.Vatamaniuc, Eminescu şi lupta "tinerilor" din Transilvania pentru unitate culturală şi independenţă naţională, în Caietele Mihai Eminescu, V, 1980,p.84; Nicolae Manolescu,Contradicţia lui Maiorescu, ed.a II-a revăzută,Editura Eminescu, Bucureşti, 1973,pp.277-279

3)E.Lovinescu, Scrieri,VII, p. 11; Titu Maiorescu, Jurnal ...,V,p.58 şi IX,p.131;Titu Maiorescu şi prima generaţie de maiorescieni-Corespondenţă, antologie,note şi prefaţă de Z.Ornea,text stabilit de Filofteia Mihai şi Rodica Bichiş, col. "Documente literare", Editura Minerva, 1978,p . 210 ; Vasile Gr. Pop,Conspect asupra literaturii române şi literaţilor ei,de la început şi până astă-zi în ordine cronologică,ediţie critică,studiu introductiv şi note de Paul Lăzărescu,col."Biblioteca Eminescu", Editura Eminescu,1982, p. 228; Iulian

Anghel,Mozaic în cultură,în 22, IX,nr .42(452), 20-26 octombrie 1998, p.14; Domnica Filimon, Tânărul Maiorescu, Editura Albatros,1974,pp.65-66 ;G.I. Ionescu-Gion, Portrete şi evocări istorice,ediţie îngrijită ,prefaţă, note, glosar şi bibliografie de Vistian Goia ,seria "Restitutio", Editura Minerva,1986,p.125

4)Titu Maiorescu, Jurnal..,I,pp.3, 90,451, 479, II, pp.49,300,V,pp.111 ,287 şi IX,pp.105,131; I.E. Torouţiu, St.şi doc.lit.,V,p.12 şi IX,pp.25-26; C.Popescu-Cadem, art.cit.,pp.156-157;Ioan Slavici,Cel din urmă armaş, ediţie îngrijită de C.Mohanu,col."Romane de ieri şi de azi", Editura Eminescu, 1971,p.52;N.Iorga,Supt trei regi,p.47 şi Oameni cari au fost,II,p.113; Amintiri despre Titu Maiorescu,p.15;G.I.Ionescu-Gion,op.cit., p.126; George Bariţ şi contemporanii săi,I,p.353

5)Titu Maiorescu,op.cit.,II,pp.49,399,V,p.58 şi IX,pp.131,195 şi Însemnãri zilnice,II,p. XV;Amintiri despre Titu Maiorescu,p.98;G.I.Ionescu- Gion,op.cit. ,pp.126-127;George Bariţ şi contemporanii săi,I,p.353; Vasile Gr. Pop, op.cit.,p.228; Al. Zub, op.cit., pp.376,742; Cornelia Bodea,1848 la români. O istorie în date şi mărturii(2 vol.),col."Mărturii",Editura Ştiinţifică şi enciclopedică,1982,vol.I,p.412;Amintirile colonelului Locusteanu, ediţie, text stabilit, note şi comentarii bibliografice, glosar şi selecţie critică de Sanda Virjoghe, prefaţă de Petru Creţia,comentariu istoric de Ioan C.Filitti,Muzeul Literaturii Române şi Editura Porto-

Franco,Galaţi,1991,p.113;Soveja(=Simion Mehedinţi), Titu Maiorescu,p....; Anton Bacalbaşa,Schiţe şi articole,ESPLA,Bucureşti,1957,p.303

6)M.Eminescu,op.cit.,VII,pp...;Titu Maiorescu, op .cit., I, pp.3,451 şi VII,p...;Vasile Gr.Pop, op.cit., p. 228; Cornelia Bodea,op.cit.,I,p... şi II,p....N. Iorga, Oameni cari au fost,I,p.276; Amintiri despre Titu Maiorescu, p.107;G.I.Ionescu-Gion,op.cit.,pp.126-127; Soveja, op. cit., p...; M. Theodorian-Carada, Din frământările trecutului,Editura Gutenberg ,Bucureşti, MCMXX,p.183

7)Titu Maiorescu,Jurnal şi epistolar, vol.I (noiembrie 1855-martie1859),studiu introductiv de Liviu Rusu,ediţie îngrijită de Georgeta Rădulescu-Dulgheru şi Domnica Filimon, seria "Memorialistică", Editura Minerva, 1975, pp.68,133 şi IX,p.131;Nicolae Manolescu, op .cit.,pp. 85-86,278; Soveja, op.cit.,p. 143;N.Bănescu şi V.Mihăilescu,Ioan Maiorescu, Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1932, p. 297;Vasile Pop, op. cit.,p.228; Constantin C.Giurescu ,Viaţa şi opera lui Cuza Vodă,p.33;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori,p.358;George Bariţ şi contemporanii săi,I,pp. 74,78, sãi,I,pp.74,78,336,353-354;I.E.Torouţiu şi Gh. Cardaş ,St.şi doc.lit.,I,p. 36;I.E. Torouţiu, op. cit., XI,pp.332-333

8)Titu Maiorescu, op. cit.,....;Al. Zub, op .cit., p. 229; DomnicaFilimon,op.cit.,pp.18,138

9)Al.Zub,op.cit.,p.108;

10)N.Iorga,Războiul nostru în note zilnice,1914-1918(3 vol.),vol.III(1917),Editura Ramuri, Craiova, f.a.,p.356;Al.Zub,op.cit.,pp.465,515;Domnica Filimon, op.cit.,pp.207-208

11)Titu Maiorescu,Opere,I,p.807;Iacob Negruzzi, Scrieri,II,p....;George Munteanu, B.P.Hasdeu, p.17; N.Iorga,Istoria literaturii româneşti. Introducere sintetică, postfaţă de Mihai Ungheanu, seria "Arcade", Editura Minerva,1977,pp.238,242;Savin Bratu,Ion Creangă, col. "Oameni de seamă", Editura Tineretului, 1968,pp.117-119

12)George Panu,Amintiri de la Junimea...,I,pp.7-8;Iacob Negruzzi, op .cit., II, pp. 65-66; E. Lovinescu, op. cit., VII,pp.97-99

13)G.Călinescu,Istoria literaturii române, pp.399, 419;Iacob Negruzzi,op.cit.,II,pp...şi Pogoriada..., p.10; Din cronica unui veac. Documente inedite(1850-1950),ediţie îngrijită, note, indice de I.Arhip şi D. Vacariu,Editura Junimea,1977,p.172

14)Iacob Negruzzi,op.cit.,II,pp...;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu...,p.346; G.Călinescu, op.cit.,p .419;Junimea şi junimiştii,p.60

15)Titu Maiorescu, Jurnal...;Iacob Negruzzi, op. cit.,pp....;George Juvara, op. cit., pp.37-38; G. Călinescu, op.cit.,pp.419,436,441;Savin Bratu, op.cit.,p. 135; Nicolae Liu,Rene de Chateabriand-Când Vasile Pogor se gândea să-l tălmăcească pe scriitorul francez,î n Manuscriptum,VI,nr.3(20), 1975,pp.175-176

16)Iacob Negruzzi,op,c it.,II. p...;G. Călinescu,op. cit., p. 419; Al.Tzigara-Samurcaş, Mentorii mei-fragmente memorialistice, cuvânt înainte de Ioan Şerb,în Manuscriptum, XIII,nr. 3(48), 1982, p.128

17)C.Gane,P.P.Carp...,pp...;Iacob Negruzzi, op. cit.,II, pp.67-69;E. Lovinescu,op.cit., IX,pp.466-472, 477; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu.., p.59; G. Călinescu, op.cit.,p.419; Junimea şi junimiştii, p.203 ; Al.Tzigara-Samurcaş ,op.cit.,pp...; Apostol Stan, Grupări şi curente politice...,p.421; St.Antim,Alte studii şi portrete,pp.7-8;Savin Bratu, op.cit., p. 131; Nicolae Petraşcu,Biografia mea,în I.E. Torouţiu, op. cit., VI, p.CXL;N.Iorga,O viaţă de om.Aşa cum a fost,ediţie îngrijită de Sanda şi Valeriu Râpeanu,studiu introductiv, note,comentarii şi indice de Valeriu Râpeanu,seria "Memorialistică",Editura Minerva, 1976,pp.398-401 şi Supt trei regi,pp.46-47;Paul Zarifopol, Eseuri, vol.II(Culturale,morale şi politice),ediţie îngrijită de Al.şi Radu Săndulescu,studiu introductiv,argument şi note de Al.Săndulescu, Editura Minerva,1988,p.205;

Liviu Papuc,Carpisme,în Convorbiri literare,CXLII, nr.12(156),decembrie 2008,p.109

18)Titu Maiorescu, op. cit., V, pp. 17o, 446 şi [Însemnări de lectură(1906 -1917)], în selecţia lui Nicolae Manolescu, în Manuscriptum, VII,nr.4(26), 1976,p.31;N.Iorga,Istoria literaturii româneşti...,p.219; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu...,p.255; G. Călinescu,op.cit.,pp.145-147;Nicolae Petraşcu ,op.cit., p.CLIV; Din cronica unui veac, p.183;Ioan Al.Brătescu-Voineşti,Din pragul apusului.Gânduri-amintiri,Editura Cartea Româneascã,Bucureşti,f.a., pp.61,176-177; Duiliu Zamfirescu,Scrisori inedite,ediţie îngrijitã,cu note şi studiu introductiv de Al.Săndulescu, Editura Academiei, Bucureşti,1967,p.69

19)Titu Maiorescu,op.cit.,V,p.286;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp.210 -211;Ioan Slavici, op.cit., p.55

20)G.Călinescu,op.cit.,pp...;N.Iorga,op.cit.,p.221;Iacob Negruzzi,op.cit.,II,pp.105,...;George Panu, Amintiri...,pp .....;Al.Zub,op.cit.,pp. 222,713;I.E.Torouţiu şi Gh Cardaş,St.şi doc.lit.,vol. I("Junimea"), "Bucovina", 1931, p.16;Savin Bratu,op.cit.,p.216;I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit. .,vol.III("Junimea"),"Bucovina",1932,pp...

21)George Panu,op.cit.,pp....;Savin Bratu,op.cit.,p. 124;George Munteanu,op.cit.,p.17

Capitolul 2: Mihai Eminescu(1850-1866)

În cursul polemicilor tânărului Maiorescu, acesta ţine să amintească despre corectitudinea verbului latin "eminere"(<rădăcină "meno; mensa,ae"). Dar dacă strania rădăcină “emin” e totuşi latină?

În accepţie esoterică a nu foarte întinsului spaţiu românesc, ţinutul Botoşanilor,ca şi cel al Bucovinei, se află în "Nord", legătura benefică a Daciei cu Hyperborea, aşadar promisiune de regenerare energetică potenţată cu cristic Foc Veşnic, iar nu cu simplă obsesie originar-etnică. Dar aceasta e sensibilitate esoterică, să revenim la cea istorică.

Cu simţ drept, aproape polemic, se pronunţă prietena Mite Kremnitz: lui Eminescu nu i s-a dat din naştere un destin ales(durch Geburt das Loos der Auserwahlten zu Theil), precum lui Vasile Alecsandri!

"Bonjuriştii", aşa îi gratulează Henrieta Eminovici pe ipochimenii care-l duşmănesc pe Marele ei frate bolnav, poetul Mihai Eminescu cel unicat în cultura română, de a cărui îndreptăţire ea, sora devotată, e prea convinsă!(1)

Să însemne aceasta că în onorabila familie Eminovici din Botoşani -Ipoteşti nu era preţuită Revoluţia de la '48?! Să zicem că era prea preţuită Moldova veche şi datinile chibzuite, cumpătarea şi cuviinţa. Ocârmuirea Moldovei socoteşte mişcarea ca fiind dominată de "câţiva netrebnici de boieri cu cugetări tulburate şi cu ţintiri de a învălui liniştea obştească". Sigur,un comitet(între alţii,boierul-poet Vasile Alecsandri) redactează "35 de puncte", din care ţăranii cu necazurile lor cam lipseau...

O apreciere târzie, ca a lui Paul Cornea, dă bine: "paşoptul" e o intrare cam abruptă în istorie, e un nou stil de participare şi elan patetic de construcţie culturală şi instituţională. Paşoptiştii au vocaţie de iniţiatori universali, încearcă să respecte acordul dintre vorbă şi faptă, politica de carbonaro e doldora de idealism, oricum. Şi să nu uităm extraordinara cotitură strategică a paşoptiştilor după înfrângerea revoluţiilor(în Moldova, chiar din faşă), în faţa Restauraţiei generale, nu te mai poţi prezenta oricum...Ca model european, iată stânga mazziniană cedând în faţa moderaţilor. La români e de remarcat maniera de geniu a Unirii, în genere convertirea la pragmatism a radicalilor: cazul "atentatorului" Ion Brătianu! Metamorfoza erei revoluţiilor, pe care conservatorul Eminescu o va gusta sau nu.

Şi totuşi, oameni de statură semnificativă ai ţării ridică obiecţii . Caragiale admite că '48-ul a fost un curent generos şi radical, poate onest ca intenţie şi sentimental în fond, dar desigur pernicios ca urmări, pe cât de grotesc în formă. În locul Regulamentului, o fată morgana începe tirania "Domnului Verb" şi legenda în

care cred curtezanii, bufonii publici şi mulţimea nenorocită, nu ai voie nici să gândeşti, nici să râzi!

Degeaba fac gălăgie "liberalii roşii" munteni,"48"-ul n-a fost treabă serioasă şi cu urmări serioase în istoria ţării, deşi Regenerarea a impulsionat o deşteptare a conştiinţei naţionale româneşti şi o oarecare dorinţă cu aplomb de aliniere la civilizaţia progresului occidental. Dar altfel, nici o concepţie pozitivă reală la aceşti oameni fantezişti, doar o nebuloasă naivă.

=Cât îl priveşte pe Eminescu însuşi, opiniile despre '48... S-ar zice că există o legătură între fondul decepţionist al Poetului şi teama sa că românii ar pune în lucrare idealul integral al '48-ului, ca şi utopia metafizică a lui J.J.Rousseau îndeobşte.

Prin Junimea ieşeană, se vor auzi voci dragi lui Eminescu cum că mai sigur mergi pe guvernări gen Alexandru cel Bun, decât pe istorie şlefuită de "pantalonarii de la '48" şi în continuare de cei rodaţi prin cafenelele instigatoare ale Parisului.

Ştie Moldova prinţişorului Grigore Sturdza ("Beizadea Viţel", personaj încrâncenat, pitoresc, vag carismatic) să emită chiar un panseu de filosofie politică: "Când revoluţia începe, civilizaţia încetează". (2)Mă rog, iată Junimea debutată prin Moftul Moldav! E lumea Restauraţiei europene şi moldo-valahe, în care vieţuieşte adolescentul Maiorescu, în care se nasc Eminescu şi Caragiale.

Cel mai dotat bărbat al Moldovei, pe rând restaurată şi unită, îşi va cinsti astfel genitorii: "Ralu Iura, fiica

stolnicului Vasile Iura, boier de neam din Moldova din timpul lui Alexandru Muşat cel Bun, soţia lui George cavaler de Eminovici, castelan ereditar al regnului Poloniei"... Visează popoare, comunităţi, segmente şi indivizi! Eminescu vrea să creadă îndârjit în mult contestata-o ştia şi el-ipoteză a moştenirii calităţilor intelectuale şi de suflet. Dar face carieră şi ideea fantezistă, îmbrăţişată cu tâlc prin Junimea lui Maiorescu & co."Eminesco...issu d'une famille de paysans"!?

Gheorghe Eminovici a slujit până în 1848 interesele marelui logofăt Balş, apoi pe acelea ale văduvei Balş şi ale fiului ei bolnav mintal. Acest bun organizator urcă în rang, de la vechil la Dumbrăveni, la arendaş în Dorneşti. Gheorghe este un bărbat grijuliu şi gospodar, cinstit şi ordonat în scripte, iar la nevoie-ca la reforma agrară din 1864- răzbătător în tranzacţii judecătoreşti, în limitele procedurale, uneori încălcând drepturile altora! Gheorghe are mereu un zel cam excesiv şi va atinge ifose de "căminar"...Nu se jenează să intre în afaceri inevitabile cu "jidovii" Botoşaniului. Gheorghe e un insistent scriitor de "jalobe" către isprăvnicie şi nu numai. Culmea e că acest ager căminar are şi darul poeziei, îi va scrie cândva cu oarece har nurorii sale, mustăcind: "aşa versuri erau bune pe vremea mea"!

Încă un amănunt interesant: când a optat pentru numele de "Eminovici", nu-i exclus să fi funcţionat în Gheorghe un soi de orgoliu etimologic, cunoscând el că în graiurile arabe "emin" înseamnă "cel dotat cu pricepere în cele administrative, vrednic, cinstit, onorat şi onorabil", în vreme ce "imin" trimitea la...papuci (iminei)! (3) Mai degrabă o coincidenţă, dar grăitoare.Iar

"imineii" de Braşov vor intra în zestrea băşcăliilor antieminesciene.

În tradiţia populară, "Ursitoarele" zâne binefăcătoare sunt obligate proiectul tinerei mame de a aduce pe lume prunc haric:....=

Aglae, sora lui Eminescu, spune că Mihai s-a născut la Ipoteşti. Sigur, afirmaţia nu e o garanţie absolută, deşi într-o familie se cam ştiu astfel de lucruri. Totuşi...Optează pentru 20 decembrie Iacob Negruzzi(în registrul Junimii însuşi Poetul notase această dată) ş.a. Liviu Poenaru porneşte de la data naşterii Poetului(20 decembrie 1849, după ştiinţa tatălui şi 15 ianuarie 1850, după opinia lui G.Călinescu) şi glosează fermecător esoteric-zodiacal: cu 15 ianuarie s-ar putea trăi 70 de ani, cu 20 decembrie-numai 40 de ani! Să zicem 15 ianuarie(poate 20 decembrie) 1850, la Botoşani, dar să nu respingem "mitologia" Ipoteşti, doar se naşte cineva căruia-la modul modestiei budiste-îi este îndestul de indiferentă determinarea pur temporală, ba chiar orice altă identitate, decât aceea a "Omului din Ipoteşti"!(4)

Iminovicii ar fi atestaţi în Călineştii lui Cuparencu de pe la 1736, aşadar dinainte de anexiunea Bucovinei la Habsburgi Gheorghe Eminovici ar fi refuzat constant să le vorbească odraslelor sale despre neamurile proprii din Călineştii lui Cuparencu. Mama Raluca hotăra că aceasta se întâmplă din ruşine, pentru că părinţii vajnicului bărbat erau oameni de condiţie cam modestă! Se pare că la căsătorie, Gheorghe avea drept avere leafa de 250 de galbeni anual primită de la boier Balş.(5)

Pe când Raluca sosea la căsătorie cu o zestre substanţială, oferită de stolnicul Vasile Iuraşcu în 1940, 3000 de galbeni în numerar, plus obiecte în valoare de 576 galbeni. "Suptiscălita Raruca" va da act la cinstita judecătorie că soţul face afaceri fără ca dumneaei să emită vreo "pretenţie pentru lipsuire de zăstre"!

Copiii Eminovici vor observa că Raluca are pretenţii de nobleţe faţă de Gheorghe, zicând că străbunii Iurăceşti au fost boieri de ordinul I, iar tatăl familiei nu-şi contrazicea soaţa, doar îi oberva că-la drept vorbind-mai nobil a fost nu ştiu cine de-al lui decât Iurăceştii!

Doctorii care vor analiza cândva starea de sănătate socio-morală a familiei lui Mihai Eminescu, vor nota "nervozitatea mamei", dar şi "violenţa şi irascibilitatea fraţilor"...Un cărturar întunecat, Aron Densusianu, va pomeni de alienarea Ralucăi Iuraşcu-Eminovici. Acum, ce e drept, dinspre genealogia Ralucăi soseşte o ereditate încărcată de inşi cu afecţiuni psihice de tip maniaco-depresiv!(6)

Îndeosebi prin tată, Mihai Eminescu se pătrunde de semnele Moldovei bătrâne, amuzându-se de pildă de "poşta" care însemna olăcarii de cai şchiopi! Se conturează în acestea o nostalgie...Dai la tot pasul de urme ale trecutului, de mânăstiri întemeiate prin osârdia unor căpitani şi cămăraşi pioşi de altădată, de castele cu lei la intrare, ale boierilor din vechime, preocupaţi de la o vreme de grija artei naţionale prin încurajarea corului ţărănesc şi a câte unei mici trupe teatrale, dar şi a câte unui monument funerar ce anunţă Rugăciunea lui

Brâncuşi! Încã din veacul XVIII, prin Moldova boierii şi lumea mai cultivată îşi asigură prin blestem scris Cazaniile contra furturilor, iar în primele decenii de veac XIX câte un cămătar foarte înstărit se sinucide în cimitir, blestemând pe rarisimul datornic capabil să-i dea ţeapă.

O Moldovă veche şi ciudată se conturează şi în Botoşaniul ca şi natal, unde Mihai poate auzi nu numai de bisericile "Uspenia"(unde va fi şi el botezat)şi "Sfântul Gheorghe" din centrul urbei, ctitorite de Doamna lui Petru Rareş, dar şi de subteranele misterioase ale Botoşaniului, de fapt depozite de apărare şi protecţie a mărfurilor, plăsmuite de comunităţile de armeni şi evrei locali, negustori dibaci.

S-ar zice că "48"-ul moldav este îndeajuns de prezent în această lume pitorească şi patriarhală. "Bonjuriştii" care n-au şters-o în exilul aurit cu parale de la babacul cel conformist, se află prinşi de stăpânire şi vag pedepsiţi "sub tainică priveghere în târg şi în ţinut", de, lume bună...Între aceştia se află şi un Grigore Balş(să fie oare rudă cu cinstitul vel-logofăt Balş,"cavaler şi ministru"?!), unul periculos nevoie mare, "că s-au fost încercat a presăra cuvinte ameninţătoare", i-auzi colo. Totuşi, Balşii sunt oameni ai Ordinii, iar domnul "cavaler şi ministru" face hatâr fugarilor bonjurişti mai inocenţi să se întoarcă acasă, dară să stea în domiciliu forţat la moşia babacăi. De altfel, moşierii iubesc această politică de Ordine, care-prin corvezi suplimentare-tot pe spinarea ţăranilor ajunge. Aşa că, fatal, între iobagi-răzeşi-boieri explodează mereu conflicte şi un Ioan Iminovici din Călineştii lui Cuparencu, credincios

tradiţiei familiale de luptă cu boierii, e liderilor ţăranilor nemulţumiţi.

Ţăranul din această Moldovă de Sus păstrează un anumit simţ istoric(de arcaş al lui Ştefan cel Mare), o cuviinţă solidă cultivată de aşezămintele creştine. Nu vieţuieşte tocmai izolat şi nici nu boicotează prea tare istoria.

Boierii moldavi(ca şi cei valahi) tot fac "liberalism" după 1821, dar numai între dumnealor!Cer una-alta de-ale progresului, dar suspectându-se între ei de "ciocoinicie" şi "carvunarism"(>carbonaro!). Chiar şi o bestiolă ipocrită ca Mihai Sturdza Vodă e obligat să respecte canonul lingvistic al sensibilităţii vremii şi locului: primim o veste tristă(vorba vine)" cu simţitoare mâhniciune"...Ar fi existat, aşadar, o Moldovã naivă şi serioasă, a cărei inimă bate întotdeauna pentru noile veşti bune ale Idealului, crede Iorga. O expresie a "Idealului" este, iată, şi noua uniformã a "Telegrafului Electric" la care se zgâiesc ieşenii în 1855...

Titu Maiorescu va considera-odată cu lumea cultivată a Moldovei, din care nu se exclude clucerul Gh.Eminovici-că viitorul ce trebuie să spulbere Moldova veche, e anunţat de Divanurile ad-hoc din Iaşi şi Bucureşti(7-9 octombrie 1857), prin 5 puncte, între care Unirea şi dinastia ereditară dintr-o familie suverană a Europei. Plutea imanent peste acestea duhul de Independenţă a unui stat român.

E deschis căminarul progresului cuviincios al ţării? Cum nu, iată-l semnând "clucer" pe un Act de adeziune

al fruntaşilor botoşăneni în favoarea Unirii Principatelor. De altminteri, se manifestă un respect universal pentru gestica moldo-valahă a momentului, de exemplu până şi în jurnalele maghiare se elogiază fapta poporului din Bucureşti de a aştepta rezultatul alegerii lui Cuza-Vodã cu cuţite şi pistoale la îndemână! Mã rog, era greu încercat şi orgoliul regional moldav . ..De fapt, tot un moldovean, enciclopedicul Gh.Asachi presimţea în poezia sa « La Patrie », încă din 1812, ideologia unităţii naţionale, o "Românie" încă inexistentă pe hartă, deschisă-i calea domnilor boieri patrioţi Alecsandri şi Kogălniceanu. Mai cu seamă, nu se admit teritorii pierdute pentru această idee...

Prin Moldova de veac XVIII circula în manuscris cartea marelui cancelar al Suediei, Oxenstiern(a), a cărui înţelepciune l-a fermecat şi pe Eminescu. În 1883, cunoscându-l pe tatăl Poetului, Titu Maiorescu va gusta şi el în Gheorghe Eminovici farmecul vechii Moldove, cu anecdotică de oameni hâtri ş.a. Când vrea, aşadar, bătrânul ştie sã devinã drăguţ pe această cale! Atfel, căminarul Gheorghe se păstrează în memoria copiilor săi ca un ins capabil de intransigenţă în afirmarea opiniilor personale, aşadar degajarea unui principiu de conservaţiune. (7) Şi adio răspicat oricărei nostalgii separatiste, mai cu seamă în cugetul oamenilor luminaţi.

copilărie la Ip.; la mânăstirea Agafton, mătuşile monahii

Fireşte că într-o familie cu mulţi copii, e fatal ca iubirea părinţilor să nu se distribuie tocmai echitabil şi Mihai să fi fost preferatul...Cu siguranţă, nu pentru

căminar, care simte că va avea cele mai teribile dificultăţi cu acest copil straniu care se cam răzleţeşte de fraţii săi, ca şi de alţi copii consăteni. Poate pentru că sensibilitatea micului Mihai caută şi chiar desluşeşte mai multe înţelesuri ale lumii decât fiinţele obişnuite din juru-i.

Cu siguranţă, Mihai trece pe la mânăstirea de maici Agafton din zonă(înfiinţată de vreo 3 decenii), unde era donatoare câte o femeie Iuraşcu şi unde servesc ca monahii trei mătuşi Iuraşcu(surorile mamei), cuvioasele Fevronia, Olimbiada şi Sofiea. Micul Mihai are-durabil-sufletul răvăşit de frumuseţea cântecului ortodox Lumină lină...E nostim că, în 1874, apare la sf.mânăstire o Condică de cualităţi a petrecătoarilor, în care surorile vor fi notate rar cu "7", adesea cu "8", foarte rar cu "9", exemplară arătându-se Olimbiada, notată rarisim cu "10" şi ajunsă "Superioară" în 1888. Vremea vremuieşte claustral peste aceste mătuşi eminesciene, făcându-le desigur relativ indiferente la furtunile ce vor bântui clanul Eminovici.

Poate că de pe acum simte micul Mihai o nemulţumire surdă în faţa iconografiei după canonul răsăritean, manierismul "mumiilor şi scheletelor", caricatura bizantină, veşnica barbă şi chelie stas a Sf.Nicolae ş.a. Acasă la oameni, primitivele candele şi icoane de Gherla, sau "sluţenia fenomenală" a icoanelor ruseşti, stil 1840-1850! Tânărul Eminescu va avea un răspuns: altfel vor arăta cromolitografiile după Rafael/Correggio/Murillo, cu grija artiştilor de renume de a impregna profundul subiect creştin cu reproducerea omului în cele mai nobile forme ale existenţei sale... (8)

Cernăuţi...Nordul Ţării e, oricum, zonã sacră şi poate că la Cernăuţi, oraşul Negrului Ocult, începe aventura Poetului. E încă prea tânăr şi nu ştie cât se va ataşa de negru, de codrul bucovinean-simulacru de suama(porecla zeului Krsna,"negru", dar şi gama verde-albastru închis), de negru-culoarea zeiţei-mamă Kali, spre a atinge cândva "mândrul întuneric al pădurii de argint"! (9)

- *iubita din Ipoteşti(10*)

- *funcţionar la Botoşani (12*)

-*la Blaj*

(...)

Note bibliografice

1)Titu Maiorescu, Opere, I, pp. 137-138; G. Călinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu,p.34;Adrian Botez, Spirit şi Logos...,p.269;I.Oprişan,Cea dintâi traducere din opera lui Eminescu,în Caietele Mihai Eminescu, IV,pp.164-165

2)M.Eminescu,Opere,......;I. L. Caragiale, Opere, tomul V(Articole politice şi cronici dramatice),ediţie îngrijită de Şerban Cioculescu, Fundaţia pentru literatură şi artă "Regele Carol II,Bucureşti,1938,p.83; Marius

Chivu,şansa de a întâmpina libertatea,interviu cu Paul Cornea,în 22 ,XIII,nr.669,31 decembrie 2002-6 ianuarie 2003, p. 12; Titu Maiorescu, Istoria contimporană a României,p. 41; E.Lovinescu, Antologiecritică, p .44; George Panu,Amintiri...,II,p.133;Cătălina Mihalache,Din istoria învinovăţirii Celuilalt.Un jurnal ieşean din 1858, în Vârstele Unirii...,p.83;Zoe Dumitrescu-Buşulenga, Mihai Eminescu, col."Oameni de seamă", Editura Tineretului,1963,p.8

3)M.Eminescu,op.cit.,,IX,p.187 şi XV, p.392; George Munteanu, Hyperion,I(Viaţa lui Eminescu),seria "Universitas",Editura Minerva,1973, pp.21-25;=Duiliu Zamfirescu, Opere, vol.V,....,pp.325-329; Augustin Z.N. Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu,Editura Sport-Turism, Bucureşti,1978, pp.16-17 şi Adăugiri biografice, în Caietele Mihai Eminescu, studii,articole , note, documente, iconografie şi bibliografie prezentate de Marin Bucur,vol.IV,Editura Eminescu, 1977, p. 289; D.Vitcu, Documentar Gheorghe Eminovici,în Manuscriptum, V,nr.1 (14),1974,pp.6-13;Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit:corespondenţă inedită Mihai Eminescu-Veronica Micle.Scrisori din arhiva familiei Graziella şi Vasile Grigorcea,ediţie îngrijită, transcriere, note şi prefaţă de Christina Zarifopol-Iliaş,Editura Polirom,Iaşi,2000,p.423

4)M.Eminescu,op.cit.vol.III,...,p.224- şi XV,p.402; G.Călinescu, op.cit.,pp.40,42;Iacob Negruzzi,Scrieri, II,pp.385,675;Alain Guillermou, Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu, p.353; George Muntean, Eminescu- 102 documente inedit, în Dacia literară, XI, nr.1(36),2000, p.28; Marian Barbu, Galaxia Eminescu, în

Bucovina literară, nr.10-11(134-135), octombrie-noiembrie 2000, p.22

5)Documente[din arhive ieşene],ediţie,note, glosar de Gh. Ungureanu, D. Ivănescu, Virginia Isac, coordonator: Gh.Ungureanu,col."Studii şi documente", Editura Minerva,Bucureşti, 1973, p. 348; G.Călinescu, op.cit.,p.17; Dr.Vasile Bînzar,Noi contribuţii la biografia lui Mihai Eminescu,în Zilele "Mihai Eminescu"-sesiune de comunicări ştiinţifice,Botoşani,1969,pp.136-138; Augustin Z.N.Pop,Contribuţii documentare la biografia lui Mihai Eminescu,Editura Academiei, Bucureşti, 1962,p.298 şi Adăugiri biografice,p. 305; George Muntean, grup. cit.,p.28; Matei Eminescu, Memoriu asupra familiei Eminescu,în Omagiu lui Mihai Eminescu,cu prilejul a 20 de ani de la moartea sa,Atelierele grafice Socec & co.,1909,pp.23,25,28; Gh.S.Ştefãnescu , Mărturie epistolară, în Revista noastră (Focşani),XVIII,nr. nr.149-151(serie nouă din 1972) octombrie-decembrie 1989, p.2943; Octav Minar, Eminescu comemorativ, f. ed., Iaşi, 1909,p.7; I.E. Torouţiu, St.şi doc.lit.,IX, p.135

6)G. Călinescu, op.cit.,p.14; Augustin Z. N. Pop, Contribuţii documentare..,p.20;Dr.Vasile Bînzar, art.cit., pp.134-136;Gheorghe S. Ştefãnescu, grup. cit.,p. 2943;Matei Eminescu,art.cit.,p. 24; D.Vitcu,art.cit., p.9 ; Dr. Petru Moruzzi,Noi consideraţiuni asupra bolii lui Mihai Eminescu,în Zilele M.Eminescu-Botoşani 1969, p.152

7)M.Eminescu, op.cit., IX, p. 117; Titu Maiorescu ,Însemnări zilnice, II,p....şi Istoria contimporană a

României, p.42;N.Iorga,Oameni cari au fost,I,pp.85,251 şi Istoria literaturii româneşti...,p.231;Alexandru Zub, Naţiune culturală...,p.52;Constantin C. Giurescu,Viaţa şi opera lui Cuza Vodă,p.74;George Panu,op .cit., I,p.105;Zoe Dumitrescu-Buşulenga,op.cit.,pp. 8-9; M. Theodorian-Carada,Din frământările trecutului, p.156; Savin Bratu,Ion Creangă,p.88; D.Vatamaniuc, Gheorghe Eminovici(I), în Caietele Mihai Eminescu, III, 1975,p.153;Cristian Butaru,Botoşaniul poate dispărea prin "implozie", în România liberă, nr.1967, 13 septembrie 1996,p.20;Gheorghe Matei Eminescu, Ieri şi azi,în Caietele Mihai Eminescu,studii, articole, note, documente şi bibliografie prezentate de Marin Bucur,vol.I,Editura Eminescu,1972,p.288; Aurel Leon, Umbre,vol.III,Editura Junimea,1975,pp.147-148

8)M.Eminescu,op.cit.,VII,p.185,IX,p.187,XIII,p.327 ºi XV,p.231; I.E.Torouţiu, op.cit., IV,pp.119, 140, 233 ;Documente[din arhive ieşene],pp.421 -429; Augustin Z.N.Pop,Contribuţii documentare..., pp.117, 611 şi Adăugiri biografice.., pp. 292-294, 302, 304; Gh. S. Ştefănescu, grup. cit., p. 2943; Matei Eminescu, art.cit.,p.27;Teodor V.Ştefanelli,Amintiri despre Eminescu,ediţie îngrijită,prefaţă,bibliografie şi indice de Constantin Mohanu,col. "Eminesciana",Editura Junimea, 1983,p.119;Maria Oprea,Ipoteştii lui Eminescu,în Timpul liber(supliment al României libere),nr.24(39),15-21 iunie 2000,p.41;Ştefan Cacovean,Eminescu la Bucureşti în anul 1868/69, în Luceafărul (Sibiu) IV,nr.3,1905,p.59;Gala Galaction,Mihai Eminescu,ediţie cuvânt înainte, note şi indice de Gheorghe Cunescu,

col."Eminesciana", Editura Junimea, 1987,p.123; Constantin Cubleşan,Eminescu în privirile criticii,pp. 45,167

9)M.Eminescu, op.cit.,IX,pp.79-80,82,X,p.240 şi XIII,p.381; Documente[din arhive ieşene],p. 426; George Muntean, doc. cit., p. 28 ;Helmuth Frisch, Eminescu şi limba germană, p.30;Zoe Dumitrescu-Buşulenga,op.cit.,p. 34;Marian Barbu,art. cit.,p.21; Teodor V. Ştefanelli, op.cit.,p.52;Adrian Botez,Lo ja iohanică românească,p.58;Amita Bhose,"Cu pădurea ta cu tot",p. 79;Mihai Vicol,Unde este Muzeul "Mihai Eminescu" din Cernăuţi?,în România liberă,nr.2072,21 ianuarie 1997,p.2;Ion Filipciuc,Drumul împărătesc al poetului, Editura Macarie, Târgovişte, 1999,p.63; Laurenţiu Dragomir, Crasna Putnei, în Curierul Românesc, XIII, nr. 9(176), septembrie 2001, pp. 7-8; Mihai Vicol, Eminescu are statuie la Cernăuţi.La dezvelirea statuii au fost lansate manifeste antiromâneşti, în România liberã,nr.3113,17 iunie 2000,p. 18

10)M.Eminescu,op.cit.,IIV,pp...;G.Cãlinescu,op.cit.,p.. .George Munteanu, Hyperion, I, pp.30-32; I.D.Marin, art. cit., pp.42-45

11)M. Eminescu, op. cit., XV, pp. 227228; D. Vatamaniuc, Ilie Eminovici, în Caietele Mihai Eminescu, III,1974,pp.179-181;Documente[din arhive ieşene], pp.425,431;Iacob Negruzzi, op. cit. , II, p.226;Teodor V.Ştefanelli,op.cit., pp.57-58, 62,78;Gh .S.Ştefãnescu, grup. cit.,p.2943; I.E. Torouţiu ,op.cit.,III,p.116,IV,pp.95,172,203 şi V,p.124;George

Muntean,doc.cit., p.28; Helmuth Frisch, art.cit. ,p.30;Augustin Z.N.Pop,Adăugiri biografice ...,p.304; Gheorghe Eminescu, Amintiri din familie, în Profil eminescian, volum editat de Inspectoratul Şcolar, Sindicatul salariaţilor din învăţământ şi Casa Corpului Didactic,Deva,1973,p.63

12)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.1225,1231,1235 ºi XVI,p.524;D. Vatamaniuc,art.cit.,p.186; Pavel Ţugui, art.cit.,pp...;Teodor V.Ştefanelli, op.cit.,pp.67,76;Ioan Slavici,Opere,vol.IX (Memorialistică. Varia), text ales şi stabilit de C.Mohanu,note şi indici de D.Vatamaniuc, col."Scriitori români", Editura Minerva ,1978, pp.18, 712, 744

1)M.Eminescu, op. cit., IX,pp. 307, 318; Ion Roşu, Cine a fost "rapportorul" din Botoşani?, în Manuscriptum, IX, nr. 3(32), 1978, pp.21-32;Teodor V. Ştefanelli, op.cit.,p.67;Documente[din arhive ieşene], p.4 33;Mircea Stoia,Un document despre familia Eminescu, în Manuscriptum,III,nr.1(6), 1972,pp.168-169

1)M. Eminescu, op. cit., XI, pp. 328-329; Titu Maiorescu, Jurnal..,V, pp.127-130, 159, 207-208,227, 279; Ioan C.Filitti,Comentariu istoric, în Amintirile colonelului Lăcusteanu, ed.cit., p.212;Mihai Şoica, Portret inedit al domnitorului Unirii, descoperit de un arhivist clujean,în Evenimentul zilei,X,nr.2919,23 ianuarie 2002, p.6

1)M. Eminescu, op.cit., IX, pp.79-83; Teodor V. Ştefanelli, op. cit.,pp. 67-68;Iacob Negruzzi, op.cit., II,p.225;Ion Filipciuc,op.cit.,p.57;Mihai Drăgan,Aron

Pumnul,în Ateneu, nr.12, 1968, p...; Ei l-au văzut pe Eminescu,p.342;George Bariţ şi contemporanii săi, I,pp.178 179,192;D. Vatamaniuc, Eminescu, col. "Universitas", Editura Minerva, 1988, pp. 70,323; Victor Durnea, Revizuirile maioresciene, în Convorbiri literare, CXXXIV,nr.7(55), iulie 2000,p.26

1)M.Eminescu,op.cit.,VII,p.185,X,p... şi XIII, p.96;Titu Maiorescu ,Jurnal....,I,p.22;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.285;Teodor Ştefanelli,op. cit.,pp.68,77-78 ;Christian W.Schenk,Însemnări pe marginea colocviului "Eminescu", p.26; George Muntean, doc.cit., p.28; Traian Diaconescu, Motivul speranţei la Ovidius şi Eminescu,în Convorbiri literare,CXXXIV,nr.4(52), aprilie 2000,pp.17-18;Mihai Prepeliţă,"Lăcrămioarele învăţăceilor" şi Eminescu,în Viaţa Românească, XCVII, nr.1-2,ianuarie-februarie 2002,pp.24-25

1)D.Vatamaniuc,Ipoteze.Să fie Blajul vatra strămoşilor lui Eminescu?,în Manuscriptum, nr.1, 1976,pp.127-138;Dragoş Bardoşi,Casa memorială "Mihai Eminescu",la schimb cu o căruţă de lemne,în Evenimentul zilei,IX,nr.2698,5 mai 2001,p.5;Gellu Dorian şi Emil Iordache,Paşii poetului(II),în Caiete botoşănene(supliment al revistei Ateneu),V,nr.9(69), septembrie 1988, p.1; S.H.,Eminescu ardelean?, în România liberă, nr.1760,12 ianuarie 1996,p.2

1)Ei l-au cunoscut pe Eminescu, pp...; L(ucian)B(laga),De la cazul Eminescu la tipul Grama,în Saeculum(Sibiu),I,nr.3,mai-iunie 1943,pp.91-92

Capitolul 3:1866-1869

De ce nu merge Poetul acasă la Ipoteşti? ciudăţeniile tinerilor Eminovici, pesimismul etc

Parcă în numele tuturor copiilor Eminovici hotărăşte Harieta că tocmai evenimentele trăite în familie i-au făcut pe ei toţi pesimişti fără remedii de vindecare! Poate şi purtători ai sindromului de persecuţie.

A murit Ilie, cel cu ochi albaştri, adorat de Mihai. Ilie devine pentru Mihai chiar întruchiparea visatului om nobil, el nici nu mai poate citi un text înţelept fără să audă vocea lui Ilie pronunţând acea idee. Aşa se întâmplă cu persoanele profund iubite, cărora le populezi personajul cu toate harurile imaginabile...Mai mult, Mihai crede că şi închipuindu-se mare onorat/sapient, tot sub identitatea Ilie s-ar accepta astfel! Parcã şi merge legănat ca Ilie.

Iorgu(Gheorghe) are o atitudine distantă, e tare închis şi nesociabil, seamănă izbitor cu Raluca: "sombru, când râde se schimbă vremea! " Îşi desenează, vădit, un cap de Principe, Cuza sau Carol şi de fapt Napoleon al III-lea.

Căminarul, cât de cât împăcat ţărăneşte cu moartea copiilor săi de mici, dar apariţia bolilor la alte etape de vârstă îl alarmează desigur pe acest robust tată de familie, care-şi dublează vrednicia în faţa ameninţărilor difuze. Şi ţine mult, normal, la rostuirea copiilor Eminovici, ca relativă pavăză în contra Ursitei.

Dar Mihai nu s-a împăcat nicicând cu tatăl său, nu întâmplător şi- a petrecut o vară întreagă(de şcolar) la o stână, singur cu ciobanii! În poezia « La Bucovina »(14/26 august 1866), Poetul îşi contemplă adolescentin gaura neagră a ursitei: "geniile rele,/Care îmi descântă firul vieţii mele", iar în « La Heliade »(18/30 iunie 1867), introiectat într-o stranie personalitate contemporană, se dezlănţuie cavernos romantic: "cântecu-mi de moarte/Să fie ca "Blestemu"- Şi...să-l cânt,apoi să mor"...(1)

*

* *

Arta se cuvine a fi senină, grăieşte Maiorescu la Junimea, altcum o tratăm de "decadenţă", ca pe Laocoon! Balconul noului palat al lui Cuza din Iaşi e susţinut de cariatide, bărbaţi pe a căror faţă se citeşte încordarea silinţei. Un junimist convins mărturiseşte altuia, arătând cariatidele-macho, ce lipsă de gust pe

aceste figuri suferinde, n-ar trebui să fie senine?! Nici nu apreciază toţi junimiştii aşa...Da, o stare de spirit senină, sub impulsul lui Maiorescu, frumosul cată a fi un absolut metafizic, ce trece peste manifestările imperfecte ale vieţii. Şi istoria română curentă trece prin manifestări tare imperfecte, nişte bărbaţi arată cam urâţi prin încordarea silinţei lor!

E 1866, februarie, o lună foarte potrivită, încărcată în viaţa Iaşului de prelecţiunile populare ale Junimii. Dar în chiar ziua conferinţei sale, D.A.Sturdza absentează motivat: e 11 februarie, a căzut Cuza şi conferenţiarul-complotist e uns cu dregătoria Lucrărilor Publice. (2)

Cu siguranţă, tânărul Eminescu a fost viu şi neplăcut impresionat de eveniment şi peste ani va exclama dur, mânios despre generaţia plină de eroii nopţii de la 11 februarie! Cum să fii senin, după estetica Junimii, când noul domnitor Carol foloseşte câte o formulă nefericită, de pildă oferind câte o medalie comemorativă a noului regim unei personalităţi ca Ion Ghica, justificând meritul unui om "pe cât de activ, pe atât de distins"!?Ce să mai înţelegi ca tânãr onest?

E de apreciat echilibrul cu care Maiorescu judecă evenimentul căderii lui Cuza. Ne amintim maliţia cu care trata el persoana şi gesturile lui Cuza, dar acum par greşeli de amănunt, măreţia Domnului răsturnat s-a împlinit prin înfăptuirea implacabilă a obiectivelor propuse: Unirea, reforma agrară, secularizarea averilor mânăstireşti, pregătirea terenului unei dinastii străine.(3)

Inevitabil, Maiorescu simte o crispare, pe la Berlin circulă acum o vorbã neaoşă, "conservatoare" nevoie mare: "Gegen Demokraten helfen nur Soldaten". (5)

*

* *

- *Em apare la Buc.*

Pornit de la Blaj, Mihai zăboveşte două zile la Răşinari, în casa unui protopop cumsecade (bunicul lui Oct.Goga) care aflându-l în mizerie îl omeneşte şi-l înzestrează cu toate cele de cuviinţă, ba chiar-în lipsă de paşaport-îl trece clandestin munţii pe la Vama Cucului. Dă seama despre aceasta nu numai memoria cinstitei familii din Răşinari, ci şi cărturarul Nicolae Densusianu. Adolescentul abia sosit de la drum în Bucureşti urmăreşte o fată de boier prin Cişmigiu. "Figura-Coriolano"(6), aşadar romantism byronian crâncen! Sau o impresie romană neânduplecată? Oricum senzualitate emancipată şi intrare în pielea de histrion.

-*rătăcitor; actorie de şatră*

Eminescu ar fi trăit zile zbuciumate prin diferite oraşe din Muntenia. Poate şi în Giurgiu. ..Ghorghe (Iorgu) este gazda bucureşteană a lui Mihai, ca şi-n diferite porturi dunărene.

Poate în această perioadă de rătăciri se cunoaşte Eminescu cu tânărul ardelean Scipione Bădescu, care-şi lua bacalaureatul la Beiuş în 1867 şi trecea prin Pesta, publicând un volum de poezii.

Saltimbancul Iorgu Caragiale l-ar fi întâlnit pe băiat într-un grajd din Giurgiu, citind Schiller(în original,fireşte) în gura mare. Îl angajează pe Eminescu în trupă, îi apreciază preocuparea culturală şi nivelul intelectual, cunoaşterea limbii germane şi harul poetic. Îi descoperă băiatului şi laturi stranii: evident, vine de departe, dar nu spune de unde...Se vede a fi "copil de oameni", cine ştie de ce rătăcitor tocmai la Giurgiu!?

În mediul fraţilor Caragiale, pionieri ai teatrului românesc, se apreciază că arta dramatică a vremii e plină de "mediocrităţi utile"(în fond asta va fi şi Eminescu în rarele sale momente actoriceşti...) Şi pentru ţară e o iluzie ridicolă, o ficţiune derizorie! Se cuvin deprinse declamaţiunea şi mimica, dar şi o cultură teatrală elementară. (7)

- *Em.actor, copist la Pascaly*

Matei Millo, cel mai pretenţios actor cu putinţă, atinge leafa de 1777,77 de lei noi. El îl angajează pe Eminescu ca al doilea sufleor şi copist al Teatrului Naţional, tânărul "Ermilescu"(!) apărând în statele de plată cu leafa de 166,66 lei noi, sumă cuviincioasă.

Repertoriul trupei Pascaly e modest, dar înviorător pentru epocă. « Mihai-Vodă » după « Bătălia de la Călugăreni » de D.Bolintineanu, « Sterian Păţitul » de P.Ghica, « Un poet romantic » de M. Millo, « O glumă » de Ath.Marienescu, « Nu vătămaţi fetele bătrâne » de I.Vulcan, « Ştrengariul de Paris » de Bayard şi Vanderbourg, « Doi profesori procopsiţi şi nepricopsiţi de E.Scribe » ş.a. Pentru ocazii de naturel simţitor

ardelenesc, d-na Pascaly recită « Copila română » de I.Vulcan, în costum popular fireşte!

Tânărul Eminescu nu face doar conţopistică teatralã şi muncă de sufleur, el mai joacă şi câte un mic rol, de pildă în « Răzvan şi Vidra » de Hasdeu. Asistând la reprezentaţie, amicul ardelean Miron Pompiliu(student la Universitate) îi obsevă:"Se vede mă că n-ai fost păcurar cum am fost eu, că- mi venea să sar pe scenã, să-ţi iau bâta şi traista din spate, să-ţi arăt eu cum se calcă ciobăneşte"...De altfel, "actorul" reflectează că piesa lui Hasdeu nici nu este o dramă, ci "epopeea unui caracter ordinar".(8)

-eros

Eminescu poartă nesmintit în paginile sale de laborator ale acestor ani blânda icoană boticelliană a iubitei din Ipoteşti, ca-n poezia « Prin nopţi tăcute »(1869): "Prin nopţi tăcute,/Prin lunce mute,/Prin vântul iute,/Aud un glas;/Din nor ce trece,/Din luna rece,/Din visuri sece,/Văd un obraz,//Lumea senină,/Luna cea plină/şi marea lină/Icoană-i sunt:/ Ochiu-mi o cată/În lumea lată,/Cu mintea beată/Eu plâng şi cânt". Sigur că, pe fondul ideii platonice şi a epifaniei ipoteştene, Eminescu plusează iluzionat. Dar Oraşul, bolnav de la Baudelaire cetire, respinge orice iluzie!

Din când în când, treci prin Bucureşti pe lângă vreo fereastră cu perdele roşii, unde zăreşti în lumina scăzută o femeie şi în preajmă un bărbat beat, cu chimir doldora...Prostituata spoită din fereastră scapără un chibrit, ca bărbatul beat să-i admire nurii veştejiţi, ar fi

ultimul moment când oroarea corupţiunii s-ar mai putea stopa! Dar nu, măştile nu se opresc şi pentru spectator amurgul gândirii se preface într-o miazănoapte de plumb, iar prăpădiţii figurează drept femeie şi bărbat într-un act de dragoste!? Dar într-un moment sau altul şi Poetul va beneficia, poate, de serviciile celei mai vechi meserii din lume...

Amicii ardeleni observă că Poetul nu prea duce grija femeilor, ba nici nu pomeneşte de cele reale, ci cel mult de eroinele literare. Ai zice că se poartă ca o fată mare, nu pomeneşte subiecte obscene nici glumeţ, nici altfel...Uneori amicii se laudă fiecare cu isprăvile lor de amor şi fiind cunoscută de bãieţi "nepăsarea" lui Eminescu faţă de celălalt sex, e luat din scurt: el care-i înconjurat la teatru de atâtea ispite frumoase, să nu- şi facă de ruşine tovarăşii, ia să devoaleze şi el un roman erotic! Poetul rămâne tulburat şi fără replică, mai ales că amicii pomenesc de băieţi cu nărav, care aşteaptă să alerge fetele după ei.

Adevărul e că Poetul are unele pasiuni, de exemplu pentru colega de trupă Eufrosina Popescu, un "drăcuşor frumuşel" de neuitat. Fata are acum 17 ani şi atrage via atenţie a publicului prin rara frumuseţe, dacă nu şi prin talent! Pascaly o ţine sub scutul său, dar abia o poate apăra de asaltul publicului tânăr, cucerit de gingăşia mişcărilor Eufrosinei. Peste acest episod nimereşte Caragiale, când îl roagă pe Eminescu să-i spună vreo poezie de-a sa. Poetul recită versuri dedicate dulcii actriţe...Dar "drăcuşorul" nu se mâhneşte deloc de mâhnirea "regelui asirian" şi Eminescu e cătrănit rău, iar o nouă conversaţie cu Caragiale îl irită. Dezamăgitul

îndrăgostit doarme mult şi se trezeşte deloc posomorât...Parcă e chiar mai vesel ca acum două zile şi tinerii petrec ziua râzând.

Mediul teatral în care vieţuieşte Poetul e prielnic pulsiunilor erotice, dar şi naivităţii. Când vede în “Somnambula” pe erou că-şi azvârle amanta în genunchi, departe de el, deşi ea îl conjură cu lacrimi, sufleurul se miră cum de poate un bărbat să refuze rugăciunile şi încredinţarea unei frumoase! El, Mihai, ar fi căzut în braţele iubitei şi ar fi uitat cu iertare totul...E clar, e încă foarte tânăr şi inexperimentat. Măcar a înţeles că se poate bucura, alternativ, de avuţiile şi strălucirea "regelui asirian", chiar dacă nu are cu cine le-mparte!? De altfel, pasiunea pentru Eufrosina n-a stins posibilitatea vreunui alt incendiu, dovadă zvonul din această lume mică, după care din cuşca sufleurului Poetul zăreşte o anume fãptură feminină, care se arată mereu în aceeaşi lojă. Vor urma nopţi destule petrecute sub fereastra adoratei, fără ca fãptura să aibã habar de platonica patimă.

Îi atrage luarea aminte Poetului şi o altă colegă de trupă, Teodora Pătraşcu. Una cu totul lipsită de ciudăţenii, aproape analfabetă şi opacă la inteligenţă, cu talent mărunt, măcar fire blândă şi sufletistă. E atât de devotată artei, încât a ratat cariere mai fericite pentru ea! Remarcabilă frumuseţe, faţă ovală clasică(prea dezvoltatã), talie mlădioasă, picioare lungi...Mers suplu, hotărât, ca de dulce băiat "lazzarone", fiinţă senină. Nu ne mai mirăm că Pascaly o destina rolurilor de travesti. Cu toată incultura ei catastrofală,Tudoriţa e o bună

utilitate a trupei şi Eminescu visează să scrie pentru ea un "Endymion", dar totul va fi un vis pierdut de poet. (9)

-obiceiuri, grad de sociabilitate, relaţii cu familia, inclusiv atmosfera Bucureştiului epocii inclusiv cunoştinţa cu Caragiale

Băiatul reflectează că aşa cum copiii simt teamă/respect/distanţă faţă de oamenii puternici, dar se apropie cu încredere simpatică de diformi şi figuri caricaturale, tot astfel tânărul popor român se copilăreşte căutând distracţie în paiaţerie şi arlechini. De când au apărut petrecerile de 10 Mai(ziua Domniei lui Carol I), toată suflarea ţării aleargă la caraghiojii de Vitleim!

Experienţa lungului turneu din 1868 în Ardeal şi Banat adaugă şi nuanţează destul în socializarea tânărului Eminescu. Sunt luni care trec într-un vârtej de senzaţii. Iată de pildă sosirea trupei la Oraviţa, venind cu trenul de la Arad. Cordialitatea primirii e parcă şi mai caldă ca oriunde, de la gară actorii sunt preluaţi de 12 trăsuri şi Eminescu e dus în aceeaşi trăsură cu domnul şi doamna Pascaly, de, doar e secretar II al directorului...Peste tot, actorii sunt acoperiţi de flori pe scenă şi simt puterea magică a relaţiei speciale româneşti! Şi cine ştie ce introiectare trăieşte Mihai din cuşca suflerului în "Mihaiul" ce imprimă de pe scenă delirul patriotic...

Poetul se învârte de preferinţă în cercurile tinerilor ardeleni, studenţi în Bucureşti, mai petrecând cu aceştia în "colaţiune fraternă" (atât de obişnuită la chefurile amicale ale ardelenilor şi bucovinenilor), mai

amuzându-se de versurile slăbuţe ale amicului Scipione Bădescu.

Când Caragiale(de 16 ani) îi face cunoştinţa, Poetul(de 18 ani) se prezintã ceremonios: "Mã prezint, Mihai Eminescu!" şi băieţii petrec de minune pălăvrăgind de toate("filosofie"), râzând, îndopându-se cu poezie, Mihai cântând o doină. Entuziasm şi veselie. Caragiale rezumă peste ani impresia sa durabilă: "Dar şi era un om ciudat!"

E sigur că Mihai vrea să se emancipeze de familie, chiar şi de fratele ofiţer din Bucureşti, care-întâlnit întâmplător prin Cişmigiu-îi face probabil morală, ducând la izbucnirea mândrului flăcău: de ce nu mã lasă în pace, nu le trec pragul, nu le mãnânc pâinea, atunci?! Vizibil pentru amicii ardeleni, familia îi ia urma lui Mihai, îl spionează, cu gând de-al convinge să-şi continue studiile, spre a-l face om. În Cişmigiu e muzică şi Poetul ţine să-şi urmeze Calea lui.

Ce contează că bietul căminar îşi caută disperat fiul până şi prin Iosif Vulcan, la Familia? Poetul se consideră total inocent în raporturile cu tatăl său şi crede că n-a păcătuit faţă de căminar decât printr-o "extremă iubire de adevăr". De mamă, numai de mamă, pomeneşte Mihai cu înduioşare!(10)

-creaţie poetică

Cât de poetic e Bucureştiul acestor ani? Iată-l pe Grigore Păucescu, tânăr de 26 ani, de bună condiţie, doctor în drept de la Paris şi magistrat la Curte. Lumea lui Eminescu nu se intersectează cu a lui Păucescu,

deocamdatã...Un băiat bun Păucescu, serios la slujbă, nu are timp de studiu, seara citeşte numai jurnale(uneori, la club). Altfel, petrece bucureştean în serate de danţ cu fete vioaie ca vrăbiile, după propria apreciere...Mai primeşte şi câte o plasă de la "fidanţata", dar rămâne plăcerea plimbării la Şosea seara pe lună, solo sau în doi, ba chiar cu două vrăbiuţe: "entre les deux/Tous ces temps sont passees/Comme l'ombre et comme le vent"...Dar bune sunt şi verdeaţa, florile de la moşie, iar acolo ai de acasă o panoramă ca a fortificaţiilor Parisului! Nu, nu-i lumea lui Eminescu, deocamdată.

E posibil să fi scris Poetul ceva despre un "rege asirian", din care-i recită lui Caragiale.

În Familia îi apar Poetului: « Junii corupţi »(31 ian./11 febr.1869), « Amicului F.I. »(30 mart./11 apr.), iar la moartea prinţului Barbu Ştirbey(1 apr./13 apr.1869) Eminescu scrie o elegie pentru o foaie volantă, în vecinătatea a 2 creatori-colegi.

E normal ca, atât de ataşat teatrului, Eminescu să încerce şi vreun proiect dramatic personal, deosebit de ispititoare arătându-se joncţiunea lui "Hamlet" cu nunta mioritică. Poetul purcede la drama în versuri « Mira ». E adevărat că Hamlet nu se jucase încã pe scenele româneşti, dar se editase o traducere aproximativă, cu ediţii în 1855, 1857, 1859, cu succes apreciabil. Eminescu-executând traducerea de serviciu din Rotscher, « Arta reprezentaţiei dramatice »-dă peste sugestia cu "capul lui Hamlet", iată un punct de pornire pentru "Hamletul" personal: "Mi-am cheltuit viaţa şi fac cu moartea nuntă".   Şi alte imagini ale Poetului, de la 18-19

ani, ne frapează anume: "Ochi fără lumină", sau "Eu sunt sau nu sunt"!

Poate l-a şi văzut pe Alecsandri pe străzile Bucureştiului, oricum îi cunoaşte creaţia şi rolul de rege al poeziei. Apreciază această strădanie a "elegantului poet de salon" de a lumina geniul poporului pe drumul acestuia spre cer, adică e un merit să te rătăceşti-ca poet de seră- pe piscurile de granit ale înaltei melancolii, e potrivit Alecsandri pentru etapa dulcilor, seninelor simţiri, cărora le e predestinat acest soi de poet de trecere!

Poetul monitorizează atent generaţia sa poetică post-revoluţionară şi va decide că-buni-răi, poate ne-geniali-înaintaşii erau serioşi şi aveau o erudiţie vastă, exact ce lipseşte "junilor noştri dandy", D.Petrino între alţii...(11)

- *Cetatea;"Geniu pustiu"; Mureşanu*

Chiar când eşti un tânăr ca Eminescu, nu poţi şi nu vrei să te sustragi tumultului politic, vuietului străzii bucureştene, zumzetului cafenelelor. Uite, în decembrie 1868 evenimentul-cap de afiş îl ţine destituirea onestului Papiu-Ilarian. Eminescu ştie precis de acest vajnic bărbat cu studii de drept la Cluj, Viena, Padua, care apoi a făcut parte din legenda lui Avram Iancu, din poezia aspră a istoriei ardelene recente. Poetul trebuie să fi răsfoit, de nu studiat amarnic operele lui Papiu: « Istoria românilor din Dacia superioară » şi « Tesaur de monumente istorice pentru România ».

Papiu are faimă de onest implacabil, cu acest "nărav" l-a deranjat şi pe Cuza...Care e stilul Junimii, cată a se dumiri Eminescu? Un tânăr ca Păucescu apreciază că Papiu face treabã bunã când lucrează ceva şi oferã un exemplu de autoritate şi prestanţă publicului, dar din păcate e un om violent şi pasionat până la limita bunului-simţ, aşadar se poate defini ca -uneori-un ins pasional, fără consistenţă!? Hotărât, Maiorescu cu Junimea lui şi Eminescu pe de alta, vor avea păreri diferite despre rabia ardeleană şi stilul pietros al purtătorilor ei...Iar Păucescu nu bănuie că-ntr-o zi se va ciocni cu un exemplar şi mai rasat al stirpei lui Papiu, cu Poetul însuşi.

Papiu, acest veritabil Juste-Gerechte român, stătea ca sarea-n ochi răilor săi colegi de la Curtea de Casaţiune, iar serviciul suferea în această atmosferă de ură. Sigur, i se cam ştie de frică incomodului! Un om insuportabil, dar ajungi să-i regreţi absenţa, aşa socoteşte un onest fără personanţă ca Păucescu...Papiu îl înfruntă pe ministrul Boerescu: nu poţi să-mi impuţi nimic, degeaba ai puterea dacă n-ai dreptul ş-apoi de vrei să ştii îmi eşti dator şi nu trebuia să te-nsărcinezi cu o chestie murdară precum destituirea mea!

Îşi spune Poetul că merită aceşti crânceni tipi ardeleni să le- nchine nişte versuri. Tânãrul dă târcoale unui model "faustic", cu gândul la Papiu-Ilarian, la Aron Pumnu şi alţi luptători de-ai lui Avram Iancu(ei da, chiar şi un anume Ştefan Micle...), astfel că începe lucrul la Mureşanu, deocamdată o variantă, mai are de asimilat. Poate va da ceva spre publicare Convorbirilor literare din

Iaşi. De fapt, vor urma 4 variante de poem « Sarmis » , care vor îngloba materia acestui "Mureşanu".

Modelul "faustic", Andrei Mureşanu(autorul viitorului imn al românilor) studiase teologia la "Roma micã" şi Eminescu va fi aflat la Blaj , sau pe la ardelenii din Bucureşti, că Mureşanu reproşa-în meditaţiile sale religioase-Creatorului indiferenţa Sa relativ la injustiţiile perpetuateîn lume!

Va înţelege Eminescu treptat că agitaţia liberală din presă şi din stradă e o "fantazie politică" periculoasă, ivită din necesitatea guvernului Brătianu de a deturna atenţia populară de la aberaţiile momentului: crâncena dezordine financiară a ţării şi "afacerea Strousberg".

În 1867, apare la Bucureşti o foiţă umoristică, Scrânciobul, scoasă de P.Grădişteanu şi în ea atrage atenţia o caricatură amuzantă: întreg partidul "roşu", desculţ, cu părul ieşind prin căciulă, merge în frunte cu Papiu-Ilarian să asalteze Ardealul! Gândeşte tulbure Eminescu: ideea uniunii politice cu Ardealul poate fi periculoasă/nepractică/inoportună/superfluî/ indiferentă, dar în niciun caz ridicolă, aşa că bine fac tinerii ardeleni din Bucureşti că duc într-o procesiune indignată exemplarul respectiv din Scrânciobul în faţa Societăţii Academice şi-i dau foc în public. E un avertisment al Cetăţii nu numai contra umoriştilor deraiaţi,ci şi contra aiurărilor lui I.C.Brătianu, care confundă Ardealul cu moşia Florica!?

Cabinetul de la Viena-se va afla-e foarte iritat pe bănuitele provocări ale Prusiei şi Rusiei în Moldo-

Valahia şi conştientizează pericolul "arsenalului român", agitaţiile lui Brătianu obligând cancelariile europene şi otomane la anvizajarea unei represiuni contra României. În acel moment, Berlinul îl sfătuieşte pe domnitorul Carol I s-o termine cu Brătianu, să impună moderaţia politică abilă şi liniştirea cancelariilor.

Maiorescu, cu 10 ani mai vârstnic decât Eminescu, sesizează mai rapid substraturile tenebroasei afaceri brătieniste, el înţelege că încă din 1866(răsturnarea lui Cuza şi ridicarea lui Carol de Hohenzollern) au introdus România între "inelele lanţului politicii prusiene", iar Brătianu şi-a activat emisarii în Ardeal încă din 1866, manevrând cu abilitate luntrea prin gherdapurile politicii europene conflictuale Prusia/Franţa/ Italia/Austria/ Ungaria avântului kossuthist, dar vital a fost conflictul prusiano-austriac. A bon entendeur salut!

Şi totuşi şi totuşi, e tare ciudat că aprigul "dacoromânist" I. C. Brãtianu-în chiar momentul în care cucerirea Ardealului e la ordinea zilei - instrumentează bande nu ardelene, ci bulgare, pentru a declanşa o chestiune orientală!? Care să fie cheia? Poate Rusia, care nu doreşte nicicum o pace între români şi unguri, iar I.C.Brătianu şi "Rosettachi" înoată în apele Rusiei?

Palpează Eminescu epoca de la 1868: violenţa politicianistă produce dezgust ţării întregi faţă de "regimul reprezentativ", de desfrâul demagogic şi de Puterea rezultată din "reteveiele electorale". Parcă se unesc impulsurile "48"-lui cu înveşnicirea moravurilor actuale, spre a realiza "modernizarea" românească, dar Camera rezultată e slugarnică...Un apropiat al lui Cuza îl

informează pe exilatul Domn despre venalitatea dezlănţuită a ţării: "Unde sunt scrupulele şi ezitările noastre de altădată , azi nimic nu-i opreşte".

Mai din impresiile avute în Bucureşti, mai din relatările tinerilor ardeleni între care se mişcă, Eminescu lucrează la romanul « Geniu pustiu ». Personajul Toma Nour prinde ceva din viaţa aventuroasă a amicului Scipione Bădescu, până şi scena în care acesta recită « Emmi » la "Societatea de lectură" din Beiuş. Ni se pare nostim că, prin 1872-1873 când o Bancă din Iaşi îl acuză pe Bădescu de şantaj, pamfletul instituţional se intitulează S.B.şi geneza "Geniului pustiu"!?

Şi-vorba unui contemporan de peste munţi-naţionalismul românesc a reînviat la Oraviţa, în 1868.(12) Cu ocazia marelui turneu al trupei Pascaly , adică, aşadar şi prin osârdia lui Eminescu.

-"*Orientul";*

-*cultura lui Em*

La 1 aprilie 1869 ia fiinţă la Bucureşti Societatea "Orientul", condusă de H.Grandea.

Nu avem date sigure că Eminescu ar fi participat la şedinţele Societăţii şi nici că s-ar fi implicat activ în aceste manifestări. Nici nu garantăm că tânărul nostru şi-ar fi ajustat preocupările folclorice după imboldurile "Orientului". Cunoaşte totuşi Eminescu revista lui Grandea, Albuna Pindului, poate şi persoana acestui ferment cultural al locului şi momentului. Poate suportă şi o oarecare înrâurie, astfel Poetul îşi notează în caietele

sale ideea unor prelegeri publice, de ţinut în Maramureş: ***Geniul naţional, În favoarea teatrului, Studii asupra pronunţiei, Patria română, Poezia populară.***

Grandea priveşte arta ca pe un mozaic şi Eminescu se întreabă cum s-o numească el? În genere, care sunt tinerele sale raporturi cu cultura?

Caragiale surprinde un Eminescu încântat de curentele literaturii germane, în care se arată avizat, ca şi despre daci, Ştefan cel Mare şi India antică. Iar Slavici şi alţii vor descoperi în curând că Eminescu e mai cultivat decât mai toţi din generaţie, chiar dacă aceia au studii ordonate cu examene de rigoare! Da, tânărul nostru are lecturi foarte întinse şi variate, judecate cu mintea proprie: literatura mai multor popoare, istorie română şi universală, un început de filosofie de vârf(Kant, Fichte, Schelling şi Hegel), informare neostoită în domeniile artei şi ştiinţei, limbile latină şi elină ş.a. Desigur sub influenţa Blajului, Eminescu a lecturat din părintele-canonic Timotei Cipariu: « Gramatica etimologică a limbii româneşti », « Analecte literare », în plus răsfoieşte culegerile de documente privitoare la istoria Bisericii române, dovedind în viitor competenţă în cercetarea disputelor confesionale ardelene.

Şi nu-i deloc exclus ca Eminescu să-şi fi procurat-cu ocazia marelui turneu din 1868, sau altminteri-volumul fraţilor Arthur şi Albert Schott, Walachische Maerchen, herausgegeben mit einer Einleitung uber das Volk der Wallachen und einem Anhang zur Erklarung der Maerchen, Stuttgart-Tubingen, I.G.Cotta'scher Verlag, 1845, în care-sub un motto din Uhland-cei doi

nemţişori strânseseră conştiincios basme, poveşti şi legende româneşti din Banatul Montan(Oraviţa,Caraş-Severin) (13) Într-acestea, Eminescu putea deja să se oprească de zăbavă asupra basmului « Das Maedchen in den golden Garten » şi să i se reveleze ***Luceafărul***!

-Em-portret fizico-psihologic

O vagă legendă începe să-l însoţească pe Poet chiar şi în lumea desacralizatã a histrionilor prin care se mişcă. E reacţia unui tânăr lucid ca I.L.Caragiale, dar desigur nu numai a lui: curiozitatea de a-l cunoaşte, încredinţarea că "tânărul aventurier" cată a fi o fiinţă extraordinară, un erou, un viitor om mare. Revolta lui Eminescu faţă de practica vieţii comune, dispreţul lui pentru disciplina vieţii sociale, sunt bănuite a fi proba că omul în chestie trebuie să fie plăsmuit dintr-un tipar de lux. După o asemenea percepţie de vis, realitatea fãpturii lui Eminescu adeverea pentru cei dotaţi cu intuiţie orice închipuire magnifică!

=fizic

Somatic vorbind, fratele Matei şi alţii observă că Poetul e un tip atletic hipercorticosuprarenal, de înălţime mijlocie, cu o musculatură herculeană. Când râde, o face sincer şi cu mare poftă, bea "ţeapăn" de la 14 ani(cum observă Matei) şi cam abuzează de tutun şi cafele...

Cel puţin în 1869, Poetul îşi surprinde semenii prin eleganţa ţinutei vestimentare, desigur din orgoliul de a arăta vechilor cunoştinţe şi rudelor că se descurcă singur în viaţă!

=Amicului F.I.

Poate încă în aceşti ani, Eminescu înţelege un adevăr subtil pentru sine, anume că tratăm drept "întâmplare" o cauzalitate ascunsă a lucrurilor!(14)

*

* *

-junimiştii în politică,1866-1869

Maiorescu e alegător la colegiul III, în vreme ce V.Pogor şi I. Negruzzi se află la colegiul I. În Iaşi, puţinii alegători ai colegiului I şi cei ceva mai mulţi din colegiul II au drept la câte un deputat, ca şi colegiul III, de care aparţin cel puţin 1000 de alegători: comercianţi, industriaşi, plus cei scutiţi de cens(liber profesionişti, profesori şi pensionari de stat. Colegiul IV, al amărâţilor, cu 10000 de alegători în Iaşi era ca şi inexistent, prin drepturile sale indirecte...La I sau III, junimiştii -votând pentru conservatori-se ciocnesc de "Fracţiunea liberă şi independentă, puternică printre belferi, unde se agită Ion Creangă("popa Smântână"). Creangă e un viguros agent electoral al "Fracţiunii", crezând că aceasta înseamnă a avea "conştiinţă publică"! Primăria Iaşi oferă o sală pentru adunări electorale şi aici se întâlnesc Maiorescu-Pogor cu alde Creangă, fie pentru sprijinirea propriei candidaturi, fie pentru a altora. Fracţioniştii urlă ostentativ: afară cu sergenţii, afară poliţia!

Sunt vremuri grele, dacă şi un om politic experimentat şi nu foarte prăpăstios ca M. Kogălniceanu apreciază riscul pentru ţară superior celui din anii "de

desfacere" ai lui Cantemir şi Brîncoveanu, sau îl acuză pe C. A.Rosetti de a atenta la viaţa lui! Iar I.C.Brătianu îl pârăşte în 1867 domnitorului Carol I pe Ion Ghica drept uneltitor(împreună cu D.A.Sturdza) împotriva dinastiei, ceea ce ar putea înclina primejdios cumpăna domnească în favoarea liberalilor.

Viaţa publică e otrăvită de şovinismul grupării "Românismul" a lui B.P.Hasdeu şi fiţuicilor sale, destui juni entuziaşti cu evlavie imatură către patrie cad în cursă, iar Hasdeu capacitează în eroare vreo câteva talente autentice. Foarte tânărul Caragiale se amuză copios la Bucureşti de aceste manifestări groteşti, ca şi de mobilizările liberale de mitocani-"cetăţeni" în contra Reacţiunii! Eminescu se pregăteşte şi el, ticăit, să devină "reacţionar"...De fapt, Poetul-împreună cu câţiva amici ardeleni-intră în "Românismul" în februarie 1869, dar e iritat de gălăgia patriotardă şi se mulţumeşte să cotizeze câteva luni!(15)

- *TM omul*

În ianuarie 1868, Jacques Negruzzi se lamentează reprezentativ pentru Junimea: "În politică am făcut toţi fiasco, ca şi-n amor odinioară. Când se va-ntoarce odată roata norocului?" Se recunoaşte şi Maiorescu în aceasta? Va răspunde Maiorescu la o întrebare de chestionar("ce cărţi au exercitat o mai mare influenţă" asupra sa): pe primul loc, cronologic, Jean Paul, « Unsichtbare Loge » (=Loja nevăzută). Înseamnă singura "francmasonerie" apropiată sufletului maiorescian, fraternitatea cu ţintă, prietenia "celor treisprezece" din Balzac...Maiorescu se gândeşte cu ataşament la amicul Gr. Buicliu, cel cu atât

de înaltă inteligenţă încât prin chiar aceasta el poate simţi tot ce este superior!

Simpaticul Jacques nutreşte o admiraţie atât de necondiţionată faţă de Maiorescu (îndeosebi pentru elocvenţa sa), încât un N. Gane îşi râde zicând că redactorul Convorbirilor...nu recunoaşte decât doi oameni mari pe lume, Shakespeare şi Maiorescu. (16)

-*TM profesor,director etc.*

Profesorul Maiorescu predă diverse la "Institutul Academic" din Iaşi: istorie, limba franceză, logică şi psihologie. Are o autoritate extraordinară asupra elevilor şi e aşteptat febril la ore, mai cu seamă că, pe moment, nu e prea punctual! Unii elevi chiar merg acasă la Magistru spre a-i aminti că are "clas", de teamă să nu uite...E prea mare desfătarea sufletească a băieţilor spre a pierde cumva prilejul de a-l asculta pe Maiorescu.

Cât priveşte lecţiile de la Universitate, adesea Magistrul abordează chestiuni de psihologie adâncă, în care individul străbătând prin puterea sa spaţio-timpul, vede în viitor prin silinţa minţii sale ce se va întâmpla cu dumnealui, de pildă divinaţiunea lui Goethe(v.Dichtung und Wahrheit): tânărul se zăreşte în uniformă de ministru la Weimar, aşadar ce va deveni peste 40 de ani!(17)

- *TM şi Academia*

În 1867, tânărul Maiorescu este numit membru al Societăţii Academice Române(odată cu el, viitorul "fracţionist" ieşean Nicolae Ionescu),"pentru completarea locurilor ce sunt vacante". În anul respectiv,

Maiorescu lipseşte cu desăvârşire, "corifeele" filologice aveau de reflectat la "regularea ortografiei române", dar se pare că roşii s-au împotrivit politic la chemarea unui inamic presimţit ca redutabil. Va fi prezent abia în sesiunea 1868, la două şedinţe. Tânărul nemuritor irită deja academicul for, trezind patetice proteste, apoi pleacă acasă! În toamna 1868, Maiorescu îşi dã demisia, comunicată de prezidentul Heliade abia anul următor...

Şi Alecsandri demisionează. Refuzul lui Maiorescu este îndată taxat de ardelenii academici drept "festa pe care ne-a jucat-o Titu". Probabil a funcţionat la ambii saturaţia faţă de abuzul latinizant şi mentalul îmbâcsit adus de ardeleni. Astfel că rămân în loc de literaţi, numai filologi "înţepeniţi" şi strâns atraşi de bugete, după modelul Heliade Rãdulescu! Ardelenii de Bucureşti, gen Laurian, îl introduc pe Maiorescu lângã "mişeii" I.Circa, Suciu, Dragomir & co., vinovaţi de moarte că românii din ţară îşi pierd-cu rezon-încrederea în ardeleni!?

Dar se pot înfiripa şi nemulţumiri mai înalte la adresa lui Maiorescu, ca-n cazul lui Eminescu. Tânărul din Bucureşti mocneşte alene, dar se va desolidariza fin şi public de comportarea junimistă faţă de greoii ardeleni vizibili: da, corifeii de dincolo de munţi au început istoria română cu o minciună, scriind tendenţios şi neadevărat, totuşi sunt scuzabili prin martirajul lor(debutat cu Gh.Şincai). Trebuie să fii mai mult decât clasic, spre a pretinde martirilor sã fie politicoşi tocmai cu inamicii lor de moarte...(18)

- *Junimea literară*

Mârâie naţionaliştii din Iaşi, iar zvonul aleargă spre restul ţării, că nemţii vor fi în 10 ani stăpâni în România şi bieţii cetăţeni nu ştiu să se ferească de frumuseţea otrăvită lansată de duşman, uite cum citesc tinerii în Convorbiri literare traduceri din Wieland şi Heine, astfel pătrunzându-se de fermentul suspect! Le aude desigur şi Eminescu şi nu ne îndoim c-ar renunţa prin acest avertisment la lectura preţioasei reviste.

Momentul moral al ţării este crâncen în 1867, când se porneşte mecanismul Convorbirilor. . . Însăşi ideea de "politică" stârneşte greaţă între junimişti şi dorinţa de emigrare se insinuează veninos. Unde sunt visurile căpeteniilor junimiste din vremea studiilor din Germania! Au zburat şi a rămas doar o realitate hâdă, în care bunul Jacques Negruzzi se agaţă de revista pe care s-a însărcinat s-o redacteze şi se întreabă cât o să-l ţină acest "interes", mai cu seamă că suferă greu cu ochii şi îşi tratează vara oboseala nervoasă! În această rutină a vieţii moldave, Jacques ajunge sã se îndoiască şi de spiritul pe care l-a avut vreodată, se sperie când vede camarazi în aceeaşi stare, umplându-şi timpul cu "patience" acasă...Gruparea Junimii parcă a amorţit, de când s-a rărit preocuparea pentru "amor"!? Amicii abia ajung să se mai vadă, apăsaţi de griji personale. Fi-vor înghiţiţi de mlaştina provincială?

Se ţin Convorbirile..., dar cine ştie cât timp, amicii se fac gogomani şi ego(t)işti, Junimea îmbătrâneşte sufleteşte, cutare se îndobitoceşte, altul nu vrea să scrie la revistă, Pogor anvizajează un lung voiaj la Paris, Maiorescu e prea furat de advocatură, atunci cine să mai vadă de revistă?! Jacques se deprinde a aplica amicilor

un sistem de presiune, spre a obţine manuscrise("signe de detresse"). Noroc că Junimea mai are ocazia să-şi râdă enorm de câte un poligraf stupid...

Apare la capii Junimii ideea sprijinirii materiale a tinerilor dotaţi. Fusese remarcat Vasile Conta, simpatizant de taină al Societăţii încă din anii de liceu. Băiatul publica o poezie "adâncă", sub iniţiale, în ***Convorbiri literare***: "Timpul curge,/Viaţa fuge/Şi cu-această suspinare/Ne târăşte la mormânt: /O! Nimic! Cât eşti de mare!" O firmă cripto-junimistă(în care figureazã şi V.Pogor) îl stipendiază pe tânăr cu o bursă pentru studiul...comerţului în Occident, dar vocaţia filosofică a lui Conta va fi de neînfrânt.

În chiar această toamnă 1869, în care calea lui Eminescu se alege, atmosfera Junimii e nespus de blazată, antisentimentalismul atinge cote alarmante şi Jacques Negruzzi ratifică obiectiv starea de supremaţie a realului comic de succes. Şi Goethe, sosind acum în Junimea cu o capodoperă de-a sa, ar lăsa lumea rece!?(19)

*

* *

- *Em-tăierea nodului gordian*

Tânărul Eminescu începe să aibă complexe, trebuie să-şi completeze studiile, are nu numai exemplul şi îndemnul fraţilor săi Iorgu şi Şerban, dar şi pilde vii prin preajmă: I. A.Lapedatu e trimis la Paris cu o bursă a "Societăţii Transilvania"...Foarte probabil, Mihail

Pascaly-care preţuia mult cultura şi talentul "copistului" său-va fi venit cu argumentul greutăţilor materiale ale trupei sale, spre a-l convinge pe Eminescu s-o rupă cu ambiguitatea.

Posibil ca Eminescu să fi convenit să însoţească trupa Pascaly în turneul de vară, început de iulie, până la Iaşi, poate Cernăuţi. Cum la Cernăuţi trupa dă 9 reprezentaţii, între foştii colegi se răspândeşte zvonul că Mihai al lor e prezent, dar T. Ştefanelli nu-l găseşte, Eminescu e invizibil, poate lipseşte, poate se fereşte jenat de colegi!?

Nu credem în legenda "răpirii" tânărului de către un căminar dezlănţuit, punând potera să-l smulgă pe fiul său dintre "comedianţi". Chiar Mihai doreşte studii universitare, iar bătrânul e gata să facă sacrificiile pecuniare de cuviinţă. Mihai îşi mărturisise către Şt.Cacovean şi alţi amici o anume preferinţă pentru studii în lumea germană!

Capitolul studii secundare va rămâne plutind în ambiguitate: ba că şi-ar fi făcut "învăţăturile pregătitoare" în Botoşani şi Cernăuţi, ba că tatăl l-ar fi forţat să-şi mântuie studiile secundare la Blaj şi Braşov , forţându-l pe recalcitrant. Rămâne ca o constantă în opinia amicală şi publică lanţul studiilor eminesciene Cernăuţi-Blaj-Beiuş(?).

Aşa că Poetul e pregătit să noteze în viitoarea sa matriculă vieneză, la rubrica "studii": Privatlehranstalt in Bukarest, formă cochetă de a insinua că studiile sale liceale private din Bucureşti s-ar apropia de final!?(20)

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,I,pp...şi XV,pp.227-228;Iacob Negruzzi, Scrieri,II, p. 388; I.E.Torouţiu, St.şidoc.lit., IV, p.204;D.Vatamaniuc,Gheorghe Eminovici(II),în Caietele Mihai Eminescu,IV,pp. 274, 276; George Munteanu, Hyperion,I,p....

2)George Panu,Amintiri de la "Junimea",I,p.148 ºi II,pp.137-138; Iacob Negruzzi,op.cit.,II, p.97; N.Iorga, Supt trei regi,p.72;G.Călinescu, Gîlceava înţeleptului cu lumea,p.515

3)M.Eminescu,op.cit.,XI,p.394;Iacob Negruzzi ,op. cit.,II,pp.88-89, 96-97,99,126-127;Titu Maiorescu,Istoria contimporană a României,pp.5-10,14 ;George Panu, op.cit.,I,pp.16-18,20-21;Constantin C.Giurescu,Viaţa şi opera lui Cuza Vodă,pp.378-379;D.Păcurariu,Ion Ghica, Editura pentru literatură, 1965,p.232

4)Titu Maiorescu, op. cit., pp .7-8, 13-14; Iacob Negruzzi, op.cit.,II, pp. 98-194; Constantin Bălăceanu-Stolnici,La lumina zilei,în Ziua,serie nouă ,IX,nr. 2634, 14 februarie 2003,p.4

5)T.Maiorescu,Ultimele file din "Însemnãri zilnice"-1917,prefaţă, transcriere şi note de Georgeta Rădulescu-Dulgheru,în Manuscriptum,XVIII, nr.1(66), 1987,p.67

Em ajunge la Bucureşti

6)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.227;George Munteanu, op.cit.,I,p.41; Constantin Cubleşan , Eminescu în privirile criticii,p.....;Octavian Goga, Precursori,ediţie şi studiu introductiv de Ion Dodu Bălan,Editura Minerva, 1989,p.258

Em vagand; actor, diverse

7)I.L.Caragiale ,Opere,...., IV, p.9 ; Ioan Slavici, Opere, IX, pp.18,712, 744-746;I.E.Torouţiu, St. şi doc.lit., IV,p.138;Şerban Cioculescu,Viaţa lui I.L. Caragiale,ed.a II-a revăzută, col. "Monografii", Editura pentruliteratură,Bucureşti,1969,pp.48-50;D. Vatamaniuc, Eminescu şi lupta "tinerilor" din Transilvania, pp.72-73 şi Gheorghe Eminovici(I),p.157; Petru Oalde,Momente ale prezenţei lui Eminescu în Banat,în Orizont,I,nr.5, mai 1964,pp.95-96;Nicolae V.Bălan,Un prieten al lui Eminescu:Scipione Bădescu,în Limbă şi literatură, IX,1965,p.206

Em actor, copist etc.

8)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.143;I.L.Caragiale,op.cit.,IV, pp....; G.Călinescu,Istoria literaturii române,p.438;Ioan Slavici,op.cit.,IX,p.746 ; Şerban Cioculescu, op.cit.,pp. 47,54-55;=Ioan Masoff, Eminescu şi teatrul,..;Ionel Bota, Eminescu,Banatul Montan,Europa,în Reflex (Reşiţa), VIII(serie nouă),nr.1-6(76-81),ianuarie-iunie 2007.p.1

eros

9)M.Eminescu,op.cit.,I-IV,.....,VII,pp.177-179 şi XV,p.230;I.L. Caragiale,op.cit.,IV,pp.10-11,258-259; Iacob Negruzzi,op.cit.,II,p.225; Teodor V.Ştefanelli, Amintiri despre Eminescu, pp.79-80;Ştefan Cacovean, Eminescu în Bucureşti în anul 1868-1869,p.62

Em obiceiuri, grad de sociabilitate, relaţii cu familia

10)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.78;I.L.Caragiale,op.cit.,IV, p.10;Ioan Slavici,op.cit.,IX,pp. 22, 745;I.E.Torouţiu, op .cit., IV,p. 119; Iosif Vulcan, Mihai Eminescu,în Familia, nr.2,1886,p.1;Ştefan Cacovean,art.cit.,p.61; Nicolae V. Bălan,art.cit.,p.212;Ionel Bota,art.cit.,p.1

creaţie poetică

11)M.Eminescu,op.cit.,I,pp.369-..,IX,p.82 şi XV,p. 142;I.L. Caragiale,op.cit.,IV,p...;Junimea şi junimiştii, p.199

Cetatea;"Geniu pustiu;Mureşanu

12)M.Eminescu,op.cit.,VII,pp...,X,p.340,XI,pp.382-383,458-459 şi XIII,pp.221-222,318 şi ed.Murăraşu, pp.54-63;Ioan Petru Culianu,Iter in silvis,p.153;Junimea şi junimiştii, p.197; Nicolae V. Bălan, art. cit., p. 206; Constantin C.Giurescu,op.cit.,pp.438-439;I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,St.şi doc.lit.,I,p.322;Calendariul Litterariu şi Humoristicu pentru toţi, toţi,Bucureşti,1866,pp.150-153;Iosif Pervain, Ioan Chindiş,Corespondenţa lui Alexandru Papiu Ilarian-Scrisori,documente, memorii ,note,vol.I,col. "Testimonia",Editura Dacia,1972,p.46;De vorbă cu Daniel Boc,interviu realizat de Ileana Verzea,în

Lupta-Le Combat(Paris), nr. 299, februarie 1999, p.7; Marius Petrescu, Minunile părintelui Cleopa,în Formula AS,X,nr.411(17), 1-8 mai 2ooo,p.12;Ştefan Cacovean, art. cit.,p.3;Al.Zub,Eminescu şi istoria neamului său,în Vatra(TârguMureş),nr.9(210),septembrie 1988,p.B;Ionel Bota,art.cit.,p.1

"Orientul";cultura lui Em

13)M. Eminescu,op.cit., IX,p. 140 şi XV ,pp.143,236; I.L.Caragiale,op. cit., IV,p.10;Ioan Slavici, op.cit.,IX,pp.18,22,24,745;Vasile Gr.Pop, Conspect..., p.201;Ei l-au văzut pe Eminescu, p.439;Nicolae V. Bălan,art.cit. ,p. 206;Ion Filipciuc,Drumul împărătesc al Poetului,p.133;Ionel Bota,art. cit.,pp.2-3

Em-portret fizico-psihologic

14)M. Eminescu, op.cit., I, p....şi VII, p...;I.L. Caragiale, op. cit.,IV, pp.9-10;I.E.Torouţiu,op.cit., IV,pp.78,141;Ioan Slavici,op.cit.,IX,pp.22,36 ;Mihai Eminescu-Un glosar de termeni populari, comentat de D.Vatamaniuc,în Manuscriptum, VIII,nr. 4(29), 1977, p.8;George Munteanu, op.cit., I,p.50; Dr. Petru Moruzzi, Noi consideraţiuni...,p.154

junimişti în politică

15)Iacob Negruzzi,op.cit.,,II,pp...;G.Călinescu,Ion Creangă,pp...; N.Iorga,Oameni cari au fost,I,p.258;Savin Bratu,Ion Creangă,pp.138-140; Augustin Z.N.Pop, Contribuţii documentare. ..,pp.419-428 şi Noi contribuţii ...,pp .129-132; Paul Cornea, M. Kogălniceanu şi "provocările istoriei", în Rev.de ist.şi t.lit., XXXIV,

nr.1,ianuarie-martie 1986,p.28;Dan Bogdan,Pe urmele lui Ion Ghica,Editura Sport-Turism, 1987,p.174; I.L.Caragiale, Scrisori şi acte,ediţie îngrijită,prefaţă şi note de Şerban Cioculescu,col ."Studii şi documente", Editura pentru literatură,1963,pp.173-174

TM omul

16)G.Călinescu,Studii şi cercetări de istorie literară,Editura Tineretului,1966,p. 133;I.E. Torouţiu şi Gh. Cardaş,op.cit.,I,p.16;George Juvara,Corespondenţa dintre Titu Maiorescu şi Emilia Humpel,p.37;Şt. Cazimir,Un izvor al lui T.Maiorescu pentru cercetarea critică de la 1867, în Limbă şi literatură, vol. 19,..;I.E.Torouţiu,op.cit.,III,p.209; Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp.70-71;Z.Ornea,O"autobiografie intelectuală" a lui T.Maiorescu,în Luceafărul, XVI, nr.29(586),21 iulie 1973,p.6

TM profesor,director etc.

17)George Panu,op.cit. ,I,p.92; I.E.Torouţiu ,op.cit., XI, p. 345;C. Meissner,Amintiri din viaţa de elev la Institutul Academic,în Convorbiri literare,15 februarie 1910,pp.133-139

TM şi Academia

18)M.Eminescu, op. cit., IX,p.82; I.E.Torouţiu, op. cit.,III,pp.352, 391; Analele Societăţii Academice, t.I,pp. 11,131-134,201-203;George Bariţ şi contemporanii săi,I,p.193

Junimea literară

19)Iacob Negruzzi, op .cit.,II, pp.3 82-384; I.E. Torouţiu, op.cit.,III, pp.207-210,352,390;George Panu ,op.cit.,I,p.332

Em-tăierea nodului gordian

20)M.Eminescu,op.cit.,XIII,p.96;I.L.Caragiale,op.cit.,IV ,p.11;D. Vatamaniuc, art.cit., (II), p.271; Teodor V. Ştefanelli,Amintiri despre Eminescu,pp.79,81;Ioan Slavici, op .cit., IX, pp...;Iacob Negruzzi, op. cit, II, pp.225,385;Vasile Gr.Pop,Conspect...,p.201;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.439 ;Liviu Papuc, Necrolog Eminescu, în Convorbiri literare,CXXXV,nr.1(61), ianuarie 2001,p.46; Ştefan Cacovean,art.cit.,p .62; I .Grămadă,Mihai Eminescu, (Contribuţii la studiul vieţii şi operei sale),Carl Winter"s Universitatsbuchhandlung, Heidelberg,1914,p.7

Capitolul 4:1869-1872

Pătrunde în visele şi manuscrisele lui Eminescu o reminiscenţă de Mitteleuropa:"Am ieşit parcă în târg şi am mers pe uliţi largi ca bulevarde(uliţa mare din Praga)". Ce să fie?

Era cã într-o toamnă dulce de 1869, din Ipoteşti pleacă o trăsură, sigur că mai aveau părinţii Eminovici câte ceva de rezolvat la drum, dar îl şi însoţeau "pentru siguranţă" pe nărăvaşul de Mihai la Viena, să rămână convinşi că băiatul îşi va continua studiile la Universitate.

Trăsura duce familia Eminovici până la Cernăuţi şi apoi se continuă pe drum de fier cu "imerialul Lemberg", spre Viena cu escală la Praga. Eminovicii zăbovesc nişte zile în splendidul oraş, între altele fac popas în piaţa Sfântului Venceslas, la celebrul fotograf Jan Tomas. Îşi fac poze toţi membrii familiei, Mihai în 6 exemplare(disponibile, de acum, pentru oameni foarte apropiaţi...).La Praga(şi la Munchen)efectuează studii medicale fratele Şerban, poate şi Mihai doreşte să se înscrie la Universitatea Carolină? Nu se poate, se cere bacalaureatul ca student ordinar, aici sau la Viena rămâne valabilă soluţia "Ausserordentlicher Horer" (=audient extraordinar). Tot se alege Eminescu cu ceva: surprinzător, Şerban locuieşte în cartierul Nove Mesto, pe strada Lipova(=Teilor), promisiune sofianică, vasăzică! Cândva, cehii cultivaţi îl vor gusta pe acest turist în tranzit, ca Hyperion şi fantast a la Mircea

Eliade... E plăcut să te plimbi prin "cetatea de aur" a alchimiştilor, pe bulevardul-piaţă Vaclavske namesti...

În 2 octombrie, Eminescu se înscrie la facultatea de filosofie a Universităţii din Viena ca Aussenordentlich (student extra-ordinar). Cu dreptul asumat de a participa la cursuri şi a i se recunoaşte ulterior frecvenţa, dar fără a putea participa la examene până nu prezintă un atestat de studii secundare! Bun,studentul n-are atestat de bacalaureat, dar are umorul rece de a nota că a urmat ultimul trimestru la o şcoală particulară din Bucureşti... (1)

-trai material

=*adrese în Viena*

O vreme, Poetul este găzduit de camarazii Samoil Isopescu şi Iancu Cocinschi, în camera lor din Dianagasse nr.8. Să zicem că stipendiul primit de Poet de la căminar ar fi fost generos, dar nu prea sosea cu regularitate! Dar când soseau la început de lună cei 18-20 de galbeni, Poetul devine de negăsit, se abstrage cu ţigări fine, cafea Mokka în cantităţi industriale, împrumuta cărţi de la biblioteci şi cumpăra altele de la anticari, închizându-se în casă cu preţioasele nutrimente. Abstrasul nu mai apărea cu săptămânile prin amfiteatre/cafenele /birturi/adunări studenţeşti. Ferească sfântul să-l deranjeze vreun coleg, din spatele unei perdele dense de fum răsuna vocea oţărâtă a Poetului: "La ce-ai venit!?"

De fapt, chinuitul încearcă-îndeosebi lucrând la Panorama deşertăciunilor(***Memento mori***)-să fixeze

momente şi locuri speciale: "Acolo îmi place roata câte-o clipă s-o opresc". Dar seacă resursele şi dispoziţia mândrei schimnicii. Poetul nu e neaparat nevricos şi cavernos din cauză din lipsă, întâmpină situaţia cu Witz-ul Sărmanului Dionis...Zboară spre Gheorghe Eminovici cereri telegrafice de bani! Până una-alta, Eminescu îşi notează pedant tot felul de datorii, cheltuieli şi obligaţii: de mai multe ori face datorii la Slavici (mai mult), ocazional la Pitei, Ştefuriac, Toma Micheru, V.Bumbac şa. Are de cumpãrat cãrþi pentru sora Aglae de 39 florini , are de achitat taxa de bibliotecã de 10 fl., face datorii la cafenea şi dă 7 fl."curvelor"!

Încep şi îndatorările pentru ţigări şi cafea pe la chelneri inimoşi, ca şi roaderea semnificativă a unei unghii către camarazi: "Ai o piţulă(=10 creiţari)?" Când sosesc galbenii căminarului, Eminescu îşi plăteşte datoriile şi ciclul reîncepe...

Laptele e de foarte bună calitate pe aici, iar cafeaua cu lapte vieneză e delicioasă. Încât mizeria unora ca Poetul e mai cu seamă patetică şi pitorească, decât reală. (2)

-cursuri la Universitate

Studenţii Universităţii pot zări pe culoare un coleg straniu, cu un clabăţ bănăţean pe cap, de ajung să se întrebe şi colegii români cine va fiind acela, nu cumva un persian?! Făcându-i cunoştinţa, Slavici află de la ciudatul coleg că el n-a venit la Viena să se pregătească în vederea unei anumite cariere, ci pentru a lucra într-o atmosferă priincioasă întru desăvârşirea propriei fiinţe!

Eminescu va rămâne nostalgic al sălaşului de învăţătură înaltă: "Cu murmurele ei blânde, /Cu izvorul harum horum/Ne primea în a ei braţe/ Alma mater philistrorum...//Cu marmure ca izvorul/Cujus, hujus ,harum, horum/ Ne primea-n a sale braţe/Alma mater philistrorum. //Cu evlavie cumplită/ Înghiţeam pe regii lybici-/Unde sunt acele vremuri/Te întreb amice Chibici?" Semn, între altele, că Eminescu îşi converteşte şi amicii la pasiunile sale intelectuale.

Cu siguranţă că Poetul se înscrie la trei cursuri ale lui Karl Sigmund Barasch. Apoi, hotărându-se în 1871-1872 pentru Facultatea de Drept, se înscrie la cursul profesorului Rudolf Ihering, Instituţionen und Geschichte des romischen Rechts; Heinrich Siegel, cu drept german şi istoria generală a dreptului; Robert Zimmermann, cu filosofie practică şi istoria filosofiei; Theodor Vogt, cu pedagogie generală. Domină, cu siguranţă Ihering, prin excelenta sa intuiţie a duhului dreptului roman. Peste acestea, Poetul asistã şi la diferite alte prelegeri, de pildă la profesorul Gianmaria Cattaneo.

Încă din vremea gimnaziului de la Cernăuţi, Eminescu hotărâse să ia în seamă numai profesorii care se adresează sufletului întreg. I se întâmplă şi acum să fie deziluzionat de câte un profesor şi să-i părăsească orele, cum procedează cu cursul lui Zimmermann: (3)

- *lecturi, dezvoltarea gândirii, creaţie*

Cel puţin în parte, Poetul îşi extrage recomandări de lecturi din Blatter fur literarische Unterhaltung, Allgemeine Zeitung şi Beilage Allgemeine Zeitung,

alcătuindu-şi liste impunătoare. Cu siguranţă, a parcurs măcar o parte din lucrările listate.

După ce trimite « Venere şi Madonă », care a apărut prompt în « Convorbiri literare », trezind excelentă impresie în Junimea, Eminescu se cufundă în tăcere şi mister! Mai rău e că nimeni din Societate nu-l cunoaşte, se plânge Jacques Negruzzi... Fac cunoştinţă în vară...

Schopenhauer domină autoritar gândirea Poetului şi faptul devine vizibil chiar şi-ntr-o poveste ca Făt-Frumos din lacrimă(din care se va citi în Junimea doar partea I-a,"neizbutită" după gustul lui Al. Xenopol, pentru că Eminescu are a vorbi aici despre "frumuseţe şi fericire", or şi la Dante e mai reuşit Infernul decât Paradisul...Îşi trădează astfel creatorul un gust intim? S-ar zice că da, de vreme ce Schopenhauer socoteşte că omul e mai deprins cu nenorocirea decât cu fericirea şi Eminescu se descurcă mai bine artistic cu "nenorocirea" şi "urâtul", care-tocmai fiind exotice naturii umane-sunt percepute mai subtil!

În ianuarie 1871, Jacques se plânge că de patru luni Poetul nu i-a mai răspuns la scrisori şi fireşte n-a mai trimis nimic la Convorbiri...Cum ighemoniconul nu-i permite să insiste tot el, Jacques îl roagă pe Al. Xenopol să-i scrie Poetului şi să afle ce şi cum. Dar nu mai e nevoie, în fine Eminescu scrie, dând explicaţii asupra tăcerii (4)

-distracţii

Eminescu obişnuieşte să meargă la teatru, ca şi-n vremea Cernăuţiului, cu amicul Theodor Ştefanelli, de care Poetul îşi râde că nu aşteaptă perseverent-ca el-într-o zi geroasă, distribuirea biletelor ieftine la Regele Lear! Mai colindă, cu amicul Epaminonda Bucevschi şi prin galeriile de artă, poposind îndeosebi pe la pânzele Renaşterii din Muzeul Curţii, dar şi pe la Kunsthistorische Museum, unde pot fi admirate nu numai picturi şi sculpturi vestite, dar şi antichităţi orientale.

Merita vizitat frumosul castel Schonbrunn, cel cu 1441 camere. Ce se putea vizita în vremea lui Eminescu, dacă abia într-un târziu existenţa muzeului va permite vizitarea a vreo 45? Măcar te alegi cu o plimbare prin splendidul parc(imitaţie habsburgică de Versailles), cu terase, peluze, fântâni şi statui de cel mai bun gust.

Teatrele vieneze sunt o minune. "Burg" este vestit prin bogatul repertoriu Goethe-Schiller; teatrul "Porţii Carinthiei" oferă opere de Meyerbeer, Gounod(Romeo şi Julieta), Bellini, Weber (Eurianthe), Donizetti; "An der Wien" are renumele dramelor istorice, baletului şi feeriilor; "Leopoldstadter" te delectează cu piese cavalereşti şi de marionete. Dar mai sunt şi teatrele marginale, cafeurile cu spectacol, valsurile de la "Hitzing" ş.c.l. Câte o "Julietă" supraponderală îl poate amuza pe Eminescu , dar vocea divei îţi taie respiraţia!

Eminescu s-a înamorat de o actriţă de la Hofburgtheater, Augusta Baudius, căreia îi va dedica poezia « La Baudius ». (5)

- animal sociabil, relaţii omeneşti, vânător de oameni

Eminescu întâlneşte în Babylonul vienez, cum era de aşteptat, o mulţime de colegi din gimnaziul de la Cernăuţi, ca şi fel de fel de cunoştinţe din anii de pribegie: Alexandru Chibici-Revneanu(zis "Pasăre turcească"), Teodor Ştefanelli, Samoil Isopescu, Ilie Luţă, Epaminonda Bucevschi, Ieronim Bariţiu, Cocinschi, Teodor Nica, Ioan Bechnitz, I.Pop- Florentin ş.c.l.Dar şi adulţi ca Vicenţiu Babeş ş.a. E o "Românie" ca şi completă, cu ardeleni/bucovineni/ moldoveni/ valahi/macedoneni...

Sigur că acum se cunoaşte Poetul cu Toma Micheru, student la Conservatorul vienez, pe care şi Slavici îl consideră "amic".

Eminescu porneşte o vânătoare de oameni, Slavici îndeosebi surprinde corect aceste porniri de apostolat ale Poetului. Dar şi pofta apostolică are limite şi atunci Eminescu e tare mulţumit de societatea lui Chibici, tip vesel şi plăcându-i să pară placid şi şters, decât s-o facă pe înfiptul şi pateticul!(6)

-portretul lui Slavici

Şi deodată, Slavici-cât de cât informat despre ţară prin Bechnitz şi alţi amici-aude ceva pasionant: "Drojdiile din România, numai distilate prin cazan ardelenesc pot să dea esenţă curată! "Cine a rostit-o? Păi acel student cu clabăţ bănăţean, Eminescu, trasând tandru o relaţie cu noua sa pradă greoi ardelenească: "Slavici fratye gye gynkolo, mă rog ţie frumos, nu mi-i spune tu mie"... (7)

- *Em-Slavici*

Slavici e mulţumit că la îndemnul amicului a scris studiul Noi şi maghiarii şi că scrisul său a trecut prin "mâinile distilatoare" ale lui Eminescu!

Înţelege Slavici calitatea creaţiei eminesciene a momentului? Înger şi demon îi pare ardeleanului "în genere bunişoară"...Când Poetul îi citeşte "Sărmanul Dionisie", ardeleanul nu-i prea edificat, noroc că se poate agăţa de chiar aprecierea lui Maiorescu din Junimea: "bizar etc." Se pare că pe Slavici l-a atins cu adevărat numai "Mortua est", celelalte îi apar ca slabe, Înger şi demon e cam forţată, la fel şi altele, doar "Floare albastră" e mai bună...Ce-i de făcut dacă lui Slavici îi place mai mult "frumosul senin", decât cel "strălucitor", o Veneră de marmură, decât una de aur? Pur şi simplu, Eminescu strãluceşte prea mult în poezia sa, iar dacă gustul Poetului e mai înalt, amicul ardelean rămâne la vorba sa: soarele e mai frumos în zori, decât la miază-zi (8)

- "*România Jună*"

Se pare că Eminescu a dat numele acestei societăţi, poate după modele europene celebre: "Das junge Deutschland" şi "Giovane Italia".

Societatea se înfiinţează în primăvara lui 1871, având pe Ioan Slavici preşedinte(32 voturi) şi pe Eminescu bibliotecar(30 voturi).

Îşi dau repede seama Slavici şi Eminescu de proiectul unor colegi, ei ar dori ca sub paravanul

României June şi al serbării de la Putna să se facă propagandă pentru unirea politică a românilor, ceea ce era nu numai primejdios, ci şi prematur: Eminescu gândea oricum că se cuvine o îndelungã unire culturală, ca la italieni şi germani, aşa vede chestiunea şi Titu Maiorescu. Iar dintre patriotarzii-organizatori de la România Jună, unul o şterge cu banii strânşi pentru serbare!

E de la sine înţeles că tocmai sub priveghierea Aminului-maestru Eminescu, confucianistul Slavici purcede adecvat la pregătirea actului patriotic şi creştin-iniţiatic de la Putna, pe care-l va şi prezida. Şi nu ignoră Slavici, că-deocamdată-singurul Centru real e cel al voinţei dharmice: Imperiul Habsburgic! Iar pentru Eminescu pare adevăr ales că drojdiile din România au a-şi câştiga esenţa pură numai distilate prin cazanul ardelenesc. (9)

-Serbarea de la Putna, august 1871

De ce latră dezlănţuit Hasdeu, peste tot, cã nişte nenorociţi de adepţi ai Junimii ieşene compromit cea mai frumoasă iniţiativă a tinerimii române?! Se ciocnesc naţionalisme diferite...Cel puţin 2 junimişti, alături de Alecsandri hotărăsc în comisie asupra discursului pe care un tânăr îl va rosti la serbare, va fi preferat Al.Xenopol.

Eminescu pleacă după 20 iulie către Cernăuţi, unde se dezbat grave chestiuni în comitetul organizatoric, inclusiv o pierdere de fonduri. Se operează şi schimbări în comitet...Poetul se repede la familia din Ipoteşti, unde stă câteva zile, scrie o scrisoare lui Maiorescu,

menajează probabil apariţia unui articol de reclamă a serbării: Das Sakularfestfest im Kloster Putna, în Czernowitzer Zeitung şi posibil să-şi viziteze acasă vreunul din numeroşii colegi şi amici bucovineni.

Eminescu îşi vede de treabă. Iată-l venind de la Cernăuţi la Crasna, cu un car cu saci, în care vor fi transportaţi cozonacii, pe care-i va prepara mătuşa amicului Vasile Moraru. Nepotul i-a adus, e drept,"olecuţă de făină", dar coana preoteasă Eufrosina-trăgând cu coada ochiului spre Eminescu, pe care-l reţine de la teatrul din Cernăuţi-răspunde cu humor: dar unde-i zaharu, untul, vanilia? Şi cât ouăret trebuie la un car de făinã... bine, va completa ea, doar o dată-i serbare! Doar să promită băieţii că se vor consuma toţi cozonacii, care silinţă o şi promite Eminescu. Tot preparând cozonacii, coana Frusinica îşi studiază oaspeţii de la casa parohială: Vasilică tot glumeşte şi râde, dar Eminescu(ce tânăr plăcut, nu-i o frumuseţe, dar uşor îl placi) vorbeşte puţin, mai zice şi el câte o glumă, dar i se citeşte pe chip îngrijorarea pentru serbare. Dimineaţa, tinerii îşi beau iute cafeaua şi o şterg cu harabaua plină de cozonaci către serbare.

Apucă Eminescu, între grijile organizatorice şi petrecerea lumească, să guste farmecul mânăstirii, acest Ierusalim românesc? Sigur că se preumblă pe la Turnul Tezaurului, Casa Domnească şi contemplă minunăţiile cuprinse în zestrea aşezământului: ceasloave, Biblii şi manuscrise profesionale ortografiate în chirilică. Şi formidabila catapeteasmă, realizată cu un veac în urmă din lemn de tei şi ulm şi sculptată fermecător baroc cu osteneli mitropolitane. Şi iconastasul vădit necanonic,

cu patimile Mântuitorului. Şi ce duh de altfel de sfinţenie adie între mormintele Muşatinilor...

Oaspeţii serbării au sosit în 14/26 august, unii cu trăsuri din Moldova, alţii pe drum de fier până la Cernăuţi şi în continuare cum se putea, în special cu căruţe din partea organizatorilor. La hotarul satului Putna s-a instalat un arc de triumf, unde membrii comitetului(cu eşarfe tricolore) urează "bun venit". Cum sosesc căruţele, bubuie teascurile, fâlfâie drapelele şi 30 de lăutari în anterie cântă Marşul lui Mihai Viteazul, iar mulţimea o dă pe urale la sosirea fiecărei căruţe! Serbarea începe de fapt în amurg, când toată lumea soseşte la mânăstire şi vreo 40 de băieţi îi îndreaptă pe patrioţii-pelerini spre adăposturile pregătite după cuviinţă: arhondaricul se cuvine deputăţiei de Moldova(Kogălniceanu, Alecsandri şi primarul Iaşului), cucoanelor paturi tot în mânăstire,iar băieţii un dormitor-pătul.

A fost o problemã cu VIP-urile moldoveneşti, pe drum "deputăţia" a aflat că unii fruntaşi bucovineni nu iau parte la serbare("politică"?!) şi prudentul Alecsandri se desparte de colegi şi o cârmeşte spre amicul Hurmuzaki din Cernăuţi...Aşa că sosiţi la mânăstire, membrii "deputăţiei" nu se dau jos din trăsuri decât când liderul primeşte trebuincioasele lămuriri: Kogălniceanu e neliniştit şi ţine să se explice cu Ioan Slavici cum stau organizatorii cu stăpânirea. Tânãrul explică marelui om(Eminescu îl ştia din vedere pe Kogălniceanu şi l-a urcat până-n tăriile gândului amicului Slavici)cu toată sinceritatea că liderii bucovineni sunt degeaba prăpăstioşi, preocupările serbării nu-s politice, ci

culturale, că românii din Imperiul K u.K sunt respectoşi faţă de patria şi monarhul lor, că au doar speranţe economice, că însuşi căpitanul imperial al districtului va asista la sebare şi va toasta pentru neamul românesc. Convins,Kogălniceanu rămâne.

Îmbulzeală simpatică a doua zi la masa festivă cu cca.1600 de tacâmuri şi schimbul doi. Kogălniceanu fusese proclamat prezident, fireşte, dar comisarul austriac a somat că el nu poate asista decât la o masă prezidată de Slavici! Kogălniceanu îl povăţuieşte pe tânăr cum să se poarte ca prezident, stăruind să limiteze toastele şi să ceară textele la control.

Aşa că Slavici va închina primul pahar pentru sănătatea Kaiserului, din recunoştinţă pentru aprobaea serbării şi pentru alte multe, binecuvântate motive. Comisarul, de altfel român, a toastat pentru români, făcând urări de bună rânduială, pe care Slavici o va păzi ca un cerber, mai ales cenzurând "politica". Naţionaliştii bucovineni, paraleli cu diplomaţia sfătoasă a lui Kogălniceanu, îl bombănă pe Slavici ca fiind un obraznic care s-a substituit cu tupeu ilustrului Kogălniceanu ca prezident şi că prea şi-a dat ifose de cenzor, nemaivorbind de oportunism....La congres, bonomul comisar imperial insistă pentru libertatea dezbaterilor!?

Ochiul emoţionat al lui Eminescu aleargă peste mulţime, în căutarea boierilor minţii: uite-l pe conu Mihalache Kogãlniceanu..., să fie şi regele poeziei, Vasile Alecsandri?! Cum, n-a venit delegaţia Academiei Române, Sbiera, căci conu Mihalache are dublă elegaţie?! Între altele, Eminescu aude de la un călugăr

bătrân cum arătase chipul marelui Vodă Ştefan, pictat după original: domnitorul avea căutătură tristă şi adâncă, parcă prins într-o gândire stranie...Mai e şi o legendă a locului, cu lumini misterioase în biserică şi clopote fioroase care bat singure! Se poate visa şi la candelele de la mormântul lui Ştefan, cum s-ar aprinde singure, formidabila vedenie dă fiori. Şi ar mai fi un moşneag de 106 ani, care şopteşte tinerilor: "Aţi venit să întoarceţi ţara la Moldova!"

Ţara era de fapt "întreaga Dacie", pentru care a cântat Ciprian Porumbescu, întregimea teritoriilor româneşti pe care o aluziona Al. Xenopol , pomenind de liantul Ştefan şi chiar nebuloasa imaginată precaut de Slavici. De visurile lui Eminescu ce să mai spunem?!

Prezentă în adunare, preoteasa Frusinica e fericită că i-a "ajuturat" pe băieţi, serbarea a ieşit minunat cu frăţia ei, a fost un rai! (10)

-primul contact cu Junimea şi Iaşul

Unii tineri ardeleni şi bucovineni hotărâseră ca, după serbare, să cunoască România şi Eminescu îi aduce la Iaşi. Băieţii fac o vizită de protocol la familia poetesei Matilda Cugler, mijlociţi de amicul Scipione Bădescu de la Curierul de Iaşi. Poate curioşi să-l cunoască pe Eminescu, atraşi de strania sa notorietate incipientă, sosesc la familia Cugler mai mulţi domni şi doamne, în cinstea unei bătrâne franţuzoaice prezente se conversează în limba lui Voltaire. Eminescu îşi face apariţia în fruntea grupului său, ca un prinţ cu suita! Poetul arată elegant, cu ţinuta dreaptă, capul ridicat şi

părul lung. Doamna franţuzoaică pofteşte de la "frumosul tânăr o recitare personală şi Eminescu recită mândru şi rece « Epigonii », fără a se ridica în picioare. Matildei Cugler i se pare rea recitarea, poetul dezamăgeşte, de altfel Eminescu e conştient şi-i aruncă unui camarad: "Tu ai avut dreptate", semn că se îndoia de talentele sale publice! Adunarea e animată, dar Eminescu pare trist şi reflexiv...Poate îi spune Matildei, la plecare: "Mã duc în străinătate pe vreo 3 ani, nu sunt sigur, dar când mă întorc vin la Iaşi".

Eminescu contactează Junimea. Între altele, obţine pentru Slavici un ajutor de 10-12 galbeni pe lună, ca să se poată întreţine fără a mai fi nevoit să-şi piardă timpul dând lecţiuni. Când Jacques Negruzzi trecuse prin Viena în vara 1870, auzise bune opinii despre Slavici de la Eminescu: amicul ardelean poate deveni un bun scriitor, el cugetă drept, are idei originale şi va scrie corect româneşte când se va dezvăţa de maghiarisme. Se îndeamnă Slavici să scrie un studiu despre maghiari pentru Convorbiri , dar e cam descurajat de nivel când îl citeşte în revistă pe Al.Xenopol. Eminescu stăruie şi Slavici promite scrierea, după ce va reflecta 2 luni.

Mihai dă o raită şi pe la Ipoteşti, unde merge cu fratele mai mic, Matei,la vânătoare de raţe sălbatice aflate într-un iaz de pe moşia Cucoreni. Mihai râde, vorbeşte şi iar cade pe gânduri, purtându-şi puşca veche model Jeltuhin, în vreme ce Matei se amuză cu o puşcã mai mică!

Începând cu Iaşul, deja Eminescu poate purcede a-şi gestiona gloria de poet! Nici nu apăruse bine

« Epigonii » şi în ziarul ieşean « Secolul », din 5 septembrie 1870, apărea o poezie Eminentului poet Eminescu a unui oarecare: "Pentru ce pe fruntea-ţi dalbă, unde o rază străluceşte,/Întinzi vălul alb şi rece ca un giulgiu pe-un mormânt,/Şi ne spui cu glasu-ţi jalnic că o lume se sfârşeşte/Şi că alta nu începe pentru noi aşa curând?"(11)

-iar Em la Viena

Prin martie-aprilie 1872, Slavici comunică lui Jacques Negruzzi impresiile sale chinuit-umoristice (poate la o întrebare a pontifului revistei junimiste): Eminescu se află întreg şi sănătos la Viena, el zice că nu lucrează nimic, e leneş, sigur că Slavici nu-l crede pe "şiret"! Dar dacă Poetul e totuşi, din capul locului, "personificaţiunea trândăviei"?! Mă rog.

Eminescu se defineşte credibil pentru această etapă de singurătate vieneză după boală în poezia Pustnicul= (12)

- *Eros; Em şi Veronica*

Asistând cu Chibici la vreun curs firoscos despre regii libici, Poetul îşi face atent amicul să-şi alunece privirea peste drum, pe unde zburda o "Mamzell Rezi...Prea frumoasă, drăgăstoasă, /Numai nas avea prea mare,/Ş-acel nas prototipistic/Supăra la sărutare".

Eminescu îşi va aminti într-o scrisoare către Veronica Micle din ianuarie 1882: "Mă revăd la Viena. Ochii tăi frumoşi pătrundeau sufletul meu". Iar Veronica, la rându-i, dă glas amintirii:".... Aşadar, ceva apropiat

genului « O fată tânără pe patul morţii », de Bolintineanu , după sensibilitatea românească a vremii...O tânără greu bolnavă, care în timpul unor grele suferinţe în străinătate, nu-l are decât pe tânărul ei compagnon, student entuziast, spre mângâiere/şlefuire/înveselire a spiritului. Eminescu îi citeşte Veronicăi, o plimbă desigur, istorisindu-i vieţi pilduitoare de oameni însemnaţi. Şi Maiorescu se va arăta constant interesat de viaţa filosofilor, extrăgând tâlcuri...

Dar cine e frumoasa tânără blondă?

Mai întâi să amintim procesul lui Maiorescu, Iaşi,1864-1865. Între martorii acuzării se iveşte şi o adolescentă de 15 ani, frumuşică, fâşneaţă şi dezinvoltă, e chiar Veronica, proaspătă Micle! Mărturia ei, cam de rea credinţă("am impresia că erau cuvinte de amor", dar roşeşte la mirarea judecătorului asupra "experienţei" ei erotice), aflată vizibil sub proaste influenţe, răvăşeşte procesul. E dreptul lui Maiorescu s-o ţină minte...Mama Veronicăi îndrăznise să afirme la tribunal că-şi retrăsese fata de la "Şcoala Centrală" din cauza atmosferei de imoralitate, produsă de Maiorescu !?

Veronica e o ardeleancă din Năsăud, crescută ca orfană a unui fost luptător din "48"-ul ardelean, cu o mamă aprigă: moaşa Ana Câmpeanu, care se rostuieşte la Iaşi. Veronica a învăţat excelent şi avea bune şanse de dezvoltare pe linie studioasă, dar mama a măritat-o devreme(la 14 ani!) cu profesorul Micle, mai în vârstă cu vreo 30 de ani decât mica nurlie, dar mă rog, se cheamă că-şi aşează nevestica deasupra oricăror griji. Tomnaticul

soţ îi completează instrucţia, plătindu-i Veronicăi lecţii de muzică, literatură universală ş.c.l.

Veronica debutează literar tocmai în această perioadă, fireşte că nu la junimista Convorbiri ..., spre a nu-şi mâhni soţul. Dar cu siguranţă a început sã citească ilustra revistă a Iaşului, din care a luat cunoştinţă de creaţiile vieneze ale lui Eminescu. Veronica şi-a păstrat firea veselă şi spirituală!

Semnificativ, nici acum, nici mai târziu, Eminescu nu-i pomeneşte lui Slavici de Veronica, dar alţi camarazi vienezi ştiu câte ceva: Poetul s-a însărcinat cu escortarea unei tinere doamne din Iaşi în vizitarea Vienei! E soţia profesorului Micle(a), rector al Universităţii ieşene, care e posibil s-o fi recomandat pe o filieră oarecare lui Eminescu anume...

Dacă n-ar fi fost trista apartenenţă a lui Micle la "Fracţiune"... , aşadar între bărnuţieni şi antijunimişti, figura acestui soţ tomnatic ar fi fost pasabilă. Avea meritul de a se fi ridicat cu greu la ştiinţă, ca om sărac(din satul său, mergea la şcoală, la Cluj, pe jos), dar şi virtutea de a fi luptat în "48"-ul lui Avram Iancu.(13)

-TM şi implicarea jun. în pol. 1871-1872

Maiorescu nu e sigur-odată cu Junimea lui-că adeziunea lor la partidul ordinii este bine înţeleasă de opinia publică. Tombaterele liberale demască la nivelul uliţei reacţiunea, "putregaiul timpurilor trecute", aliat cu "ciocoiul ambiţios şi fără principii, sceptic şi fără scrupule"! Cui să-i explici că tu, federaţie conservatoare-de altfel, la guvernare după 1871-nu poţi deveni "o sectă,

ca roşii", nici "francmasoneria disciplinată"...supusã câtorva şefi ierarhici"... Eminescu începe de prin 1871-1872 să-l vadă ministru pe Titu Maiorescu. Dar să-l surprindem pe aprigul ministeriabil într-un rar moment de contemplaţie: odată, într-o seară lină de mai prin 1871, Maiorescu se află în casele "beizadelei" Grigore Sturdza (cel cu "petiţia de la Iaşi") şi se detaşează de mulţimea pasională politic din jur. Undeva în penumbra sălii, ochiul Criticului remarcă o marmoră albă, izbutită sugestie de artă elină. În jur, patimi şi emoţii politice, freamătul actualităţii reale şi vremelnice, sigur că importantă pentru prezent şi perfect nulă pentru viitorime...Numai statuia albă, cu blând surâs, pluteşte senină deasupra haosului, de, lumea fericitã a artei(clasice...) în care Timpul n-are noimă şi numai Creatorul e nemuritor! Şi-apoi, ajungi să te întrebi dacă atâţia "politici" ca Tiberius & co. au fost cu adevărat netrebnici, sau astfel a ţinut artistul să-i impună memoriei colective ulterioare.

Presa adversă îl pârăşte pe Maiorescu odiului moldo-valah până şi pentru faptul că ţine în locuinţa sa un piano, o clarinetă şi un contrabas (14)

-Em la Iaşi 1872

Aflând că amicul se află în Iaşi, Slavici îndreaptă către Jacques Negruzzi un avertisment sibilinic, din depărtări: foarte bine că Eminescu se află acolo, dacă va şi rămâne ar fi la fel de bine, căci Poetul are trebuinţă de o societate pe care s-o respecte, altfel "Mortua est"! (15)

Nu întâmplător, Poetul e trimis la Berlin, Viena Habsburgilor se va provincializa în noul context european de după victoria şi unificarea germană, Berlinul e noua constelaţie care va oferi atracţie pe plan politic /economic/cultural, iar în România au a se bucura Carol I(Kaiserul de la Berlin, noul arbitru european Wilhelm I, îi este văr) şi Junimea, loial dinastică prin bunul ei ataşament la Ordine din anii 1870-1871. (16) Şi tare va fi nevoie în România de tineri crescuţi în limbă/civilizaţie/ gândire/culturologie germană, că erau prea mulţi "francofili". Aşadar, e foarte "politic" gestul trimiterii lui Eminescu la Berlin, cum bine ne convinge Ilina Gregori!

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,XV,p.229;I.Grămadă,Mihai Eminescu,p.7;George Munteanu, Hyperion , I,p.53; Libuse Valentova,Receptarea operei lui Eminescu în cultura cehă,în Dacia literară,XIII,nr. 2(45), 2002,p. 33;Liviu Grăsoiu, Din anul Eminescu,în Oglinda literarã, II,nr.13,ianuarie 2003,p.301;Bogdan Lupescu,Pe urmele lui Eminescu,la Viena,în Formula AS,XIV, nr.603,februarie 2004,p.12

trai material

2)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.244248;=D.Vatamaniuc,Io an Slavici şi lumea prin care a trecut,......;Ioan

Slavici,Opere,IX,pp....şi Cel din urmă armaş, p.58;Teodor V. Ştefanelli,Amintiri despre Eminescu ,pp...;George Munteanu,op.cit.,I,pp.56,67,69-70;Bogdan Lupescu,art.cit.,p.12

cursuri la Universitate

3)=M.Eminescu,op.cit.,I-IV,p...şi XV,pp.886,889-890 şi XVI,p.529= ;Ioan Slavici,op.cit .,IX,pp. 20,53, 102,239,242,626-628;George Munteanu, op. cit.,I,pp .53,67; I.E.Torouţiu,St.şi doc. lit. *,IV,p.103*

lecturi,dezvoltarea gândirii,creaţie;contact cu Junimea

4)M. Eminescu, op. cit. ,XV, p. 861; Teodor V. Ştefanelli, op.cit.,p....; I.E.Torouţiu,op.cit.,II,p.92 şi III, pp.412,422,424;Iacob Negruzzi,Scrieri, II,pp.....

distracţii

5)Ioan Slavici ,Cel din urmă armaş, p...şi Opere ,IX,pp...;I.E. Torouţiu,op.cit.,IX,p.175; Teodor V. Ştefanelli, op. cit., pp...; GeorgeMunteanu, op. cit.,I,p.56; Dan Bogdan, Pe urmele lui Ion Ghica, pp.177-178

animal sociabil, relaţii omeneşti,vânător de oameni

6)Ioan Slavici ,Opere, IX,pp...;I .E.Torouţiu ,op cit., II,pp. 192,...; Teodor V.Ştefanelli,op.cit., pp...; George Munteanu,op.cit.,I,pp.54-55; Eugeniu Speranţia, Un prieten al lui Eminescu,în Tribuna(Cluj),nr.28,1964, p.9

portret Slavici

7)M. Eminescu, op. cit.,XV, p. 233; Ioan Slavici, op. cit., IX ,p. 264; D. Vatamaniuc,op.cit.,...; Iacob Negruzzi, Scrieri, II,p....;Adrian Botez, Loja Johanică românească, p...; I.E. Torouţiu, op.cit.,II,pp...

Em-Slavici

8)Ioan Slavici,op.cit.,IX,pp...;Adrian Botez ,op. cit.,p...;I.E. Torouţiu,op.cit.,II,pp.180-181,193, 199,203, 270-271 "România Jună",pregătirea serbării:1870-1871

9)I.E.Torouţiu,op.cit.,II,pp.293,296(note);Al.Zub, Kogălniceanu istoric,p.789;Adian Botez, op.cit., pp. 424, 428-429

Serbarea de la Putna

10)M.Eminescu,op.cit., IX,p.431 ;Ioan Slavici, op. cit ., IX,pp.69-73,80 ,316-317;Teodor V. Ştefanelli, op. cit. ,p.128;A .D.Zenopol,Istoria ideilor mele,pp.385,396-397;Iacob Negruzzi, op. cit.,II,p.216;George Panu, Amintiri.. ,II,p.75;George Munteanu,op. cit.,I,p p........; Laurenţiu Dragomir,Crasna Putnei,p .9;=D.Vatamaniuc, op.cit.,pp.103-120;Ion Zubaşcu,Mânăstirea Putna a fost botezată de Eminescu "Ierusalimul neamului românesc",în România liberă,nr.3936,1 martie 2003, p.2;Al.Zub,op.cit.,pp.788-789;Ion Filipciuc, Eminescu la Costişa?,în Glasul Bucovinei (Cernăuţi-Bucureşti), XII,nr.1(45),2005,pp.63-75

primul contact cu Junimea şi Iaşul

11)Ioan Slavici,op.cit.,IX,p.244;Iacob Negruzzi ,op.cit.,II,pp.221-223;Documente din arhive ieşene,

vol.II,ediţie de Gh.Ungureanu,D.Ivănescu şi Virginia Isac,coordonator D.Ivănescu, col."Documente literare" ,Editura Minerva,Bucureşti,1976,pp.89-90;D.Murăraşu, Comentarii eminesciene,Editura Eminescu,1975,p.75

iar Em la Viena

12)I.E.Torouţiu,op.cit.,II,pp.186,190;

Em şi Veronica

13)M.Eminescu,Opere,........;Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit,p. .....;Ioan Slavici, op.cit. ,IX,p. 107;Ionel Savitescu,Corespondenţă între doi poeţi,în Convorbiri literare, CXXXIV, nr.4(52),aprilie 2000,p.45; Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen ...,pp.15,36; I.E.Torouţiu, op. cit. , IV,p.145; Iacob Negruzzi,op. cit.,II,pp.81,84,226; Dan C. Mihăilescu, Sublimul de pământ (V),î n 22, XI,nr.31(545),1-7 august 2000, p.15;Augustin Z.N.Pop, Mărturii...Mihai Eminescu şi Veronica Micle,ed.a II-a,Societatea "Vasile Alecsandri" ,Chişinău,1989,pp. 13-24;George Munteanu, op.cit., I, pp.86-92

Tm şi implicarea pol.jun.,1871-1872

14)Titu Maiorescu,Opere,I,pp.163-164,233; I.E. Torouţiu,op.cit.,IV, pp.110-112;Apostol Stan,Grupări şi curente politice...,pp.416,420

Em la Iaşi 1872

15)Titu Maiorescu,op.cit.,I,pp.138,160-163;I. E. Torouţiu,op.cit.,II ,p.196 şi IV,pp...

16)Mircea Iorgulescu,Moment revoluţionar în eminescologie(II),în 22,XIII,nr.33(649),13-19 august 2002,p.15

Capitolul 5:1872-1874

Berlinul

Încă de la Viena, Eminescu se supune impresiei generale: germanii sunt nişte "Holzkopf", adăugând că ei s-au obişnuit să nu ţină la naţionalitatea lor, căci nici nu prea au la ce ţine! Dar după biruinţa recentă, iată-i pe germani luând parcă lecţii de la francezii învinşi, devenind mândri de neamul lor, tenaci şi greu de deznaţionalizat.

Poate avea dreptate cărturarul I. M. Raşcu (francofon...), cum că Eminescu nu prea-i are la inimă pe nemţi, cum nu-i avusese nici pe austrieci! Singur se va mira Poetul de ce a venit şi mai ales de ce a rămas în acest scump oraş al sfântului imperiu roman de naţiune germană(lieben Stadt des heilligen romischen Reiches deutscher Nation), Berlin.

Citind în 1870 presa germană, Eminescu e înspăimântat de tonul şovinist şi "poltron" al ziarelor, cu titluri înfiorătoare la articolele de fond, gen Die welschen Mordbrenner. Cât priveşte onorabila Blatter fur literariche Unterhaltung, aici te cutremuri de reclama cărţilor ce văd lumina tiparului în Germania: ***Das Germanenthum in Osterreich, Die Feuerprobe des Norddeutschen Bundes, Auf nach Frankreich, Vorwarts!, Geharnische Sonette, Der Krieg Deutschlands***. ..Câte 20-30 de titluri de această speţă, săptămânal! Unde s-au pitit umaniştii, de nu mai au loc în viaţa publică?!

Berlinul în care vine Eminescu tocmai a găzduit în septembrie 1872 întâlnirea împăraţilor Germaniei, Austro-Ungariei şi Rusia, în fapt un preludiu la statu-quo-ul european, în care Germania imperială va domina continentul. Parcă e vorba numai de politică internaţională? Modelul prusian îşi extinde măreţia în eficienţa gospodărească de stat, eminenţa prestigiului se impune-ca dat obiectiv-atât preţuitorilor, cât şi rezervaţilor(ca Eminescu), chiar şi inamicilor! Poetul simţise atracţie faţă de P. P. Carp. tocmai un bun produs al acestui visător şi pragmatic model prusian de germanitate.

Ar mai fi un amănunt gingaş: unii studenţi români, ajunşi la Alma Mater Berolina, nu stăpânesc tocmai bine la început limba germană, e cazul junimiştilor Al. Xenopol, I.Neniţescu ş.a. Evident, nu e cazul lui Eminescu după trei ani de Vienă, plus anii de învăţătură la Cernăuţi. (1)

la Universitate,profesori,cursuri

Ce cursuri va frecventa cu predilecţie Eminescu, urmează să vedem îndată, mai întâi să pomenim prestigiul filosofic al Universităţii berlineze, ilustrat de profesori ca Eduard Zeller, reputat istoriograf al filosofiei(Platonische Studien;Die Philosophie der Griechen), Friedrich Paulsen şi Karl Werder(De Platonis Parmenide;Logik;dar şi Vorlesungen uber Shakespeares Hamlet), dar şi profesori renumiţi în umanioare, precum egiptologul Richard Karl Lepsius (excelente lucrări despre descifrarea hieroglifelor, îndeosebi Denkmaler aus Aegypten und Aethiopien,12 vol.), Hermann

Grimm(poet şi savant preocupat de filologie/ istorie/ estetică/ istoria artelor) ş.c.l.

Eminescu se arată foarte sârguincios în frecventarea cursului de egiptologie al profesorului Karl Richard Lepsius, considerat în epocă un al doilea Champollion. Lepsius a editat ***Cartea morţilor***, interpretând că aceste texte iniţiatice aveau pentru egipteni o funcţie de ghid în voiajul din lumea de dincolo, cea veşnică şi singură adevărată...

Eminescu frecventează cursul de cosmogonie indiană al profesorului Albrecht Weber, cu bune posibilităţi de sugestie orală. În viitor va exista o nobilă concurenţă a Poetului cu un alt român, Constantin Georgian, cine a asimilat mai bine lecţia lui Weber, îndeosebi în materie de sanskrită! (2)

- *traiul material; la agenţie*

Conu Todiriţă Rosetti e primul agent diplomatic al României, la Berlin. Îl are ca secretar pe Ion Samurcaş, dar îl va ajuta şi pe studentul Eminescu.

Bunul T. Rosetti îi ridicase leafa lui Eminescu de la Agenţie la 16 napoleoni pe lună, dar succesorul său Creţulescu i-o reduce la 30 de taleri pe lună, adică o coborâre de la 320 fr. la 100 fr.! Comentează Poetul către tatăl său: "Creţulescu este...un om care trece cu economia peste marginile cuvenite". Prea moderat, într-o ciornă de scrisoare către T.Rosetti, studentul se dezlănţuie impertinent şi spiritual: Creţulescu este "bătrâna mea Excelenţă", pur şi simplu "un pergament"(ein altes Leder). Nefiind un palimpsest,

Eminescu îi dedică ipochimenului o parodie goetheană (în Faust: "Das Unbeschreibliche/Hier ist's getan/ Das Ewig-Weibliche/ Zieht uns hinan" =....): "Das Umbeschreibliche/Hier ist's gethan/Das Ewig-Lederne /Riss uns hinan"(=...). (3)

animal sociabil,organizator,vânător de oameni

Un obicei curent al Universităţilor germane stipula că studenţii îşi pot vizita acasă profesorii acasă. A făcut-o şi Poetul? Nu ştim, dar oricum el îşi notează câteva adrese: Lepsius, Du Bois Reymond, Zeller, Helmholtz...E poate şi o preferinţă eminesciană. Constantin Georgian îşi amintea, sau imagina "Un ceai la profesorul Weber"!

Nu cât la Viena, dar tot i-a rămas lui Eminescu gustul vânătorii de oameni şi al organizãrii, astfel încearcă şi la Berlin-măcar o dată!-să constituie o Societate românească, numită "Familia". Dar încă de la întâia şedinţă, Poetul a avut ca prezident un incident cu unul din membrii adunării, arătându-se prezidentul dispus să-i ofere aceluia satisfacţie "în marginile adevãrului". Maioresciană formulă .

Eminescu îşi notează în caiete intime şi nişte reflecţii despre grupurile de tineri. Mai întâi, să nu-şi închipuie nimeni cu uşurinţă că e vreun talent literar, cu atât mai puţin un "geniu", mai degrabă se ivesc stelele fixe în Univers, decât geniul pe Pământ, geniile în arte şi ştiinţe precum Homer, Shakespeare, Raphael, Newton, Kant, Galilei, Darwin sunt de tot rare, de la Adam şi Eva până la papa Leon al IX-lea(!)dacă numărăm o

duzină..."Încolo suntem cu toţii nişte bieţi mizerabili", exclamă Poetul, iar "regii cugetării" ne dau de lucru pentru multe generaţii! Iar dacă nu muncim întru aceasta, rămânem asemeni "confraţilor", dobitoace. (4)Poetul nu-i sigur că şi el face parte din creierul speciei.

-distracţii, eros

Reflectează Poetul în marginea experienţei marelui oraş, că şi femeile pierdute-înarmate cu tărie-încă mai pot simţi primordial imprimarea dată în suflet prin "leagăn"(naştere)...Cum se traduce aceasta în viaţa realelor? (5)

- griji, izolare etc.

De ce respinge Poetul, acum, relaţia cu Slavici? Amicul ardelean se plânge în decembrie 1872 că "Eminescu a pierit", iar Al.Xenopol s-a domnit prea tare şi nu-i răspunde...Au murit aceştia amândoi, pentru Slavici, de la Eminescu nici nu mai speră răspuns, Xenopol întârzie de 6 luni! Mă rog, tot îi mai scrie Xenopol, dar s-a molipsit de la Eminescu, care o fi plecat cu "expediţia polară".

Ce ştie Eminescu despre ai săi? Că în chiar toamna 1872, căminarul are grija cheltuielilor cu micul Matei, 22 de galbeni, spre a urma liceul din Botoşani. Cât despre fratele Şerban, el vorbeşte ca totdeauna întunecat asupra propriei soarte, dar Mihai e obişnuit cu stilul!

Impresia lăsată de Şerban, încă de la Botoşani, e aceea a unui ins excelent dotat intelectual, cu o

impresionantă cultură generală. Şerban e doctor în medicină şi acum are cca. 30 de ani, din păcate e victima unei constituţii psihice ciclotimice, cu îndesite alunecări depresive.

Probabil, marea grijă a poetului e boala din sine, boala familiei. (6)Parcă l-ar ţine legat de familie blestemul de sânge, misterul Atrizilor.

-dezvoltare umană

Romantic în exces, Eminescu s-a deprins să forţeze limitele Absolutului în materie de perfecţionarea sinelui şi îmbunătăţirea speciei. Rămâne valabilă descrierea Poetului, aşa cum l-a cunoscut G.Panu la Junimea, în toamna lui 1872: Eminescu este un tânăr bine fãcut, frumos, cu o mică mustaţă subţire şi cu plete mari. Se poartă prevenitor şi rece cu persoanele necunoscute, e în stare să se comporte "foarte dezgustat" chiar şi cu o colectivitate acceptabilă(ca Junimea), la simpla întrebare dacă are ceva de citit! Deja se trezeşte aşezat la masă lângă Maiorescu, în poziţia privilegiată a celor ce înţeleg literatura citită în cenaclu...Dar are uneori, chiar în Junimea un aer absent, fixând un punct din plafon. Mai şi irită adunarea cu afirmaţiile sale tranşante, legate de dificultăţile proprii poeziei..."Logicul şi limpedele" G.Panu sare aţâţat de pe scaun, Eminescu îl şi cam indispune cu pletele sale lungi, dar mai ales cu dispreţul de lume afişat într-o societate atât de sprinţară. Şi apoi, cum să pledezi, ca Eminescu, pentru libertatea poetului de a rămâne parţial neînţeles?!

Adică arborează Eminescu un aer de "Sărman Dionis", nerumegat de Junimea şi de om care regretă, măcar în parte, de a nu trăi ca personajul său în vremile lui Alexandru cel Bun. La plecarea din adunare, Eminescu nu se întovărăşeşte cu colegii, îndeosebi cu zeflemistul Panu, deşi se stimează chiar şi cu acesta. Nici vorbă că alteori ştie şi Eminescu să fie vorbăreţ, chiar glumeţ, ce-i drept cam umbrit de melancolie, oricum el nu suportă glume la adresa credinţelor sale şi în genere abia face câte o "consumaţie" cu alde Panu...Poetul tratează cam aspru pe mulţi junimişti , acuzându-i fãţiş de prostie şi ignoranţă. Ciudat, în schimb toată Junimea îl menajează pe Eminescu, de parcă toţi ar presimţi că-l pândeşte pe Poet o nenorocire imensă! O fi sesizat Eminescu această menajare suspectă?

Datorăm deosebit Ilinei Gregori perspectiva adevăratului Berlin, în care bunii biografi tradiţionali mişcau un Poet cam "autist". Mai bine să ne închipuim un Eminescu contemplând "oraşul furnicar", cu o sensibilitate să-i zicem budistă. (=v. Florinel Agafiţei) Poetul reflectează că astfel de oraşe mari, "maşini uriaşe de distrugere a generaţiunii", îneacă în unda inevitabilului lor râu orice simţire personală, lăsând fiinţa încremenită în disperare!

Berlinul, care avea doar 80000 de locuitori în 1871, explodează în aceşti ani! Peisajul reşedinţei cezarice devine fantastic şi coşmaresc...   Capitala germană se încearcă în rivalitate cu Parisul învins şi ridicolul încercării nu se exclude. Duhul războinic domină încă pe germani...

Ce bine că aude ideile neo-hegelianului de stânga David Strauss, biograf al lui Christ şi tăgăduitor al adevărului evanghelic revelat. Nu că tânărul român s-ar îndoi pentru sine de creştinism,dar îi compătimeşte pe oamenii mulţimilor(nici n-am/n-au fost vreodată creştini şi astfel Eminescu se trezeşte şi mai radical decât Strauss: cum pe indivizi îi stăpâneşte schopenhaueriana Voinţă, aceasta e un rău, un handicap pentru receptarea creştinismului curat, aşadar vor fi ticăloşi care periodic se vor spăşi ca s-o poată lua de la început...Nu atât aplicabilă trista reflecţie pentru Germania, cât pentru România, o va ţine minte pentru acasă, la întoarcere.Şi când ne gândim ce fervoare în exact această idee ar fi trăit Poetul, în contact cu Wagner şi arta prerafaelită în care se rumega aceeaşi nelinişte!

Trebuie să-l fi amuzat pe Eminescu frecvenţa vioaie a expresiei "kann nicht verstehen" (=nu pot să înţeleg), pronunâată mestecat, ceea ce poate sugera isteţiei latine-prin aglutinare-un posibil cognomen umoristic :"Canniverstan"!

În notaţiile sale de laborator, Eminescu e intim de acord cu ideile lui Humboldt despre importanţa limbii pentru gândire, pentru acceptarea mediului, pentru Weltanschauung. În câte un text german transcris , răzbate în sublinieri acceptul studentului nostru: omul nu este ceea ce este numai prin el însuşi, ci doar prin influenţele determinante ale societăţii în care trăieşte. Da, limba influenţează categoric formele psihologice ale gândirii individuale şi comunitare, acestea se pliază de minune...Iar limba acestor germani, parcă se preocupă de cultul primordial al individualismului şi nu de modelarea

insului, supus prin urmare oricărei catalize, după propria vrere. (7) Atunci şi el, omul din Ipoteşti s-a întâlnit miraculos cu limba germană, oricum cunoscută din copilărie! Eşti mai liber la Berlin decât la Paris sau altunde.

- *creaţie, viaţă spirituală*

O clipă astrală a fost accea în care Eminescu a dat peste o Cosmogonie der Inder, răsfoind în 1873 un număr din ***Beilage zur Allgemeinen Zeitung***, în care oferta unor pasaje excepţionale din Rigveda alterna cu o doctă punere în temă. Poetul căpătase oricum aplecare şi un început de pricepere orientalistică prin cursurile universitare frecventate.

Lecturile actuale se conduc, desigur, atât urmare a recomandărilor universitare, cât şi din proprie iniţiativă. Poate că Eminescu continup şi-n cafenelele berlineze lectura poeţilor germani minori, ca şi-n Bucovina, iar ce-i place din aceşti poeţei îşi copiază şi traduce pentru laboratorul propriu. Se întâmplă ca şi cu folclorul, Eminescu va avea ocazional falsă memorie în inspiraţiile sale...Dar, la urma urmelor, leul nu se face forţos pe baza berbecilor asimilaţi?!(8)

-TM, Junimea, Em

Individul P. Grădişteanu de la ***Revista contimporană*** îl pune la ambiţie pe Maiorescu, în 1873: "Dar unde este şi arena pe care d. Maiorescu să o fi umplut cu zgomotul triumfurilor sale?" Era vorba de succesul critic, dar mai ştii? Junimiştii fac schimb de

impresii între ei despre persoana luiEminescu: T.Rosetti ş.a.

Maiorescu îi scrie lui Eminescu de îndată ce înmugureşte speranţa ministerială. (9)

-guvern cons.; portretul lui Lascăr Catargiu; TM om politic

Maiorescu e cu ochiul pe relaţiile junimiştilor ieşeni cu politica şi cu autorităţile locului, de exemplu cere explicaţii asupra conflictelor unora(îndeosebi Buicliu) cu prefectul Lăţescu, al Iaşului. Află ministrul că secătura de prefect "frizat şi mănuşat" se amestecă abuziv în toate, sprijină subalterni dubioşi şi poartă "vorbe", de pildă pârăşte Domnitorului poveşti că inamicul Buicliu ar fi "opozant antidinastic" etc. Şi inşii cumsecade au ajuns lesne la altercaţii cu acest prefect!

Pe dedesubtul aparenţelor, lucizii observă cã armonia guvernamentală e foarte relativă, că partidul conservator îi cam ţine din scurt pe junimişti. Pentru cei oneşti din viaţa publică e un motiv de disperare să constate că domnii P. P. Carp, T. Rosetti şi Titu Maiorescu, în fond modele pentru viaţa politică a ţării, abia îşi găsesc locul firesc la Putere...Cameleonul Verussi strecoară vorbe veninoase: dacă "albii" se vor tot dezbina, Vodă nu va avea de ales şi-i va aduce la guvernare pe "roşii". (10)

-TM ministru; comportare cu inamicii

Să fi fost aceasta întâia mişcare a noului ministru? Titu Maiorescu aleargă la Cernăuţi să ia în primire

preţioasa arhivă de documente, copiate din arhivele Vienei de baronul Eudoxiu Hurmuzaki. Baronul decedase în februarie 1874 şi fiul, Gheorghe, le dăruia legitimului beneficiar, România. Maiorescu expediază prompt la Bucureşti lăzile cu documente, crezându-le vreo 3000. Se vor dovedi vreo 6000 şi priveau politica orientală a Imperiului...Maiorescu se pune în acord cu D. A. Sturdza, de fapt omul ales de Hurmuzaki şi formează o comisie de investigare a documentelor, cu Kogălniceanu(preşedinte), Odobescu şi T. Rosetti (membri) şi Slavici (secretar), Hasdeu recuzându-se. Bugetul e pregătit, oamenii muncesc, volumele se vor tipări. Unul din volume va fi tradus în 1878 de Eminescu.

Cum Creangă fusese pârât de popimea ieşeană la ministrul precedent şi generalul Tell îl destituise, Maiorescu îl reîncadrează pe fostul său elev între institutorii ieşeni şi-i sprijină aspiraţiile de definitivare în învăţământ. Ministrul îl primise prompt pe Creangă în audienţă şi-l tratase cu solicitudine. În 1875, îi comandă excelentului autor al Metodei...o broşură-ghid pentru folosirea manualului, apoi îl solicită la un chestionar "Despre datinile poporului român", de răspândit printre învăţătorii rurali.

Ministrul îi avizează favorabil lui Kogălniceanu o cerere de studiere a unor manuscrise istorice la biblioteci din Bucureşti şi Iaşi.

Între cursurile libere de la Universitatea din Bucureşti, Maiorescu aprobă şi cursul lui Hasdeu, de "filologie comparativă" care îmbrăţişează limbile:

sanskrită, zendică, armeană, elenă, latină, albaneză, celtică, germanică, slavică şi limbile romanice, "toate în raport cu limba română"! Dar Maiorescu va suspenda în 1875 fabulosul curs(primind felicitări suspecte de la câte un G.Panu, că nu încurajează "fanteziile" dăunătoare!), iar ministrul liberal Chiţu va reintegra cu justeţe pe Hasdeu.

Maiorescu ocheşte 4 tineri promiţători în istorie şi filologie şi-i trimite bursieri la studii în Occident: Gr. Tocilescu, G. Dem. Teodorescu, Al. Lambrior şi Gh. Panu. (11)

-TM om de lume, acasă, şef literar

-prin pomenirea atacurilor către TM-Em(v.Dan Mănucă) fac trecerea spre Em

Maiorescu se simte obligat să-l apere pe Poet de sâcâielile şi sarcasmele presei antijunimiste, îndeosebi din partea “Revistei contimporane” , ba că rimele lui Eminescu sunt incorecte, ba că "genialul Eminescu" e aşezat îndată după Alecsandri în Noua Direcţiune (12)

- TM-Em, joc de-a şoarecele cu pisica

Cioran pomeneşte cu umor exasperarea unor generaţii moderne de studioşi români, exasperaţi de instanţa Magistrului: "Şi cum stai cu doctoratul?" Şi totuşi au dreptate şi cei care bat la cap tinerii studioşi. Maiorescu e informat pe diverse căi, de exemplu de la tânărul ardelean Miron Pompiliu, victima căpcăunului, ce înseamnă un profesor universitar de filosofie la Iaşi(îl bănuim pe un oarecare Leonardescu): de ce eşti atât de

rătăcit, încât sã nu pomeneşti în teză de Gewisenfreiheit(=libertate de conştiinţă)? Degeaba-i ripostezi ce te-au învăţat Kant şi Schopenhauer, altcum priviţi decât prin sorbonarzii ochelari de cal, tipul se dezlănţuie că-l pomeneşti pe Schopenhauer, un "visător dispreţuit" şi nu înţelegi din Kant ce înseamnă "libertate ominească"!?

Eminescu începe să creadă cu dinadinsul că va ajunge profesor de filosofie la Universitate şi notează că de la 20 martie(poate în 1875) va susţine 4 prelegeri săptămânale de introducere în istoria filosofiei, dar şi filosofia istoriei + logică de la 22 aprilie, 4+2 prelegeri săptămânale. Unele sunt "priviri", altele "liniamente". (13)

- *Em-evadări, expediţia ştiinţifică*

Nu-i exclus ca Poetul, înarmat cu preţioşii 100 de galbeni ai stipendiului patriei, să fi vagabondat puţin prin Jena(poate şi prin părţile renane, opineazã George Munteanu), vânând iluzoriul doctorat. (14)

-*diverse bune de fin.abs.*

Într-un fragment de manuscris german, din această perioadă de studenţie berlineză în care Eminescu cugeta la rosturile Statului, C. Noica descoperă un gând straniu: şi popoarele dorm. Dar nici nu e atât de "straniu", dacă reluăm drumul străbătut de Eminescu, ce pornise de la visul şi inconştientul propulsate de Schopenhauer. Viitorul Poet naţional e fascinat de propria revelaţie a "basmului" încadrat în Istorie, de unde şi viitoarea atracţie a lui Eminescu pentru folclor şi istorie naţională!

Exact studiilor sale berlineze şi reflecţiilor prilejuale, le va datora Eminescu tratarea istoriei româneşti ca tradiţie culturală şi moştenire colectivă, în parte inconştientă, o "noapte" comună în tărâmul visului, pândind o regăsire a nemuririi. (15)Ce contemporan ne sună acestea...

Excelenta Ilina Gregori nu vrea să creadă în nihilismul şi decepţionismul eminescian, aşa că să fie atent ministrul Maiorescu, lumea sa, ca şi a lui Schopenhauer şi mai cu seamă a lui Eminescu, aparţine nesmintit Visului, unul în care Făt-Frumos din lacrimă, Sărmanul Dionis şi Witz-urile egipţiene eminesciene ţin de vasele comunicante ale Basmului istoric universal, în care fiecare neam şi individ se deschide ca spre un veşnic "lucru în sine"(das Ding an sich) spre Celălalt.

Note bibliografice

1)M. Eminescu,Opere,I-IV,p...şi Opere,XV, p.59; Titu Maiorescu, Jurnal...,V, pp.160,438; George Panu , Amintiri...,I,pp.67-73;I.L.Caragiale, Opere,IV,p.11;Iacob Negruzzi, Scrieri,II, pp. 222-223; Helmuth Frisch, Eminescu şi limba germană,p.30;Mircea Iorgulescu, Moment revoluţionar în eminescologie(II),p. 15;I. E. Torouţiu,St.şi doc.lit.,II,p.341 şi IV,p.107; Paul Zarifopol,Eseuri,II,p.206;In der lieben Stadt Berlin, 1872-1874,în Convorbiri literare, CXXIX,nr.1,ianuarie 1996,p.12

la Universitate,profesori,cursuri

2)George Munteanu,Hyperion,I,p.107;Mircea Iorgulescu,art.cit.,p. 15;Eugen Ciurtin, Arhiva orientalã a lui Constantin Georgian,în Archaevs,I, fasciculul 1,iarna 1997,Bucureşti, p.161;Cicerone Poghirc,O sursă indiană a "Luceafărului" lui Eminescu(Katha Upanişad,I,19-20), în Caietele Mihai Eminescu, IV, pp.50, 53; T. Iordănescu,Un orientalist român.Amintiri despre C. Georgian ,în Convorbiri literare,1907,pp.825-829;I.E. Torouţiu,op.cit.,II,pp.344-346(note)

viaţă materială;la agenţie

3)M.Eminescu,op.cit.,p...;Titu Maiorescu,op.cit., VIII,p.23;Iacob Negruzzi,Scrieri, II,p.227 ;I.E.Torouţiu, op. cit., IV, pp. 119, 126, 288(nota); Mircea Iorgulescu, art.cit.,(II), p.15; Al. Tzigara-Samurcaş,Mentorii mei, mei, p. 128; Manuscriptum,nr.4,1986,pp.14-17;Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen...., pp.1,23

animal sociabil,organizator,vânător de oameni

4)M. Eminescu, Opere, XV, p. 142; G.Călinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu,p.182;I.E. Torouţiu, op.cit ., II,p.341

distracţii,eros

5)M.Eminescu,op.cit.,VII,pp...,X,pp.94-95 şi XV, p. 85; I .Creţu, Mihai Eminescu-biografie documentară, p.140;George Munteanu,op.cit.,I,p.102

griji,izolare etc.

6)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.228,692-696, 900;I.E. Torouţiu,op.cit., II, pp.197,199,202,222, 270;Dr.Petru Moruzzi,Noi consideraţiuni asupra bolii lui Mih ai Eminescu,p.153;I .Creţu, op.cit.,p.131;

dezvoltarea umană a lui Em

7)M.Eminescu,Op.cit.,X,p.77,XI,p.124şi XV, pp. 85, 173; George Munteanu, op .cit., I pp. 102, 392; Helmuth Frisch,art.cit.,p.30;Mircea Iorgulescu,art. cit., p.15;George Panu, op.cit., I,pp.63-64,66,71-72,100-101; Ioan Slavici,Cel din urmă armaş,p.73;Paul Zarifopol, op.cit., II,pp.59-60; =Florinel Agafiţei,....;Horia Oprescu ,Scriitori în lumina documentelor, Editura Tineretului, 1968,p.20

creaţie,viaţă spirituală

8)M.Eminescu,op.cit.,X,p.422,XI,pp.384-385 ºi XIII,p.314;George Muntean,Eminescu-102 documente inedite,p.28;Cicerone Poghirc,art.cit.,pp. 50-54;Mircea Iorgulescu,art.cit.,p.15

TM,Junimea,Em

9)Titu Maiorescu,Jurnal...,IX,pp.32-33,Însemnări zilnice,I, pp. 135 -136,II, p.204 şi Opere, I, p. 256; Junimea şi junimiştii, pp. 60, 62; I.E.Torouţiu , op. cit., II,pp.196,199,222;George Panu,op.cit.,I,p.70 şi II,pp. 32,39,42-43 ;Mite Kremnitz,op.cit.,pp.1,23

guvern cons.,portretul lui Lascãr Catargiu;TM om politic

10)I.L.Caragiale,Opere,V,pp...;Apostol Stan,...; I.E. Torouţiu, op. cit.,III,pp.190-191;Ioan Slavici, Cel din urmă armaş,pp.95-96

TM ministru;comportare cu inamicii

11)M .Eminescu, op. cit.,X ,p. 144; Titu Maiorescu, Jurnal..., pp. 63, 147; Al. Zub, Kogălniceanu istoric ,pp.348,468;I.E.Torouţiu,op.cit.,II,pp.252,266- 267 ;Adrian Marino,Viaţa lui Alexandru Macedonski,Editura pentru literatură,1966,p.171;Iacob Negruzzi, op.cit., II,p.400;George Munteanu,op. cit.,I,p...;Junimea şi junimiştii ,pp.24-25;I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,St.şi doc . lit.,I,pp.3,162;Ioan Slavici,Cel din urmã armaş,..., pp.49-51,54 şi Opere,IX,p.267;Vasile Gr.Pop, Conspect ..., pp. 152-153;Eugen Ciurtin,art.cit. ,pp.149-153,163-164; Savin Bratu, Ion Creangă, pp. 183-184, 225-228; Documente şi manuscrise literare,vol.III(Corespondenţa B.P. Hasdeu-Iulia Hasdeu), ediţie publicată,adnotată şi comentată de Paul Cornea,Elena Piru,Roxana Sorescu, Editura Academiei,1976,p.428(notă);O scrisoare a lui Titu Maiorescu către Vasile Alecsandri,în Cronica (Iaşi),VI,nr.30(285)din 24 VII 1971,p.9

TM om de lume,acasă,şef literar

12)Titu Maiorescu, Opere, I, pp .255, 263; Dan Mănucă" Jugul lui Eminescu",în Convorbiri literare, CXXXII,nr.6(30),iunie 1998,p.17;Ioan Slavici, Cel din urmã armaş,pp.54-55 şi Opere, IX,p.280;Junimea şi junimiştii,p.27;I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş, op.cit.,I,p. 124;O scrisoare a lui Titu Maiorescu...,p.9

TM-Em,joc de-a şoarecele cu pisica

13)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.235;I.E.Torouţiu,op.cit.,IX, p.377;

Em-evadări,expediţia ştiinţifică

14)G.Călinescu, op. cit.,pp. 194-195;George Munteanu, op.cit.,p.113; I.E.Torouţiu,op.cit., IV,pp.112-13,120-121

diverse bune de fin.abs.

15)M.Eminescu,op.cit.,IX,p.337,X,p.337,XIII,p.286 şi XV,p....; Mircea Iorgulescu, art.cit., (II),p. 15;Junimea şi junimiştii,p.25;Victor Durnea,Revizuirile maioresciene (II),p...

Capitolul 6:1874-1876. *Aranjarea la Iaşi*

De ce se amuzã peste poate Vasile Pogor?

Din clipa când a hotărât că doctoratul e o imposibilitate şi trebuie să-i tragă clapa lui Maiorescu, Eminescu îi scrie unui amic să-igăsească în Iaşi vreo slujbă modestă, să poată trăi necunoscut, aşa ar fi cel mai bine, mai cu seamă că ştie să-şi ducă zilele cu foarte puţin...Aşa sã fie? Vom vedea.

Zvonurile şi bârfele de presă îl mobilizează şi pe Hasdeu, care pare convins că ministrul Maiorescu va merge cu favoritismul până la a-l numi, fără concurs, profesor universitar de metafizică pe Eminescu, mă rog, nu chiar îndată...De altfel, acelaşi ministru i-ar destina (umoristic) pe G.Panu-la chineză şi pe Slavici-la botanică, bănuim că marele admirator de poezie metafizică Hasdeu îl găsea pe Eminescu perfect absurd în postura de competenţă în cele metafizice!?

Dar deocamdată, Eminescu s-a ivit la uşa lui Pogor şi "Mefistofelul Junimii" îşi închipuie ce cap va desena Maiorescu, aflând că pupilul s-a întors fără doctorat!

Presa umoristică anunţă rostuirea promptă a Poetului:"Şi pe junel'Eminachi,/Din Berlin abia sosit,/În locul lui Botnarachi/Peste biblii l-a numit". Într-adevăr, primind locul lui Samson Botnărescu, Poetul depunea

jurământul de director al Bibliotecii universitare ieşene, în faţa rectorului Ştefan Micle. De fapt, i se pare normal să fie numit într-un astfel de post,"singurul" care să nu-i întrerupă pregătirea pentru doctorat(!?) şi ocupaţiunea sa, care se cuvine să rămână ştiinţifică şi literară.

Perceptul eminescian se exemplifică de la sine: Poetul îşi continuã firesc şi acasă lecturile fioroase din bucoavne, de pildã din manuscrisul Vedenia...(1)

-grijile momentane ale lui Em

Jacques Negruzzi ar vrea să reţină numai chipul de început al lui Eminescu, în etapa sa ieşeană: bun, blând la vorbă, modest, simpatic. Chiar în septembrie 1874, Slavici-bucurându-se foarte că Poetul se află la Iaşi-parcă l-ar avertiza pe Jacques Negruzzi: Eminescu e unul dintre acei puţini oameni ce nu sunt meniţi a vieţui în societate, pentru că nu-şi află semeni. Îndeobşte, Eminescu se face nesuferit, pentru că ştie cine este el, dar şi cine sunt ceilalţi, nici nu-i prea pasă de lumea pe care o dispreţuieşte, stând totuşi ca o carte deschisă în faţa ei! E limpede că pentru oamenii comuni, tocmai lipsa de rezerve a sufletului ales irită şi mediocritatea nu va pofti întovărăşirea cu Poetul...Dar pentru oameni nu întrutotul comuni, ca ei-Jacques şi Slavici-Eminescu se cuvine a fi tratat ca o "arătare preţioasă", demn de apropiat pentru comorile din sufletul său. Eminescu este prin sine însuşi "o galerie, o literatură vie", în care mereu se întrupează noi gânduri frumoase. Pesimistul Eminescu îşi va afla bun loc în mijlocul Junimii ieşene, iar el Slavici-s-o ştie. Poetul-a cugetat mult, în cei 2 ani de despărţire, la vorba lui Eminescu:"a fi ori a nu fi"!

"A fi" poate însemna, momentan, grija doctoratului. Îşi propune pios-spre a se convinge pe sine şi pe alţii-că în apropiatul noiembrie se va întoarce la Berlin pentru examene, aşa-l anunţă pe Samurcaş de la Agenţie, dar lasă şi o portiţă de scăpare caracteristică: dr înţelege că coelesta deorum gratia fervente, nefiind caz împiedicător...şi nu-i vorba doar de doctorat, trebuie să-şi încheie expediţia ştiinþifică din vară, de data aceasta înarmat cu acte de care se va ocupa d.Samurcaş, plus competenţă primită prin corespondenţă anvizajată cu Hasdeu."În critica documentelor nu e permis a visa", exclamã ritos Poetul!

- *relaţiile Em-TM*

Dar fumismele nu merg cu Maiorescu! Numai faţă de el se simte Eminescu încurcat, intuind nemulţumirea ministrului ? Poetul, atunci când ministrul trece prin Iaşi , de grija fratelui de la Berlin? Într-acestea, melancolicul Şerban se află depus la ospiciul Charite din Berlin şi nu-şi poate achita îngrijirile.

În 17/29 noiembrie 1874, Şerban decedează la Charite. Mihai ia unele măsuri, inclusiv anunţarea căminarului. Gh.Eminovici va fi somat de prefectura Botoşani să plătească 123,75 franci, drept cheltuieli de spitalizare şi înmormântare. Dar bătrânul amână ţărăneşte plata... (2)

-viaţa materială a lui Em, amici etc.

Când se stabileşte la Iaşi, zvonul public îi atribuie Poetului o boală de care ar fi suferit în străinătate ("typhus", poate chiar azil de alienaţi!?), cel puţin aşa

înregistrează poetesa Matilda Cugler . Iată-l apărut la Iaşi şi pe Slavici, cu braţul în eşarfă. E în tranzit, Maiorescu i-a promis un post la Bucureşti, în cercetarea Arhivei Hurmuzaki.

Amic devotat, Vasile Conta îi cedează lui Eminescu folclorul cules de el în Neamţ. Cu acesta, Eminescu îndrăgeşte discuţiile de filosofie şi folclor. (3)

- *director al Bibl.*

Poetul admite, tocmai acum, a poseda o inteligenţă "cam minuţioasă şi analitică", astfel că procedează de îndată la un soi de inventar a celor 15000 opuri(30000 de volume) ale Bibliotecii şi aceasta îl preocupă total

Eminescu face înregistrările de cărţi foarte corect, după regulile biblioteconomice ale vremii, mult superioare înaintaşilor şi urmaşilor. Foarte minuţios înregistrează donaţiile, cu scrisul său splendid pe jumătăţi de coală. E atent la amănuntul cultural, de exemplu ataşând o publicaţie rarisimă a lui C.A. Rosetti(Almanahul ştiinþific şi literar, 2 numere din 1847), în continuarea Propăşirii, cum şi-ar fi dorit şi acei domni venerabili ai începuturilor. Directorul se luptă tenace cu recalcitranţii care nu restituie cărţile împrumutate, mai cu seamă profesorime! Repară cărţi deteriorate, leagă manuscrise.

Directorul achită "cheluielile comune" de 100 lei ale Bibliotecii, pe 1874(în solidar cu fostul bibliotecar, S. Bodnărescu) şi termină în martie 1875 inventarul.

Foarte insistent, benefic, se arată Poetul(oricum, îndrăgostit de bucoavne) cu achiziţiile de cărţi şi manuscrise, îndeosebi vechi, de la anticari şi particulari şi e fericit că poate raporta ministrului TituMaiorescu şi credinciosului său director ministerial Nica, nu numai solicitări de fonduri pentru achiziţii, ci şi negocieri la preţ, cerând Eminescu favoarea altor achiziţii din banii economisiţi(minim 400 lei), de pildă un chilipir ca Archives curieuses de France,în 27 vol. Nostim e faptul că pentru gesturile sale, directorul cere convocarea comisiei Bibliotecii, în frunte cu venerabilul rector Micle, soţul Veronicăi...(4)

-profesor

Unul dintre elevii lui Eminescu, C. Mille, va descrie a la Flaubert & Daudet atmosfera (profesorii sunt îndeajuns de bine plătiţi, ca să tacă..) : o clasă obişnuită e o încăpere mare /joasă/ întunecoasă, cu 4-5 rânduri de bănci şi aproape 50 de elevi. Aer greu, în faţa băncilor se află catedra profesorului, între două ferestre. Unii dascăli scot câteva puşlamale în faţa clasei, în genunchi, dar aceştia nu par afectaţi şi scot limba la cei din bănci, care-şi râd în pumni, sau chinuie muşte...Profesorii, depăşiţi de ştrengării, ameninţă cu scăderea notei la purtare "măgarilor" şi cu postirea la dejun!

Adolescenţii care se vor arăta nemulţumiţi de profesorul Eminescu nu erau, obligatoriu, simpli coconaşi de bună familie! (5)

-alte însărcinări ptr.Em

Poetul este numit în "Comisiunea pentru cercetarea cărţilor didactice din Iaşi", când conlucrează la alcătuirea unui Raport, e adevărat semnat de S.Bodnărescu, dar Eminescu se simte dator să adauge manu propria o apreciere cald favorabilă pentru Metoda nouă de scriere şi cetire a institutorului Ion Creangă. Poetul se dovedeşte foarte conştiincios cu însărcinarea, lucrând până se-ncheie "concursurile supuse judecării noastre". (6)

- *Cenacluri, eros*

Aceşti ani, 1874-1876, i se par lui Jacques Negruzzi cei mai plăcuţi în raporturile Poetului cu Junimea. Eminescu citeşte mai mereu în adunare versuri de-ale sale, Junimea se arată încântată şi se discută cu căldură despre ele...În absenţa lui Maiorescu, Eminescu devine lectorul recunoscut al Junimii, are glas simpatic, sonor şi cadenţat, iar ascultătorii de sâmbătă sunt fermecaţi! În plus, Poetul va fi un fel de om de legătură al Convorbirilor...cu Bucureştiul, dar şi-câteodată-corector al revistei ş.a.

Poate că Maiorescu pune bază pe Eminescu şi în sortarea manuscriselor.

Slavici observă cu satisfacţie că prietenul Eminescu merge cu tot dragul la Junimea şi la saloanele literare feminine, "spelcuit" la patru ace, cu deplină pornire colocvială. Poetul socializează deplin pe acest segment. E în stare nu doar să discute literatura altora, pur şi simplu citeşte la cenacluri lucrări neterminate ale sale, numai ca să umple goluri! Adică, pentru aceste întruniri literare, Poetul se leapădă de toate ale sale...

Dar pontifii Junimii înscăunaseră în Societate un anume cod al onoarei masculine şi Eminescu se trezeşte chestionat într-o epistolă maiorescianăăce e între el şi madam Burlă?! Semn că se bârfea în subiect în Junimea ieşeană. De remarcat că în documentul oficial(pierdut pentru noi) ministrului, aceasta era ultima chestiune atinsă, spre dumirirea ministrului, pe lângă chestiuni de serviciu şi cumva în legătură cu ele...

Ce să fie, ce să fie? Matilda Cugler-Burlă este o distinsă literată-după criteriile vremii-născută în Iaşi, în 1851, din părinţi germano-români bucovineni, dar cu creştere naţională garantată. A primit o educaţie ce ar fi onorat şi un bărbat, de pildă pe lângă bilingvismul germano-român mai cunoştea engleza/franceza/italiana spaniola, neobosit studiate! Colaborează la Convorbiri. ..şi scoate acum, în 1874, un volum de poezii la editorul Goldner din Iaşi: Matilda îşi caută dorul în ochii iubiţilor!...Maiorescu o apreciază deosebit şi dă seama critic de înrâurirea strălucită a unor Lenau şi Heine, exprimându-i chiar "recunoştinţă" în Direcţia Nouă. Încă de la Viena, Eminescu o socotea o poetesă caracteristică în materie de "Weltschmerz" al generaţiei lor. Pe Matilda o farmecă stilul miraculos cu care Poetul îşi recită acum propriile versuri, îndemânare inexistentă înainte! Sigur că poetesa palpează zvonul cu boala Poetului...Aşa că amicii petrec adesea cu simpatica soţie a "prietenului Burlă", onestul soţ junimist Vasile Burlă îi tolerează probabil destule cu bonomie perechii sale(văzându-şi de savanteriile sale şi de prelecţiuni junimiste gen Om-natură, după Lucretius), iar Matilda îi tachinează pe tema

"Balamucului" în care vieţuiesc băieţii de la Trei Sfetite...

Să fi fost ceva între Poet şi poetesa Cugler-Burlă? Nu ştim, dar ne dă de gândit că printre rufele listate de Eminescu pentru spălătoreasă, întâlnim şi "batistele d-nei Burlă". Ce să zicem, se confiscă de la amante şi chiloţei, cum proceda episcopul Talleyrand...Aşa că Eminescu răspunde cât cuviincios, cât maliţios curiozităţii mentorului Maiorescu: nu confirmă, nici nu infirmă "relaţia", încearcă sã se explice în marginile adevărului, nici nu i-a trecut prin minte ce se zvoneşte prin Iaşi, de altfel nici nu-i el, Poetul, singurul caz," Burlă îşi mărită femeia după toată lumea", cei doi soţi se vaită în dreapta şi stânga de viaţa lor, iar dacă Burlă-ii n-au vreo "pricină fizică a despărţeniei lor", atunci se vor împăca ei ca nişte oameni cumsecade, cu vremea, zâmbeşte fin eonul eminescian!

Un salon literar ţine în urbe şi doamna Veronica Micle, în curând poetesă publicată în Convorbiri...Aici, Eminescu e admirat şi sărbătorit, chiar fără a fi de faţă! Rămâne o mândrie a urmaşilor Micle că prin salonul literar al "soţilor Micle"(să însemne aceasta că, uneori, asista la literaturã şi onorabilul profesor Micle?) trec Eminescu, Creangă(când va fi adus de Eminescu), S.Bodnărescu, Miron Pompiliu, Burlă ş.a. Se pare că, pe măsură ce se măresc, asistă în salonul mamei şi fetiţele ei ,Virginia şi Valeria.

Cei patru amici de la "Balamuc" merg rareori, pentru lecturi şi discuţii la Veronica Micle, seara, cel puţin până prin ianuarie 1875. Mai trece Eminescu pe la

Veronica şi după plecarea lui Slavici, singur, sau împreună cu cei 2 amici rămaşi la "Balamuc"? Nu ştim. Se pare că Poetul se adresează iubitei prin câte o scrisorică protocolară, ca la 4 noiembrie 1874: a zărit-o pe "stimata doamnă" într-o lojă de teatru, la o reprezentaţie de binefacere în folosul săracilor şi şi-a amintit de invitaţia de a veni la o serată literară de joi; el, Poetul, nu merită laudele Doamnei pentru « Epigonii », a fost un moment vienez de patriotism; trecutul, cu ale sale cronici şi cântece populare l-a fascinat mereu, de acolo-şi culege "fondul inspiraţiunilor" şi tocmai o poezie astfel bazată va ceti la o serată a Doamnei, "cu respect". Sigur c-ar poate fi şi o măsură de prudenţă faţă de eventualele bănuieli ale venerabilului Şt.Micle(a)!

Jacques Negruzzi crede că Poetul şi-a început "amorurile" cu Veronica, încă de acum, iar pentru fâşneaţa blondă e singura dragoste adevărată a vieţii. Jacques ştie pozitiv că Poetul petrece ceasuri întregi zilnic în casa Micle, declamându-şi versurile în fermecătoarea lui cadenţă plângătoare, iar Veronica îşi devoala şi ea creaţia, poate ascultând de sfaturile marelui ei prieten... În violenta lor pasiune reciprocă, amorezii şi-ar fi jurat să se căsătorească după moartea onorabilului Micle!?

Sentimentele lui Eminescu se cam află în această lume strâmtă. Amicul lui Eminescu, Vasile Conta, n-o suportă pe Veronica, socotind-o cam "uşuratică", prilej de supărare cu Poetul! E de oprobiu amical cã Eminescu şi un oarecare june Niculescu suspină în serile cu lună prin preajma casei Micle, culmea e că şi însoţitorul emnescian e îndrăgostit de acelaşi idol, dar din

solidaritate băieţească tace mâlc...Cu destăinuirile sale, Poetul cade astfel de naiv. De altfel, Veronica trezeşte sentimente speciale între junimişti: Jacques Negruzzi îi preţuieşte frumuseţea şi-i respectă parţial talentul poetic, dulceagul poet-colonel Th.Şerbănescu e aprins rău, iar bietul Miron Pompiliu suspină ardeleneşte fără speranţă!

=Em, Icoană şi privaz, 1976: "O, bate-ţi joc de mine, pigmeu deşert, nedemn/Ce am crezut o clipă de tine că sunt demn/O, marmură curată, o , înger, o, femeie/ Eu să te-ating pe tine cu-a patimei scânteie/.../Astfel îmi trece viaţa, astfel etern mă chinui/Şi niciodată, Ana nu m-a lăsat la sânu-i/Căci ea nu vrea iubire, vrea numai adorare.../Timpul să-mi plec eu fruntea ca sclavul la picioare/Şi ea să-mi spuie rece: "Monsieur, ce ai mai scris?", deşi o notaţie manuscrisă eminesciană, scrisă pe un Amartolon sotiria(şi ştearsă, pentru a putea împrumuta splendidul exemplar de vechi scris românesc onorabilului Gaster!) răstoarnă angoasa: "Ziua de 4/16 februarie 1876 a fost cea mai fericită a vieţii mele. Eu am ţinut pe Veronica în braţe şi am strâns-o la piept, am sărutat-o. Ea mi-a dăruit flori albastre, pe care le voi ţinea toată viaţa mea" ş.c.l.Şi totuşi Mihai şi Veronica nu duc "păcatul" până la capăt, nu fac dragoste! Ne vin în minte Abelard şi Heloisa , Kierkegaard şi Regina Ohlsen...

O altă prietenă eminesciană îl va auzi pe Poet rostind o înţelepciune, în anii următori: "adevărata dragoste nu poate sfârşi decât prin ură!" Şi intuieşte feminin că amara reflecţie e rodul zvârcolirilor ieşene pentru Veronica, pentru "mica ei figură de ceară". (7)

- de la Bibl. la revizorat

Cu bucurii calme şi nefericiri suportabile, viaţa Poetului pare a curge lin...Numai că apare un postulant insistent şi ancombrant la postul comod al lui Eminescu, junele Dimitrie Petrino, născut baron de Bucovina, martir al neamului, văduv şi nepoţel al clanului Hurmuzaki şi cu însemnata avere părintească risipită. Mult şi prea destul, ca să fie întâmpinat duios, de la lumea bună a Iaşului şi până la bardul de la Mirceşti, cu toţii dorituri să-i refacă "martirului bard al Bucovinei" poziţia socială avariată. Alecsandri deschide ostilităţile, chestionându-l epistolar, foarte insinuant, pe ministrul Maiorescu cât a mai publicat Eminescu în ultima vreme...

Poeţelul Petrino, cu toate lecturile sale din poezia germană, purcede hotărât şi pasionat din Bolintineanu. Încă un atu pentru şmecherul care ajunge preţuit deopotrivă de Junime şi Fracţiune! Eminescu atacase în 1870 o broşură politică a lui Petrino, dar Maiorescu îl acceptase rezervat pe micul poet în Direcţia nouă, deşi fusese tăvălit într-o şedinţă la Junimea... =corespondenţă cu Jacques Negruzzi. ..Pe scurt, interesul junimisto-maiorescian stă în sprijinirea bazei junimiste ieşene prin cooptarea unui Petrino cu succes la public...Încât lui Eminescu nu-i va rămâne decât să se rezerve intim în nişte Petri-Note. Şi să scrie un nobil necrolog pentru inamicul său peste câţiva ani, încercând să despartă-prea loial-meritele inteligenţei de slăbiciunile de caracter(cică s-ar fi lăsat ademenit poeţelul de coteriile politice ale României...), Eminescu nu vrea să discute decât "poetul Petrino", căruia îi găseşte calităţi şi scăderi. Şi apoi,

insinuează Eminescu, eroarea lui Maiorescu din 1875 n-a fost alta decât că poeţelul suferea de surzenie (sechelele unei boli), aşadar era inapt pentru funcţiuni publice. Oricum, predarea-primirea direcţiunii Bibliotecii se desfăşoară civilizată şi nu putem să-l bănuim de intenţii malefice pe Petrino că abia instalat, solicită un concediu de 2 luni. Iar în acest interval se întâmplă ceva, bănuie Liviu Papuc...

Necrolog pentru un Petrino care-l aşeza pe Eminescu, în scară poetică, lângă un Lazu!? Şi totuşi Petrino nu merita, prin stupida cuvântare ce i se dedica la mormânt de către un clănţău "fracţionist", să fie ataşat "hârbului democratic", încheie Eminescu.(8)

Maiorescu a procedat cum a crezut mai bine, a dat un os cu măduvă haitei, în frunte cu Alecsandri şi l-a ridicat în scara materială pe Eminescu, deşi trăgându-l într-o existenţă stresantă. Istoria patriei şi chiar tribulaţiile lui Maiorescu pot cuprinde gesturi politicianiste, dar nu şi pe acesta.

- *revizor*

Eminescu preia funcţia de la predecesorul său, junimistul Naum, pentru judeţul Iaşi, dar e acreditat de Maiorescu şi pentru judeţul Vaslui, primind pentru fiecare judeţ câte 212 1/2 lei.

Luându-şi funcţia în primire tocmai când e vacanţă, revizorul organizează prelegeri şi conferinţe pedagogice, remarcându-l în raportul către Minister pe vrednicul institutor de la Şcoala nr.2 din Păcurari, V. Creangă! E înduişătoare stăruinţa lui Eminescu pentru

încurajarea "pedagogilor practici"...Într-un institutor haric precum Creangă poate că e personificat însuşi geniul poporului român.Se vor şi apropia de îndată.

-portret Creangă

Revizorul trebuie să susţină singur toate activităţile sale de cancelarie, aşadar el e simultan curier, copist, registrator, administrator, examinator şi totodată (teoretic!?) să fie veşnic pe teren, efectuând la fiecare 15 zile o revizie. De fapt, norma legală este acea de a inspecta de două ori pe an fiecare şcoală, iar Eminescu are în raza sa de răspundere 152 şcoli publice şi private, pe sute de km pătraţi, cu drumuri comunale oribile şi zone cu dealuri şi păduri, putând face teren doar în 6 luni şcolare lucrătoare. Într-o zi, revizorul poate inspecta conştiincios şi decent doar 2 şcoli(programul şcolar are 5 ore zilnic, joia doar 3). La cancelarie, Eminescu are de rezolvat 500-600 de hârtii intrate, plus o mulţime de plângeri verbale, iar în faţa prefecturilor /subprefecturilor /primăriilor revizorul are o slabă autoritate!

Eminescu e convocat de două ori la şedinţe ale comitetului Bibliotecii, din care face parte ca membru de drept în calitate de revizor.

Revizorul vizitează în 18 septembrie 1875 Şcoala de băieţi nr. 2 din "Sărăria" Iaşului şi notează în Condica de inspecţiuni(coincidenţă, după nişte notaţii ale lui Creangă...) nemulţumiri privitoare la nivelul copiilor de cl. a II-a, recomandând direcţiunii prevalarea exerciţiilor practice în contra "tocirii" în procesul de instruire. Dar iată-l inspectând Şcoala "comunei" Gropniţa, găsind

prezenţi doar 12 copii, ("cam mic", observă revizorul), apreciind pregătirea de scriere/ citire/ aritmetică/ logica predării, recomandând Metoda nouă a lui Creangă şi Cartea de citirea aceluiaşi, întărind recomandarea cu Ordinul Domnesc şi trimiţând învăţătorii la depozitul cu manuale şcolare al cutărei librării ieşene. La inspecţia din comuna Laza, Eminescu află 15 copii, din 41 înscrişi, găseşte situaţia mulţumitoare şi scuză frecvenţa slabă prin muncile agricole.

Rămâne Eminescu cu impresia că niciun elev nu e mai ascultãtor /mai harnic/mai bine orânduit în toate ale lui decât copilul de ţăran, el n-are nevoie de bătaie, ba chiar ştiu să-l îndrepte în mica lor "republică" (cu "bani pe miere") pe cel stricat din clasă.(9)

-Em colportor de carte în în Bucovina

Cu ocazia tristei "aniversări" a raptului habsburgic de la 1775, Kogălniceanu scrie o broşură « Răpirea Bucovinei », pe care Maiorescu o expediază prin Eminescu la Cernăuţi.

Eminescu ascunde sute de exemplare din broşură într-o ladă cu vechi cărţi bisericeşti, trece cu bine de vamă şi ajuns la Cernăuţi le distribuie românilor semnificativi, dar trimite în băşcălie şi autorităţilor prin poştã...Eminescu se întâlneşte cu vechi cunoştinţe şi adoptă ţinuta de doliu cu care românii bucovineni întâmpină centenarul.

Iridentul Poet e satisfãcut că Împăratul habsburg refuză să onoreze cu prezenţa "sărbătoarea " de la Cernăuţi, doar e şi el un drăguţ de împărat şi nu vrea să-

şi dezamăgească preţuitorii români cu celebrarea unui rapt.

Autorităţile imperiale nu mai pridideșc cu interdicţiile, nu numai broşura "iridentă" este urmărită, ci şi o puzderie de publicaţii româneşti. Dacă până şi Convorbirile...publică o poezie tematică de Alecsandri! (10) Asta face pentru ţară cosmopolitul Eminescu şi cu totul alta împăunatul "baron" patriot Petrino.

-demisia lui TM, neliniştea lui Em etc.

Între-acestea, la Bucureşti se pot sesiza semnale alarmante, bate un vânt de schimbare. Cei care cred că "roşii" mizează pe ruinarea boierimii de ţară şi promovarea "ciocoimii", nu doar monitorizează agitaţia "căprăriilor" liberale prin mahalalele bucureştene, dar privesc înfioraţi la etalarea obraznică a căpeteniilor "colectiviste" la cafeneaua Frascati din buricul târgului: bulbucaţii ochi de broască ai lui C. A. Rosetti, fraţii Brătianu şi gaşca în păr, proaspăt întoarsă din străinătate! "Albii" se ceartă la guvern şi banda de la Frascati se lasă studiată ca viitoare Putere.

Luna ianuarie e torturantă pentru Maiorescu. E grijuliu cu reformele în curs şi e pregătit să-şi susţină în Cameră Legea Învăţământului. E mâhnit de certurile partizanilor guvernamentali, ca şi de puţinul sprijin conservator pentru reformele din învăţământ. Maiorescu e disperat de situaţia sa familială şi e bântuit de ideea emigrării...

Maiorescu va demisiona şi guvernul întreg va demisiona, solidar cu colegul...

La Iaşi, micii junimişti(Eminescu, Bodnărescu, Pompiliu ş.a.) se simt periclitaţi. Miron Pompiliu şi-a gătat geamantanul, gata s-o şteargă la Magyar Orszag, George Panu se plimbă neliniştit prin omătul pân'la brâu din Copou, Lambrior şade la cafenea şi întreabă de noutăţi pe toţi care intră. Cât îl priveşte pe Eminescu, el îi scrie lui Jacques Negruzzi despre zvonul despre căderea guvernului, care bântuie Iaşul. Are Poetul umor amărât în subiect, totuşi ar dori să afle "ceva pozitiv", sau dacă se vorbeşte la Bucureşti de vreo "nouă combinaţie".

Ca "nouă combinaţie" reapare dupã 2-3 zile acelaşi guvern Catargiu, fãrã Maiorescu. Când P. P. Carp se prezintă, ca nou ministru al Instrucţiunii,în faţa aceluiaşi Senat care-i blamase prietenul, el se pronunţă loial nu ca succesor, ci continuator al lui Maiorescu! Gest de prieten loial, dar acum-în lipsa lui Maiorescu-ostilitatea conservatorilor îi va viza pe toţi fruntaşii junimişti!

- *visul din 11/12 februarie 1876 (11)*

-*conferinţa lui Em*

La începutul lui ianuarie 1876, Maiorescu asculta plângerea consului general austriac, baronul Calice, referitoare la atmosfera creată de Răpirea Bucovinei şi întreaga campanie din presa românească. Astfel, conferinţa lui Eminescu cade-politic-cum nu se poate mai bine!

Cum a decurs conferinţa lui Eminescu? Unul din audienţi, Const. Meissner, îl vede pe Poet apărând sfios, într-o redingotă cam ponosită şi cu pãlãrie tare. Ţine în

mâna dreaptă un cartonaş cu însemnări, aruncã o privire furişă spre publicul care umple Aula Universităţii ieşene începe a cuvânta cu o voce cam slabă şi nesigură, dar care creşte gradat...În genere, i se pare tânărului Meissner că Eminescu vorbeşte curgător şi fără hiatusuri de memorie, vizibil încurajat de aplauzele de parcurs! Ce păcat că, de la o vreme, Poetul dă semne de oboseală şi impacienţă, de pildã îşi scoate ceasornicul, îl cercetează şi-l aşează lângă pălărie, continuând a cuvânta cu ochii pironiţi pe ceas, parcă iritat pe curgerea prea leneşă a clipelor!? În fine, conferinţa se încheie cu bine, aplauze/felicitări/amici, dar Poetul rămâne tăcut, jenat, intimidat, melancolic şi se înviorează abia la sărbătorirea de la "Bolta Rece". A apucat să-l felicite Veronica? Ştim că a asistat la conferinţa Eminului ei.

Poetul va uzita din plin, în articolele sale din 1876-1878 cu privire la politica habsburgică în chestiunea orientală a veacului XVIII, de erudiţia câşţtigată prin Răpirea Bucovinei ş.a.(12), iar Imperiul îl va nota undeva ca pe un daco-român suspect de competent.

-demisia guvernului; putere liberală

Ce nostim, Kogălniceanu îi scrie la 22 martie 1876 lui Lascăr Catargiu, cerându-i sprijinul în alegeri "pentru interesul ţării pe care a sosit timpul ca să o scăpăm cu orice jertfã din prăpastia în care ea azi este aruncată". Dar Kogălniceanu participa la coaliţia de la Mazar-Paşa, cu C. A. Rosetti şi I.C.Brătianu, iar conu Lascăr era cel care însuşi aruncase ţara în prăpastie!? I. C. Brătianu i-ar fi transmis Domnitorului sfatul tăios

"de-a scuti ţara de-o crimă", care s-a încercat totuşi, Lascăr Catargiu scăpând dintr-un atentat, pe care Românul îl pomeneşte aproape justificându-l...(13)

-destituirea lui Em

Eminescu primeşte un Ordin ministerial suspect, prin care i se cer explicaţii de ce nu şi-a făcut datoria de a inspecta şcolile rurale ale judeţului Iaşi în intervalul 15-31 martie 1876.

Revizorul se preface mirat: poate e o greşeală a organelor de control ministeriale, din Legea Instrucţiunii nu reiese acest gen de obligaţie, nici nu-i posibil fizic, iar dacă există vreun astfel de revizor- model "apostolic", Eminescu vrea să ia exemplu de la acel "preţios individ şi vasta sa experienţă". Şi conchide Poetul, revizor obraznic cu zilele numărate: "Fiindcă legile timpului şi spaţiului sunt apriorice şi nu sufăr nicio discuţiune", Domnule Ministru! Ne închipuim ce cap de oltean a desenat noul ministru Gh.Chiţu, cândva entuziast tânăr luptător al "48"-ului valah ...Dar destituirea şi-a urmat cursul firesc, mai ales că era vorba de un aviz al Consiliului Permanent al Instrucţiunii Publice. Dar să nu uităm, ministrul Gh.Chiţu fusese poet, ca student la Viena, publicând sonete simţitoare în « Vestitorul românesc » din 1853. Vasăzică, încă un orgolios în coasta lui Eminescu!

Pe baza unor documente apocrife şi dubioase, s-a creat imaginea unui Eminescu disperat până la totală debusolare şi înjosire morală, când chipurile i-ar fi cerşit Veronicăi Micle o vorbă bună pentru obţinerea unui post

de pedagog, nemaiavând pâine de două zile!? Putem fi însă siguri că a blestemat "canalia liberală".

Nu ştim dacă e un sentiment verosimil în 1876, dar se va forma la inşi crescuţi în mediile liberale şi antijunimiste, la Iaşi şi la Bucureşti, îndeosebi la cei aflaţi în contingenţă cu literatura, o rea conştiinţă faţă de comportarea liberalilor-la început de guvernare-faţă de Eminescu. Vor ajunge să se exprime încordaţi:"pe la 1876, în urma tulburărilor politice de atunci, el îşi găsi un adăpost în ziaristică"...

Într-adevăr, Eminescu găsise-tot cu sprijin junimist-un post modest de redactor-corector la Curierul de Iaşi. Iar Maiorescu îi va plânge în continuare soarta amară...=scr.către Emilia(14)

-TM agent diplomatic

De la 1 mai 1876, Maiorescu se află la Berlin, trimis de noul ministru de Externe Kogălniceanu ca agent diplomatic, urmând ca Domnitorul să-l întărească în funcţie ca Plenipotenţiar. Misiunea agentului consta în a negocia şi încheia o Convenţie de comerţ cu Imperiul German şi Maiorescu locuieşte chiar în localul Agenţiei, Neustadtische Kirchstrasse, 6 B.

Ce face la Berlin agentul Maiorescu? România nefiind stat independent, străduinţa înalt patriotică merge pe linia menţionării statului român în Convenţia ce se va încheia. Europa politică e în fierbere din cauza "crizei orientale" şi tocmai ţin consfătuire la Berlin cancelarii Bismarck, Andrassy şi Gorceakov.

Maiorescu are întrevederi cu von Bismarck(căruia Kogălniceanu îi lăudase substanţial pe agentul român în scrisoarea de acreditare), von Bullow, Radowitz ş.a. Apreciem tactul cu care Maiorescu parează neîncrederea cât politicoasă/cât maliţioasă a demnitarilor germani faţă de noua putere "roşie" de la Bucureşti, agentul român pomenind ca factori ponderatori ai dubioasei puteri pe Domnitorul Hohenzollern şi pe excelentul ministru de externe Kogălniceanu.

În 19 iulie 1876, Maiorescu îşi dã demisia, motivând mai târziu cu schimbarea situaţiei din România. (15)

-amuzamentul Junimii-TM şi Em

Când supărarea lui Eminescu se mai domoleşte, Poetul simte nevoia sã facă haz(poate împreună cu Junimea ieşeană) de necazurile lui Maiorescu: "Spune-ne muzã divină, de mult iscusitul bărbat,cum/Lung rătăci, după ce-au căzut cetatea lui Lascăr,/Multe oraşe şi oameni văzu şi daruri deprins-au,/Şi supărări în inima lui prea multe avut-au,/Chibzuind să-şi mântuie sufletul şi caracuda,/Dar caracuda el n-o mântui cu toată silinţa"

Dar săvârşeşte Eminescu şi lucruri mai solemne, căci fostul guvern Catargiu e dat în judecată de liberali şi se apără mai întâi printr-un memoriu către Domnitor. Eminescu îl copiază, dar nu numai pentru că are o caligrafie splendidă, nu, Poetul are probabil o concepţie a redactării finale. Lascãr Catargiu îşi aplică sigiliul personal pe document (16) S-or fi văzut cei 2 la Iaşi, sau

a venit la Eminescu un emisar de taină? Înseamnă, oricum, încredere conservatoare la vreme de restrişte.

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,vol.XV, pp...;G. Cãlinescu, Viaþa lui Mihai Eminescu, p.198; George Munteanu, Hyperion,I,p.115;Ioan Slavici,Opere, IX,p.117;Iacob Negruzzi, Scrieri,II,pp. 227, 385-386; George Panu, Amintiri..., I,p.171;Teodor V.Ştefanelli,Amintiri despre Eminescu, p.117 ;Documente din arhive ieşene, II,p. 90; I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit.,IV,pp.121-122;B.P .Hasdeu , D.V.Burlă...şi Curtius,în Românul,3o-31 august 1875 ,p.723;Ghimpele,nr.36, 8 septembrie 1874, p.2

2)IacobNegruzzi,op.cit.,II,p.388;I.E.Torouţiu,op.cit.,II, pp.270 -271 şi IV,p. 122;Gh. Amarandei, Documente botoşănene..,p.48; Dr.Petru Moruzzi ,Noi consideraţiuni ..., p.153

3)Ioan Slavici,op.cit.,IX,pp......;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p. 240;Aurel Leon, Umbre, II,pp.151-152; Documente din arhive ieşene,II,p.90; Savin Bratu, Ion Creangă,p...

4)M.Eminescu, op.cit.,,XV, p.225; Ioan Petru Culianu, Iter in silvis , pp.148, 154;George Munteanu, op.cit.,I,pp.115-117;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV, pp.122, 132; G. Zane,Câteva ştiri despre M.Eminescu,în Revista Fundaţiilor Regale,VI,nr.2,1 februarie 1939,pp.317-324;Constantin Popescu-Cadem, Cadem,Procesul de la

"Înalta Curte de Compturi",în Manuscriptum,XI,nr.1 (38),1980,pp.48-51

5)G.Călinescu,Istoria literaturii române,p.549;

6)Savin Bratu,op.cit.,pp. 189-190; I. E. Torouţiu, op.cit.,IV,p.123

7)M.Eminescu,op.cit.,I-IV,p...şi XV,pp.229, 253, 865; Dulcea mea Doamnă /Eminul meu iubit,p.....;Titu Maiorescu,Opere,I,pp.166,177-178;Ioan Slavici, op.cit., IX,pp.28-29,90-93,265,280 281,710; I.E.Torouţiu, op.cit.,IV,pp.127,145 şi V,p. 120; Iacob Negruzzi, op.cit., II,pp.220,226,386;Augustin Z.N.Pop,Veronica Micle,pp...;Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen. ..,p.36;VasileGr.Pop,Conspect..., pp. 205-206, 347; Documente din arhive ieşene ,II,p. 90;Ei l-au vãzut pe Eminescu,p.286;Aurel Leon,op.cit.,II,p.152 şi III,pp. 22-23;Leon Kalustian,Simple note din "Simple Note",cu o notă bibliografică de Ioan Codreanu, Editura Agerpress Typo,Bucureşti,1998,pp.20-21

8)M.Eminescu,op.cit.,X,p.85;Iacob Negruzzi, op. cit., II, p.195; George Munteanu, op.cit.,, I,p...;I. E.Torouþiu, op.cit.,.........;Savin Bratu ,op.cit., p.188; Constantin Cubleşan,Eminescu în privirile criticii,pp.36-37

9)M.Eminescu,op.cit.,XIII,p.79;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p.227; Constantin Popescu-Cadem, art.cit. ,pp. 44-45; N.Iorga,Oameni cari au fost,I, p.248;Savin Bratu,op.cit.,pp .186,188, 190;G.Zane,art.cit.,p.324;I.E. Torouţiu,op.cit.,IV,pp.128-131;Dumitru Furtună,Cuvinte şi mărturii despre Ion Creangă,pp...

Em colportor în Bucovina

10)M.Eminescu,op.cit.,X,p.4;Teodor V.Ştefanelli, op.cit., pp...;Al .Zub,Kogălniceanu istoric,p. 360; Constantin Cubleşan,op.cit.,p...

demisia lui TM etc;visul din 11/12 febr.

11)M.Eminescu,op.cit., XV, pp. 228-229, 864 şi Pagini de proză, cu un studiu de D. Vatamaniuc, în Manuscriptum, VII, nr.3 (24), 1976, pp. 29-30; Titu Maiorescu, Jurnal..., VIII, pp.63,65-66,178; G.Călinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu, p.216; C.Gane, P.P. Carp, p...;"Nu se publicau dacã nu erai D-ta secretar"-scrisoare a lui Titu Maiorescu către Ioan Slavici, p.165; Nicolae Petraşcu,Biografia mea,p. CCIV;Ioan Slavici,Cel din urmă armaş,pp.96-97

conferinţa lui Em

12)G. Călinescu, op.cit., p.42; Iacob Negruzzi, op.cit., II, p..;George Panu, Amintiri,... ;Augustin Z. N.Pop,Noi contribuţii...,p. 187;Al.Zub, op.cit. ,p.360; Aurel Leon,Umbre,II,pp.37-38;Petru Vintilă, Eminescu-roman cronologic,Editura Cartea Românească, 1976, p. 326

căderea guvernului;putere liberală

13)M Eminescu,op.cit.,XI,p.437;Paul Cornea, M. Kogălniceanu şi "provocările istoriei",p.27

destituirea lui Em

14)G.Călinescu, Ion Creangă, p.202;George Munteanu,op.cit.,I,pp..; I.E.Torouţiu, op.cit.,IV,pp. 130-131;Liviu Papuc,Necrolog Eminescu,p...; George Juvara, Corespondenţa. ..,p...;Constantin Cubleşan,op.cit.,p.39

TM agent diplomatic

15)Mihai Eminescu, op. cit. ,IX, p. 122; Titu Maiorescu, Jurnal...,IX,pp. 124-125;I.L. Caragiale, Opere,V,p.5;N.Adăniloaie,Independenţa naţională a României, pp.73, 122, 127, 129-130; Titu Maiorescu-Corespondenţă diplomatică, traducerea scrisorilor de Martha Popovici,documente comunicate de Nicolae Ciachir,în Manuscriptum,XI,nr.2(39),1980,pp.105-111

amuzamentul Junimii-TM şi Em

16)M.Eminescu,op.cit.,XV,p...;Iacob Negruzzi, op. cit.,pp...;George Muntean,Eminescu-102 documente inedite,p.27

Capitolul 7:1876-1877

înc.abs. Iaşul '70-generalităţi

Un elev de-al lui lui Eminescu, va observa în modestul său roman « Dinu Millian » atmosfera de surpare a Iaşului acestor ani. Da, un nobil vestigiu al altor vremi, iremediabil zguduit în condiţia de capitală, oraş de provincie ce nu mai poate opri exodul spre Bucureşti, al cărui semnal îl dăduse Maiorescu.

Poetul n-are, deocamdatã gânduri de părăsire a urbei moldave. Câţiva junimişti cu trecere îi găsesc, cu oarece greutăţi, postul de redactor- administrator şi corector la încropirea de presă numită Curierul de Iaşi, cu leafã de 100 lei lunar, urcată apoi la 150 lei. De prin 1872, aflăm că ziarul îi are asociaţi pe Th.Balassan, N.M.Gane şi Costache G.Rosetti.

=Ce gândeşte Eminescu despre Iaşi?...

Într-acestea, poeţelul Petrino izbeşte deraiat în toată lumea (inclusiv în "protectorul" Alecsandri), plesnind şi Junimea, publicând o "Invitaţiune la botez" oarecare, aproximativ hazoasă:"domnişoara Junimea Caraghiozlâcească", cea pururi fecioară, va boteza în "vinaţuri" al n-lea ei prunc...aniversar! Umor benign, fără pretenţii, deloc blasfemiator. Numai că, în fiţuicile locale Apărătorul legei şi Curierul de Iaşi, Petrino delirează pe marginea umorului lui Jacques Negruzzi, socotind "necuvioasă" Societatea ce batjocoreşte "sfânta religiune a pãrinţilor noştri"!? Indignatul poeţel îi chiar

trimite martori bietului Jacques, în vederea inevitabilului duel.

Spectacolul comediei de obşte îl obligă pe Eminescu la contemplaţie moralistă. Şi umor fin. Va izbi Petrino şi în Poet? Pentru că, vizibil,"bardul Bucovinei" ţine să lingă ciubotele noii Puteri liberale. (1)

procesul de la Curtea de Compturi

Sã zicem că-începând cu 1876-directorul Petrino ţine să cunoască starea de fapt a Bibliotecii, aşadar somează de pildă ca toţi cei ce împrumutaseră cărţi să le restituie, fiind-fatalitate-şi Eminescu între aceştia! Şi cum s-a produs o schimbare de politică, partida liberală e încântată să prindă în laţ 2 junimişti: foştii directori ai Bibliotecii, Bodnărescu şi Eminescu...

Eminescu primeşte o citaţie prin care este somat să se prezinte în 28 august 1976, orele 11 dimineaţa,"la bara" Curţii de Compturi, spre a justifica nedepunerea contului Bibliotecii pe 1875.

Poetul înţelege că nu-i de glumit cu autorităţile, aşa că în 17 august 1876 adresează o petiţie directorului Petrino, cerând ca în prezenţa unui funcţionar să i se pună la dispoziţie dosarele gestiunii sale, spre a-şi pregăti apărarea. În 17 decembrie 1876, o ordonanţă judecătorească îl exonerează pe Eminescu de culpa neglijenţei şi relei credinţe în manipularea bunurilor Bibliotecii.(2)

-traiul material al lui Em

În deraierea trăită de Eminescu după destituire, Poetul stă un timp la bojdeuca din Ţicău a lui Creangă, unde-şi aduce un scrin de nuc înţesat cu cărţi. Şi aşa era un familiar al casei Creangă, unde încă din 1875 obişnuia să fie oaspete, uneori, câte 2-3 zile.

Creangă trăieşte cu o "nevastă fără cununie", o femeiuşcă fâşneaţă , pe care Povestaşul o pomeneşte public fie "domnişoara Tinca Vartic", fie"doamna Ecaterina Creangă". O fi fost frumuşică la începuturi, dar se sluţeşte cu vremea, buhăită de băutură, în plus e ciupită de vărsat...Amicul parşiv al lui Creangă, popa Ienăchescu, o socoate mult superioară greoiului soţ!? Oricum, Tinca e nevastă vrednică şi valoroasă după criteriile Ţicăului.

Se pare că această muiere nu-l agrează pe acest ciudat Eminescu, pletos care umblă prin casă tot gesticulând şi strigând tot lucruri de neînţeles pentru mintea ei, dar Creangã face ordine ţărăneşte!

Sigur că Eminescu e prea demn să zăbovească în bojdeucă. Aşa că, o vreme, Eminescu, împreună cu Miron Pompiliu şi Ion Niculescu închiriază o căsuţă ultramodestă în cartierul simbolic Valea Plângerii. E posibil să fi stat o vreme şi pe la alţi amici şi junimişti binevoitori(Burlă ş.a.), alarmaţi că Poetul nu-şi poate plăti casa şi masa regulată.

Se rezolvă cumva şi aceasta, iar Poetul e zărit pe la mânăstirea Văratec(însoţit de alţi tineri), trăgând la vreo căsuţă de măicuţă din deal şi atrăgând atenţia cu pletele sale răvăşite-n vânt, cu ţinuta sa cam neglijentă şi chipul

frumos. Dar la Vãratec vine şi Veronica, însoţită de fetiţele ei. Blonda le seduce pe măicuţe cu frumuseţea ei, cu ochii ei mari şi albaştri, cu vocea ei încântătoare de soprană. Spaţiul sacru răsună de cântecele ei, de altfel va deveni o vilegiaturistă constantă a Văratecului. Iar în relaţia Mihai-Veronica pluteşte nu ştiu ce complicitate "Văratec, Piatra"...Poetul cunoaşte succesul public al adoratei: "Atât de dulce eşti nebuno/Că le eşti dragă tuturor,/Cunosc femei ce după ochii/Şi după zâmbetul tău mor". Dar îndoiala îl chinuie pe îndrăgostit: "Dar spune tu, copilă visătoare/.../De-mi eşti şi mie ce le eşti altora,/De nu mi-ai fost o stea nemuritoare?"

Oameni cumsecade, mai mult sau mai puţin junimişti, dar susţinători şi preţuitori ai săi, îl vizitează pe Poet şi-i dibuiesc gânduri care răvăşesc mintea lor cuminte: ciudatul om de geniu le demonstrează că un repaus absolut nu poate fi decât alb, o îngheţare în Nordul îndepărtat, pe tărâmuri albăstrui...Sau o unduire de ape, ca un cântec de leagăn, dar şi apele intră în repaus şi atunci e bună încastrarea într-un bloc de gheaţă!

Iar soarele arde materia, încât la Ecuator nici c-ar fi chip de repaus... Poate de aceea visează din zonele ei prea calde cultura indică la "Nirvana" Dar Eminescu nu iubeşte iarna, o şi evită în poezia sa, observă la relatarea de acasă soţia unui astfel de ascultător privilegiat al Poetului, iar adolescentul familiei(care va deveni marinar şi scriitor) visează acum la ape/moarte/banchize de gheaţă şi sarcofage de gheaţă cu poeţi plutind pe undele Nordului. Într-un bruion de epocă (intitulat vremelnic Cântecul unui mort, Poetul visează "Câmpii

întinse de zăpadă/Le mişcă marea înspre Nord"), o nostalgie boreală certă.(3)

-creaţie, spiritualitate, aprofundări

Prin 1875-1876, Eminescu devine bun amic cu Moses Gaster, un flăcău evreu de 19-20 de ani, foarte dotat cultural şi cu sensibilitate masonică (de altfel, tânărul Gaster chiar devine în septembrie 1876 "companion" în loja bucureşteană "Egalitatea", ritul de Memphis), una care-l va ajuta de minune în solidele sale cercetări de folclor comparat. Eminescu tatonează tematica din proiectul Cezarei, iar Gaster cunoaşte bine mitul originar: în Herodot apare "o insulă a preafericiţilor " (makaron nesoi), dar şi alde Pindar sau Lucian pomenesc de o "Insulă Albă" (Leuke Nesos) şi-atenţie- folclorul dobrogean face vorbire de "sfânta albă mânăstire" din prundul Mării Negre...Ei, dar mitul trece în romanul popular ***Alexăndria*** şi în ***Gerusaleme liberata*** a lui Tasso! Sufletul lui Eminescu e potir primitor şi în siajul Cezarei, al "Insulei lui Euthanasius" pătrunde bogata încărcătură iniţiatică/ liturgică/ paradisiacă a mitului insulei preafericite. Iar Moses Gaster va păstra veşnic entuziasmul relaţiei sale cu Eminescu!

Mai întâi, să spunem că Poetul săvârşeşte muncă de creaţie şi la modestul ziar Curierul de Iaşi, unde oferă mult peste nivelul natural permis unei fiţuici provinciale. Deşi nu-şi semna contribuţiile la ziar, se afla că,de pildă, frumoasele nuvele ***Cezara*** şi ***La aniversară*** îi aparţin lui Eminescu, doar la stabilimentul "Tipografiei Naţionale" din Iaşi nimic nu rămâne secret...Mă rog,

dincolo de ticuri şi curiozităţi, nimeni de la ziar nu-i poate obiecta ceva lui Eminescu, scrie mult şi tare bine chiar în vuietul cancelariei, doar că trebuie să-l întrerupi cu blândeţe spre a-şi relua nestingherit scrisul, în caz contrar-"sucălire", necăjire, insistenţă- îl tulburi prea tare şi reia greu lucrul. Când ne gândim la calitatea scrisului său, fie şi cel gazetăresc, să admitem că un Eminescu are trebuinţă de condiţii prielnice, chiar şi în spaţiul public.

Eminescu e surprins cântând doine ş.a. chiar în timpul actului creator, poate din necesităţi de ritmare a metricii!

Printre picături, se mai ocupă Poetul şi de sanskrită, ca şi de reflecţia budistă. Amita Bhose socoteşte că dintre contemporanii români doar Vasile Burlă şi Constantin Georgian s-au mai angajat pe calea studiilor sanskrite. Dar cei trei conlucrează spre aceaşi ţintă...Burlă e pe aproape, colaborează Eminescu cu el? Burlã emite ideea de a se înfiinţa o Societate pentru studierea limbii sanskrite şi măcar Al. Xenopol se arată entuziasmat între junimişti. Oricum, Burlă figurează-de uz public-drept singurul cunoscător al sanskritei...Şi omul iniţiază, în Iaşul lui 1876, un curs de limbã şi literatură sanskrită, din păcate nefinalizat. A trecut şi Eminescu pe acolo?

Cât îl priveşte pe Georgian, el pare urmărit de blestem: s-a întors din Occident cu doctoratul în filosofie, e dotat pentru ştiinţă şi posedă instrumentele specializate pentru iniţierea unei orientalistici în patrie, dar încă de student avea temeri şi nelinişti că patria îi va bloca strădaniile... Deocamdată, a umplut trei caiete,

doldora de "Indica", nu doar cu factologie sanskrită, dar şi cu concepte de funcţionalitate ale ritualului mitic.

După căderea lui Maiorescu, Georgian tot pisează ministerul cu memorii pentru înfiinţarea unei catedre de sanskrită la Universitatea din Bucureşti şi, în aşteptare, tânărul pregăteşte o stufoasă "prelegere inaugurală". În acest an 1876, Columna lui Traian anunţă în stil de reclamă "studii sanskrite", ce vor fi susţinute la Universitate ca prolegomene la cursurile de comparatistică ale lui Hasdeu. Ministerul apreciază demersul lui Georgian, că un curs liber de sanskrită fi-va benefic pentru studenţi şi orice persoane dornice de instruire.

Chiar în 1876(februarie), Maiorescu ţine la Iaşi o prelecţiune la Junimea despre sistemul indian al castelor, despre reformele lui Bouddha şi câte ceva despre budism. Exploatând informaţia, G.Călinescu crede că foarte probabil atât Maiorescu cât şi Eminescu au parcurs « Istoria budismului a lui Burnouf », cartea budistă « Dhammapada »(tradusă de Weber)şi « History of Ancient Sanskrit Literatur » a lui Max Muller(nume care circulă prin manuscrisele Poetului). În 1876, Eminescu traduce parţial(3 caiete) din Bopp, “Kritische Grammatik der Sanskrita-Sprache in kurzerer Fassung”, şcopiind şi o parte din volumul aceluiaşi: « Glossarium comparativum linguae sancritae ».(4)

relaţii Em-Creangă; chefuri

Creangă e iniţiat(pe cine ştie ce căi tainice..), membru de drept al vechiului colegiu al artizanilor

Spiritului(măcar enumeraţia-ca-duh- esoteric şi tot îl apropie pe Creangă de Rabelais şi Giordano Bruno, ca povestaşi ai Renaşterii...), iar Eminescu este Aminul-maestru, încât numai nătângii pot zări doar o relaţie ciudată şi viciată a unui fin cărturar îmbrăcat vara cu haine de doc subiri, cu un răspopit ruraloid de mahala, care nu mai iese din veşnicul său şiac.

Să evidenţiem că de la bun început, Eminescu l-a apreciat pe Creangă, poate tocmai pe linia Tradiţiei milenare, despre care oricum intuieşti îndestul, ca Emin pornit pe adâncire sanskrită şi budistă. Cu acest punct de pornire, Poetul se complace în peisajul zidului adânc de crâşmă ieşeanã, cu plafon boltit, pereţi afumaţi şi ferestre zăbrelite, cu lampă de gaz chioară şi limbi negre, cu covrigi uscaţi/măsline/murături/ pastramă usturoiată... Dar pentru petrecăreţi speciali, mâncarea-i fudulie, iar starea de chiurluit temelie, cum desigur îndeamnă jovial Creangă!

Lui Eminescu îi place mult umorul nesofisticat şi lipsit de răutate, aşa cum e întâlnit la ţăranul român şi la amicul Creangă. Destulă lume de la Junimea şi din crema ieşeană par convinse că legătura dintre Eminescu şi Creangă se bazează doar pe paharul de vin de la cârciumă şi pe snoava rustică porcoasă!

La urma urmelor, cei doi prieteni avuseseră lecturi româneşti comune ce ţineau de savoarea ortodoxă şi chirilică a vechii Modove: ***Mărturisirea ortodoxă***, tipărită de Petru Movilă la Iaşi; ***Carte de învăţătură***, a lui Veniamin Costache, din 1837; cartea rituală a lui Sofronie Miclescu, din 1790; oarece ceaslov legat în

piele, din veacul XIX; cântări bisericeşti ale slugerului Dumitru, din 1848; vreo ***Cazanie*** legată în piele, din 1765; ***Noul Testament***, în slava veche; o carte de ritual tipărită de episcopul Chesarie, în 1766 ş.c.l.

Câteodată li se alătură la chefuri un flăcăiaş. Chefurile pot dura zi-noapte, mâncând în trei câte o oală de sarmale,î ntr-o atmosferă ghiduşă, în care clămpăul de Creangã mânca veşnic hămesit şi cum stăteau ei la o masă din grădina hanului Alistar din Tătăraşi, Creangă asuda grozav tot mâncând şi-şi fãcea vânt cu poala cămeşoiului, mai fericit ca Adam, Eminescu fãcând mare haz de chestie. Mai merg prietenii la cârciuma Brânduşa, sau "La trei Sarmale"("Supravale babă"), când beau şi mâncă pastramă la grătar pe un "dulap" spălat de ploi şi scorojit de soare, între liliecii din curte, iar "băiatul" hanului aburcă greu scările ducând în deal oala cu vin rece, Eminescu sare în calea "băiatului" râzând tare, iar Creangă sfãtuieşte hazos:"ghinişor, logofete, să nu-mbeţi păpădia! "În genere, ei ţin la localurile de margine, cu grădini...Eminescu e nevoit, fireşte, să-şi lepede tristeţea la glumele lui Creangă, iar când bea mai mult, cântă cu mult sentiment « Am un pom în bătătură ».

Mai stau prietenii şi pe o canapea uzată în cerdacul Bojdeucii, mai pălăvrăgind, mai uitându-se cu ocheanul în zarea Ciricului. Beau cofa cuvin şi adorm, apoi Tinca le aduce o cafea călduţă. Femeia casei îl surprinde pe Poet fredonând cântece doinite...Câteodată, prietenii se întorc în noapte de la "Borta Rece", cu cântăreţul după ei şi la un pahar de vin, vin, acela le zice o doină veche, iar Eminescu rezemat de uşorul uşii plânge cu ochii închişi.

Cântãreţul va mai fi convocat în Ţicău şi Poetul va asculta în transă, cu privirile duse...

Se pare că prietenii se duc, neinvitaţi, la Mirceşti, să-l viziteze pe Bard. Alecsandri e ştiut ca un boier fudul, obişnuit să calce ţeapăn şi să privească semenii minusculi ţintuindu-i cu privirea. Trec pe hudiţa satului Eminescu şi Creangă, tocmai când pe poarta "regelui poeziei" intră în trombă o călăreaţă amazoancă(femeia boierului, Paulina) şi docarul stãpânului. Prietenii privesc printre ostreţe: deschizând uşa docarului, Paulina e doar fruntaşa întregii suflări a "curţii", bărbaţi şi femei din domesticitate, care se apropie umili să pupe mâna boierului, care Alecsandri le-o întinde cu blazare de prelat. Creangă dă tonul: "Hai bădie Mihai, nu-i de noi aici, că ni se strepezesc dinţii!" Şi prietenii se-ntorc la gară, bârfind-o pe coana Paulina, degeaba a stat la masă domnească, tot slujnică de hangiu a rămas! Alta era problema, de ce s-ar fi indignat Eminescu, doar aşa va fi arătat scumpa lui ţară veche...

E interesant că Poetul îşi acordă ideal, în relaţia cu Creangă, un rol "feminin": într-adevăr, scriind în această perioadă o proză « La curtea cuconului Creangă », Eminescu e "soţia...mult mai tânără"...

Şi într-o zi, Eminescu îl duce pe Creangă la Junimea! S-ar zice că şi Creangă dorea apropierea de Junimea-din recunoştinţă pentru binefăcătorul său Maiorescu şi din curiozitate-poate chiar stăruind pe lângă unele cunoştinţe junimiste, îndeosebi pe lângă Poet, să-l introducă în ilustra Societate. Posibil ca Povestaşul să fi făcut nazuri la ideea de a-şi ocupa, unde

se cuvine, locul de "scriitor": ei, bădie Mihai, vrei să râdă boierii de mine?!(5)

-*Junimea ieşeană*

Într-o bună zi, la întrunirea Junimii din locuinţa lui Iacob Negruzzi, îşi fac apariţia Eminescu şi Creangă, iar asistenţa zâmbeşte amuzată, căci noii veniţi sunt aprinşi la faţă şi râd fericiţi, vădit ameţiţi după cinstirea cu Cotnariul de la "Borta-Rece"! Să fi rămas Povestaşul cu asemenea impresii feerice(pe fondul aburilor alcoolului) încât să fi rămas pe vecie junimist înfocat, cum crede Jacques Negruzzi?!

Cum se comportă Creangă la Junimea? Lui Jacques i se pare prin natura sa ţărănească/ primitivă/ necioplită-şi cu talentul adecvat numai acestui fond-o achiziţie fericită a Societăţii, mai cu seamă că plac tuturor(cel mai mult lui Pogor şi Lambrior, cel mai puţin pudicului Naum) râsul jovial al Ţăranului şi anecdotele sale corosive. Aceşti oameni mult mai instruiţi decât Creangă se lasă de fapt păcăliţi în discernământul lor uman să-l creadă pe Povestaş doar un ghiduş vulgar-colorat, iar în materie de discernământ literar gustă numai latura pitorească / poporană/ anecdotică a marelui scriitor, crezându-l "trivial"!

Junimistul ieşean model vine regulat la adunare, dă bonsoir, ia duleţuri, se aşează şi aprinde o ţigară. Oftează, tuşeşte etc. Râde ca prostul la primul motiv public...Pândeşte uşa pe unde va apare feciorul casei cu ceai/cafea şi cele trebuitoare pe alături("Posmagii")! Chiar vine trataţia ("Uşile! Uşile!", răsun basul deriziunii

popeşti a lui Creangă) şi guguştiucul aplaudă, motivându-şi entuziasmul prin bucata lecturată în cenaclu. Îşi bea cafeaua şi ciuguleşte cu demnitate târgoveaţă. Urmează încă o ţigară, căutarea pălăriei şi pe-aici ţi-e drumul. Halal membru al "Societăţii" şi cu mila Domnului sunt destui aşa!

Ce înseamnă Junime ieşeană după "dezertarea" lui Maiorescu la Bucureşti? Oricum, rămâne staroste de încredere Jacques Negruzzi, care în toate celea se comportă cam cum i-ar fi plăcut Magistrului şi neaparat sesizează media acceptului junimist. Jacques e cât de cât scriitor, la fel Slavici(doar câteva luni), N.Gane, Bodnărescu, Naum, evident Eminescu şi acum, iată, Creangă. În 1875, izbucneşte vulcanic filosoful Vasile Conta.

Restul e lume simpatică, decorativă şi mai mult sau mai puţin creativă...P. P. Carp s-a implicat doar în primii ani, T. Rosetti e melancolic , Pogor diminuează în interes, M.Cerchez rămâne un militar autodidact, N. Schelitti a tradus ceva din Heine, M. Korne e un modest franţuzit, Burghele e doar un neproductiv "închis estetic", Mandrea e un jurist blocat, Paicu e amuzant ca "ciucă" a poantelor colective, Buicliu e o inteligenţă ageră şi rece, Gane e sentimental, Vîrgolici e un neproductiv priceput în cele spanioleşti, Şerbănescu e un ofiţer liric, Tasu e tăcut şi Ianov vorbăreţ, Al .Xenopol e "poligraf", Lambrior e un savant blând, Gh.Panu e inteligent şi răutăcios, Naum e un clasicist pudic, Melik e un exact, Burlă e un filolog onest şi hirsut, Volenti e un supergingaş, Miron Pompiliu e un blajin, Al. Philippide e un savant pedant şi temperamental, Caragiani e un

anecdotist cu vagi preocupări, Culianu e un papă bonom, S.Bodnărescu e un poet de himeră germanică ş.c.l. Aceşti oameni se împung, dar cine s-ar îndoi de intelectualitatea lor, de buna credinţă generală?

Tânărul filolog Al. Philippide constată cu satisfacţie că nici lui Eminescu nu-i place duhul zeflemist al Junimii, îndeosebi băşcălia malignă şi gratuită.Şi acest nărav a continuat nesmintit de la întemeierea grupării, ca şi spiritul critic sănătos...Dar dacă aşa a fost dat tonul, cândva, de corifei! Nici "anecdota" junimistă nu-l amuză pe Eminescu, căci abia acoperă cu un pospai de umor bârfa şi cleveteala. Totuşi, anecdota primează. În genere, o atmosferă de materialism cras şi umor hipopotam. Nu credem totuşi în memorialistica stupidă că ar fi fost surprins Creangă scuipând pe jos la Junimea.

Eminescu îi dispreţuieşte făţiş pe o parte din junimişti, totuşi îşi citeşte creaţiile în cenaclu şi ţine oarecum cont de verdictele junimiştilor. Cât îl priveşte pe Maiorescu, el are şi de la distanţă autoritate, dar nu este tiran, astfel că la rându-i acceptă idei şi influenţe de la junimişti.

În fond, câţi din Junimea ieşeană îl preţuiesc pe Poet precum Maiorescu? Eminescu e menit să rămână sărac şi străin în această grupare, rămasă de capul ei la Iaşi, fără Maiorescu. Mă rog, ar avea oarece talent, dar forma versurilor e cam bizară, în genere cam toată ideaţia lui Eminescu e ori vetustă, ori suspectă...Unii ca Nicolae Xenopol dau glas, fie şi din depărtări, coagulând frustrări răspândite: Alecsandri publică "blagomanii",

A.Naum e dezamăgitor, iar « Strigoii » lui Eminescu ar dovedi "o imaginaţie bolnavă" şi superstiţie!? Mai trebuie să fi contat-pentru mediocritatea generală-ecourile de la Bucureşti, unde după orice apariţie a Poetului în Convorbiri...echipa lui Hasdeu face caragaţă, e aşadar cam compromiţător un Eminescu la cheutoare!?

Eminescu lecturează graţios creaţiile cenacliere, sau primite, parcă ridicându-le valoarea intrinsecă ... Pogor face îndată comparaţii, punând la punct lectorul fără har: "Vezi, câine, că tu numai stricai o poezie bună!" Poetul îl înlocuieşte perfect pe Maiorescu în rolul de lector preferat(şi "autorizat") al Junimii, chiar dacă în exercitarea acestui har cam "ridică duios ochii spre podele!? Cele mai slabe specimene de lectură erau oferite de Carp şi Pogor.

Ca şi N.Gane, Eminescu s-ar arăta deosebit de sensibil la criticile de cenaclu! Poetul se opreşte uneori în mijlocul lecturii proprii şi abia cu rugăminţi continuă. Cenaclul acceptă cu plăcere poeziile mici ale lui Eminescu, îndată după lectură cineva le pune pe muzică şi toţi junimiştii intonează în cor cantabilele, cu Poetul însuşi printre cântăreţi, deşi uneori Eminescu e necăjit de gestul colegilor. Dar nici Junimea nu înghite susceptibilitatea!

Eminescu şi Creangă chefuiesc într-o seară la o cârciumă dubioasă din Ţicău, stau sub un salcâm cu un castron de fasole în faţă şi cofăielul cu vin alături. E invitat cu ei şi un scripcar...Aşa îi găseşte un moş-curier al Junimii, care-i invită la adunare, căci sunt aşteptaţi. "Să aştepte", hotărăşte Poetul, ascultând fermecat

tălăngile vitelor care coboară şorogarii...şi rămân prietenii până-n miez de noapte, cu vinul, fasolea şi cântecul din scripcă.

De la distanţă, Maiorescu ţine din scurt Junimea literară, chiar şi ca ministru, de exemplu aflând cu plăcere că Buicliu e colţos şi "gelos ca un dulău" în apărarea drepturilor personale. Măcar cu ocazia banchetelor anuale, Magistrul sesizează grija ieşenilor de a fi aduşi apropiaţii bucureşteni, gen Mandrea şi Nica.

Orice act de seriozitate eminesciană în discuţii, de exemplu folosirea termenilor de "obiectiv, obiectivitate", e întâmpinată cu rânjete de Junimea. Probabil că şi Poetul se răzbună, pronunţând batjocoritor(cu influenţă nemţească scrâşnită) unele cuvinte: zenzibilitate, conzervativ, conzideraţiune, zeztematizare...Ei bine, asta-i amuză pe cenaclişti şi ei îl imită în draci pe acest Eminescu hazos!

Din această Societate literară ieşeană ţine cel puţin la Jacques Negruzzi(măcar epistolar, "iubit prieten"), la N.Gane("boier Drăgănescu") şi mai cu seamă Creangă, "stăruitorul în cele bune şi creştineşti". Dar şi la Conta, sau Al.Xenopol(cel "tout-a-fait ramoli par les petites modistes", vasăzică atins de o boală de dragoste!)(6)

-omul TM; tatonări de Junime bucureşteană

Indiferent de stările sale, Maiorescu are răgazul moral de a dărui "României June" din Viena 30 de napoleoni.

Maiorescu nu pare prea tulburat de ameninţarea pe care liberalii guvernanţi o vântură peste fostele capete guvernante conservatoare, parte din acuzaţii se retrag treptat, Maiorescu nici nu e sigur că va fi şi el chemat în judecată...Prin decembrie e în stare să exclame:"je m'en moque comme de l'an quarante!", aşadar e indiferent şi jemanfişist. Totuşi sesizează un îmbucurător semn politic: "Vodã începe a se lipi iar de noi".

Maiorescu locuieşte împreună cu cumnaţii săi, Mite şi dr.WilhelmKremnitz. În menajul comun, Mite îi aude pe "Titus", pe T.Rosetti şi pe alţi domni pomenind adesea de Eminescu...Titus povesteşte adesea despre ciudăţeniile(Sonderling) acestui tânăr atât de preocupat de bucoavnele sale, încât uită adesea de mâncare şi băutură. T.Rosetti vine în sprijinul ideii cu toată căldura propriilor amintiri de la Berlin, plus dr. Kremnitz viu impresionat încă din capitala germană. Mai mult de atât, toţi varsă în Mite aceeaşi intuiţie a unei grele nenorociri(ein schweres Ungluck)ce-l apasă pe Eminescu, din cauza originii sale învăluite în mister(als ruhe etwas Geheimnisswolles, uber seiner Herkunft!

Da, Eminescu a fost un nume dominant pentru ea, îndată ce a început să monitorizeze "România". Răsfoind (cu ajutor, pentru început) colecţia Convorbirilor..., Mite parcurge « Mortua est » şi crede a înţelege tâlcul nenorocirii ce-l apasă pe Poet: moartea i-a secerat fata iubită! Poate de aceea umblă zvonul că Eminescu e misogin, duşman al femeilor...Păi abia aşa devine Poetul maxim de interesant, mai ales că Mite leagă foarte nemţeşte anamneza erotică emineciană de "ideala sa iubită"(die Erinnerung an die ideale Geliebte).

În tatonările sale de a încropi o "Junime bucureşteană", Maiorescu îl invită şi pe Anghel Demetriescu. Individul-critic literar, preocupat de reducerea creaţiei la nivelul patologiei şi bunului simţ comun-emisese asemenea inepţii asupra poeziilor lui Eminescu, încât G.Călinescu îl va taxa drept "cretin"!(7)

-moartea mamei

Raluca Eminovici moare în august 1876. Când câte un camarad îl va întreba mai târziu de mamă, Poetul răspunde cu "un aer posomorât", semn că probabil de moartea mamei se leagă nişte amintiri mai crude decât de o moarte normală!Ochiul lui Caragiale, s-avem încredere...

Buni observatori vor sesiza că atâtea nuanţe ale surâsului eminescian: blând/ sincer/ sceptic/amar/ dispreþuitor, când alternativ, când simultan, poate chiar permanent, iată moştenirea Ralucăi pe chipul lui Mihai. Poate a avut mereu aceste nuanţe, de acum înainte are un motiv în plus să le afişeze...

Există mărturii asupra sentimentului cald, nealterat pentru mama sa şi după moarte, Eminescu pomenind cât îi este de dor, adesea, de Raluca (von seiner Mutter...oft sehnte).

=O, mamă...(8)

=Melancolie; vizita lui Em la Buc; TM şi apariţia unui ziar

Maiorescu face o vizită la Iaşi şi e atât de încântat de noua poezie a lui Eminescu, Melancolie(desigur,citită la Junimea ieşeanã şi predată Convorbirilor...), încât o ia cu sine la Bucureşti .Cine ştie de câte ori a repeta-o Magistrul pe drum: "Pãrea că printre nouri s-a fost deschis o poartă"...

Abia sosit de la gară, Maiorescu vioi şi entuziast(frisch und begeistert) se repede în camera soţilor Kremnitz(familiile au menaj comun) să le traducă în nemţeşte poezia lui Eminescu. Mite Kremnitz ascultă şirele inteligent şi rafinat traduse, apoi pe cumnat povestind vâlva trezită de lectura Melancoliei în Junimea. Iar Mite tace...Uimit că entuziasmul, atât de spontan alteori, al cumnatei sale întârzie să izbucnească acum, Maiorescu se simte dator cu precizări prudent-atenuante: da, este un soi de nebunie în toată această neagră viziune, dar e o nebunie plină de spirit". Dar Mite izbucneşte agitată:nebunie? Poate doar concepţia noastră a tuturor e nebunie, iar Eminescu a prins adevăratul sens al lumii şi al vieţii! Da, ea fusese cu adevărat impresionată... Titus se uită cam nedumerit la Mite: ce n-aş da eu să fiu în locul acestui om, pe care tu îl înalţi atât deasupra celorlalţi. Mite rămâne cu impresia că Titus nu-şi poate închipui nicicând un entuziasm impersonal!? Iar Eminescu şi Maiorescu se trezesc intraţi în competiţie pentru Mite.(9)

-ruşii trec Prutul

Prin octombrie 1876, Poetul şi-a râs de închipuirile unei căpăţâne "perciunate" bucovinene, corespondent al vienezei Neue freie Presse, care îşi fãcuse închipuiri de

sute de cazaci şi cerchezi caucazieni care deja traversează România, inşi cu iatagane fioroase şi pistoale şi pumnale fulgerând la piept, mulţi cu înfãţişări rãzboinice, dar şi bătrâni cu bărbi albe şi feţe patriarhal-asiatice. În urma lor, vin cai şi tunuri...

Eminescu, ca ziarist, nu putea ignora cã ţarul rus trece Prutul, însoţit de oştirea sa("pravoslavnika"), dar Creangă e atât de absorbit de munca sa creatoare la Harap Alb, încât n-are habar de nimic în bojdeuca lui!

Nu toată lumea simte emoţii, de indignare ce să mai vorbim!? La Bucureşti, Slavici-care nu-i moldo-valah-plânge trei zile-n şir, fãră să ştie pentru ce, îi e ruşine ca român şi înebuneşte vãzându-şi sentimentele neîmpărtăşite de alţii...

Place mult ieşenilor articolul lui Eminescu despre sinuciderea ofiţerului rus, îşi vor aduce îndelung aminte de articol, mai cu seamă cã telenovela epocii scornise că sărmanul sinucigaş era fiul ţarului Alexandru al II-lea!?(10)

-context Em-TM,1876-1877

- *Slavici şi TM*

La deschidere de an 1877, Slavici nu observă cine ştie ce noutăţi politice în Bucureşti. Mofturi! E moft până şi târârea în judecată a fostului cabinet conservator, mare moft cu "mandatul de aducere": conu Catargiu a fost adus cu jandarmi la Bucureşti, dar aşa a poftit muşchiul dumnealui, odată debarcat în Capitală, boierul s-a dus doar cu Maiorescu la Dealul Mitropoliei.

Slavici înţelege treptat de ce pune bază Maiorescu pe el: cică şi cine-l urăşte pe junele ardelean, renunţă la oribilul sentiment după o oră de discuţii cu el!? Doar scrierile lui Slavici l-ar desemna drept "cap teoretic", altfel e un ins pornit spre statornicie în întreprinderile sale, exact şi discret. Cu firea lui cumpătată, lui Slavici nu-i place să fie contrazis, sau verificat. Chiar dacă săvârşeşte o greşeală, nu-şi schimbă concepţia, doar că ideea se instalează în locul nesiguranţei! Chiar în faţa lipsurilor domestice, omul emană un calm sacerdotal.. .Etica sa confucianistă străluceşte în câte un aforism: "Viaţa este o sarcină, o porţi mai lesne, dacă o uşurezi pentru alţii".

Nu trebuie să intereseze starea sufletească a lui Slavici ca "om" de dincolo", capabil de a rămâne "mocan" nesuferit dincoace, în incapacitate de adaptare într-o "civilizaţie" care nu se sinchiseşte de parametrii superiorităţii umane şi unde trebuie să fii slugă ca să ţină lumea cont de tine!? Oricum, în noiembrie 187, Magistrul îl apreciază pe Slavici drept "cel mai capabil scriitor al întregii Junimi", avertizându-l pe Jacques Negruzzi să-l trateze ca atare la Convorbiri literare!(11)

-cazul "Logicii" lui Maiorescu

Eminescu îşi notează umoristic nemulţumirea faţă de camaradul Slavici: "Domino, d-Schlovaccio, sapientissimo ac doctissimo meo amico convivoque, domo veteri(den alten Hause), magno cerevisiae consumatori Magyarofilo-Michaelis Eminescu salutem! Porqoa ave vu inore ma kritik contr mosio Doctor Zotu?

Porkoa ne lave pa reprodit dans le Tempul? Ha? Es chele movez-"(12)

-sinele Em

Comentându-i conferinţa Influenţa austriacă..., un tânăr redactor de la un ziar liberal-fracţionist local, îl taxează piţifelnic pe Eminescu drept un june oarecare, dornic să se facă apreciat în societatea ieşeană, printr-o manifestare "antiliberală"!?

Dar Eminescu se cunoaşte prea bine pe sine. Ştie că-şi poate supăra cititorii, dar nu-i în stare să mintă şi nici să linguşească pe nimeni, ca unul care vede adevărul ca singura raţiune prin care să dea seamã de toate. Sigur,"adevărul" poate fi plăsmuit din acelaşi lut ca şi majoritatea oamenilor, nu trebuie să te cobori la nivelul înţelegerii acestui ca şi dubios Celălalt, ci să-ţi urmezi "bunul instinct al propriei naturi". Şi nu strică să anunţi orgolios într-un Pro domo: "Noi cunoaştem aproape tot ce s-a scris în româneşte". Slavici, care-şi urmăreşte atent prietenul, sesizează că Eminescu debutase încrezător în viaţa patriei moldo-valahe, în 1874, dar trăise după persecuţii o mâhnire dureroasă...

Iată, un Franzos se exprimă în revuistica germană din 1877 despre Rumanien Poeten, îl consacră poet reprezentativ pe vechiul său coleg de gimnaziu cernăuţean D. Petrino, Eminescu neexistând ca atare! Încã o cabală. Nici tentativa ministrului Chiţu şi a trepăduşului din iulie 1877 de a relua acuzaţiile-deja judecate-contra fostului director al Bibliotecii nu-i a bună...

A devenit Eminescu mai nervos ca oricând, câte un coleg disperat de la Curierul...îl roagă zadarnic sã renunţe la ticul de a tăia cu foarfecele orişice hârtie găseşte pe masa de lucru redacţională, comună la urma urmelor! Nervos poate fi Poetul şi pentru neînchegare erotică: iată, a publicat sub pseudonimul "Gajus" două proze de-ale sale în Curierul...:La aniversară şi Cezara, iar cu pseudonimul "Tolla" a publicat-o pe Veronica(o traducere a Morellei lui E. A. Poe, în 8 octombrie 1876), dar "Gajus" şi "Tolla" nu fac impact!

Poetul a adunat "multe vechituri", vasăzică manuscripte şi cărţi vechi româneşti. Despre aceasta şi despre altele dă seama epistolar mentorului, pregătindu-se să plece spre Bucureşti.

Maiorescu îl consideră bun revizor, rău profesor, idealist. Nu poate şti Poetul cum e notat de Magistru, dar intuieşte că "idealismul" său poate fi rău cotat. Gândise Eminescu, încă din vremea Berlinului, că lumea mediocră, "plebea spirituală" e ostilã din neînţelegere şi stupiditate, ei privesc opac preocupările nobile izvorâte din idealism şi echivalează totul cu "tacâmul nebunului"!?(13)

Şi totuşi dacă şi un om de calibrul lui Maiorescu aduce reproşuri, are cumva de reflectat Eminescu...

- planuri de aducere a lui Em la Buc; demisie de la Curierul...; plecare

Şi-a găsit Telegraphul din Bucureşti, în cadrul unei campanii de combatere a "păsărilor cobitoare" ale presei conservatoare(în delir, învinovăţind-o c-ar introduce ura

între moldoveni şi munteni, comentând desfăşurarea Războiului de Independenţă), să acuze bietul Curier de Iaşi c-ar fi fiind "organul d-lui Maiorescu". Eminescu subliniază meritele de "prozator bun şi cu judecată" ale Magistrului, amintind că acesta i-a întors la gânduri mai bune şi pe unii inamici din presă şi de la Academie, dar contestă că el, Poetul, ar lucra la un organ maiorescian, pierzându-şi astfel obiectivitatea şi dreapta măsură în aprecieri!

Poetul, oricum hotărât să plece, îşi dă demisia când într-un oarece conflict de patimi locale, i se cere să-l apere pe primar. Trebuie să amintească "redactorul părţii neoficiale", că prin contractul verbal stabilit cu asociaţii Curierului...nu a fost vorba de apărat sau atacat persoane, căci-apasă Eminescu-" pe terenul afacerilor publice, persoana a fost şi este lucru secundar". În demisie fac horă sprinţară: "troaca, nulitatea"º.a.(14)

- *generalităţi ideologice*

Sesizăm o simţire politică junimistă a acestor ani şi în câte un rar gest de critică literară al liderului P. P. Carp, cum ar fi recenzia sa la poetul Ronetti-Roman, apărută în Convorbiri literare din iunie 1878. Carp…

C.A.Rosetti admite(în 1882, către camaradul Kogălniceanu) că atâl el, cât şi I.Brătianu, ştiau că-între două momente din Răul ţării-se cuvine trântită câte o "revoluţiune", evident liberală, ca la 1857, 1858, 1859, 1866 şi 1875. Să-l continuăm pe C. A. Rosetti, "Berlicoco", în curând cel atacat virulent de Eminescu: în 1875 s-a coagulat un partid liberal şi Eminescu va

ataca segmentul "roşu" patronat de C.A.Rosetti şi mai puţin latura din ce în ce mai pragmatică şi vag onorabilă patronată de I.Brătianu.

Cât poate Maiorescu să-i anticipeze pe Mircea Eliade, G.Durand, I.P.Culianu? Nu poate, desigur, dar simte suflarea măreaţă din “Strigoii”! Iar Eminescu nu se poate abţine nici măcar într-un text de demisie să nu pomenească de "secundogeniturile greco-bulgăreşti din ţară de la noi". (15)

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,I-IV,IX...;Iacob Negruzzi , Scrieri,II,pp.195, 210,642;I.E. Torouţiu, St.şi doc .lit., III,p...;G.Călinescu,Ion Creangă,pp... ;George Munteanu, Hyperion,I, p...:Nicolae V.Bălan,Un prieten al lui Eminescu: Scipione Bădescu, p.207;N. A.Bogdan, Eminescu,r edactor la "Curierul de Iaşi",în Omagiu lui Mihai Eminescu,p.72

2)Constantin Popescu-Cadem, Procesul de la "Înalta Curte"...,pp. 45-51;Horia Oprescu, Scriitori în lumina documentelor,p.18;Iacob Negruzzi, op.cit. ,II,p. 265; G.Zane,Câteva ştiri despre M.Eminescu, p.324; Constantin Cubleşan,Eminescu în privirile criticii,p.39

3)M.Eminescu,op.cit.,II(Note şi variante:de la Povestea codrului la Luceafărul)ediţie critică îngrijită de Perpessicius,Editura Saeculum I. O.-Editura Gemina,

Bucureşti, 1994,pp. 65,147 şi I-IV...;G.Călinescu,Viaţa lui Mihai Eminescu,pp... şi Ion Creangă, pp.183, 203;George Munteanu, op.cit. ,pp...;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.286;N.A.Bogdan,Amintiri despre Eminescu, p...şi Eminescu,redactor la "Curierul de Iaşi",p.73;Savin Bratu,Ion Creangă,p.232 ; Aurel Leon, Umbre, III,p. 7;Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu, pp.186-187;Leon Kalustian,Simple note...,p.17;Ioan S.Ionescu ,Poveşti, anecdote,impresii de călătorie , excursiuni, diverse, Tipografia Naţionalã, Iaºi,1905,p.57

4)G.Călinescu,Ion Creangă,pp...;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p....; Augustin Z.N.Pop,Adăugiri biografice, pp.294 -295;Amita Bhose,Eminescu şi India,pp.19-20,31;George Panu,Amintiri..., I,p.278;Eugen Ciurtin, Arhiva orientală..., pp.149,156,159,162-163;Ioan S. Ionescu, op.cit.,p.59; Al.A.Philippide,Tatăl meu îşi amintea de Eminescu, în Manuscriptum,VI,nr.3(20), 1975,p.7; Vasile Vasile, Doina în viaţa şi în scrisul lui Eminescu,în Viaţa Românească, LXXXIX,nr.1, ianuarie 1994,p.125;Radu Cernătescu,Folclorul, evreii şi naşterea naţionalismului esoteric românesc,în Oglinda literară (Focşani),VI,nr.72,decembrie 2007,p.3013

5)M.Eminescu,op.cit.,VII,pp.....;G.Călinescu,op.cit.,pp... ; N.Iorga,Oameni cari au fost,I,p. 36;Iacob Negruzzi ,op.cit.,II,p.186;Vasile Briceag,Muzeul "Ion Creangă" a fost prădat,în Cotidianul, XI,201(3059),28 august 2001,p.5;Adrian Botez,Loja iohanică românească, p.29; Junimea şi junimiştii,pp.246-247;Vasile Vasile,art. cit.,p .124;Aurel Leon,Umbre,II,p. 37 şi III,pp.18-19,21; Savin Bratu,Ion Creangă,pp.192,203;Edgar Papu, Eminescu şi

Creangă-câteva elemente,în Jurnalul literar,XI,nr.1-2,ianuarie 2000,p.1;Ionel Teodoreanu,Masa umbrelor. Întoarcerea în timp,E.S.P.L.A., 1957,p.64

6)G.Călinescu,Viaţa lui Mihai Eminescu,pp...şi Ion Creangă,pp... ;Iacob Negruzzi, op.cit., II, pp.142,167,186,257,261,267,281,292,297;N.Iorga, op. cit., I,pp.36,249-251 şi Istoria literaturii româneşti..., pp.223-224,228 ;George Panu,op.cit., pp....; I.E.Torouţiu şi Gh. Cardaş,St.şi doc.lit., I,pp .5-6;Savin Bratu ,op. cit.,pp.201,204-222;Al.Philippide,art.cit.,p.7; Junimea şi junimiştii, p.60; Aurel Leon,op.cit.,II, p.37;O scrisoare a lui Eminescu către junimişti,cu o prezentare de Mihai Drăgan,în Manuscriptum, XI,nr.1(38),1980,pp.40-43; I.E.Torouţiu,op.cit.,III,pp.56-57,190-191;Amintiri despre G.Ibrăileanu,antologie şi bibliografie de Ion Popescu-Sireteanu, vol.II,Editura Junimea,1976,p.94

7)M. Eminescu, op. cit., IX, p. 250; Titu Maiorescu, Jurnal...,VII, pp...; I. E. Torouţiu, op. cit., III,p. 181;Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen,pp.. 1, 23

8)=M. Eminescu, op. cit., I-IV, p.....; Mite Kremnitz, op. cit., pp. 13, 33 ; N.Zaharia, Mihai Eminescu-Viaţa şi opera sa, Socec, Bucureşti, 1912, pp.8,73

9)Titu Maiorescu,op.cit., VII,pp...;G.Călinescu, Istoria literaturii române, p. 543; Mite Kremnitz, op.cit.,pp...

10)M.Eminescu,op.cit.,IX,pp.234,..;G.Cãlinescu,Ion Creangã,p.189; I.E.Torouţiu, op.cit., II,p.289

context Em-Tm 1876-1877

Slavici şi TM

11)M.Eminescu,Opere,IX,p.252;Titu Maiorescu, Jurnal..., IX,pp.36-37 ,132-133 şi Opere, I,p.899; I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,op.cit.,I,p.7;Ioan Slavici, op.cit., IX,, pp.94,267-268, 783 ; D. Vatamaniuc, Eminescu şi lupta "tinerilor"....,pp.80-88;Ioan Slavici în dialog cu memorandistul Nicolae Cristea,pp.54,57;Horia Oprescu,op.cit.,p.20;I.E.Torouţiu,op.cit.,VII,pp. 236, 238 Ioan Marcel Slavici,Amintiri,cu un "Argument" de Pompiliu Marcea, în Manuscriptum,XI, nr.2(39), 1980,pp.132-133

-*cazul "Logicii" lui Maiorescu*

12)M.Eminescu,op.cit.,IX,pp...şi XV, pp.232-233;Horia Oprescu,op. cit.,pp.19-20;D. Vatamaniuc, M.Eminescu în apărarea lui Maiorescu,în Manuscriptum, IX,nr.1(30),1978,pp.17-18

sinele Em

13)M.Eminescu,op.cit.,IX,pp.292,318,337,591 ºi XV,p.20;Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,I,p...;Ioan Slavici,op.cit.,IX,p.117;George Munteanu, op.cit.,I,pp. 161-162,167-168,179; Ioan S. Ionescu,op.cit.,p.59; Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu, p.193;Constantin Cubleşan,op .cit.,pp.37,50-51

planuri de aducere a lui Em la Buc.;plecare

14)M.Eminescu,op.cit.,IX,p.436 şi XV,p.1233; Titu Maiorescu,op. cit.,IX,p.152;Iacob Negruzzi, op.cit., II,p...;Mite Kremnitz,op.cit.,p.23;I. E.Torouţiu, op.cit., IV,pp.133-134 ºi V,pp. 117-118

generalităţi ideologice

15)Nicolae Manolescu,Cultura politică liberală,în 22,XI,nr.5 (519),1-7 februarie 2000(supliment,pp.III-V);Mihaela Pop,Motive mitologice româneşti în poemul "Strigoii"(II),înCaiete botoşănene,V,nr.9(69), septembrie 1988, p.IV;E. Lovinescu, Scrieri,IX,pp.471-472; C.A. Rosetti, Corespondenţă,ediţie îngrijită,prefaţă,note şi comentarii de Marin Bucur, col. "Documente literare", Editura Minerva,1980, p. 353 ;I. E .Torouţiu,op.cit.,IV, p.134

Capitolul 8:1877-1879

Cât a fost ziarist la Iaşi, Poetul n-a nutrit complexe faþã de confraţii bucureşteni. În preajma venirii în Capitală, Eminescu a sesizat că unii ziarişti centrali de la foi "bizantine" învechite în apucături mincinoase, sunt doar nişte "speculanţi cutezători", gata sã tranzacţioneze şi cele mai sfinte simţiri pentru a-şi vinde marfa! El, Poetul, nu are drept deontologie decât etica personalã a coincidenţei adevărului cu mântuirea. Astfel, e hotărât să polemizeze cu aceşti colegi de pres chiar aluzionând rasial "pieliţa smeadă" a lui Fundescu de la Telegraphul.

Prima locuinţă bucureşteană a Poetului e la Caimata, într-o atmosferã fioros romantică, de scufundare: biserică în ruină, cruci de bătrân cimitir, cu vechi odăiţe de preoţi aproape ca bordeiele...Îngrijit de baba bisericii, e acceptat şi Eminescu în două odăiţe.

Începe să se ştie în ambientul de colegi şi amici eminescieni că Poetului nu-i face nicio plăcere să fie vizitat acasă, ba chiar nimeni, nici amicul apropiat Slavici, nu ştie în ce cotlon se adăposteşte Eminescu! Sau să zicem că evită în subiect amicii mai vechi şi face excepţie indiferentă pentru noi cunoştinţe întâmplătoare...

Într-una din locuinţele eminesciene, cea din strada Segmentului (mahalaua Sf.Constantin) îşi face apariţia,

pe la 1880, însuşi Maiorescu, condus ceremonios de gazdă spre cuibul Poetului!

Poetul îşi notează în caietele sale un "inventar", din care aflăm cam cum arată, oarecum, interiorul eminescian de Bucureşti: o oglindă, o sofa, 2 scaune, un dulap de cărţi, un lavabou cu toate cele necesare, 4 rânduri de perdele, un fotoliu, o masă(foarte)mare, o maşină de preparat cafea, un cumariu(?), un lighean, o carafă cu apă, 2 pahare...E atât de modest şi impersonal, că putea să se substituie spaţiului redacţional al Curierului de Iaşi, de exemplu...

Cine mai este el, în afară de "omul din Ipoteşti"? Şi-a notat, poate i-a şi amuzat cu acestea pe gogomanii Junimii ieşene: Michaelis Eminescu, vecinic doctorand în multe ştiinţi nefolositoare, criminalist în sensul prost al cuvântului şi în conflict cu judecătorul de instrucţie, fost bibliotecar, când a şi prădat biblioteca, fost revizor la şcoalele de...fete, fost redactor en chef al foii vitelor de pripas şi al altor jurnale necitite colaborator. Ar putea adăuga că este un deplin "Armer Teufel"(=golan). (1)Autoprezentare de saltimbanc şcolit în ironia romantică germană. Să intre în scenă actorul metafizic, să înceapă aşadar spectacolul.

Caragiale încerca, deja de câţiva ani, prin foile sale umoristice (Ghimpele, Claponul) să rafineze Bucureştiul, dar deocamdată cetatea lui Bucur rezistă...Iată la începutul lui septembrie, defilează prin mulţimea de cetăţeni, ieşiţi la spectacol, cei trei soldaţi care luaseră steagul turcesc la Plevna: primirea populară e caldă, urale şi respect pentru eroii cu urme de război pe ei,

bătrânii, îi umplu cu bani etc. Câte un burtă verde se dă grande, ar vrea să se taie capul la 1000 de prizonieri turci, păcat că el însuşi n-a putut participa la lupte că are prăvălie şi-l chinuie "colica". La intervenţia de bun simţ a unui junimist ieşean, jupânul îl repede ca pe un "moldovean ovrei fricos"!?

Eminescu nu avea doar experienţa vieţuirii anterioare în Bucureşti, dar făcuse şi prezentarea oraşului pentru Lexiconul nemţesc. E aşadar aşezat pe câmpia ondulată de pe malurile Dâmboviţei("apă dulce"...) , nu-i oraşul veseliei(după nume), ci cetatea ciobanului Bucur. E un oraş cu reminiscenţe de Orient şi cu caracter agricol...25000 de case, adesea de construcţie proastă, peste 100 de biserici creştine şi 10 sinagoge, 40 de hoteluri, 10 cafenele şi 60 de grădini particulare, câteva pieţe publice şi hale comerciale, o Universitate, câteva licee şi vreo 30 de şcoli elementare şi câteva specializate, 2 muzee, o Bibliotecă Naţională, 12 librării, 14 tipografii, 2 teatre şi 8 spitale mari şi bine dotate. Locuri agreabile de plimbare. Puţină industrie. Iluminaţie cu gaz. Consum alimentar de nădejde!

Când în vara lui 1877 Caragiale scotea în Bucureşti ziarul ***Naţiunea română***, rubricile sale scurte şi vioaie încercau să surprindă vitalitatea şi motivaţiile unei urbi orientale, în curs de modernizare: Bursă, Calendar, Aviz deslegătorilor de probleme cu premii, Ecouri de ieri şi de astăzi, (ziare româneşti), ***Resbelul***(telegramele ageniei Havas), ***Ultime ştiri***, ***Ştiri exterioare***, ***Fapte diverse***(româneşti; străine), ***Starea civilă***, ***Lista călătorilor***(la "Grand Hotel du Boulevard"; la "Hotel Hugues"; precum şi la "Hotel Otetelişeanu";

"Hotel Union" şi "Hotel Dacia"), ***Buletin meteorologic***, ***Bulletin bibliographique de la librairie Szoloszy, Cursul halelor, Reclame şi corespondenţă*** ş.a.

Eminescu va obişnui, cu multă plăcere, să se plimbe când singur, când cu amicii Slavici, sau Dionisie Miron prin partea de ruină a Bucureştiului: o lume părăsită şi uitată, cu case fermecătoare şi trainic durate, care au ajuns pustii, înconjurate de pomi de soi bun, înecaţi de bălării, cu vii dezolante şi puţuri cu apă sordidă. Şi când te gândeşti că fuseseră vestite case cu vii din deal, pentru distracţii de societate...Aşa o tot ţii din dealul Cotrocenilor, pân dincolo de Văcăreşti.

Bucureştiul este înviorat de "paparude" şi ţigani cu urs, care asaltează curţile oamenilor, iar vânzãtorii de apă din Dâmboviţa o limpezesc cu alaun, încât dacă ţi se oferă dulceaţă cu apă tulbure, gazda se scuză că a ajuns pe fundul doniţei!

Pentru lumea înstărită există în buricul târgului, pe Calea Victoriei-Podu Mogoşoaiei "Grand Hotel Brofft", cu preţuri piperate chiar şi în viziunea unui client ca prinţul Ion Ghica, obişnuit cu occidentalul "Charendon-Hotel"... La parterul "Brofftului" se află elegantul restaurant "Hugues", devenit de ani loc favorit de întâlnire pentru politicieni, artişti, gazetari , cosmopoliţi, mondeni. Palavre fine etc. Pitoresc Bucureştiul cât cuprinde, dar Slavici cugetă sumbru că viaţa publică este purtată de canalii şi un popor unde pot stăpâni canaliile, este o înjghebare şubredă, pornită spre desfacere!

E renumit localul Cafe-chantant "la Ionescu", aici îşi petrece câteva seri Maiorescu, probabil va trece şi Eminescu: animatoarele englezoaice fac aici "comicării inconvenabile" pentru sufletele mai austere, dansuri sălbatice, chiar "cancanuri"! Maiorescu se încruntă, aceleaşi cântece indecente le-a auzit şi la mica lui Livia, astfel educată scandalos de guvernanta ei, în stil de "Walhală englezească"

Se cleveteşte cumplit chiar şi în subţirica lume scuturată a Capitalei: ba că Maiorescu e un "Barbe Bleue", ba că o tânără familie nu poate primi în găzduire un bărbat tânăr, căci ar ieşi vorbe(cazul familiei Kremnitz cu Eminescu) ş.c.l. "Einer so klatschsuchtigen Stadt", apreciazã Mite Kremnitz.

Eminescu e hotărât să nu respecte această lume şi autoritatea izvorâtă din sânul ei, chiar dacă-la limită-va fi singurul cetăţean, din cei 180000 ai Capitalei, care să nu-l iubeascã pe primarul urbei! (2)

Ce rar i se poate întâmpla lui Maiorescu să-şi întârzie corespondenţa, mai ales să rãspundă unei scrisori amabile a unui străin.... Astfel, abia în 12/24 ianuarie 1878 comunică scuze: să fie şi el înţeles, dar nu i-a permis situaţia politică a României, i s-a pretins şi lui,Titu Maiorescu,o jertfã aparte, căci el se aflã între cei cărora li s-a părut că datoria României este să se împotrivească prudent, dar absolut, politicii ruseşti. Abia acum i se mai eliberează şi lui mintea de această nenumită obsesie, întrucât însăşi forţa lucrurilor s-a însărcinat să cureţe spoiala aparenţelor şi să dea la iveală pe semibarbarul aflat îndărătul ei. Ajunge atât, unui

străin nu-i comunici decât părând patetic că a fost şi o jertfă supremă(grosste Opfer) a Partidului Conservator, a lui Maiorescu şi a prietenilor săi să facă imense sacrificii morale, numai şi numai, întrucât ei sunt adversari absoluţi ai politicii ruseşti. Nici n-ar înţelege un străin ce înseamnă ca bucurie a lui Maiorescu, ce frumoase vremi atotputernice se ivesc, ele(cu spaimele şi mânia lor, am adăuga noi!) sunt adesea singurul prieten eficace al adevărului.

Au rămas în urmă neliniştile şi tensiunile, puternice în toamna 1876, când-umoristic şi nu prea-P.P.Carp îi oferă refugiu amicului Maiorescu la Ţibăneşti în caz că Bucureştiul e invadat de turci, iar liderul literar al Junimii refuză amabil propunerea, încrezător că poate nu va fi război.

Ce frumos scrie Eminescu în subiectul "Independenţă ", îndeosebi splendidul articol Dorobanţii! La început de februarie 1878, Maiorescu îşi manifestă respectul pentru indignarea lui Eminescu din Timpul faţă de bâlbâiala guvernamentală în subiectul "Basarabia". În genere, nu numai în subiectul zilei, Poetul începe să insiste constant pe clasele pozitive ale ţării (ţăranii!), amintind şi de experienţa Franţei napoleoniene: « On s'appuie, Sire, sur ce qui resiste ». Colaborator, încă, la România liberă, Caragiale atacă în treacăt subiectul Războiului de Independenţă, observând abuzul dramaturgic în tema vitejiei oştenilor şi încălzindu-se apodictic: "Curcanii-poate singurul "ceva" ce încă nu-i putred în ţara aceasta". Un gând atât de înalt n-ar trăda un individ "cinic"... (3)

Maiorescu observvă cu plăcere că Mite Kremnitz, cumnata sa, a învăţat destul de bine româneşte în 1875 şi traduce bine din literatura română! Mite psalmodiază din sufletul ei idealist/nemţesc/aiurizant: "În cea mai înaltă formã a existenţei tale, pierzi conştiinţa că exişti".

Mite este o femeie învăţată, inteligentă şi amabilă. E scriitoare de nuvele şi romane acceptabile, în plus traduce cu hărnicie poeţi şi prozatori români, volumele ei ***Rumanische Skizzen*** şi ***Neue Rumanische Skizzen*** aducând laude foarte măgulitoare pentru literaţii români în presa germană (***Gegenwart, Deutsche Revue*** ş. a .). Mândru, Maiorescu contabilizează succesul în contul Junimii: "ne lăţim prin străinătate".Ei bine,cu această vrednică nemþoaică intelectuală, Mite Kremnitz, complotează "Titus", încă de la debarcarea Poetului în Bucureşti: pentru a putea ajuta elegant pe Eminescu, Mite trebuie să ia lecţii de limbă română de la dumnealui şi să plaseze ca din întâmplare şedinţele de meditaţie înaintea orei de masă...Dar Eminescu declină, deocamdată, oferta, motivând cã n-are timp. În schimb îşi găseşte timp moral să aprecieze la gazetă, în ianuarie 1878, osteneala Mitei cu ***Rumanische Skizzen***, pomenind atât elogiul, cât şi al prozatorilor români în ***Vossische Zeitung***. Să fie şi aici un impuls maiorescian?

Între altele, măsura stilului eminescian de viaţă bucureşteană a primelor luni, este lipsa aparentă de reacţie la scrisorile primite de la Iaşi: Conta, Creangă, N. Gane şi Al.Xenopol. Nu le răspunde, zicând că n-are timp...Vrea Poetul să se rupă de Iaşi?! Totuşi, scrisoarea

lui Creangă e zguduitoare: "La Eşi ninge frumos de ast-noapte, încât s-a fãcut drum de sanie. Ciricul e parcă mai frumos acum. Vino, frate Mihai, vino, căci fără tine sunt străin". (4)Măcar cu aceasta, se trezeşte în Eminescu nostalgia unei epifanii? Să zicem că Poetul urmează traseul altei anamneze!

Cât de atent e Eminescu la Alexandru Macedonski? Îl plesnise în 1871 pentru imperfecţiunile din Prima verba, iar în 1876 ca pe un dubios postulant liberal. Caragiale conturase deja un portret muşcător al lui "Aamsky, urmaşul lui Geniadevski"...

Adevărat, e Macedonski un ins bizar şi pândit de ciudăţenii, un"oltean" frustrat şi înfipt trecut în "pandur" dezabuzat, e dandy aspirant şi cu musteţi daliniene, scandalos pentru prăpădita lume bucureşteană a lui Nenea Iancu, cu o ţinută plină de ifose marţiale, clonă de poet blestemat, foarte viu, pătimaş, "neolatin" imprevizibil şi arbitrar. Are stofă de cineva , oricum am lua-o şi începe să-l urască pe Eminescu cu ura lui Salieri faţă de Mozart, mai cu seamã când se trezeşte scriind-în replică, vezi bine la ***Memento mori***. ***Egipetul***-un Ospăţul lui Pentaur, folosind aceeaşi prozodie specioasă ca fratele-inamic!

=conferinţa lui Macedonski despre lit.rom., Em pomenit!

Cu acest "blestemat" va avea de întâmpinat Eminescu multe belele. Poetul reflectază în caietele sale că-n aceastã lume-ntoarsă Homer e un măgar şi Macedonski e un geniu, pe când de fapt numai inversa e

adevărată! Aşa că între jegurile levantine care păcălesc/ sug/vând România, Eminescu îl notează pe "trădătorul bulgar Macedonschi", care a fost "vânzãtorul lui Tudor". Mă rog, Eminescu deraiază de la tatăl posibil dubios, spre fiu!?(5)

-la Timpul

Eminescu soseşte la Bucureşti ca un român aprig, pasionat (leidenschaftlicher), convins că "luxul"(im weitesten Sinne Luxus) n-are justificare(nici măcar în casele în care este acceptat cu cãldură şi respect!?); că "uricioasa"(verhasste) de grecime şi evreime gâtuie inocentul popor român, care tot nu se strică, ba chiar se va întoarce la puritatea lui edenică(naiven Ursprunglichkeit); e de aşteptat tot binele numai de la popor, iar nu de la "cei 10000 din clasa superioară "(hoheren Zehntausend), fără nicio valoare(keinen Werth) aceia în ochii Poetului...

Va mărturisi la un moment dat Veronicăi că, de 22 zile, ***Timpul*** e scris "aproape exclusiv" de el, Eminescu!

După două luni de la debutul lui Eminescu în Timpul, deja începe sã fie deranjată lumea gazetărească bucureşteană. O foiţă din constelaţia Românului atacă ziarul conservator, pomenind că-ntre redactori se află un "ungurean"(Slavici) şi un "corist de teatru"(Eminescu). Poetul răspunde că aceste adevăruri nu impietează asupra caracterului şi dreptei judecăţi a celor doi cinstiţi redactori, de altfel fii de ţărani amândoi etc. (6)

- portretul lui Caragiale

Probabil că Eminescu e cel care-l aduce la ***Timpul*** pe Caragiale. Cine e noul coleg? În aparenţă, un "boem", dar e doar una din trăsăturile amãgitoare ale acestui balcanic "Nepot al lui Rameau". De fapt, tânărul Caragiale e parşiv de inteligent şi deocamdată suferă această povară a mobilităţii spirituale, care trimite la jocurile hazardului orice realizare creativă a sa, ca şi orice relaţionare corectă cu semenii! Şi apropos de creaţie, există riscul pentru scriitorul Caragiale să suprapună gazetăria şi oratoria cu Arta, dar şi să rãmână la o viziune glumistă asupra realităţii, presupusã a purta doat veşmântul comic. Poate în relaţia cu Eminescu va deprinde în spatele comediei ce-i deobşte tragedia. Doar cu reflecţie elină hotărâse Nietzsche că nimic nu-i mai profund decât masca.

Copiii Caragiale, Iancu şi sora sa Lenci au supt din familie o nu ştiu ce fatalitate "aşa a fost scris" şi "omul nu face ce vrea în lumea asta". Iancu aude în greaca de clan alintul "plusios tu cosmu"(=bogăţie a lumii), îi va rămâne o coardă sentimental-afectivă, de mic copil se născuse cu prospeţimea râsului enorm. Au urmat impresii mirifice: cometa lui Donatti,"băşica lui Caragea"(aerostatul!)ş.c.l. Dar şi lecturi fermecate din Teogonia lui Hesiod, îndeosebi episodul cu "fetele Mnemosinei", cele care-i încântă pe zeii din Olimp şi cunosc trecutul/prezentul/viitorul.Ca adolescent, îşi chinuie surioara, dar tatăl(îngăduitor din intuiţie) îi tolerează "nerozia", aşa e felul său, dar n-are inima rea! Copilrie de fiu al vechilului mânăstiresc de la Mărgineni, într-un clan de negustori/ histrioni/farseuri.

Încă de la 12 ani, ca gimnazist la Ploieşti, băiatul începe să învârtă condeiul în câte o petiţiune şcolară, în care se amestecã influenţa paternă, mesianismul paşoptist optimizant şi poate vârcolacul scriitoricesc umoristic: "Creatorul mi-a graţiat" viaţă studioasă, sunt dator "a ama şi estima" pe dascălii binevoitori, iar mai tare ca toate e "datoria cãtre patrie". Cuviincioasa ipocrizie ascunde zburdălnicia refractară a băiatului.

Oarecari experienţe dure de viaţă îl fac pe tânãr lucid, cu viclenii de "sărac fãră noroc" şi înţelepţit: "Cap fãră griji numai la bostan creşte! "Tânărul îşi întreþine mama şi sora după moartea tatălui, iar cuviosul Slavici îi oferă certificat de bună moralitate familistă. Când va fi plecat de acasă, Caragiale îşi va ajuta băneşte scumpele fiinţe cu sume apreciabile: când 70, când 200 lei. Nu era tocmai etica lui Kant în simţul datoriei la acest tânăr, mai degrabă o vajnică toană afectivă. Şi atitudinile obraznice ale omului născut într-un ceas bun, fãcut să reuşească oricum.

Caragiale are o voce răguşitã de mitocan, îi place nespus muzica. E mereu vesel, în vervă, persiflant la adresa indivizilor cu morgă şi a înapoierii ridicole. Îi propune câte unuia să lucreze împreună, dar acela se exasperează aşteptând începutul, Caragiale pândeşte "momentul inspiraţiei". La lucrări lejere, fie, dar cum să accepţi să scrii o dramă împreună cu Caragiale?!

A mai învăţat ceva crâncen tânărul în lumea pe care vrea s-o cucerească şi căreia îi rămâne dator cu derapajele sale: să nu îndrăznească"băieţii binecrescuţi" ai acestei lumi bune să fie "nedelicaţi" cu el, că-ndată

rău-crescutul îşi dă arama pe faţă!? Păstrează Caragiale în sine destule aptitudini de radicalism valah, de "strajnică vizuină iacobină". (7)

Eminescu îl poate intimida un pic pe acest derbedeu feeric, nu numai prin radicalitate /caracter/cultură, dar şi prin sensibilitate sacră. Astfel, articolul ***Paştele***(16 aprilie 1878) trebuie să fi fascinat deopotrivă colegi şi cititori, deşi suavitatea se împletea cu luciditatea, iar pe alocuri neavizaţii limbii germane se ciocnesc cu câte un citat(netradus!)din Faust, care ar întregi tâlcurile textului: Die Botschaft hor'ich wohl,allein mir fehlt der Glaube!(=....) Poetul îl socoteşte pe Caragiale "grec"(de uz redacţional) şi "cinic"(ca Maiorescu şi Junimea, îndeobşte).

Caragiale e cu siguranţă-în ciuda tuturor aparenţelor-iniţiat în Loja iohanică (Creangă, Slavici, Aminul-maestru Eminescu), aşa că-născut la ţară ca şi compagnonii săi de destin invizibil, Eminescu/ Creangă /Slavici-mascatul "Nenea Iancu" va trebui în ora lui astrală să depăşească gestul spectacular/histrionic/citadin , în favoarea celui demiurgic al pământului ce ne-nlănţuie. Tragedia lui Ion din ***Năpasta*** e chiar tragedia lui Caragiale şi a întregii Loji iohanice româneşti în veacul al XIX-lea: oamenii nu înţeleg sensul autosacrificiului cristic ş.c.l. Să constatăm că la ***Timpul*** stau împreună o vreme trei membri ai invizibilei Loji iohanice, iar Creangă nu departe. Curios, cât de puţin au fost consemnate relaţiile Caragiale-Creangă, atâtea câte vor fi fost...

Latura histrionic-spectaculară îl leagă durabil pe Caragiale de clanul său de actori, dar şi de Ploieştiul "republican" al liberalismului clasic! Bucureştiul îi adaugă tânărului la zestrea de personaje "liberale" tipul Rică Venturiano & co. Realitatea cheamă visul artei şi bănuieşte tânărul că duhul său mehenghi se va întâlni cu sprinţara Junime, adică vor avea nevoie de el nu numai la gazetă, ci şi pentru băşcălia politică de perspectivă. Uite, redactor apreciat vag şi oricum nu foarte conştiincios, Caragiale oferă articole politice nu foarte izbutite-doctrina şi ideologicul nu sunt punctele sale forte-dar se revanşează la capitolul reportaj parlamentar, unde mişcarea dramatică şi tipologia umană îşi aflǎ autorul potrivit. Va scrie şi editoriale la ***Timpul***, va lucra ştiri externe, traduceri literare din Poe etc. Cine-i atent la harurile caragialeene poate nutri speranţe că pana sa va mai da destule notaţii despre fresca figuraţiei politice, despre carnavalul fanariot. Colegul şi amicul Eminescu e complice la observaţia acestui gunoi al vieţii publice româneşti de după Războiul de Independenţă, din care tot răsar la suprafaţă indivizi de nimic.

=Caragiale e adus la Junimea(8)

- portretul lui Ronetti-Roman

Răsună înţelepciunea tânărului Ronetti-Roman: "Stejarul e un copac ciudat, idealiştii iau frunzele, ceilalţi fructele". Oricât ar fi redactorii de buni amici, nu se face rabat de calitate, astfel Slavici taxează drept "limonadă şi nihilism" cutare tentativă a lui Ronetti de poemă cu simbolică autobiografică, din 1878.

=R. Roman prezent la Junimea în 1878; P.P.Carp îl recenzează!

Cel puţin Caragiale rămâne bun amic cu Ronetti Roman, respectând talentul dramatic al autorului lui ***Manasse***, despre care antisemiţii(Iorga inclus) vor rânji: "Shakespeare-ul românilor". Sigur că, după năravul său, Caragiale-deloc antisemit-îl va târî uneori şi pe Roneti-Roman în verva sa dubioasă("coteiul obraznic Ronetti"), după cum şi Iorga & co.vor deveni "cenghenea orientală"!(9)

- *atmosferã redacţională*

În palatul "Dacia" al redacţiei au loc pânã noaptea târziu dispute în chestiuni de gramatică, la care participă redactorii Eminescu, Caragiale, Slavici, Grandea, plus onorabili profesori secundari în frunte cu I.Manliu. Unii vin cu opinia, plină de bun simţ, că scriitorii anteriori: Heliade/C.Negruzzi/Alecsandri/Bălcescu/Gr.Alexandrescu/Al.Odobescu ştiau scrie foarte bine fãră a avea o gramatică. Sau aveau una personală!? Insistă autoritar Eminescu, "gramatica", adică şcoala, n-are a pregăti scriitori, ci cititori, aşa că Manliu-oricum autor al unui manual de gramatică pe model german-mobilizează profesorimea la nişte întruniri profesionale, pentru sfadă la Universitate.

Între colegi domneşte voia bună, se râde/speră/gândeşte mult împreună, Caragiale îl studiază pe colegul-corector Scipione Bădescu("epicurian inteligent"), colectând unele trăsături pentru viitorul personaj Rică Venturiano şi cu aceeaşi sinceră

duplicitate admite că pe arena tineretului bucureştean e nelipsit strălucitorul trio Eminescu-Caragiale-Bădescu! Probabil, colegii se dedau-după obiceiul păstrat de ardeleanul S. Bădescu-la "colaţiuni fraterne".

Caragiale va avea fel de fel de relaţii cu Eminescu, dar preţuirea colegială nu intră în discuţie, va ţine minte de pildă frumosul articol de sărbători al Poetului, ***Paştele***, şi-l va reproduce peste 15 ani ca Hristos a înviat! Caragiale era în relaţii proaste nu numai cu şefii mai depărtaţi ai Timpului, "boierii" vasăzică, dar e posibil să fi avut şi supărări cu Eminescu, pe care îl va şi bârfi ca lunatic intratabil! (10)

- *sărăcia "redacţională"*

Primele luni bucureştene, incluzând tocmai iarna, par să fi fost crâncene pentru Eminescu, Slavici luându-şi răspunderea de a aminti boierilor-prin Jacques Negruzzi-că redactorii sunt "posomorâţi" în decembrie 1877, fiindcã nu li se trimit parale, iar Eminescu lucrează cu zel şi mai multă bună credinţă decât Slavici, admite ardeleanul, păcat că-i strică "lipsa lemnelor de foc". El Slavici, de pildă, n-a mai văzut bani de3 luni, redactorii ar avea nevoie de salarii în apropierea Crăciunului şi nu le arde lor să toace bani(inexistenţi)pentru poze, pe care bunul Jacques le pretinde pentru albumul Junimii!

La început de noiembrie,Maiorescu îl impulsiona, ce-i drept, peJacques Negruzzi să trimită lui Teodor Rosetti "contribuţiile" pentru ***Timpul*** ale clubiştilor ieşeni, căci "Eminescu continuă a muri de foame-agonia poeţilor români". Nu-i de ajuns, la sfârşitul lunii,

Maiorescu iar îl presează pe Jacques să-i amintească lui Pogor să trimită banii pentru redactorii Timpului direct lui Slavici, cât priveşte pozele pentru albumul Junimii, Magistrul e hotărât spre sfârşitul lui februarie 1878 să-l conducă personal pe Eminescu la bărbier să se radă("la Boheme roumaine"), apoi la fotograf...

În fine, cu multă întârziere, sosesc banii...

Uneori, face invitaţii la masă chiar doamna Clara Maiorescu, pe o carte de vizită scrisă nemţeşte, lui Slavici. Desigur că primea şi Eminescu.

Caragiale e un ferment exemplar prin turbulenţele sale redacţionale: nu doar că "managerul" Timpului, Ciurcu se dă mare că-i plăteşte colaborarea cu bucata, dar îşi dă ifose asupra valorii articolelor lui Caragiale, care par nesemnificative, parcă scrise "de poruncealã"! ? Dar fie că eşti sau nu apreciat de un Ciurcu, leafa e livrată cam parcimonios, iar Caragiale e cheltuitor din convingere, nu din uşurătate, observã Slavici!

Probabil că toţi redactorii ajung să-i deteste pe "boierii" care cotizează pentru ***Timpul***, Caragiale fãcând excepţie pentru Al. Lahovary, care pare a-l stima oarecum pe scriitor. (11)

- *Em şi muzica-teatrul*

Concertele Rossi solicită Junimea 1-2 seri pe săptămână şi greu mai prinzi oameni la seratele Junimii! Slavici se însărcinează să facă darea de seamă a acestor concerte în ***Timpul***, el unul e fericit că l-a auzit pe Rossi în această viaţă trecătoare. Eminescu se pronunţă cel

puţin în cazul reprezentaţiei Hamlet: simte regretul unei imposibilităţi, că nu e şi nici nu poate fi întreaga trupă, vai, la nivelul lui Rossi, o merita Shakespeare.

Concertul lui Rossi dezvăluie legăturile profunde ale Poetuluicu muzica. Să ne amintim de "demonul armonic" şi alte aprecieri muzicale! Relaţia apropiată cu Toma Micheru contribuise, desigur.=………… ????

Încă din vremea Vienei, se observase-muzical vorbind-că Eminescun-are voce "tare", dar dulce şi melodioasă şi cântă curat datorită bunului auz muzical. Nu-i plac foarte mult melodiile măiestrite din opere, le numeşte "ţârlâituri", dar ascultă şi interpretează cu plăcere cântece populare. Îl apreciazã pe Poet, ca interpret, un profesionist ca Bărcănescu; vocea lui Eminescu e doar micã şi dulce, dar pronunţarea textului e atât de sensibil accentuatã şi expresivă, încât şi un mare cântăreţ ar fi gelos. (12)

-*Em bolnav; la ţară*

Poetul s-a îmbolnăvit, aşa cum era de aşteptat, pur şi simplu i s-au umplut fluierele picioarelor cu nişte bube urîcioase, chiar plăgi care se întindeau necruţător. Bănuim că primul s-a alarmat Slavici, având şi experienţă personală cu acest gen de leziuni caracteristice...Examinând bolnavul, dr.Kremnitz opinează că bubele sunt cu desăvârşire inofensive, de vinã fi-va doar mizeria traiului neregulat, cu vremea pacientul se va vindeca...Iar deocamdatã îi trebuie pacientului un concediu! Funcţionează îndată benefica reţea junimistă: M.Mandrea îşi pune la dispoziţie

conacul de pe o moşie din Valea Gilortului, iar Teodor Rosetti convinge Comisia Hurmuzaki să-i dea de lucru lui Eminescu să traducã un volum de documente, ***Fragmente zur Geschichte der Rumanen*** şi cu aceastã ocazie câteva mii de lei. O singurã condiţie pentru Poet: să nu ia cu sine decât această "carte"!

Să notăm că, de acum secretul tenebros al lui Eminescu devine limpede pentru onestul dr. Kremnitz şi pentru Maiorescu: Poetul e apăsat de ereditatea maternă, cea plină de riscuri.

Începând din 18-20 iunie 1878, Eminescu are de stat la Floreşti, plasa Jiul de sus, aproape de Filiaşi, judeţul Dolj. I se trimit Poetului deocamdată 1000 de lei, acesta interpretând fericit cã banii îi sunt destinaţi pentru a vizita Ţara Oltului, dar ar fi buni încă vreo sută de lei să poată merge şi în părţile Turnu-Severin...Îi place locul de la Floreşti, unii ar zice că seamănă cumva cu peisajul bucovinean, cu râuri/codru/şes/dealuri/ munţi în depărtare, mai să troznească pentru Convorbiri...nişte amintiri de călătorie ale unui june, în genul cu care S. Bodnărescu nenoroceşte revista! Să trăiască dl. Mandrea, că-n colţul lui de pădure, el Poetul îşi regăseşte toanele bune şi sănătatea...

Dar să nu ne lăsăm înşelaţi, chiar dacă tonul mesajului către colegi este vioi şi haios, ceva ne sună a disperare agonică: "Măi...Caraieli şi Ronetti Roman..., Caraieli va fi ministru al mascaralelor din ţara turcească." Colegii de redacţie sunt bruftuluiţi că nu-l ţin la curent cu noutăţile, dar şi îndemnaţi să treacă pe la căsuţa din Caimata...

Într-acestea, Maiorescu scrie la 19 aprilie/1 mai 1878 o scrisoare, semnată profund simbolic "Juvenis"(parola conspirativă a întemeitorilor), de fapt un mesaj alarmat(la stăruinţa "fostului bolnav") către T.Rosetti de a mobiliza amicii în chestia contribuţiilor pentru **Timpul**, ziarul fiind periclitat în apariţia sa, unii lideri conservatori ţintesc suprimarea Timpului, aşadar junimiştii au a hotărî dacă spun "da" sau "nu" ziarului şi dacă-i "da", atunci să cotizeze după cuviinţă!

Peste câteva săptămâni, trece pe la Floreşti Slavici şi găseşte un Eminescu sănătos tun, plin de voie bună, singur la conacul moşiei, aşadar în cea mai bunã societate. Cică ar fi corespondat cu intelectuali din Bucureşti sau Craiova. Poate i-au venit şi idei poetice...

Cât timp se află Poetul la ţară, Maiorescu îi aduce lucrurile în locuinţa sa!   (13)

- *locuire la TM*

Maiorescu îşi pregăteşte oferta, de exemplu îi scrie Clarei (aflată în Germania) în 14/26 septembrie 1878 că are în gospodărie un om vrednic, o bucătăreasă şi-periodic-o femeie pentru curăţenie. În curând, e vorba sã se mute Eminescu în această gospodărie, să afle Clara aceasta. Mite priveşte cu naturaleţe hotărârea cumnatului ei!

Când, la un moment dat, Slavici înţelegând reticenţa amicului Eminescu de a nu se lăsa găzduit de mărimi, îl mustră totuşi tandru că pe vremuri la "Tri Sfetitele" ieşean ştia să convieţuiască în curăţenie,

Poetul îi răspunde că acum n-o mai poate săvârşi din propriu îndemn şi spre a sa mulţumire ca altădată...

Fapt e că Eminescu se trezeşte într-o odaie din locuinţa lui Maiorescu.... (14)

-*Junimea bucureşteană*

Maiorescu ţine să-l apropie pe Gr. Păucescu, retipărindu-i(fără precizarea sursei!) în ***Convorbiri***. .câte un studiu din ***Revista Contimporană***. Maiorescu remarcă încântat mărirea "contingentului": vin domnii Păucescu, Olănescu, D. A. Sturdza, savantul Gaster vrea să-l părăsească pe Hasdeu în favoarea Junimii, din păcate scrie slab şi "ovreeşte"...Funcţionarul de Externe Olănescu se doreşte răpit din braţele liberalilor şi soseşte cu o bună traducere din Hugo, ***Ruy Blas***. Ceva totuşi din contingentul sporit îl nemulţumeşte pe Magistru: "Au fond, de tres mauvaises blagues!"

În ianuarie 1879 se reia Junimea de sâmbătă, acasă la Maiorescu, adunarea arătându-se interesată de expunerea riguroasă a generalului Cerkez despre bătălia Plevnei.

Prea are dintotdeauna Maiorescu o mare plăcere de a face cu femeile conversaţie de filosofie şi sentiment, mă rog, de preferat cu cele inteligente şi cât de frumuşele...Până la urmă se mulţumeşte Barbe Bleue şi cu cele mai deloc frumoase! Fireşte că femeile sunt dorite de Maiorescu la Junimea. Mite va deveni, pe nesimţite, "sultana favorită", de altfel având propriul ei salon literar, în care Zizin-Cantacuzene îşi citeşte traducerea lui Schopenhauer în franceză.

Melanjul de literaţi şi oameni paşnici, de casă Maiorescu şi casă Kremnitz trezesc amuzamentul lui Caragiale, între altele pe seama bonomului soţ al Mitei:"Ce deosebire este între dr. Kremnitz şi o sofa? Niciuna, sofaua este un pat olog, doctorul asemenea!"(15)

-*Em şi Mite*

Eminescu ajunge să ţină mult la dr. Kremnitz, pe care-l preţuieşte nespus pentru devotamentul profesional şi buna credinţă în relaţiile sale omeneşti. S-ar zice că dr. Kremnitz, inimă de aur, îl roagă pe Poet să-i dea doamnei Mite lecţii de limba română, stăruind totodată ca boemul profesor să accepte a primi o odaie frumoasă şi izolată în locuinţa soţilor Kremnitz. Dar Eminescu se destăinuie lui Slavici că bucuros ar accepta oferta, dar la mijloc e Mite care s-ar speria de dezordinea pe care ar aduce-o Poetul în cinstita casă! Şi Mite recunoaşte că s-a sfătuit cu soţul ei spre a-l găzdui pe Eminescu, aşa cum procedase şi cumnatul Maiorescu, dar e foarte greu într-un oraş clevetitor ca Bucureştiul...

Ştim din alte surse că Eminescu nu s-a schimbat mult faţă de anii studenţiei, doar că hainele îi sunt cam uzate(sau neglijente?), părul îl poartă lung ca-ntotdeauna şi pieptănat în sus, în plus îşi păstrează vechiul obicei de a-şi muşca mustaţa. Cum îl vede Mite?

Mite s-a deprins să-l numească, jucăuş, "Despot" pe Maiorescu, după modelul Emiliei Humpel, dar îi ascultă conştiincioasă poruncile literare! Titus nu crede în calităţile traducerii ei din ***L'Arabbiata*** lui Heyse,

foarte bine, nici ea nu-i acordă importanţă...Doreşte totuşi să transcrie poezii de Eminescu pentru ***Convorbiri***..., după ce va obţine încuviinţarea Poetului. Îl impulsionează cumva Mite pe Eminescu? De fapt, doamna provoacă o divulgare! Oricum, Poetului îi apar curând ***De câte ori iubito***..., ***Atât de fragedă*** şi ***Rugăciunea unui dac***, la 1 septembrie 1879. În genere, Mite e harnică, ţine legătura cu publicaţiile germane, dar e oripilată de *durităţile "bandei" internaţionale a ziariştilor! Şi Eminescu ajunge s-o sărute pe Mite! (16)*

-*"greaua epocă Eminescu"*

- *acum pomenesc de atacurile lui Em către avocaţi şi afacerea Warschawski şi încontrarea în chestiunea evreiască!*

Îşi notează Eminescu în caietele sale că, în România, "aristocraţia avocaţilor" e domnitoare, fiind şi cea mai rea cu putinţă. Prin iscusinţa lor de a inversa albul cu negrul, avocaţii iau ochii judecătorilor, încurcându-le bunul simţ. Încheie Poetul, cu umor amărât, să trăiască atunci avocaţii proşti, rasă prea puţin periculoasă! Dar Maiorescu e un avocat strălucit...

Maiorescu se simte stingher când izbucneşte scandalul revizuirii art.7 din Constituţie, încearcă să ţină sus stindardul toleranţei faţă de evrei, dar presiunea "relelor" îl obligă sã treacă de partea naţionalismului ieşean a la Conta şi atunci Magistrul se trezeşte atacat într-un discurs de-al lui P.P.Carp, din 28 septembrie 1879, notând în jurnal : "proastã cuvântare a lui Carp contra mea". Eminescu rămâne-intim-sceptic faţă de

atitudinea unor Carp şi Maiorescu în chestiunea evreiscă. Iar Magistrul să nu se supere, dar Warszawsky e o lichea!

Mite ţine în saloanele ei şi un fel de cenaclu, la care sunt prezenţi asiduu în special junimiştii cu studii nemţeşti şi Eminescu e nelipsit, citind poezii de-ale sale, de pildă. ***Atât de fragedă***, închinatã chiar Mitei.

Eminescu i-o descrie Veronicăi pe Mite ca pe "odalisca lui Maiorescu", sugerând cumva ideea unui cenaclu-harem!?

Anul 1879 e dur pentru Eminescu. Simte cã fericirea îi scapă printre degete, îi este poate chiar refuzată, imposibilă şi revolta sa ia forma Rugăciunii unui dac(în cadrul largului proiect Nirvana). Poetul se simte asaltat de depresiune/izolare/taedium vitae. Îl atrage vidul dinaintea lumii şi suferinţei...Dragostea pentru Veronica slăbeşte, iar atracţia către Mite nu pare deloc conjuncturală!? (17)

-TM omul

Orice-ar fi, Maiorescu a receptat cu recunoştinţă apărarea de amic loial pe care i-o face Poetul în "afacerea Holban". Chiar dacã finalul e încărcat de dulce ironie cât germană/cât răsăritean călugărească: de ce se tot vaită Holban că Maiorescu îl contrează cu anti-complimente în ***Timpul***? N-a apărut nimic scris sau inspirat de Maiorescu, întrucât distanţa între Maiorescu şi Holban e prea mare, iar cum unul nu se poate coborî, nici celălalt urca, rolul de a răspunde cade asupra "altcuiva, mai puţin însemnat decât d.Maiorescu", aşadar

el Eminescu. Rămâne de invidiat poziţia d. Maiorescu, conchide Poetul!

Nu tocmai de invidiat, între altele Magistrul are de reparat "boacănele" lui Eminescu, degrabă intrat în conflict cu conducerea conservatoare, deloc dispusă sã înghitã acidul disipat prea obiectiv al penei Poetului, atacând de pildă muţenia de peşte a "boierilor" din Cameră şi neacceptând ideea europeană a pactului naţional ce ar scuza defetismul conservator!

Prins cu ale lui, Eminescu nu se simte obligat să cântărească mai omeneşte constanta şi reperul Maiorescu, dar se cuvine s-o facem noi.

Astfel, în decembrie 1879-ianuarie 1880, Camera discută aprins Convenţia pentru răscumpărarea căilor ferate, guvernul român tot negociază cu societatea acţionarilor germani, Berlinul se lasă greu, în fine Convenţia este votată de Camerã şi ţara se înglodează în sacrificii, gândeşte cu durere Maiorescu...Spre a înclina votul Camerei, ministrul-prezident I. C. Brătianu pomeneşte veninos de românii nepatrioţi care lucrează cu străinii în contra intereselor ţărişoarei. Vădit vizat, Maiorescu-absent la şedinţă, dar informat-îl convoacă pe I.C.Brătianu a doua zi în Cameră spre a-i răspunde la atac. Ministrul-prezident va fi interpelat de P. P. Carp, apoi de Maiorescu care se adresează "încărunţitului" Brătianu, care "se înjoseşte" producând calomnii. Replică moale liderul liberal, dar dur, Emil Costinescu care aminteşte de trecutul "imoral şi de rea credinţă" al lui Maiorescu, vădit în 1865 şi 1871!? Şi totuşi, se afla

sau nu Maiorescu în conflict de interese în Cameră, ca avocat al Direcţiei căilor ferate?

Cel puţin lui Slavici îi impune respect că Maiorescu se putea îmbogăţi din afacerile căilor ferate şi a rămas sărac(vorba vine), spre deosebire de gheşeftarii liberali de la guvernare. Dar Maiorescu vrea să dea tineretului un exemplu luminos şi nici nu se poate gâlcevi cu propriul gust. Acuma, ce-i drept, când cineva îi insinuează drept între ochi, în Parlament, că tot agoniseşte procese "grase" ca avocat, Maiorescu mai mult râde decât neagă procopseala personală!

S-ar zice că femeile sunt un drog, amăgitor şi compensator pentru Maiorescu. Poate începe să conştientizeze că erosul nu este o soluţie pentru însingurarea sa rebelă…Oricum, în lumea bună bucureşteană, ca şi-n Junimea îndeobşte, se bârfeşte copios despre aventurile de Barbe Bleue ale Magistrului (18)

Eminescu acceptă invitaţia lui Maiorescu şi soseşte nesmintit în fiecare sâmbătă seara la masă, căci seara se face literatură. Mitei nu i se pare că Poetul s-ar afla în lipsă, nu mănâncă mult şi nici din toate, are gusturi rafinate, serveşte îndeosebi curmale(mâncarea favorită) şi prăjituri de tot soiul, dar în cantităţi decente. O fi fost şi demnitatea voinţei lui Eminescu! Nu-i scapă micii Livia Maiorescu deosebita afecţiune a tatălui ei pentru Eminescu, pe care i-o arată în tot momentul, mai cu seamă cu ocazia "reuniunilor literare" de sâmbătă seara, când ia masa cu Maioreştii.

Îndeosebi pentru noi, importantă e munca de creaţie acasă, a Poetului: "Între degete ţigara/Eu mă uit atunci la foc"...

=portret Em pe baza Rugăciunii unui dac(19)

Veronica Micle are în sine sângele ardelenesc care răzbeşte. E grozav de dârză şi mândră, ea ţine casa în care bolnăviciosul soţ e ca un musafir! În dorul suferinţei de a nu fi avut un băiat, Veronica îşi creşte băieţeşte fetele. Una va lua frumuseţea mamei şi firea tatălui, cealaltă invers...

Destul s-au certat biografii şi istoricii literari dacă Veronica era într-adevăr frumoasă. E sigur că da şi important ni se pare unghiul de vedere al Poetului îndrăgostit. Prietena Veronicăi şi a lui Mihai, Maica Smara, era cam de aceeaşi opinie...Distinsul Constantin Meissner, înamorat decent şi durabil, apreciază frumuseţea foarte personalizată a Veronicăi, cea care cântă şi dansează perfect şi în genere e plină de sex-appeal. Le cam eclipsează pe multe dame din lumea bună!

- închei portretul cu actul intim din octombrie 1878

Desigur cu ocazia unui drum la Iaşi(sărbătoarea Junimii?), se petrece un act intim la 27 octombrie 1878(Veronica:"într-o casă mică şi modestă ţi-am dat dovadă despre iubirea mea").(20)

Într-o dimineaţă, proaspăt întors de la Iaşi, Maiorescu îi spune Mitei ce aflase în urbea moldavă: că în poeziile sale de tinereţe, Eminescu a slăvit-o pe

Veronica Micle, o femeie puþin onorabilă(eine wenig vornehme Frau) despre care ştie el Maiorescu diverse detalii...Lui Titus îi e pur şi simplu silă(ihm sei ubel) gândindu-se că Mite ar putea deveni succesoarea unei astfel de femei în inima lui Eminescu! Peste toate, ştie pozitiv Maiorescu, Poetul nici n-a rupt relaţiile sale-de natură dubioasă(man zweifelhaft sei) cu Veronica Micle. Iar Veronica îl mustră pentru că ***Atât de fragedă***...are un model străin de ea...

Mite se teme c-ar intra-cu dragostea curată, de copii(unsere kindlich reine Liebe), cu Poetul-în gura blondei suspecte de la Iaşi!? Ea îi spune şi lui Eminescu dezvăluirea lui Maiorescu, Poetul tace(entgegnete ernichts), apoi manifestă sentiment macho pentru Mite...Femeia nu simte teamă şi-l îndrumă spre povestit relaţia sa cu Veronica, de la origini, despre "ea"(Sie), blonda pe care o crezuse în mormânt(***Mortua est*** ş.a.). Află Mite câte ceva, intuind cumva că relaţia Veronicăi cu Mihai-deşi poeţi, ambii-n-a fost nicicând tocmai poetică(sehr poetisch ist das Verhaltniss wohl niegewesen)!

Venerabilul Ştefan Micle moare în 4 august 1879 şi Veronica îi scrie, sincer disperată, Poetului.

La 1 octombrie 1879, apar în Convorbiri...7 poezii eminesciene. Desigur, au fost trimise în august. 3 dintre aceste poezii sunt sonete şi exprimă momentul psihologic al nostalgiei după femeia adorată. Când nu ştia că ea va deveni curând liberă.

Jacques Negruzzi credea a şti că încă din Iaşii 1874-1877, Mihai şi Veronica îşi propuneau nu doar căsătoria, la dispariţia lui Şt.Micle, dar -ideea Poetului-amorezii să se convertească la catolicism, spre a împiedica posibila despărţenie! Jacques mizează pe caracterul uşuratic al Veronicăi!

S-ar zice că Eminescu n-a insistat în ideea căsătoriei cu aceeaşi ardenţă ca Veronica, deşi are bună credinţă. Dacã a intervenit cu adevărat în proiectul lui Eminescu, Maiorescu vedea o dramă de care Poetul se cuvine ferit. Sigur că zboară bârfele şi cancanurile caracudei şi amicilor între Iaşi şi Bucureşti(21)

Bun, Kogălniceanu lipseşte de la şedinţele Academiei pentru că, între 1876-1881, e aproape neîntrerupt ministru, dar domnii Maiorescu, Iacob Negruzzi ş.a. lipsesc sistematic, în semn de protest faţă de linia etimologistă imprimată în forul nemuritorilor de grupul "latiniştilor". Vor reveni protestatarii numai după repetate invitaţii.(22)

Note bibliografice

1)M.Eminescu,Opere,IX,pp.436-437 şi XV, pp. 104,232,243;G. Călinescu,Viaţa lui Mihai Eminescu, p.....;Teodor V.Ştefanelli,Amintiri despre Eminescu, p.167; Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu,pp. 207-208;Nicolae V.Bălan,Un prieten al lui Eminescu:Scipione Bădescu, pp. 217-218;Al.Husar,Casa

Perdich-noi date despre acest popas bucureştean al Poetului,în Manuscriptum,XII,nr.3(44),1981,p.15

2)M. Eminescu, op.cit., XV, pp. 93,95, 230;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice,I,p.316;Ioan Slavici, Opere,I X,pp.29,765-766 şi Cel din urmă armaş, pp...; Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen. ..,pp.6,27; George Munteanu, Hyperion,I,p...;Şerban Cioculescu, Viaţa lui I.L.Caragiale,p.93;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş, St.şi doc.lit.,I,pp.420-421;Al.Husar,art.cit.,p.15; Dan Bogdan,Pe urmele lui Ion Ghica,pp.170-180;Cristina Poenaru,Memoria caselor,în România liberă,17 iulie 1996,p.18;I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit., II,p.289

3)M.Eminescu,op.cit.,IX,pp.....şi X,pp.3,32-36,40-41;I.L. Caragiale, Opere, V, pp.4-5; Titu Maiorescu, Jurnal..., IX,pp.36,142-143,157,159 ,277,287, 289; I.E. Torouţiu,op.cit.,III,p.181;Iacob Negruzzi,Scrieri,II,pp. 88-89; N.Adăniloaie,Independenţa naţională a României, pp.131,257,261; Z. Ornea,Viaţa lui Titu Maiorescu, I,pp.366-.....;Titu Maiorescu şi Independenţa,în Ramuri (Craiova), XIV,nr.2,15 februarie 1977,p.10;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş,op.cit.,I,p.10;Eminescu şi Războiul de Independenţă, în Manuscriptum,....,nr.3,1987,pp.8-15; Adrian Marino,Viaţa lui Alexandru Macedonski, pp.135-137;Şerban Cioculescu,op.cit.,p.94

4)M.Eminescu, op. cit., X, pp.37-38; Titu Maiorescu, Opere, I, p. 904; G. Călinescu, Ion Creangă, p.204;Emilian Constantinescu,Pe marginea unei scrisori de Livia Dymsza-Maiorescu,în Steaua(Cluj), XIX, nr.10 (225), octombrie 1968, p. 45; George Panu, Amintiri...,II, p.3 09 ;I.E. Torouţiu,op.cit., II,p.285;Mite

Kremnitz,op.cit.,pp.5,26;O scrisoare a lui Eminescu către junimişti,p.41;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş ,op.cit., I,pp.3,8

5)M.Eminescu,op.cit., IX, p. 457 şi XV, p.385; I.L.Caragiale, Opere........; Adrian Marino, op.cit., pp. 128, 144, 172, 218

6)M. Eminescu, op. cit., X, p.36; Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit, p.....;Ioan Slavici, Opere,IX,pp.118,...;I.E.Torouţiu,op.cit.,II,pp.285,288 ;O scrisoare a lui Eminescu către junimişti,p.41;Teodor V.Ştefanelli,op. cit.,p...;Mite Kremnitz,op.cit.,pp.7,28

7)I.L.Caragiale,Opere,vol.VII(Corespondenţă),ediþie de Şerban Cioculescu, Editura Fundaţiilor Regale,1942,p.64 şi Scrisori şi acte,pp.XII XIV,35,65,67, 119,136, 162,181,229,232, 243,248;Titu Maiorescu,op.cit.,I,pp. ...; Ioan Slavici,Cel din urmă armaş,pp...;Şerban Cioculescu, op.cit., pp....,143-145;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp.404-406;Edgar Papu,Eminescu şi Creangă, p.1;G.Călinescu,Scrisori şi documente,ediţie îngrijită, note şi indici de Nicolae Scurtu,prefaţă de Al.Piru,col." Documente literare", Editura Minerva,1979,p.75;Marin Bucur,Viaţa lui I.L. Caragiale,..

8)M.Eminescu,op.cit.,X,pp.77-79;Ioan Slavici, Opere, IX,pp...şi Cel din urmă armaş, p...;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice, I,p....;N.Iorga, Istoria literaturii româneşti..., pp.249-250;Şerban Cioculescu, op.cit. ,pp. 95-96,106,108;Adrian Botez,Loja iohanică românească,p.255

9)I.L.Caragiale,Scrisori şi acte,pp.46-47,117;Titu Maiorescu,op. cit.,I,p...;G.Călinescu, Istoria literaturii române,pp.553-555;E.Lovinescu, Scrieri,IX,p...

10)M.Eminescu,op.cit.,X,pp...;I.L.Caragiale,Opere,VII,p.307;Ioan Slavici,Opere,IX,pp....şi Cel din urmă armaş,p.198;Şerban Cioculescu,op. cit.,pp.97;Nicolae V.Bălan,art.cit.,pp.207-208;Moftul român,nr.18,1893,p.2

11)I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,op.cit.,I,pp.8-9,11; Ioan Slavici, Opere,IX,p...;I.E. Torouţiu, op.cit., II,pp.285-287 şi III,p.170;Şerban Cioculescu. op.cit., pp.96-97

12)M.Eminescu,op.cit.,X,p.42;I.E.Torouţiu,op.cit.,II,p.288;Ioan Slavici,op.cit., IX,p... Vasile Vasile, Doina în viaţa şi în scrisul lui Eminescu,pp.124-125

13)M.Eminescu,op.cit.,XVI,p...;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.152-153; Ioan Slavici, op. cit., IX, pp.122-123;Titu Maiorescu,op.cit.,IX,p.165; George Munteanu,op.cit., I,pp.217-219;Marian Barbu,Galaxia Eminescu,p.22; Şerban Cioculescu,Precizări în privinţa bolii lui Eminescu,în Viaţa Românească,XIX,nr.12,decembrie 1966,p.152

14)Titu Maiorescu,op.cit.,IX,p.75;Ioan Slavici ,op.cit., IX,pp.30, 123,698;Mite Kremnitz, op.cit., p.27; I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,p.63

15)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,I,p.331;Iacob Negruzzi,op.cit .,II,pp.78,593;I. E. Torouţiu, op.cit., IV,p.21; Mite Kremnitz,op.cit.,pp...;I. E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,op.cit.,I,pp.8, 11,13,51;Şerban Cioculescu, Viaţa lui I.L.Caragiale,p....

16)Ioan Slavici,op.cit.,IX,pp.29-30;Mite Kremnitz ,op.cit.,pp.27,...;Teodor V.Ştefanelli, op.cit., p.165;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş,op.cit.,I, pp.423-426

17)M.Eminescu,op.cit.,II,p.65 şi XV,p.78;Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit,p.482; Titu Maiorescu, op. cit., I, p....;I .L. Caragiale, op. cit., V, pp.40-41;E. Lovinescu, op.cit.,IX,p.....;Mite Kremnitz, op.cit., pp...; Alain Guillermou,Geneza interioară..., pp.248, 250; Convorbiri literare,XLIV,1910, p.783;Anton Bacalbaşa, Schiţe şi articole,p.303;N.D.Cocea,Pamflete,cu o prefaţă de Matei Călinescu,E.S.P.L.A.,1956,p.99

18)M. Eminescu, op. cit., X, pp...-77, 79; Titu Maiorescu, op.cit.,I,p... ;Titu Maiorescu în zbuciumatul an 1880,traducere şi comentariu de Georgeta Rădulescu-Dulgheru,în Manuscriptum , XXI,nr.1(78),1990,pp.155-157;G. Călinescu,Gîlceava înþeleptului cu lumea, II, p. 814; Şerban Cioculescu, op.cit .,pp....;George Munteanu, op.cit.,I,pp.220,410;Ioan Slavici în dialog cu memorandistul Nicolae Cristea, p. 56; Emilian Constantinescu,art.cit.,p.45

19)M.Eminescu,op.cit.,II,pp.42,..;Mite Kremnitz,op.cit.,p.26; Alain Guillermou,op.cit., pp.239-249

20)Dulcea mea Doamnă..,p.418;Augustin Z.N.Pop, Contribuţii documentare..,p...şi Veronica Micle,pp...;Dan C. Mihăilescu, Sublimul de pământ(V), p. 15;Ionel Savitescu , Corespondenţă între doi poeţi,p.45;Aurel Leon, Umbre,III,pp.21-22;Leon Kalustian,Simple note..., pp.15,21

21)Dulcea mea Doamnă...,p.16;Augustin Z.N. Pop ,Veronica Micle, pp..şi Mihai Eminescu-Secvenţe biografice,în Manuscriptum,V,nr.1(14),1974, p.15;Mite Kremnitz,op.cit.,pp.14-17,35-38;Iacob Negruzzi, op.cit., II,pp.226 -227;Ionel Savitescu,art.cit., p.45;I.E.Torouţiu, op.cit., IV, pp. 136-137; Alain Guillermou, op.cit., pp.233-239,249-268

22)Al.Zub,Kogălniceanu istoric,p.794

Capitolul 9:1880-1881

Mica Livia Maiorescu are impresia, excesivă desigur, că Eminescu îşi scrie articolele din ***Timpul*** urmare a unor convorbiri cu tatăl ei, Titu Maiorescu observându-i mereu Poetului:"Şi nu fi prea violent, rămâi politicos!" Ce-i mai rămâne lui Eminescu decât să-şi verse focul indignării în vreme ce ia dejunul cu Maioreştii?

În acest an, un tânăr entuziast îl vede la un restaurant din strada Câmpineanu pe Eminescu: bărbatul de 30 de ani stă singur la o masă, e absent şi cu gândurile aiurea, îşi aprinde din când în când o ţigară, îşi plimbă privirea peste inşii vorbăreţi, peste lăutari şi intră iar în el însuşi...Tânărul admirator îl studiază cam o oră, rămânând cu impresia că pentru Poet chiar veselia ambientă e încă o mască a durerii! Eminescu e un bărbat de statură mijlocie, bine legat şi proporţionat, cu trăsături distinse, cu păr negru, lung şi lucios peste fruntea senină, sprâncene negre, cu ochi negri mai mult coborâţi, dar pâlpâind de lumina incadescentă a veşnicei inspiraţii.

Cum să nu ştie Maiorescu traiul lui Eminescu? Iată,cum nu-l mai văzuse de peste un an, Jacques Negruzzi îl caută acasă pe cel mai preţios colaborator al Convorbirilor...Eminescu lipseşte, aşa că oaspetele studiază cu strângere de inimă locuinţa:o odăiţă din fundul curţii Clubului regaldin Calea Victoriei, în care zac vraişte haine, rufe, perine, cărţi, manuscrise şi teancuri de gazete vechi...Posibil să se fi amânat

curăţenia luni de zile şi Jacques e îngrozit de murdăria mai teribilă decât în bordeiele ţigăneşti!

Dar acelaşi om, vieţuitor sordid, aşternea în pagini de laborator încă o variantă la ***O, mamă***:"O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi/Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;/Deasupra criptei negre a sfântului mormânt/Salcâmii îşi scutur floarea"... (1)

-TM omul, 1880-1881

Maiorescu ţine în martie 1880 o conferinţă la Iaşi, ***Despre pasiuni***, cu o mare afluenţă. În "publicul nebun" asistă şi Veronica Micle, care-şi permite să reflecteze maliţios-feminin: dacã Magistrul ar fi cu adevărat consecvent spuselor proprii, bine-ar fi, căci asta a reţinut Veronica din discursul de excelentă calitate: importanţa neasemuită a consecinţelor pasiunilor noastre!

Relaţia lui Maiorescu cu Kremnitzii rămâne solidă, dr. Kremnitz îi declară cumnatului dragoste şi "dor", dar şi îngrijorare maliţioasă asupra sentimentelor lui Maiorescu către el...Clara face puntea între familii, cu oarece comportare "răutăcioasă", admite dr. Kremnitz, care-şi tratează soţia cu o tandreţe cam bădărană: "Miete"(=molie)!? Wilhelm se înclină în faţa motivelor "sacre" ale factorului divin de a-i aranja soarta şi relaţiile omeneşti aşa cum vrea El. Da, Mite continuă a avea dureri de cap, iar micul Baby creşte sănătos. (...)

Eminescu se străduise ca-pe lângã opiniile sale despre Stat, primite cu bonomie de liderul M.Costache Epureanu-să prezinte şi programul Partidului

Conservator, întâmpinat cu destule rezerve în presa vremii. Dar în septembrie 1880, Epureanu moare şi vine şef Lascãr Catargiu cu un nou Comitet alcătuit din Maiorescu, I. Em. Florescu, T.Rosetti, Gr. Păucescu, Al.Lahovari şi M.Ghermani. P. P.Carp ş.a. se manifestă rezervaţi. Deşi Eminescu păstrează funcţia de redactor-şef, situaţia sa e-la fel cu a partidului-critică...

Dar însuşi Titu Maiorescu îşi sondează independenţa în Partidul conservator, trântind un articol politic în ***Deutsche Revue*** din 1 ianuarie 1881. Pe bună dreptate un politician versat precum C.A.Rosetti se consultă de îndată cu alt camarad competent, ministrul român de la Paris, M. Kogălniceanu: să fi fãcut Maiorescu o "glumã" de capul lui, tocmai când conservatorii şi-au ales căpetenie pe Lascăr Catargiu?! Şi care cată a fi consecinţele poziţiei maioresciene în afara ţării?

Îndată, Eminescu traduce în ***Timpul*** articolul lui Maiorescu şi-l aduce apoi în discuţie. Eminescu e critic cu poziţia maioresciană, ca de altfel şi alţi conservatori marcanţi!

Iar Slavici le explică în particular capetelor ardeleneşti luptătoare, cum să devină chestiunea pentru sufletul lor. Nici să nu se îndoiască vreunul de patriotismul lui Maiorescu şi ataşamentul său faţă de cauza românilor ardeleni. Sã-şi aducă bunii ardeleni aminte cum Curtea de la Viena(care-i tot părăseşte pe români) îl trata pe marele Şaguna: e un bărbat cu care poţi ajunge la o înţelegere şi care poate dispune de români , cu respectarea anumitor învoieli. Să fie

Maiorescu un nou Şaguna? El,vezi bine, discută cu Viena prin intermediul Berlinului, de dragul tupeului politic al maghiarilor. Austria nu trebuie să se supere cu românii, căci oricând li se aliază ardelenilor "dorobanţii" Ţării! Reacţia habsburgicã din ***Deutsche Zeitung*** dovedeşte că şahul maiorescian a fost just perceput la Viena. E, de altfel, articolul lui Maiorescu şi o pregătire pentru naşterea regatului român, se aude?!

Simte mica Livie că răspunderea lui Eminescu la ***Timpul*** trebuie să fi crescut, acum vine şi dejunează cu tatăl ei zilnic! Lui Maiorescu i se pare că nu numai lui, ci şi alor săi le-a devenit Eminescu o rudă, un om atât de apropiat încât îşi poate face apariţia în casa din strada Mercur la orice oră din zi. Maiorescu, asemeni mai multor amici ai Poetului, e cam îngrijorat de stilul de viaţă al acestuia: adesea Eminescu se hrăneşte numai cu narcotice şi excitante, aşadar abuz de cafea şi tutun, nopţi petrecute în citit/scris, urmate de zile fără mâncare şi deodată, la vreme neobişnuită după miezul nopţii, mâncare şi băutură fără alegere şi măsură. Dar nu acestea produc răul, ci răul originar din Eminescu le cauzează! Iar stăruinţele repetate ale prietenilor, ale lui Maiorescu însuşi, nu-l înduplecă pe Eminescu spre cuminţenie...(4)

- *Em de Paşti la Mite*

- *plecarea lui Caragiale de la* ***Timpul***

Poetul merge de Paşti la Mite. Întâlnind-o acolo pe Emilia Humpel, Poetul îi mãrturiseşte a nu-şi găsi

niciunde fericirea, nici măcar la Iaşi! Veronica va lua notă de crâncena mărturisire...

Spre vara 1881, Caragiale părăseşte "silit" redacţia Timpului. Eminescu putea regreta plecarea, nu era Caragiale un coleg conştiincios, dar deveniseră apropiaţi. Nu-l putem bănui pe Poet c-ar fi forţat în vreun fel plecarea, deşi ofiţerul Matei Eminescu va vocifera că marele său frate l-ar fi acuzat pe "grec" de coţcărie cu nişte acte compromiţătoare(pe care "boierii" Partidului Conservator le doreau folosite în lupta politică din ***Timpul***), furate din biroul lui Eminescu şi cedate interesatului C. A. Rosetti , contra unui post de 800 lei lunar!? Acuma, ce-i drept, Caragiale va şi primi un post de revizor şcolar pe 2 judeţe: Neamţ şi Suceava, de la un ministru liberal...(5)

- *eros-Cleopatra Poenaru*

Mite Kremnitz vede şi aude că alesul ei aleargă dupã altă întrupare poetică...Multă cerneală a curs în subiect, îndeajuns de maliţioasă, comentatorii întrecându-se în a o stropi pe Cleopatra Poenaru- Lecca: ea e corpolentă, vârstnică, dizgraţioasă fizic şi moral, inteligentă şi versatilă, boită şi cinică. Cleopatra şi Mite ar fi fost nişte creature mediocre şi acaparante, incapabile de a contura imaginea geniului eminescian, de altfel tratată meschin şi egoist feminin!?

Nici apărarea eternului feminin al Cleopatrei nu se săvârşeşte prea isteţ, de pildă amintind că într-o imagine picturală tânăra arăta a codană frumoasă, cu părul castaniu, cu obrajii rotunzi şi tenul smead, nu prea înaltă

şi cu talie subţire încinsă cu un brâu. Ei şi? Putea să devină ulterior disproporţionată şi fanată...Oricum, ei i se adresează Eminescu: "Un chip de-a pururi adorat/Cum nu mai au perechi/Acele zâne ce răsar din timpurile vechi".

S-o lăsăm pe Cleopatra să se apere singură. Cei 2 s-au întâlnit la Teatrul Naţional, în pauza spectacolului de gală oferit de Rossi cu ***Hamlet***. Cleopatra cunoaşte articolul ***Dorobanţii*** publicat de Eminescu în ***Timpul*** şi-i comunică unei amice cu care a plâns atunci la lectură: a fost un coup de foudre(sigur, din partea ei...), probabil că-l va lua chiriaş în curând în casa din strada Romană pe acest june fermecător şi plin de gentileţe, frumos şi cu mustaţă ca un prinţ de poveste!

Iar acum? Mite zâmbeşte compătimitor, poate această toamnă 1880 îl melancolizează pe Poet, ei i se pare că Eminescu e complet disperat de absenţa stăpânei inimii lui, el spera să fie acceptat ca soţ, iar Cleopatra o fi răspuns cu un hohot cinic...Şi mai crede Mite că junimiştii n-ar trebui sã rânjescă răutăcioşi ca N. Gane de gustul Poetului! Dacã până şi Slavici zâmbeşte de romanţa lui Eminescu, transpusă băşcălios: "Geaba vii, geaba te duci/Geaba rupi nişte papuci". Atunci ce să mai spunem de Caragiale, "ţaţa" fiind verişoara lui?! Iar Veronica Micle, oricât de supărată pe Poet, tot îl tachinează epistolar, în martie şi septembrie 1881 pe bietul ei"petit bebe": vai, Cleopatra n-a recepţionat mesajul articolelor eminesciene cu "cavaleri şi castelane" şi-l lasă pe bietul Poet să aştepte, jigărit şi îngheţat, un accept al crudei femei iubite! Păcat de atâta lipsă de succes...

=cum îl vede Caragiale pe Em în amor

(...)

- *Em şi Veronica*

În iulie 1880, Poetul îşi notează în însemnările de laborator ceva legat de nenumita Veronică: în vara 1875, s-a întâmplat ceva jenant în locuinţa femeii unui X, apoi Veronica şi-a mai mărturisit nişte relaţii. Poetul se simte "vită" şi "manta de vreme rea", acuzându-se de "idealism"! Acceptă acum, ceea ce cândva i se părea crud: să refuzi brutal a da crezare rugăminţilor, asigurărilor şi lacrimilor unei femei iubite. "Azi nu mă mai mir", conchide Eminescu, într-o încercare de duritate.

Prin mai 1880, Maiorescu află de la Veronica Micle(într-o vizită la Iaşi) tot felul de lucruri "ordinare", aruncate de Eminescu în contra Magistrului şi a Mitei! Veronica e atât de pornită, încât ameninţă ca-pe baza datelor oferite de Poet-să facă dezvăluiri publice, la modul "Haremul lui Jupiter, sau Misterele unui cerc literar", iar Poetul să se justifice singur cu junimiştii bucureşteni şi cu Maiorescu!

Nu ruşinează public pe nimeni Veronica, dar îşi dezvăluie ofurile secrete lui Hasdeu, într-o scrisoare din 8 decembrie 1880. În principiu, Veronica se jeleşte pentru pensie unui om influent, în bune relaţii cu ministrul Chiţu, dar profită de ocazie ca să-l spurce pe Maiorescu pentru amestecul în privinţa alianţei proiectate cu Eminescu, dar şi pe "Liricul Poet" pentru comportare nedemnă: Eminescu a ajuns să semene cu

cenaclul lui Maiorescu(pe care chiar Poetul îl apreciază drept "Haremul lui Maiorescu", cu Mite Kremnitz "sultană favorită"). Hasdeu şi consoarta sunt conjuraţi să-i amintească lui Chiţu a-şi ţine promisiunea, iar Veronica se va ruga Domnului pentru fericirea Lilicăi Hasdeu!

-amestecuri străine, TM

Se pare că Maiorescu o apreciază ca poetesă pe Veronica Micle, deşi va zăbovi îndelung până s-o consemneze în ***Criticele*** sale. Rămâne în amintirea urmaşilor că Eminescu şi Maiorescu ar fi purtat discuţii în "salonul literar" al Veronicăi!? Totuşi, pentru aceiaşi urmaşi Maiorescu pare un oaspe firesc în casa Veronicăi, în fine. Pentru Magistru, hotărât să pună ordine în relaţia Veronicăi cu Eminescu, poate să apară un obstacol neaşteptat: Emilia Humpel e prietenă bună cu Veronica...

Alţii ca alţii, nici nu merită băgaţi în seamă, dar de ce se amestecă Maiorescu în relaţia sa cu Veronica?! Poetul e iritat de pelteaua "olimpiană" a Criticului despre moralitatea relaţiilor între îndrăgostiţi şi ironizează principiile maioresciene: Titu îşi merită vorba populară "râde vârşa de baltă şi baba de fată!", cum de-a ajuns el-mă rog, critic şi om de litere-să-i facă morală Veronicăi? El, Maiorescu, n-ar fi putut găsi "dezinteresare copilăroasă" şi loialitate în sentiment ca ale Veronicăi la doamnele pe care le "perindă" Magistrul, cum nici Maiorescu n-ar putea iubi ca el, Eminescu. Până la urmă deosebirea între ei e aceea că Maiorescu a avut pururea ce oferi femeilor, pe când Poetul nu, cel mult "ingratitudine"! Nu, Veronica nu-i "imorală",

dimpotrivă, spre deosebire de damele care "iubesc" doar din capriciu/bani/interese. Să înţeleagă buna Veronică, nu ne pot atinge opiniile "celor mai răi decât noi".

Aşadar, Luceafãrul nu poate încorpora o parabolă mundană, deşi motive de supărare în dragoste s-ar ivi.

=relaţia Caragiale-Veronica

Plictisindu-se prin meleagurile nemţene, Caragiale o zbugheşte des la Iaşi, trece pe la Junimea, frecventează societatea semnificativă a urbei şi rânjeşte la localul "Buch" cu G.Panu şi alţii de cusururile politichiei provinciale, conturând iţele Scrisorii pierdute...

După fatala ruptură, Veronica scrie o scrisoare interesantă în 6 septembrie 1881 poeţelului Iuliu I. Roşca din Bucureşti, un pretendent la mâna ei. Viclenie feminină, Veronica se preface a crede că ea şi poeţelul au fost doar amici şi când colo micuţul băiat s-a aprins!? E tare "tânăr şi plin de iluzii", dacă poate s-o curteze cu câte o "scrisoare alarmantă" şi crede că-i poate îndrepta ei "slăbiciunile şi prostiile". Să fie prudent băiatul, inima Veronicăi e o prăpastie în care se pierde cel ce vrea cu dinadinsul s-o adâncească...O credem pe Veronica: viaţa ei("roman", sau nu) a fost o "complicare de întâmplări", n-a fost fericită cu "fericirile" ce i-au revenit şi nici valoarea bunurilor primite n-a înţeles-o la momentul respectiv. Prin d.Eminescu-căruia urma să-i devină soţie-a avut parte, har Domnului de-o nenorocire care i-a favorizat ursita.Ar fi dorit din toată fiinţa ei să i se întâmple nenumita căsătorie şi acum mulţumeşte cerului că nu i-a fost ascultată dorinţa!? Iar Iuliu Roşca să-i

înţeleagă vanitatea feminină de a-şi iubi numele de "Veronica" şi să păstreze speranţa unei apropieri, "de va fi să fie, se va întâmpla", deşi ea e o eroină dramatică mortificată....

(...)

- *Em şi Junimea bucureşteană*

În ianuarie 1880, Maiorescu îşi notează: "vie continuare de viaţă la serile noastre literare". În cursul anului, Slavici dă la iveală ***Moara cu noroc***, iar prin toamnă Creangă e prezent de două ori la ***Junimea***.

În februarie şi început de martie 1880, Maiorescu susţine-mai cu seamă în intenţia de a înviora cercul junimist bucureştean-patru conferinţe "psihologice-fiziologice" la Ateneu. Prima se ocupă de "Cunoaşterea de sine şi cunoaşterea altora", următoarele de alte subiecte în tema colectivă: înţelesul cuvintelor, vise, artele în educaţiune. Era vorba de strâmtul cerc al conştiinţei şi larga sferă a amintirii, forţa morală latentă, ereditate. Conferinţele tot pe Maiorescu îl costă(sala etc.), publicul e încântat şi Magistrul îşi tatonează relativa mulţumire de sine, căci aproape întreaga presă îi recunoaşte meritul intelectual şi faptul se rãspândeşte prin chiar aceasta(Maiorescu îşi notează "vorbereitet??"), iar studenţii vor să- i ofere conferenţiarului o cunună de lauri. Iar Magistrul îşi continuă studiile intime de psihologie-fiziologie.

(...)

-*Em-parcurs social, relaţii omeneşti*

Mite Kremnitz îl întâlneşte pe Poet la Parlament şi e sigur că gazetarul trece din când în când pe acolo, pentru material şi studiu de caz! Eminescu e plictisit de aleşii neamului şi nu-i găseşte atrăgători decât pe Maiorescu şi Kogălniceanu. Şi tot aici, la Parlament, se întâlneşte spre împăcare Mihai cu Veronica, sosită la Bucureşti şi găzduită la Hotel Regal.

Eminescu discută cu Zamfir Arbore şi cântăreţul Bărcănescu, prezent, cântă o doină pe textul Poetului. Slavici îi crede pe puţini prieteni ai Poetului la Bucureşti: foarte simpaticul tânăr bănăţean Dionisie Miron, cântăreţul Bărcănescu(adesea partener la o cafea şi o sticlă de "Lacrima Christi"), vechi colegi precum Chibici, Maroneanu, Simţion.

Vine la Bucureşti Gheorghe Eminovici şi face o cură mai îndelungată la dr. Kremnitz. Plutea în aer ideea de "sifilis", cel puţin pentru un medic, dar nici bătrânul Eminovici, nici Poetul nu vor să ridice vălul de pe moartea Ralucăi şi a lui Şerban...

=Creangă la Buc; fiul Creangă pe capul Junimii

Creangă trimite şi o ghiulea pe capul Junimii, pe fiul său Constantin, ofiţer în pregătire, un mic ambiţios cu panaş, prea imbecil spre a fi un Rastignac cu panaş. Mai întâi, tatăl face diligenţe epistolare pe lângã Maiorescu, apoi P. P. Carp-intervenind cu excesivă bunăvoinţă pe lângă influentul său cumnat D. A. Sturdza-recunoaşte:"ţin prea mult la tatăl dumitale!" Şi avantajele încep să curgă pe băftoasa scăfârlie, mai întâi sub forma "călătoriilor de studii" la Trieste, Viena,

Bruxelles...Eminescu, prins în lanţul slăbiciunilor, se trezeşte intervenind epistolar pe lângă Creangă să-i trimită parale odraslei!

Magistrul Maiorescu poate să aibă motivele sale de societate şi oportunitate să-l invite pe un Candiano Popescu, el, Eminescu nu iartă, astfel descriind succint evenimentul monden al Bărbierului din Sevilla, Eminescu aminteşte prezenţa în loja domnească a domnişoarelor de onoare şi a prezidentului "Republicii de la Ploieşti": de,"orice lumină îşi are umbra sa"!

Între alţi amici, Eminescu ţine legătura cu Moses Gaster(devenit familiar al Junimii), care în iunie 1878 este primit maestru-mason cu diplomă şi patentă în loja "Egalitatea" din Pasajul Român nr.14. Şi totuşi, în ciuda implicărilor sale multiple în real, Poetul e îndeajuns de detaşat şi înstrăinat. Întâlnindu-l pe uliţele Bucureştiului, Jacques Negruzzi îi aminteşte că nu s-au mai văzut de destulă vreme. "Aşa", se miră Poetul...(...) Ce-i pasă lui de vremuirea vremii exterioare?!

Note bibliografice

1)=M.Eminescu, Opere, I-IV, p.....;Augustin Z.N. Pop, Livia Maiorescu-Dymza, p.191; Iacob Negruzzi, Iacob , II, p. 229; Nicolae Petraşcu, Biografia mea, pp. CXXVII-CXXVIII

2)M.Eminescu,Opere,XI,pp...;I.L.Caragiale,Opere,V,p.8 4;Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit,p.446; N.Iorga,

Supt trei regi,pp.40,45-46;Şerban Cioculescu, în privinţa bolii lui Eminescu,pp.151-152;Ion Bulei, Sistemul politic...Partidul conservator,p.16; I.E.Torouţiu, .şi doc. lit., III,p.183

3)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.1233;Ioan, Opere, IX, pp.95-96,785 ;Matei Eminescu, Scrisoare către Cornelia Botez,p...;Gheorghe Eminescu, Amintiri de familie, p...;Ei l-au văzut pe Eminescu, pp.343, ,440; I.E.Torouţiu,op.cit,....

4)M.Eminescu,op.cit.,XII,p...;Titu Maiorescu, Istoria contemporană a României,p...şi Critice, p.463; Augustin Z.N.Pop,art.cit.,p.192;Ioan Al. Brătescu-Voineşti,Din pragul apusului...,p.191; C.A.Rosetti, , p.352;Titu Maiorescu în zbuciumatul an 1880,pp.157-160;Ioan Slavici în dialog cu memorandistul Nicolae Cristea,pp.54-56;Constantin Cubleşan, Eminescu în privirile criticii,pp.24-25 Em de Paşti la Mite;plecarea lui Caragiale de la Timpul

5)Şerban Cioculescu,Viaţa lui I.L.Caragiale, pp.97, 114-115,207; George Munteanu, Hyperion,I,p.248

- *eros-Cleopatra Poenaru*

)Dulcea mea Doamnă...,pp.472,477; I.L.Caragiale, op.cit.,.....;Titu Maiorescu, Critice, pp.464-465;Iacob Negruzzi,op.cit.,II,p.228;Ioan Slavici,Cel din urmã armaş,p.199;Barbu Brezianu,Chipul neştiut al celei care a inspirat "Pe lângă plopii fără soţ",în Caietele Mihai Eminescu,VI, pp.186-187;I.E.Torouţiu,op.cit.,III,pp.293-296;Şerban Cioculescu,op.cit.p....

Em şi Veronica

)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.229-230;Dulcea mea Doamnă...,pp.482, ;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice, I,p.335;I.E.Torouţiu şi Gh. Cardaş,St.şi doc.lit., I, .18; Amintiri despre Titu Maiorescu,pp.70-71;Junimea şi junimiştii,pp.146-147;I.E.Torouţiu, op.cit, IV,pp.142-144, 146; Augustin Z.N. Pop,Mihai Eminescu-Secvenţe biografice,pp.15-16 şi Contribuţii documentare..., p.354; Şerban Cioculescu, op.cit.,pp.....şi Caragialiana,p. 165; Aurel Leon,Umbre, III,pp.22-23;Ioan Al. Brătescu-Voineşti,pp.....

Em şi Junimea bucureşteană

)Titu Maiorescu, Însemnări zilnice,I,pp.331-332, 335, 339 şi II,pp.....

-Em-parcurs social şi relaţii omeneşti

)M.Eminescu, op. cit., X, p... şi XI,p.442; Dulcea mea Doamnă..,pp....G.Călinescu, Ion Creangă, pp......; Iacob Negruzzi, .cit.,II,p.229;Dumitru Furtună, Cuvinte şi mărturii.., pp.20-21; Mite Kremnitz, Fluchtige Erinnerungen..., pp.18,38;Vasile Vasile,Doina în viaţa şi scrisul lui Eminescu,p.125;=interviu cu Al.Paleologu; Radu Cernătescu, Folclorul, evreii...,p.3013;George Munteanu, Hyperion,I,p.225

Capitolul 10:1882-1883

- *politică*

Ce l-a apucat pe conu Petrache Carp,"Excelenţa" trântitã pe canapeaua salonului din strada Mercur, să-l apostrofeze pe Eminescu pentru ***Scrisoarea III*** ? Era în 1881, dar e vorba mereu de culisele apropierii junimisto-liberale şi vehemenţa eminescianã cade cam greu...

P.P.Carp imaginează o "întreagă direcţie nouă" politică junimistă şi s-ar zice că amicii îl urmează nesmintit pe incontestabilul şef! Abilul Brătianu izbuteşte sã creeze o breşă la Iaşi(grupul Conta & co.), N.Gane se clatină şi în genere pare foarte probabilă apropierea Junimii de liberali.

Sigur, Jacques Negruzzi se împotriveşte exceselor, inclusiv ideii de "unire", dar domneşte confuzie şi năbădăioşii deraiază...Pe acest fond devine posibil gestul lui G.Panu de a protesta în Junimea ieşeană la vehemenţa eminesciană antiliberală din Scrisoarea III. De acord, Panu e sâcâit şi antipatic, dar cu ce este el mai meschin decât conu Carp?

În septembrie 1881, Maiorescu îşi tatonează amicii ieşeni dacă n- ar fi bine ca dumnealor cu toţii să-şi formeze grup politic propriu, împreună cu P.P.Carp şi Cantacuzino, despărţindu-se astfel de grupul Florescu şi scăpând de ***Timpul***? Noul grup junimist s-ar recunoaşte în România liberă. A făcut destul rău înroşirea lui Mavrogheni...În genere, în aceşti primi ani '1880, Carp e

imaginativ în idei politice, cum observă Caragiale! E primul care declară că, deopotrivă, conservatorii şi liberalii se cuvine să pună capăt luptei pentru forme exterioare("etichete"), spre a începe împreună organizarea energiilor naţionale.

=venirea lui Gr.Peucescu

Practic, în lipsa lui Eminescu, N.Christescu susţine ***Timpul*** pe umerii săi, dar e izbitoare lipsa celui de-al doilea editorial politic!

Să aibă vreo legătură aceste frecuşuri cu dureroasa constatare a Poetului, din februarie 1882, că se prăbuşete şandramaua. Întreaga "organizare a partidului" de la ***Timpul*** e în plină descompunere şi nicio cârpăceală nu-i mai ajută. Desigur că atmmosfera redacţională nu-i prielnică muncii de idei, e o mizerie totală de gusturi personale contradictorii, iar el, Eminescu a ajuns "stricat" cu toată lumea, după o muncă în van!(1)

- *tentativă Em de a deveni profesor*

Poetul, presat de Veronica, îşi caută oarece de lucru la Iaşi, dar nu găseşte nimic convenabil. S-ar găsi totuşi pe acolo un post de profesor de germană, deocamdată rezervat şi care va fi oferit în toamnă. Ar putea să-l câştige Poetul, dacă nu-i mai aruncă vreo injurie de presă ministrului V. A. Ureche. Eminescu e blazat, va vedea el ce se mai întâmplă,"c'est trop pour mourir et trop pour vivre"!

Să ne amintim, acest grotesc personaj "intelectual" al vremii fusese în tinereţe de partea lui Maiorescu şi a

Junimii, apoi îşi schimbase orientarea şi ajunsese una din ţintele criticelor maioresciene şi nici Eminescu nu l-a scutit de sarcasme pe "VAU".

S-ar zice că ministrul Urechia se arată tratabil, dar tot Poetul pune condiţii: acceptă postul de profesor doar dacă i se încuviinţează libertatea de a declara public la tot momentul că rămâne inamic al partidului "roşu", ca şi al ideaţiei liberale. În care caz, fireşte, afacerea cade!(2)

I se pare lui Maiorescu că Eminescu a lucrat 10 variante de ***Luceafăr!*** Mă rog, reluări, doar Magistrul s-a implicat şi el...Din sursele lui, Ibrăileanu ştia că Maiorescu i-ar fi returnat de 14 ori lui Eminescu manuscrisul Luceafãrului! G. Călinescu socoteşte o indiscreţie a spiritului a-l subsuma pe Eminescu "Luceafãrului" şi nu-l credem pe Maiorescu în stare de atare reducţionism, sau-şi mai rău-să se îngâmfe că ar fi provocat "tema" banală a poemului: Hyperion-Tatăl=Maiorescu, Luceafãrul=Eminescu, Cătălina= Veronica Micle şi Cătălin=Caragiale!? A, e altceva să bănuim satisfacţia Magistrului de a mirui capetele admiratorilor lui Alecsandri (şi a aceluia însuşi...) cu luciferica insolenţă: "Trăind în cercul vostru strâmt"...

Şi apoi, ce idee pe Maiorescu la început de 1882, de a-i edita versurile într-un volum! Nici nu se pune chestiunea, Poetul e nemulţumit de creaţiile sale de început...Mai bine să izbucnească în mesaj către Veronica: "De-ai fi aici, te-aş pupa! Dar aşa să pup în vânt?"(3)

La un moment dat se lăţeşte în spaţiul românesc zvonul că Poetul ar fi fiind persona grata la Palat! Cum aşa? Regina Carmen Sylva e într-adevăr o protectoare a culturii, ea însăşi creatoare de artă, însumând la un moment dat 49 de volume personale, dintre care 19 de poezii. Model de abilitate în apropierea de Curte este Vasile Alecsandri, el rupe puiul în 1874 când trimite la Sinaia o poezea pentru pierderea de către familia domnească a micii lor prinţese. Prin relaţii, ***Convorbiri literare*** obţine fructul linguşelii şi tipăreşte "creaţia", dar bardul de la Mirceşti se arată nemulţumit: poezioara era un gest intim, prin dezvăluirea publică "lumea ciudată" va avea un motiv să-l judece ca servil Curţii etc. Trecem peste făţărnicia bardului, fapt este că Alecsandri devine indispensabil ca perlă a Coroanei reginei-poete, de altfel Carmen Sylva îl crede pe Alecsandri un creator de excepţie! Să-i privim pe cei doi bibiloi cu zâmbetul lui Iorga, o regină artistă adorându-şi sigisbeul spiritual ca pe un maestru în arta amândorura...

Unde să mai încapă şi Eminescu?! Dar Maiorescu crede în posibilitatea unui hatâr regal şi sondează oportunităţile de a obţine o întrevedere Carmen Sylva-Eminescu, ajutându-se cu influenta Mite Kremnitz şi, poate, cu Ana Rosetti, doamnă de onoare la Curte şi viitoare soţie maioresciană.

Regina Elisabeta de Hohenzollern-Sigmaringen, ca identitate de Gotha: Elisabeta-Paulina-Atilia-Luisa, prinţesă de Wied, se născuse într-un castel pe valea Rinului într-o familie care armoniza duhul princiar cu preocupările artistice şi spiritiste. Micuţa Wied primeşte

o instrucţie deosebită, cu multiple limbi străine ş.c.l. necesare unei "copile sublime".

Aflat la Viena, Eminescu înregistrează în toamna lui 1869 rumorile logodnei şi căsătoriei lui Carol cu principesa de Wied şi de îndată se încearcă într-un text poetic(Poveste îi zic editorii)-în intenţie, o antiteză-cu Ştefan cel Mare şi glorios, apoi cu Carol şi Elisabeta, care să binevoiască a fi statornici pe tron şi să unească Nordul germanic cu Răsăritul latin de Dunăre, conturând visul unei "Românii Mari". Până aici, numai bine, iar prin 1876-1877 Eminescu traduce libretul operei ***Sehnsuchtgipfel***(=Vârful cu dor) al Carmen Sylvei, de fapt semnat F. de Laroc (pseudonim al reginei-artiste:Femme de Carol!) şi va traduce în română din creaţiile regale, iar Carmen Sylva îl va strecura pe Eminescu cu doar 3 poezii(***Crăiasa din poveşti, Singurătate şi Povestea codrului***)-faţă de multe neînsemnate ale altora, în antologia ***Rumanische*** Dichtungen, Leipzig, 1881. Migălind câte puţin fiecare pe creaţia celuilalt, între Carmen Sylva şi Eminescu se plăsmuise oricum o punte spirituală...În cel puţin o împrejurare, Titu Maiorescu şi Eminescu au lucrat umăr la umăr până târziu în noapte, traducând din Carmen Sylva pentru a expedia spre ***Almanahul României June***. Cu grijă faţă de autoarea inteligentă, de o fineţe spirituală superioară scrierilor ei, capabilă să corecteze la intelectualii români de conversaţie germană vreo vocabulă nu prea distinsă din întunecata limbă.

Regina României e cunoscută şi respectată în spaţiul european. I se apreciază inteligenţa, spiritul cu formula transcedentală caracteristică, ţinuta de femeie

superioară şi chiar bunul gust de a nu înţelege chiar toate chichiţele politice! Românii care călătoresc sau se află diplomaţi sunt cam plictisiţi că orice străin mai scuturat ţine musai să-i asigure: "Vous avez une Reine qui vous fait honneur". Ajungi să răspunzi cu umor criminal, ca Duiliu Zamfirescu:"Oui, notre Reine est un grand homme!"(4)

Cine ştie când, poate în vremea studiilor berlineze, Eminescu îşi notase în caietele sale o textulă nemţească, ***Das Privatcabinet einer Konigin***, în care se observa dorinţa (englezească, anume...) de a avea o monarhie vizibilă pentru colectivitate, în care omul mărunt se umple de măreţie şi nobleţe, contemplând vrăjit caleaşca reginei! Nu era neaparat şi cazul unui Eminescu.

Prilejul se ivi când regina rămase viu impresionată de una din Scrisori, gata, e musai ca Poetul să se prezinte la Palat. Eminescu se arătă foarte nemulţumit, mai ales că se pomeneşte şi de intenţia regală de a-l decora cu "Bene Merenti". Probabil că se negociază, merge la Palat, dar să nu fie pus în situaţia de a refuza decoraţia! Exact o curiozitate regală pândea Maiorescu...Doar că Pontiful nu-l poate convinge pe Poet să-şi procure de la prieteni un costum mai deschis la culoare: ori mă va primi aşa cum mă aflu, ori nu merg deloc la dumneaei. Mă rog, îl va scuza Maiorescu ulterior la augusta gazdă!

Carmen Sylva s-a trezit cam deconcertată în faţa lui Eminescu, cu tot cu zestrea ei de învăţătură anglo-saxonă...Iată un poet(Poet?) tenebros iţit din altă lume, dai să zici Manfred şi Faust, dar te scrutează surâsul gingaş al lui Shelley, e limpede că nebunia poeţilor nu

seamănă cu vreo alta, chibzuieşte biata regină, atentă la un Eminescu ce-şi asculta muzica interioară, cătând dincolo de ziduri şi zăgazuri. Eminescu i-a sărutat grăbit mâna şi a privit-o cât potolit, cât pătrunzător, parcă ar dori să-i secătuiască spiritul, doar astfel s-ar constitui ea într-un subiect de curiozitate, sau interes pentru el...Vădit, Eminescu se amuză de augustă, înşirând vorbe, debitând sonorităţi, compătimind-o că nu cunoaşte Moldova lui. Încearcă Poetul să-i demonteze interlocutoarei nişte sărmane clişee ale minţii? Oricum, îi lasă reginei impresia unui poet nu atât blestemat, sau măcar inspirat, cât a tipului dezorientat mundan, incapabil de a-şi stăpâni comorile certe!?

Cum să-şi aducă la realitate bizarul oaspete? Carmen Sylva îi laudă versurile, nu merge cu Poetul care-el-ţine s-o convingă pe gazdă că nu-i este nici interesantă, nici agreabilă. Ce laudă?! "Versurile se desprind din noi ca frunzele moarte din copac, Doamnă", suspină Eminescu.. . Nemulţumită de vreo observaţie asupra propriilor poezii, augusta se înfoaie: nu uita că sunt regină, ca Eminescu să-i rãspundă: nu sunteţi regina poeziei!

Carmen Sylva îi propune o ceaşcă de ceai, pe care Poetul o primeşte cu blândă stângăcie din chiar mâna Doamnei. Eminescu bea ceaiul cu sete în vreme ce femeia lui Carol îl studiază cu un soi de tandreţe contrariată. Fiorul "Sărmanului Dionis" o pătrunde, împotriva gustului intim care se mulţumea cu înălţimile de tot soiul ale lui Alecsandri! Simte un început de obsesie în prezenţa bărbatului tânăr aplecat peste genune...Iar intuiţia feminină îi şopteşte că oaspetelui de

aşa talie i-a făcut plăcere gestul ei de a-l servi personal cu ceai, ca un zeu onorat de o muritoare. Dar, pe ansamblu, pentru Carmen Sylva rămâne o impresie tulbure de alienare omenească...

La ieşirea din Palat, Eminescu îl bombăne fireşte pe Maiorescu pentru darea în spectacol, Magistrul dându-i oarecare dreptate, ce rege/ regină poate distinge pe un Rege al cugetării omeneşti?! Iar Carmen Sylva se va răzbuna, când la lectura Luceafărului, va emite comentarii defavorabile, nici nu suferă comparaţie cu Alecsandri, prilej pentru mica Livia Maiorescu (domnişoară de onoare la Curte) să explodeze:"tete royale"!

Eminescu se trezeşte angrenat în munca de tălmăcire a creaţiilor regale(de, contra-servicii pentru că şi Carmen Sylva traduce poeziile eminesciene) şi Poetul se plânge că e obligat la grabă, nu se crede ager în adaptări de versuri nemţeşti. Oricum, ţine să rămână un gest anonim al său. De pildă, Maiorescu îl grăbeşte să aducă traducerea la Mite, de la o zi la alta, pleacă regina la Sinaia, deşi admite Magistrul că mai există şi poştă! (5)

-chiriaş la Slavici

De la o vreme, Slavici l-a luat iar pe Eminescu în locuinţa lui, acum în strada Amzei, o casă cu curte mare, cu clopoţel la poartă, cu o uşă deschisă spre un geamlâc lunguieţ. În fundul curţii, o căsuţă albă pentru bucătărie şi spălătorie.

Treptat, camera spaţioasă a Poetului ajunge într-o neorânduială grozavă, cu miros acru de tutun consumat, cu mucuri de ţigară aruncate pe podele, hârtii mototolite peste tot, cu un lighean mare de pământ şi, ca totdeauna, sunt prezente uneltele de pregătit cafea turcească.

Uşor se observă din toate că adevărata stăpână a casei Slavici este soţia lui "Ienci"! Doamna Katty Soke este o tânără înaltă, chipeşă, cu grumaz frumos şi alb, poartă lorgnon, ce mai, e măreaţă ca Maria Tereza... Cată la oameni din înalt, cu ochi cercetător, mai priveşte şi pieziş, îngână vorbele interlocutorului pe care trebuie să le rumege fără plăcere, leagănă din cap a râdere către oamenii pe care nu-i preţuieşte. Doamna Soke-Slavici e plină de bun simţ burghez, ce respectă "judecata întreagă" şi ne putem închipui că un Eminescu nu poate să-i reţină atenţia cucoanei, doar îi contrazice flagrant excesele dumneaei burgheze relative la "oamenii cu mintea întreagă". Poetul e dispus să se recunoască şi pe sine între cei fără judecata întreagă, iar doamna îl dojeneşte rece câteodată: "Aproape de prânz şi tot în ţinuta asta, domnule Eminescu?", către Poetul apărut în geamlâc cu surtucul tras peste cămaşa de noapte...Eminescu îi sesizează tonul oficial şi o numeşte maliţios "doamna castelană"! Cucoana pare speriată că Slavici i-ar aduce în casă cine ştie câtă lume de-a sa, pe lângă nepotul deja prezent. Există în locuinţa Slavici o încăpere hărăzită "salon", unde nu intră nimeni decât de ziua "castelanei" şi de Anul Nou.

Cum nepotului lui Slavici, madama casei i-a repartizat un culcuş prea modest, Poetul complotează să-l aducă în camera sa în nopţile de iarnă.

Eminescu e scandalizat de istericalele cucoanei (sparge veselă şi se ceartă cu soţul) şi o ceartă în caietele sale: "Se poate,madam Slavici?"

Să fi fost ceva între cucoană şi Eminescu, altcum decât în visele erotice ale cucoanei? Dar şi visele sunt semnificative...

Până aproape de ziuă, lampa lui Eminescu nu se stinge, observă nepotul, Poetul nu se linişteşte, paşii săi răsună pe podeaua veche, scormoneşte prin lăzi, se aude căzând câte o carte. Plus tusea şi zgomotul maşinii de râşnit cafea...Slavici e cu siguranţă un bun amic şi un desăvârşit confucianist, dar constată amar că Poetul a început să se îndărătnicească, din primăvară şi nici el, confucianistul, nu mai e cel dinainte, suferă de câţiva ani de hiperclorhidie, se chinuie şi a devenit impacient. Îşi pierde cu Eminescu măsura lui tradiţională şi se supără uneori pe marele oaspete al casei: Poetul are năravul de a citi cu voce tare cele preferate, în special poezie, iar când scrie e prăpăd, declamă în gura mare, bate cu pumnul în masă, pus pe harţă cu lumea căreia îi adresează mesajul său!

Fireşte, Slavici îi bate în perete şi Eminescu stinge lumânarea şi se linişteşte, dar fiind de rea-credinţă cu gazda nu se culcă. Peste câtva timp, crezând căăa adormit cerberul, Poetul aprinde iarăşi lampa şi începe bodogănitul. Atunci Slavici se duce la recalcitrant şi-i cere să-l lase să doarmă. Eminescu e răpus de argumentul omenesc, dar toate acestea încordează relaţiile între amici, cu cât e Slavici mai stăruitor, cu atât e Eminescu mai îndărătnic, ajungând să-l repeadă pe

"Ienci" că abuzează de un biet Poet şi-l terorizează. Slavici înregistrează acest prim semn al posibilei boli severe de nervi. (...)

-Em omul, prieteni, duşmănii etc.

Eminescu nu ţine să-i pomenească des pe cei din familie, dar are sentimentul familial dezvoltat, iubindu-i îndeosebi pe fratele mai mic, Matei şi pe sora Harieta.

Poetul se poartă ciudat chiar şi cu cei apropiaţi: se observă comportarea sa cu Dionisie Miron, om drag, pe care-l angajează la ***Timpul*** şi apoi îl goneşte, deşi amicul poartă de grijă la o casă cu copii...Apoi, Eminescu se explică în faţa apropiaţilor care intervin pentru cel nedreptăţit că-şi regretă decizia deplasată, dar nu mai poate reveni!?

Mai cu seamă în prima jumătate a anului 1883, Poetul e foarte apropiat de inginerul Constantin Simţion(cel care a construit podurile peste Dâmboviţa) şi chiar intenţionează să se mute la el. Oricum, cu Simţion petrece Poetul oarece timp liber şi se văd şi la gazetă.

Chibici observă la Eminescu o gamă extrem de capricioasă a dispoziţiei, uneori acesta dovedeşte o neaşteptată stăpânire de sine, dar atunci-ca amic iubitor şi perspicace-poţi fii convins că în curând soseşte izbucnirea compensatorie! Din fericire, putea fi doar violenţă de limbaj şi singura ripostă energică a Poetului era-de facto-să se întoarcă brusc şi să părăsească locul disputei, ca luat de vânt într-o direcţie imprecisă. Nimic din răceala orgolioasă a lui Adrian Leverkuhn din ***Doctor Faustus***, alt Mare Bolnav.

Acum îl descoperă pe Em cei ce-l visaseră: Vlahuţă, N. Petraşcu, V. Russu-Şirianu.

=polemica Em-N. Xenopol, ian-apr.1882 (...)

În decembrie 1882, Vlahuţă întâlneşte pe Ştirbey Vodă un Eminescu zgribulit, e iarnă grea şi Poetul merge să se încãlzească la vreo cafenea. Se plânge lui Vlahuţă că n-are foc de două zile, locuinţa e umedă, e jale mare tocmai acum de Crăciun, uite ce mâini îngheţate are Poetul. Şi cei doi merg la "Imperial". Eminescu pare un copil sfânt, sfios şi blând, dar doldora de gânduri negre...

-Em-Veronica (...)

- Junimea bucureşteană, 1882-1883

Are Caragiale o reminiscenţă simpatică: "Junimea începe, talanga mă cheamă!", definind cumva un duh al Junimii bucureştene, poate şi o rutină...Eminescu întâmpină cu voce caracteristică şi râde cu mult haz de anecdotele Junimii. O bârfă bine înşurubată în opinia bucureşteană va insista pe "elucubraţiile" lui P. P. Carp în şedinţele Junimii!?

Maiorescu îl invită la Junimea, din motive complicate, pe Al. Macedonski. Eminescu asistă la acea şedinţă, dar apoi lipseşte, din oroarea de a mai da ochii cu el!

=ce scriu unul despre altul

Începe să vină la "Junimea" Duiliu Zamfirescu. Stătuse un timp aciuat pe lângă Macedonski, căruia îi scria: "Fii bun şi-mi explică ce-a provocat mânia fârtatelui Eminescu, din ***Timpul.*** Acest om pare în timpurile din urmă bolnav de gălbinare". Mă rog, Macedonski putea fi util cu o pilă pe lângă ministrul V. A. Urechia, pentru ambiţiosul june..

Acum, în 1883, Alecsandri compune ***Ovidiu*** şi Maiorescu o comentează epistolar. De, obligaţii. ..La lectura lui Alecsandri în Junimea, Eminescu ar fi fost admirativ, i se pare lui Vlahuţă. O luăm cu beneficiu de inventar.

Eminescu şi Slavici merg în plimbare la Castelul Oteteleşeanu din Măgurele şi stau tihniţi în chioşcul din parcul Castelului, pe o bancă în formă de pat. (...)

-diverse, inclusiv pulsiunile sexuale

Tocmai în această perioadă, Poetul află de la un tânăr "de dincolo" că se cunoaşte totul despre contactele sale de adolescenţă cu Ardealul, pe care l-a străbătut per pedes: "Ştim, domnule Eminescu, aţi lăsat urme în sufletele oamenilor!" Poetul ascultă /priveşte/ surâde/ tace...Ce-ar fi să ia încă o dată contact cu aceşti admiratori cumsecade? Şi în primăvara 1883, Eminescu- cu ştiinţa lui Maiorescu, oricum e o "dezertare"- îi dă 5 poezii lui Iosif Vulcan, pentru ***Familia***.

Pe linia apetitului spre ştiinţe deschis din vremurile Vienei, Eminescu se îndreaptă în mod necesar-crede mai mult el, decât gazda Slavici-spre fizică şi astronomie. Ideea sa predilectă ar fi fost aceea că tot ce are viaţă e supus insolaţiunii şi-concluzionează convins Poetul-fără de matematici diferenţiale nu putem pătrunde adevărata fire a lucrurilor, astfel că-n odaia chinuitului se strâng fiţuici cu calcule obscure...

=*pulsiunile sexuale*

Eminescu nu numai că lecturează din Casanova şi-şi propune să ducă viaţa aceluia, dar chiar ajunge în situaţia de a fi dezamanetat de la prostituate de amici din presă, precum Zamfir Arbore!

Poetul continuă a avea în aceşti ani o deosebită înclinaţie către Schopenhauer. Să ne amintim impresia de indestructibilitate a Fiinţei pe care o dă (re)lectura marelui filosof...=v. Thomas Mann…

Micului Vlahuţă îi mărturiseşte cât îl ajută lectura clasicilor antici(în original?), cât ar avea capul de greu şi ameţit, o pagină din Sofocle îl înseninează.

Amicul Simţion va povesti că l-a adus o dată pe Eminescu bolnav, de la Galaţi la Bucureşti. Posibil, chiar

şi un gazetar ca Eminescu mai merge pe teren, inclusiv în provincie.

=durerile cumplite de cap povestite de micul Şirianu

Lucru neaşteptat la Eminescu, începe să se plângă amicului Slavici("Ienci") că el nu mai are niciun rost pe această lume şi-i este îngrozitor numai gândul de a fi povară pe capul puţinilor oameni care-l iubesc. (...)

*-frecuşuri Em cu Part.Cons. şi cu "**Timpul**"*

În 9 februarie 1883, se retrage de la ***Timpul*** N. Christescu. Fusese un redactor activ, ţinând cu îndemânare locul Poetului în absenţele sale.

Eminescu are nemulţumiri cu Partidul Conservator, ar vrea să nu se mai aleagă greci în comitetul clubului, iar la *Timpul* să fie el şef al administraţiei, astfel ca ziarul să se debaraseze de Bassarabescu şi un altul, iar Slavici să fie readus, plătindu-i-se datoria. În 2/14 iunie, Poetul se plânge şi lui Maiorescu în acest sens: sosind Făgărăşanu din Galaţi, el Poetul, n-a trecut pe la redacţie, numai astfel se explică apariţia unui articol infect al lui Bassarabescu, iar Eminescu a ameninţat cu demisia, dacă ***Timpul*** nu retractează deplin şi sincer şirele injurioase. Păucescu a fost însărcinat să stilizeze retractarea. Să fie convins Maiorescu că se lucrează anonim în redacţie pentru publicarea insanităţilor individului Bassarabescu!

- *(...)Cam ce mai zăreşte Hyperion, din depărtări, pe pământ...*

- *familie, salvarea bunurilor*

Exasperată de lipsa de interes a Poetului pentru problemele ei şi ale familiei de la Ipoteşti, Harieta procedează ruşinos, pârându-l rutăcios pe Mihai la Maiorescu!?

Dacă până şi "Neculai cel prost", rămas la Ipoteşti "de profesie agricultor"(de 40 de ani, acum) se zbate, făcând călătorii de afaceri la Cernăuţi, în ianuarie 1883…(...)

-*Secretul*

Bine întreabă Gh. Iscru, de ce prietenii Poetului nu-l cooptează pe acest om preţios în "micul comitet" din jurul lui Carol I, care pregăteşte noua Alianţă a României cu Puterile Centrale? Doar pe făgaşul deschis de Maiorescu prin articolul din *Deutsche Revue*, Eminescu se aliase loial, de la început...Oare? (...)

- *festiv. statuii Ştefan, Iaşi*

Ziaristul e prezent în 5 iunie 1883 la Iaşi, unde rege, oameni politici, presă şi popor asistă la dezvelirea statuii lui Ştefan cel Mare. Se ţin panglici de cuvântări patetice, dar una anume înfiptă în care adresându-se lui Carol I, Petre Grădişteanu îi urează bafta de a adăuga la coroana

lui Ştefan "pietrele preţioase care lipsesc"! Aiureala insului va crea încurcături diplomatice cu Austro-Ungaria, P. P. Carp-ministrul plenipotenţiar de la Viena-depeşează furios la adresa acestui "tete brule" care periclitează relaţiile externe ale României şi demnitatea ţării!

Eminescu nu se duce la festivitate, preferă să stea în societatea lui Creangă, Miron Pompiliu şi a găştii lor, mergând pe la cârciumile preferate de altădată. Nimic nu-l dispune pe Poet, care se menţine sumbru... Înainte de culcare în bojdeuca din Ţicău, Eminescu scoate un revolver şi-l pune pe masă, explicându-i lui Creangă că se teme să nu fie lichidat!? Încă un semn cã societatea "Carpaţi" îşi înarma adepţii din teama de represalii?

Poetul, alături de alţi vechi membri prezenţi la Iaşi, participă la întrunirea specială a Junimii în locuinţa lui Jacques Negruzzi, unde incantează ***Doina***, probabil sortită festivităţii statuii, dar contrasta atât de crâncen cu odele triumfale ale momentului, încât se cuvenea alt cadru de rostire...Pentru prima dată în 20 de ani de Junime izbucniră aclamaţii furtunoase şi mulţi îl îmbrăţişează pe Eminescu.

Ziarele, în frunte cu Românul, insistă pe cuvântările lui Grădişteanu şi Hasdeu. Cât îl priveşte pe Poet(pentru care "sărbătoarea" statuii nu valora cât un Cotnar la

"Borta Rece"), el se dezlănţuie în ***Timpul*** cu o mânie ultimă (...)

- *Societatea "Carpaţi"(="Matei Basarab"!?)*

De ce e atât de furios Eminescu? Parcă s-ar supăra cã un piţifelnic oarecare dezvăluie o taină preţioasă...

Şi doar nu se supără Poetul, oricând-oricum. Iată, de pildă, află Eminescu o găinărie ardelenească: Grama, un amărât de popă-profesor din Blaj , screme nişte articole modeste în foaia locală ***Depeşa română***(una pentru "minte şi inimă", d-apoi cum altfel?!) şi-ca să le mai pipereze un pic cu suflet naţional-şterpeleşte pasaje, evident nedeclarate, paginile lui Eminescu! Ce şi-o fi spus Poetul? Dacă e o şterpeleală pentru Naţie şi Cauză , treacă, nu-i bai...Poate că bietul popă, profesor de dogmatică confesională , se înscrie în destinul istoric cel mare! Ce spune de ani Eminescu: vom înainta, cu toată ticăloţia noastră, căci n-avem încotro, iarba creşte şi ea fără nicio purtare de grijă, dacă dă Dumnezeu ploaie. Astfel, Eminescu şi Slavici cred cu un soi de fatalism într-a anume izbândă târzie a neamului, fireşte că după conturarea unităţii morale a românilor.

În ceea ce-l priveşte, Maiorescu-credincios inscripţiei din biroul său: "Biruit-au gândul"(valabil pentru acţiunea sa, dar şi pentru întreaga Societate), îi spune lui Slavici(agent important al luptei?) că tot ce urmăresc ei prin osteneala lor se va şi întâmpla cu

necesitate, consecinţă a desfăşurării imanente a lucrurilor, chiar şi dacă ei n-ar dori-o... Vasăzică, un avânt politic chibzuit, cu certitudinea pe termen lung a unei fatalităţi benefice, acţiune în care-chibzuieşte Slavici-nu poţi să alături întru cauza ardeleană oameni de înţelepciune şi moralitate impecabilă ca Maiorescu şi Th.Rosetti, cu canaliile liberale curente, fie şi disidentul C. A. Rosetti, cu recompensele sale "reversibile"! Se cuvin continuate idealurile care au însufleţit Şcoala Ardeleană şi pe tribunul Simion Bărnuţiu la 1848!

Dar cine sunt "ei"? Societatea "Carpaţi" se constituie la Bucureşti, în 24 ianuarie 1882, cu suspect de largul concurs al lui C. A. Rosetti. Numele iniţial al societăţii fusese "Iridenta română". Dar Eminescu nu poate participa la o încropeală a lui C. A. Rosetti, aşa că-i lasă aceluia bucuria intrigii, Poetul păstrându-se pentru scopuri mai adânci, poate pentru o "cabală a diplomaţiei" ...În fond, societatea "Carpaţi" luptă clandestin pentru aducerea Ardealului la Ţară. Şi sub auspiciile acestei Societăţi, se cântă în sala "Orfeu"(din spatele Palatului Regal) un soi de marş naţional, rezultat din osârdia compozitorului Eduard Caudela de a pune pe muzică versurile lui Eminescu ***La arme***.

Fire subţiri şi lungi duc departe...Să fie întâmplătoare strădania unor oameni cumsecade din Oraviţa şi nu numai(între care şi câte un francmason...) de a cotiza

pentru hârtia pe care se va tipări la Viena ***Almanahul*** în care apare şi ***Luceafãrul*** eminescian?

Numai că poliţia habsburgică-alarmată de proiectul unui "stat dacic" -îşi strecoară agenţii/turnătorii/ provocatorii, între ei chiar Gh. Ocăşanu, unul dintre directorii Societăţii ...Legaţia austro-ungară de la Bucureşti, cu oamenii ei din teritoriul moldo-valah, monitorizează atent activitatea de la "Carpaţi" şi în rapoartele către Viena apare des numele lui Eminescu , ca şi al unor Maiorescu şi Slavici! Sunt membri fireşti ai "Societăţii" studenţi, gazetari şi negustori de sorginte ardeleană, unii din mediul eminescian precum T. Nica, N.Densusianu, Al.Ciurcu, N.Oncu ş.a.Poetul ţine o legătură strânsă cu "Carpaţii" prin bunul său amic Constantin Simţion şi-şi propune conspirativ: "Tot ce voi afla în Ardeal scriu cu legături sanskrite".

Poetul mărturiseşte a urî dintre români-pe lângă arhicanalia "greacă" de C. A. Rosetti, care-i deşteaptă xenofobia antifanariotă din bătrâni-pe Boerescu, "secui"(?) şi unealtă galonată a Austriei! Rău face Austria dacă instigă cabale antiromâneşti prin "mizerabili" ca Grădişteanu , ca şi cum catolicismul i-ar împinge pe români în braţele Rusiei!? Prudent, Eminescu tot depistează intrigi ruseşti, inclusiv prin femei...Nu-i vorba de a suferi epitropia Austriei, se cuvin relaţii corecte cu Imperiul Habsburgic(ein einauder greifen), cât mai directe şi nemijlocite, căci ungurii ("barbari

Thersites, idioţi") îi încurcă pe români în sentimentul lor de încredere în Habsburgi. Românii au tratat cu Austria şi pot evita presiunea "gogomanilor" de unguri, crescând copiii românilor ardeleni la straşnicul liceu Matei Basarab din Bucureşti!

În 26 iunie/8 iulie 1883, Maiorescu e pus epistolar la curent de Slavici despre aţâţările lui "Rosettachi" şi şicanările poliţiei, spre a arunca societatea "Carpaţi" în contra Austro-Ungariei, făţiş. Mă rog, D. A. Sturdza, ministru, ar încerca să calmeze spiritele şi Slavici(omul lui Maiorescu) ţine legătură de taină cu ministrul...Domneşte agitaţie şi confuzie la "Carpaţi", dovadă şi mesajul teribil al lui Eminescu: "Chibici, du-te,du-te,du-te cu Simţion, unde te chiamă." (...)

- *boala, apropierea crizei*

- *manifestările lui Eminescu: exterior şi scrisul intim*

Dată fiind precaritatea stilului său de viaţă, Eminescu suferă de ulceraţii la picioare, un fel de ectime infecţioase nespecifice, tip de boală pe care medicina mai târzie îl va putea defini astfel: o varietate rară de impetigo, în care apar la nivelul gambelor pustule aglomerate cu evoluţie rapidă către ulceraţii ce afectează dermul în profunzime, uneori apărând şi leziuni cangrenoase. Vindecarea se produce lent şi cu cicatrice ...Fireşte, "impetigo" face vorbire de o infecţie cutanată, determinată de streptococi sau stafilococi.

Eminescu apelează la dr. Şuţu să-i dea ceva calmant, plătind 10 lei. Desigur că-l chinuiau durerile de cap.

Legenda spune că Poetul l-ar fi pus în gardă pe colegul ziarist G. Ocăşeanu: "să aveţi grijă de mine! "Madam Zoe Mandrea, nepoata lui Bălcescu şi soţie de junimist observă că Eminescu al acestei etape are ceva teribil în privirea lui...Titu Maiorescu îl observă alarmat: (...)

-criza

Ne apare semnificativ că spre a-l prinde pe Poet în capcană mântuitoare, Maiorescu îl trimite la Simţion într-o chestiune legată de "Carpaţi"! Când vine la casa Maiorescu, mica Livia e viu impresionată de fixitatea expresiei Poetului. (...)

- ecouri, măşti

Cel mai ataşant se exprimă ***Românul*** lui C. A. Rosetti, la adresa autorului cel mai crâncen la adresa patronului liberal şi a familiei sale: "Aflăm cu sinceră părere de rău că d. Mihail Eminescu, redactore la ziarul ***Timpul,*** tânăr plin de talent şi înzestrat c-un deosebit geniu poetic, a căzut grav bolnav', ziarul urându-i grabnică, deplină însănătoşire".

=reacţia Veronicăi

Hasdeu, suferind el însuşi de năduşeli caniculare, e dispus la hatâr complice: accidentul lui Eminescu, "sărmanul poet", datorat strict căldurilor oribile ale Bucureştiului! Bine că se exprimã particular, dar putea o clipă să-şi ignore antijunimismul, dacă şi dragul său ***Românul*** avusese nobleţe (...)

Note bibliografice

1)Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit,p....,;Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp. 35,49; I.L.Caragiale, Opere,V,pp.157-159;I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,St.şi doc. lit., I,p.16;Iacob Negruzzi,Scrieri,II,pp. 198,234;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.344;George Panu, Amintiri..., I,pp. 80-81;Şerban Cioculescu,Viaţa lui I.L.Caragiale,p.234; I.E.Torouţiu,St.şi doc. lit.,XI,p.216

2)Dulcea mea Doamnă..,p....;I.E. Torouţiu, op.cit., IV,pp.148,151

3)Dulcea mea Doamnă...,p....;Titu Maiorescu, op.cit.,II,pp.58,61, 74,115-116,119, 125, 127,132-133; I.L. Caragiale, op.cit.,IV, p.12;Al. Vlahuţă, Opere alese, ..;Const.Mille, Letopiseţi(O farsă din 1882),în Adevărul, XX,nr .7112,23 iunie 1909,p.1;Amintiri despre Titu Maiorescu, p.208;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp. 229,...; E.Lovinescu,Scrieri,IX,p.168;G. Călinescu, Gîlceava

înţeleptului cu lumea, II, p. 117;Amintiri despre G. Ibrăileanu, II,p. 94

4)Titu Maiorescu,op.cit.,II,p.134;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p.131;N.Iorga,O viaţă de om...,p.461 şi Oameni cari au fost,I,p.73;Nicolae Petraşcu,Mihai Eminescu, ed.1934,p.51; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu ...,p.54;Mircea Coloşenco,Poetul şi regina,în Sud (Bolintin Vale),an 4,nr. 3(21),mai-iunie 2000,pp. 1,11; Vartan Arachelian,Toamna pătimirii noastre. Evocare istorică, Editura Eminescu,1980,p.45;Duiliu Zamfirescu, Scrisori inedite,p.20

5)M.Eminescu, Opere, XV, p.582; Dulcea mea Doamnă..., p.500; Titu Maiorescu, Critice, p.462; Augustin Z.N.Pop,Multe şi mărunte despre Eminescu, p.7;Elena Văcărescu, Memorii, selecţie şi traducere din limba franceză de Aneta şi Ion Stăvăruş, prefaţă şi note de Ion Stăvăruş ,Editura Dacia,1989, pp.41-42

chiriaş la Slavici

)M.Eminescu,op.cit.,XV,p....;Ioan Slavici,Opere, IX,pp. 31-32; Vintilă Russu Şirianu, Vinurile lor...,Editura pentru literatură, 1969,pp...

Em omul, prieteni ,duşmănii etc

)M.Eminescu,op.cit.,XII,p... şi XIII,pp....;Ioan Slavici,op.cit,IX,p.745; Augustin Z.N.Pop, Contribuţii

documentare...,p.432 şi Pe urmele lui Mihai Eminescu, p.211;Nicolae Petraşcu, Biografia mea,.....;Vintilă Russu-Şirianu,op.cit.,p...;Eugeniu Speranţia,Amintiri din lumea literară, p.79;George Munteanu,Hyperion,I,p.225

Em-Veronica

)Dulcea mea Doamnă...,I.E.Torouţiu, op.cit., IV,pp.144-152; Junimea buc.,1882-1883

)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp....; E. Lovinescu, Scrieri ,IX,p.180;Adrian Marino, Viaţa lui Alexandru Macedonski, pp.....;G.Călinescu ,Istoria literaturii române, p.533; Şerban Cioculescu, Caragialiana, p.304; Ioan Marcel Slavici, Amintiri, p.132; Al.Zub,Kogălniceanu istoric,p.799;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş,St.şi doc.lit.,I,pp.49,72;Victor Eftimiu, Alexandru Vlahuţă, în Oglinda literară,VII,nr.79,iulie 2008,p.3578

diverse,inclusiv pulsiunile sexuale

)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp......;Ioan Slavici, op. cit.,IX, pp.125,134;George Munteanu, op.cit., I,p.225; Amintiri despre Eminescu,p....; Vintilă Russu-Şirianu, op.cit.,p.....;Augustin Z.N. Pop, Contribuţii documentare la biografia lui Eminescu, p.432;I.E. Torouţiu, op.cit.,I,p.19

frecuşuri Em cu conservatorii şi "Timpul"

)M.Eminescu,op.cit.,XIII,pp.5,500 şi XV,p.390; I.E.Torouţiu,op. cit.,V,p.121

familie,salvarea bunurilor

)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.....;Augustin Z.N.Pop, Mihai Eminescu-Secvenţe biografice, p. 19 şi Adăugiri biografice,pp.297-298

Secretul

)Titu Maiorescu,Istoria contimporană a României, pp...;C.Gane,P.P.Carp,......;Ilina Gregori ...,în Observator cultural, 14-20 iunie 2007,pp.8-9; N.Georgescu, 28 iunie 1883,o zi din viaţa lui Eminescu, în Bucovina literară,XVIII,nr.7(197),iulie 2007,p.10

festiv.statuii Ştefan,Iaşi

)M.Eminescu,op.cit.,, XIII, pp...;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice,II,pp.206-208; Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp.229-230,386-387;G.Cãlinescu,Ion Creangã,pp.223-224

Societatea "Carpaţi"

)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.378-383,394;Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp.189-191;Ioan Slavici, op.cit.,IX,pp.119,714;L(ucian)B(laga), De la cazul Grama..., pp. 92-93; Augustin Z. N. Pop, Contribuţii documentare.., ,p.432;GeorgeMunteanu,op.cit., I,p.289

;N. Georgescu, art. cit. ,p.9; Ioan Slavici în dialog cu memorandistul..,p.56;I.E.Torouţiu,op.cit.,V,p.103; Ionel Bota,Eminescu, Banatul Montan,Europa,p.3;Constantin Cubleşan, Eminescu în privirile criticii, p.209;D. Huţanu, "Unirea" înrădăcinată în straturile populaţiei",în Milcovul (Focşani), nr. 2247, 19 noiembrie 1988 (supliment nenumerotat); Traian P.Lungu, Viaţa politică în România la sfârşitul secolului al XIX-lea(1888-1899),Editura Ştiinţifică,1967,p.156

boala,apropierea crizei

)M.Eminescu,Opere,XV,p.390; Titu Maiorescu, op. cit.,II,pp......;George Munteanu, op. cit., pp. 307-308,424;Radu Voinescu,Moartea unui poet,în Oglinda literarã,VII,nr.76,aprilie 2008, p. 3349

criza

)Titu Maiorescu, op.cit.,,II, pp.191...; E.Lovinescu, op.cit., IX,p.180;Ioan Slavici, op.cit., IX, p. ..

ecouri,măşti

)Titu Maiorescu,op.cit.,II,p...;Adrian Marino, op. cit., p...; Documente şi manuscrise literare, III, pp. 120, 434 ; Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu la 17-19 iunie 1889. Un neaşteptat promovator al mitului eminescian: Vintilă C.A.Rosetti, în Viaţa Românească, LXXXIV,nr.6, iunie 1989,p.61

Capitol 11: Boala lui Eminescu

După ce a săvârşit pragmatic cele de cuviinţă, Maiorescu poate reflecta la boala lui Eminescu, împuns şi de Emilia. Dar ar fi interesantă şi opinia unui medic savant şi umanist, Francisc Rainer(acum are 8 ani!), pe care Maioresu îl va cunoaşte şi stima.

Va chibzui, adică, dr.Rainer că purtăm în noi destule de-ale ascendenţilor noştri, dar şi ceva nou, în afara diferitelor combinaţii ale unităţilor ereditare. E o durere de facere, pe deplin nouă în raport cu aceleaşi dureri ale ascendenţilor. Aşadar, de ereditatea modului de a suferi e vorba...Ce exclama Eminescu? "Căci te iubeam cu ochi păgâni şi plini de suferinţi/Ce mi-i lăsară din bătrâni/Părinţii din părinţi".

Intensitatea cu care simţim această noutate a conştiinţei- insistă dr.Rainer-că substanţa mea a mai suferit în substanţa tuturor ascendenţilor mei, chiar dacă n-a existat o continuitate anume, e strict personală, vizându-i pe supradotaţi şi vizionari îndeosebi, îl continuăm pe dr. Rainer. În cazul lui Eminescu, cu siguranţă că-peste forma predestinată- intervine sinele, cu dorinţa de acţiune. Dar şi cu subtilităţile acceptării budiste a suferinţei...

Dar ar mai fi ceva esenţial, tocmai când Mikael(=cel vădit de Dumnezeu) îşi intră în strălucire în Viena, aşadar pe la 1870, coincidenţa cu tâlc decide intrarea în Epoca Spirituală Mihaelică a planetei noastre, cea care înlătură deraierea pozitivistă a epocii gabrielice, între altele înfruntând legile eredităţii, prin care şi Aminul-Eminescu ar fi fost ratat din start, fără şanse de împotrivire creatoare!

Să nu aibă şi I. L. Caragiale un pic de dreptate, mai cu seamă cu intuiţia sa apropos? "Grecul" l-a studiat îndeajuns, cu sentimente amestecate , pe (in)amicul său, să-l ascultăm: e musai să existe o legătură între germenul de nebunie al bătrânei rase eminesciene şi boala Poetului, e fatal ca formidabila maşinărie a lui Eminescu să se împiedice în cele din urmă, având din începuturi "un punct ţâcnit". Sã n-aibă şi Harieta, sora Poetului, un pic de dreptate intuitivă de familie?- "nebun...din sifilisul încarnat ce este în corpul lui"...

Într-un moment potrivit, Maiorescu îi va vorbi Poetului însuşi despre boala sa: probabil că marea caniculă bucureşteană din iunie 1883 i-a cauzat Marelui Bolnav o meningită, sau o inflamaţie a pieliţei creierilor, întâi acută şi apoi cronică. Delirul de peste cinci luni a fost de fapt un vis îndelungat-ce subtilă punte de comunicare între superi-şi e păcat că Poetul nu are aduceri aminte din această etapă de "veselie exuberantă"! Şi continuă Magistrul a ieşi în întâmpinare, ca-ntr-o

complicitate de derbedei romantici/ironici/berlinezi: "Was nutzt die Heiterkeit, wenn sie nur in erinnerungslosen Traum verlauft?"(=de ce să ne bucurăm, când totul nu-i decât un vis ce se pierde în uitare?) Dar gata, a ieşit din vis şi a reintrat în conştiinţă, cu o experienţă pe care Magistrul îi insinuează, cald şi viclean, s-o fructifice...

O experienţă literaro-medicală asupra nebuniei vizionare exista deja: prin personajul său Louis Lambert, Balzac studia împletirea dintre darul de "voyance" şi demenţă, risc oricând posibil la naturile reflexive, doritoare de conştiinţă superioară. De nu cumva Balzac însuşi aminteşte- pentru sine, pentru toţi compagnonii de destin-blestemul care-i sancţionează pe destui temerari imaginativi ultrafecunzi cu dispariţia în tenebrele intelectuale! (1) Oricum,"nebunia" e înscrisă în tentativa modernităţii de a restaura o integralitate a condiţiei umane, o respingea "logic" Descartes, o acceptau-poate cu parti-pris-Nietzsche şi Bataille.

Fascinat la Iaşi, în 1877, de cazul ofiţerului rus sinucigaş, Eminescu asistă la autopsie, observă, cercetează şi crede a înţelege că din cauză că meningea creierului sinucigaşului cuprindea mai mulţi corpusculi osoşi, aceasta i-ar conduce pe interesaţi(între care mai cu seamă el, Eminescu, nu-i aşa?!) la judecata că purtările extravagante ale rusului ar fi avut şi cauze patologice. Nu mulţi ani mai târziu, Mite Kremnitz va sesiza la

Eminescu o anume îngrijorare asupra posibilei sale boli ascunse, dar Poetul e atât de discret în gestionarea misterului terifiant, încât prietena nemţoaică nu aflã nimic în timp util, urmând abia mai târziu sã reflecteze la spaima(Angst) de tinereţe a Poetului, la firea sa închisă(ein verschlossener Mann). Nici în momentele de afecţiune faţă de fiinţe dragi nu se mărturiseşte şi Mite garantează că nici nu erau perceptibile derapaje de spirit(Krankhaftigkeit in seinem Geiste), cu excepţia unei bizare superstiţii(unbegreiflicheAberglauben). După reţetarul epocii era vorba de "sifilis ereditar".

Junimiştii par a se fi pus de acord că nebunia lui Eminescu e ereditară: au suferit de ruşinoasa boală ascendenţii materni, doi fraţi ai Poetului, parcă şi o sorã paralizată şi alta isterică . Unii sfârşesc prin sinucidere, alţii mor "natural!? Maiorescu pare convins de "germenul de nebunie din naştere"şi "fatalitatea ereditară", că în familia Poetului se poate descoperi "nevropatia ...ascendentă".

Sigur că unii contemporani nu umblă cu gingăşii. Încã din anii 1873-1875, Anghel Demetriescu credea că sesizează un "stil al boalei" la Eminescu: "boem de o speţă puţin amabilă...inspiraţie morbidă...haotic în stil...torturat şi straniu", ce mai, o psihologie de "camarad incomod", cu o cultură "superficială", în metaforă şi-n toate "excesiv"!? Iar istoricul de limbă şi literatură română, Aron Densuşianu dă sentinţe de

imbecil înveninat, privindu-l pe Poet din unghiul dezechilibrului patologic(mama ar fi transmis boala ei ruşinoasă tuturor copiilor ei), care neputând cunoaşte lumea "în sine şi pentru sine"(pe cea românească nici n-o cunoaşte) se aserveşte lui Schopenhauer şi ignoră total etnicul românesc, ca şi regulile artei!?

Prin anii 1878-1880, Eminescu brava vorbind cu Caragiale despre sinuciderea fratelui Iorgu: "Mai bine, ăla era mai cuminte ca noi!" Dar Mite Kremnitz îl surprinde de mai multe ori neliniştit de-să-i zicem-alcătuirea genetică a familiei sale. Şi lui Slavici i se pare că, pe măsură ce boala sa sufletească se amplifică, Poetul e din ce în ce mai alarmat de nenorocirea serială a Eminovicilor. Şi n-are de ce? Iată, tatăl îi scrie că i s-a urât cu viaţa, fă ce-i face şi vino de-l ia pe Nicolae, să-l duci într-o casă de sănătate! Izbit de revelaţia acestei lehamite paterne, Eminescu gândeşte să ducă fratele bolnav la dr.Şuţu, drept care-circumstanţă agravantă în ochii amicului Slavici-strânge bani în dreapta şi stânga şi mai cu seamă prin osârdia dr. T. Nica se adună vreo 2000 de lei, dar îşi amână plecarea...

Chiar versurile eminesciene, publicate sau nu, trădează alarma Fiinţei("Ah, organele-s sfărmate şi maestrul e nebun" ş.a.), dar setea liniştii veşnice poate mântui-la nivelul "maestrului nebun"-şi întoarce Logosul la "şirele clare". Numai astfel se ispăşeşte impostoarea conştiinţă a repetiţiei, cabotinul-papagal şi fals maestru

redevine Actor/Preot/Om. Dar şi visul extincţiei: apa, Nirvana...Magda Ursache observa că în luna izbucnirii bolii Poetului, iunie, ***Convorbiri literare*** publica o ***Elegie*** a inimosului clasicizant Anton Naum, iar în portofoliul redacţional aştepta ***Oda în metru antic***, în fond tot o extincţie mitică prin cenuşa Phoenix! (2)

Încă din 1867, P. P.Carp-atacându-l pe Hasdeu-aluziona un pericol mai general, anume ca scriitorii să navigheze în creaţia lor "împinşi de o fatală boală"!

Dar specialişti moderni, cu mare deschidere umanistă, atrag atenţia că tragedia greacă a anticilor se constituie într-un curs de psihiatrie, chiar unul de psihiatrie transgeneraţională. Destule maladii mentale se joacă încă din copilărie, poate şi psihozele...Cumva, scriitorul în genere este un caz psihiatric, dar nu patologic! Doar însuşi momentul inspiraţiei la scriitor coincide cu acela al conştiinţei sale modificate. (5)

Eminescu făcea notaţii intime despre cinstitele aşezăminte Mărcuţa şi Golia, unde se săvârşeşte la fel de multă ştiinţă şi filosofie cât într-o academie ungurească (!), deosebirea fiind între între nebunii spirituali ai românilor şi cei idioţi(?!) ai ungurilor...

Acum a ajuns şi Poetul într-o casă de sănătate...De ce boală suferă Eminescu? Ceea ce vor afla medicii mai târziu ar fi că Marele Bolnav e victima unei perencefalite difuze şi cronice, caracterizată printr-o symphysă

meningo-cerebrală, ce chinuia hemisferul drept numai în regiunile psihice. Paralizia creierului lui Eminescu mergea de sus în jos...În ceea ce-l priveşte pe Poetul însuşi, el crede despre sine că "rana" îi va paraliza creierul, că are "muci" pe creier, iar sora sa Harieta apreciază doctă şi grijulie că Mihai are materie închegatã pe creier şi că sărmanul frate nu va scăpa de suferinţe decât prin operaţie!?

Doctorul Şuţu gândeşte foarte hotărât că zvonul public este nedrept, Eminescu nu a devenit alienat în urma cine ştie cărui sifilis contractat în urmã cu 10-12 ani, el nu este sifilitic, cum nu este nici alienat de pe urma alcoolismului! Fără a fi bine precizat, diagnosticul Poetului la Oberdobling va oscila spre "paralizie progresivă de rătăcire". (6)

Pe baza observaţiilor unor medici de epocă, dar şi târzii, se poate afirma că boala lui Eminescu ar fi constat în psihoză maniaco-depresivă, instalată pe o structură psihică ciclotimică(instabilă). (8)

*

* *

-TM-voiaj, preocupare pentru Em, informări de la dr.Kremnitz

Dr. Kremnitz şi Mite doriseră mult să meargă cu Maiorescu în voiaj, măcar să se intersecteze în Germania sau Elveţia, dar n-a fost chip! Întors la Bucureşti, Wilhelm Kremnitz merge să-l viziteze pe Marele Bolnav o dată la două zile, raportându-i îndată lui Maiorescu. Îl găseşte pe Eminescu delirând, dar nu atât de furios ca-n primele zile. Sărmanul are limba uscatã şi doctorulcrede că nu poate fi vorba de vreun proces acut de meningită, temperatura fiind intermitentă...Dacă temperatura ar deveni cronică, bunul dr.Kremnitz s-ar gândi îndată la cel mai rău pronostic, din pricina "eredităţii materne"! Sigur că Eminescu îl recunoaşte pe Wilhelm, dar e de la sine înţeles că Marele Bolnav percepe tot ceea ce-l priveşte fãrã a primi vreo impresie conştientă. Tratamentul aplicat acestui pacient de excepţie constă în narcotice, vezicatoare în ceafã, băi, duşuri. Cumnatul lui Maiorescu crede că internarea în aşezământul Şuţu e potrivită şi protestează la insistenţa căpitanului Matei Eminescu de a-şi lua acasă spre îngrijire ilustrul frate. (9)

-Em la "Şuţu"

Încă de la anunţarea bolii lui Eminescu, ziaristul Mihai Brăneanu de la ***România liberă*** parcă promitea vizite colegiale regulate la Marele Bolnav, ceea ce poate s-a şi întâmplat, cu sau fãră pioşenie...

Mai cu seamă de tristeţe infinită suferă acum Poetul şi tocmai aceasta va surprinde Ştefan Luchian prin desenul său în cărbune... (10)

- *Hotărâre TM pentru Viena*

În vară, dr.Kremnitz îi notifica cumnatului Maiorescu că propunerea cu Viena i se pare stupidă şi deplasată("hochst thoricht")! (11)

Note bibliografice

1)M. Eminescu, Opere,....;I. L. Caragiale, Opere, IV, pp. 12, 17; Fr. I. Rainer, Jurnale, ediţie îngrijită de Gheorghe Brătescu şi Mihai Neagu Basarab,Editura Eminescu, 1979, pp. 104-105, 147; Pierre Barberis, Balzac-une mythologie realiste, coll."Themes et textes", Larousse Universite , Paris,1973,p.263;Adrian Botez, Loja iohanică românească,p.58;I.E.Torouţiu, St.şi doc. lit.,IV,pp.186,199

2)M.Eminescu,op.cit.,IX,p.385 şi I-IV,.....; G.Călinescu, Istoria literaturii române, pp.542, 545 ; Titu Maiorescu,Critice,pp.460,463;Ioan Slavici, Opere, IX, pp. 32, 131-132;I.L. Caragiale, op.cit.,IV,p.11;Mite Kremnitz ,Fluchtige Erinnerungen,pp.18,38,77;Adrian

Botez,Spirit şi Logos...,p.61; Iacob Negruzzi, Scrieri, II,p.231;George Munteanu, Hyperion,pp...

3)M.Eminescu,op.cit., XV,pp. 685-697; Friedrich Nietzsche, Der Wille zur Macht, pp...; Michel Foucault,.....;Sorin Antohi,Utopica întâlnire(I),în Dialog (Iaşi), XIV,nr. 6(91), 1982, p.7;George Munteanu, op.cit.,p...;Ciprian Vâlcan,Nietzsche şi nebunia,în Orizont, XIII,nr.9 (1428),17 septembrie 2001,pp.10-11

4)Mihai Şora,Eu & tu & el & ea...sau dialogul generalizat,Editura Cartea Românească,1990, pp...;G. Călinescu, Ion Creangă, p. 198; Der kranke Nietzsche. Briefe seiner Mutter, herausgegeben von Erich F.Podach, Bermann-Fischer Verlag,Wien,1937,pp...;Van Gogh,Corespondenţă,...........; Gh.S.Ştefănescu,Mărturie epistolară, p.2943; Cornel Mihai Ionescu, Retorica melancoliei, în Rev.de ist.şi t.lit.,XXXVII,nr.1-2,ianuarie-iunie 1989,pp. 17-23;Adrian Botez,Mioriţa şi Eminescu, în ProSaeculum(Focşani),VI,nr.6-7 (38-39), iunie-iulie 2007,p.47

5)E.Lovinescu,Scrieri,IX,p.468;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p.230; Buletinul Mihai Eminescu, XII,1941, p.23;Convorbiri literare,ianuarie-mai 1937,p.22;Adrian Marino,Viaţa lui Alexandru Macedonski,p.476;Lucia Dărămuş Avatarurile lui Ion Vianu-dialog,în Dacia literară, XVII, nr. 2(65),2006,pp.39-40

6)M.Eminescu,op.cit.,XV,p.380;Augustin Z.N.Pop, Din ultimii ani,p. 200;Dr.Paul Cortez, Alexandru Sutzu,în Magazin,nr.1256,31 octombrie 1981,p. 4;Liviu Şerbãnescu,Eminescu nu a murit de sifilis,în Evenimentul de Weekend,nr.4,28 febr.-3 mart. 2000, p.30;Liviu Papuc,Necrolog Eminescu,p.46; Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu...,p.56; I.E.Torouţiu, op. cit.,IV,pp.202-203;Din cronica unui veac,p.118;Călin Cernăianu,Cabala antieminesciană(II), în Bucovina literară,XVIII,nr.7(197),iulie 2007,p.11

7)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp.192-193;Ioan Slavici,op. cit.,IX, p.132; Augustin Z.N. Pop, op.cit., pp.206,223;Nicolae Petraşcu, Mihai Eminescu, p...; I.E. Torouţiu, op.cit. ,IV,pp.177,185; Eugeniu Speranţia, Amintiri din lumea literară,p.97

8)Mircea Cărtărescu,Jurnal I(1990-1996),Editura Humanitas,Bucureşti,2001-2005, pp.222, 391,419,421; Liana Subţirelu,Balamuc în căminele de bolnavi psihic,în Adevărul,nr.3907,18 ianuarie 2003,p.7;Beatrice Kiseleff,Din tainele memoriei,în Timpul liber(supliment al României libere),nr.28(95),12-18 ianuarie 2001,pp.48-49;Val Vâlcu,Nu ai voie să laşi pacientul mort pe masă,în Adevărul,nr.3351,24-25 martie 2001,p.6;Dr.Petru Moruzzi,Noi consideraţiuni...,pp.152-153

TM-voiaj, preocupare de Em,informãri de la dr.Wilhelm Kremnitz

9)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp....;Şerban Cioculescu, Precizări în privinţa bolii lui Eminescu, pp.151-152

Em la "Şuţu"

10)Titu Maiorescu,op.cit.,p....;George Munteanu, op.cit.,p.425;hotãrâre TM pentru Viena

11)Şerban Cioculescu,mat.cit.,p.152

Capitol 12:1883-1884

colecte pentru Em

În principiu, colecta de bani pentru Marele Bolnav, mai cu seamă pentru trimiterea la Viena, se săvârşeşte de prieteni la iniţitiva lui Maiorescu.

Credinciosul Al.Chibici-Revneanu strânge în calitate de casier ratele lunare de la cotizanţii ce singuri se propuseseră(de exemplu, un oarecare G.I.Buşilă oferă 5 lei în august 1883 şi 20 lei în aprilie 1884, cu chitanţă) şi ţine totodatã legătura cu doctorul Leidersdorf de la spitalul Ober-Dobling de lângă Viena, pentru caz de nevoie. Un soi de casier pentru Iaşi este Petre Missir (1)

- *portret Chibici*

Chibici e posesorul unui avizat bun simţ, reflectând paşnic: nu după câte nu-nţeleg, ci după cum le-nţeleg toate, se cunosc nerozii! El, de pildă, încă e în stare de ştrengării erotice în 1883, în grădina familiei Kremnitz...

Începe să domnească între junimişti(Jacques Negruzzi nu e exceptat!) impresia comodă că un Chibici e bun la toate, cumva e omul predestinat să aibă grijă de Eminescu, să-l însoţească oricând e nevoie, acum şi poate pe viitor, în străinătate, pentru tratament şi

destindere. Doar Chibici e vechi şi bun amic eminescian, e mai mare cu trei ani decât Poetul, el e "Pasărea turcească" din vremurile studenţiei vieneze, de altfel cunoscut din gimnaziul de la Cernăuţi...Acum e amploiat la Căile Ferate.

Cercul lui Maiorescu(Duiliu Zamfirescu nu e singurul) observă nişte ochi verzui şi li se pare a descifra în privirea lui Chibici expresia inteligentă a unei gândiri, ce ar da să grăiască: nu vă miraţi de tăcerea mea, o să vedeţi voi ce minune vă pregătesc...E sigur un bun amic şi camarad, cu tact şi bun simţ, receptiv cultural.

Un băiat bun, desigur, de altfel Maiorescu l-a avut secretar. Şi din apropierea Magistrului a înţeles Chibici că-fiind adevărul pe picior de ducă-deja neadevărul s-a pornit...Adesea frecventează ***Junimea*** şi mesele intime maioresciene. Chibici e un înţelept, un reflexiv, a se vedea şi aforismele comise în adunările Junimii bucureştene, în iarna 1879-1880: "Te plângi mereu de noroc, aceasta tocmai e cauza nenorocirii tale"(aproape cioranian), sau "Ce e menit de soartă să se dezvolte în umbră, în umbră să rămână, căci expus luminii prin lumină piere". A propos şi de propria modestie! Îi place lui Chibici să se scuze, parcă: "Eu mă ţin tot de căile ferate, căci n-am de ce alta să mă apuc!" Şi cum vrednicul băiat fusese voluntar în Războiul Independenţei, e în drept să hotărască: numai cine e nevrednic de moarte se teme de ea. (2)

- *TM omul, Junimea, preocuparea Em*

E un an bun pentru Maiorescu acest 1883, încasează onorarii avocaţiale, plus altele de 63163 fr., dintre care îşi achită ultimele datorii de 10000 fr., plasează 15800 fr. pe piaţa de capital, destin 6200 fr pentru călătorii şi rămân 31163 fr. pentru cheltuielile casei. Să ne amintim , prin comparaţie, Eminescu primea-teoretic-până în 5000 fr. anual la ***Timpul***.

Ce lasă Magistrul să se vadă în exterior? O conformaţie zdravănă, o figură serenă de o sobrietate impunătoare. El păstrează în vorbă/privire/ gest aceeaşi măsură sigură, a omului care se observă şi se simte stăpân pe el. Cultura îi dă o distincţie şi o superioritate remarcabile. Simţire dreaptă, vedere limpede şi de o excepţională agerime, într-un cuvânt pururea acelaşi, senin ca un zeu, dă glas Vlahuţă unei impresii mai generale despre Maiorescu.

Maiorescu nu are nevoie să-şi împace conştiinţa în subiectul Poet, cât a depins de sine, l-a rostuit pe Eminescu în munci potrivite şi rodnice: la Bibliotecă, unde putea spori comoara oricum imensã a memoriei sale; în revizorat, unde Poetul avea de stăruit cu limpezimea spiritului său asupra noilor metode de învăţământ; l-a menţinut în ***Junimea***(la Iaşi şi la Bucureşti), pentru a se bucura fără invidie şi a râde fără răutate de scrierile citite acolo; l-a adus să lucreze la

Timpul, spre a biciui frazeologia demagogică şi mai cu seamă a-l lăsa să formuleze sinteza unei direcţii istorice naţionale. În toate aceste situaţii, Eminescu a fost fără silă în elementul său, conform naturii sale.

Acum, la criza din iunie a Poetului, Magistrul s-a îngrijit să ia la sine manuscrisele lui Eminescu, spre a le feri. Ce s-o fi întâmplat cu cărţile din biblioteca Poetului? Chiar dacă Eminescu avea destule manuscrise pe care nu le destinase revistei junimiste şi în genere publicităţii, acum Maiorescu-ştiind cât era Poetul de indiferent cu publicarea creaţiilor sale în perioada sănătoasă-îşi ia răspunderea de a selecta poezii inedite de prin manuscrise şi le îndreaptă către Jacques, astfel că apare Marele Bolnav în ***Convorbiri***...în ianuarie-februarie 1884.

Ce se mai întâmplă la ***Junimea***, în absenţa lui Eminescu?

La întrunirile din str.Mercur, nr.1, în salonul de lângă bibliotecă, Maiorescu stă la masa din mijloc c-un creion în mână, chiar în faţa sa citeşte un debutant emoţionat vreo tragedie în versuri...Câţiva tineri din asistenţă ascultă lucrarea şi urmăresc pe chipul Criticului cum trec de lămurit urmele "tragediei". Domnii Teodor Rosetti, J.Negruzzi, Mandrea ş.a.-lipsiţi de devotamentul maiorescian-se retrag în bibliotecă. Vlahuţă stă sfios într-un colţ, admirând răbdarea îngerească a Criticului.

În fine, se isprăveşte întâiul act. Se aude un glas sonor şi muzical, vin toţi să-l asculte pe amfitrion! Vlahuţă are senzaţia unui templu...De regulă, observaţiile Criticului sunt convingătoare, pronunţate rar şi liniştit, după primul cuvânt, Maiorescu face o pauză pentru strângerea ideilor, cugetarea ritmând-o cu fumuri de ţigară, trase cu o voluptate înecată. Criticul îi ascultă pe musafiri cu atenţie adâncă.

În 23 nov./5 dec.1883, Maiorescu îşi notează că s-a citit în ***Junimea*** "noua poesie" a lui Vlahuţă. Altădată va expedia către ***Convorbiri***.., cu bune aprecieri, creaţii ale promiţătorului june. Nu-i exclus ca la lectura poeziei ***La icoană*** a lui Vlahuţă, Maiorescu să fi exclamat cu un accent curios şi neaşteptat:"Eminescu redivivus!"

Citeşte, cu succes general, Slavici nuvela ***Pădureanca***. (3)

- *plecare Em la Viena*

Vine şi momentul transportării Poetului la un stabiliment de specialitate din Viena. Maiorescu planificase această mutare a lui Eminescu şi aşteaptă cu emoţie...Marele Bolnav va fi însoţit de un gardian de la dr. Şuţu şi de prietenul Chibici. Asistă la plecarea din Gara de Nord mai mulţi apropiaţi, între care Livia Maiorescu. Ca şi fetiţa Magistrului, poate şi alţii, s-ar fi lipsit de această afectuoasă corvoadă a despărţirii de la gară. Dr.Şuţu nu mai speră în îndreptarea lui Eminescu.

Poetul şi însoţitorii vin la gară cu o oră înainte de plecarea trenului. Pe drum,în cupeu, Eminescu se exprimă foarte încântat lui Chibici despre frumuseţea străzilor bucureştene sub soarele toamnei şi a noilor acoperişuri de tinichea ale caselor...Apropiaţii îl aşteapă pe Marele Bolnav la scara cupeului şi Eminescu întinde mâinile către ei, apoi pe fereastra deschisă de paznic la cupeu, Poetul râde foarte înveselit şi se face a-l privi pe Maiorescu prin "ocheanul" degetelor sale: "Dr. Robert Meyer, marele moment, o conspiraţie şi colo marea, domnişoară". O clipă de ***Proces*** kafkian, cu tânăra inocentă(Livia)...Cum Marele Bolnav scuipă, gardianul închide fereastra, dar Eminescu continuã să râdă şi să scuipe!

Ce vede afectuoasa asistenţă în interval de o oră? Poetul a slăbit şi are mâini mici de copil, cu gropiţe. E palid şi ras-ca pe vremuri, doar mustaţa s-a lungit şi sprâncenele sunt ciudat de stufoase. Unghiurile ochilor s-au lăsat în jos ca la un Eminescu chinez! Expresia Poetului e obosită, neliniştitoare, fără fixitate, dar cu o veselie exaltată în voce şi râs.

Se apropie plecarea trenului şi Poetul e neliniştit de fluieratul locomotivei, strigând "Argus" fără a se ridica de pe canapea. Exorcizare a Personajului ocult care supraveghează cu cei 1000 de ochi!?

Chibici capătă această tristă, omenească experienţă de compagnon al amicilor bolnavi: iată, sanskritologul Georgian, suferind de afecţiuni diabetice(poate şi de alte tulburări), îi scrie lui Chibici spre a-l chestiona asupra unui sanatoriu potrivit. Chibici oftează, desigur, când îi recomandă fratelui sanskritolog tocmai Ober-Dobling, "la care am avut dureroasa sarcină de a conduce pe unul dintre amicii mei"...Umbra lui Eminescu planează pe neaşteptate amănunte de viaţă, pe destine paralele care par a se urmări într-o oglindă esoterică...

La rugămintea lui Maiorescu, în gara Viena va aştepta Popazu şi Poetul va fi îndreptat către un spital de stat, sau o clinică particulară (4)

- *munca de editare Em*

Încă din vara grijilor pentru Marele Bolnav, Maiorescu se hotărăşte să editeze în volum poeziile lui Eminescu.

Magistrul se cufundă în munca de editare a unui volum Eminescu. Probabil a apelat pentru manuscrise intime şi la Mite Kremnitz, de unde obţine de pildă ***Pe un album***. Răspunderea selecţiei şi-o asumă Maiorescu, dar e posibil să se fi cerut şi consultări în ***Junimea***, de vreme ce Chibici afirmă: "ne-am crezut îndreptăţiţi" a nu include orice/oricum în volum, cât timp Poetul e în "starea sanitară" cunoscută. Maiorescu aşează într-o anumită ordine compoziţională preferinţele sale

personale, iubirile sale eminesciene: ***Singurătate, Lasă-ţi lumea ta uitată, Ce te legeni,codrule, Sonet(Veneţia), Adio, Lacul, O,mamă, Pe lângă plopii fără soţ, Iar când voi fi pământ(Mai am un singur dor), Satira III şi IV(Scrisori), Luceafărul***.

Maiorescu nu ignoră că Eminescu a rezistat insistenţelor amicale de a-şi strânge creaţiile poetice într-un volum, mai exact Poetul intenţiona să facă "îndreptări" în poeziile sale publicate şi să amâne publicarea ineditelor. Magistrul pare a-şi scuza decizia editării prin comportamentul "prea impersonal şi prea nepăsător" al Poetului cu propria operă poetică, ar fi aşadar păcat să se mai amâne întâlnirea publicului cu o minune a limbii româneşti. Drept care îşi ia Maiorescu să selecteze cu încântare dintre inedite sonetul ***Veneţia*** şi ***Glossa***. Mulţumirea înaltă a muncii de editare ca datorie răsună în scrisoarea Magistrului către Emilia Humpel, din 6/18 decembrie 1883, când editorul încheie corectura şi-şi anunţă sora că în vreo zece zile îi va trimite "admirabila" carte de la Socec. Aproape 20 de inedite, gust total maiorescian în selecţie şi niciun principiu cronologic, plus nu ştiu ce scuză îndârjită că merită să figureze în volum şi modestele începuturi eminesciene! Măcar o parte din această glorioasă ediţie princeps va purta portretul lui Eminescu...Vor şi exemplare de lux(pentru VIP-uri şi persoane preţioase).

Interesul general pentru achiziţionarea ediţiei Eminescu se conturează, de exemplu deputaţii români din Viena se arată interesaţi şi astfel de soarta lui Eminescu. Volumul apare în 22 decembrie 1883 şi Maiorescu începe difuzarea, ajutat de căldura promptă a întâmpinării din ***Românul*** şi ***România liberă***. Criticul îşi va transmite Poetului bucuria umoristică: te citesc cucoanele, de la Palat până-n mahalaua Tirchileşti! (5) Dar, păcat, lipseşte din princeps ***Scrisoarea I***, cu splendida cosmogonie, cum şi varianta măreaţă a Glossei ş.a.

P. P. Carp; Tm la Viena etc.

În această perioadă, P. P. Carp-ne amintim-este ministru plenipotenţiar al României la Viena. Desigur că la impuls maiorescian şi de sine, el face diligenţe pentru Eminescu, oricum un cetăţean român şi încă unul cunoscut şi apreciat de "Excelenţă". Altceva ne frapează ca o coincidenţă simbolică: Carp e oaspete permanent în salonul fostei atracţii eminesciene Augusta Baudius, acum căsătorită cu directorul Hofburgtheater- ului, Wilbrandt. Acestui domn, dramaturg şi romancier distins, îi place atât de mult personalitatea lui P. P. Carp, încât îl trece personaj în trei romane ale sale! Şi când ne gândim visători că Augusta Baudius-Wilbrandt ar fi putut avea prin Eminescu un substanţial subiect de conversaţie...Dar nu, Carp nu avea niciun motiv să-l aducă pe Bolnav în conversaţie, să facă legătura între

amfitrioana actuală şi unul din tinerii adoratori ce roiau în juru-i cu vreo 12-13 ani în urmă. Acum poate şi-ar fi adus aminte de chipul lui Eminescu, dar peste 20 de ani, văzând poza arătată de I. Grămadă, doar va exclama detaşat:"Schones Kerl"(=frumos flăcău). (6)

-Viena spitalelor

Eminescu compara-în notaţiile intime de mai an- aşezământul Dobling cu o "academie ungurească"!?

Doctorul Obersteiner de la Oberdobling a tradus în germană lucrarea despre "Funcţiunile creierului" a lui Ferrier.

În dimineaţa de duminică 1/13 ianuarie 1884, Maiorescu îi trimite o telegramă lui Zizin Cantacuzino, urându-i cele bune şi anunţându-şi vizita în drumul de întoarcere. Apoi, însoţit de Popasu, Magistrul merge la Institutul de alienaţi al dr. Leidesdorf, cu care ocazie îl zăreşte între suferinzi şi pe renumitul general Cerchez. Vorbeşte scurt cu Eminescu, oferindu-i volumul de poezii, dar Eminescu aruncă o privire indiferentă şi dă cartea la o parte.. (7)

- *Em bolnav*

Semn sigur că Poetul este bine găzduit, în deplină higienă şi un sănătos regim de viaţă la aşezământul

vienez se arată a fi şi dispariţia suferinţei de la picioare, căci au dispărut factorii alergeni cauzatori ai eczemei.

În perioada de spitalizare vieneză, Marele Bolnav nu se manifestă nicicând agresiv. Probabil e îndestul de restabilit spre sfârşit de decembrie 1883. Când va conştientiza, va fi foarte deprimat cã stă între alienaţi! Din cauza lor, pe care nu-i cunoaşte, Marele Bolnav se izolează, evită salonul unde ar trebui sã converseze cu oameni cu care n-are ce vorbi...Curios, s-a îngrăşat în spital 6-7 kg, deşi e foarte nemulţumit de alimentaţie şi igienă(!). Ş-apoi, nu crede Poetul că sănătatea sa depinde de "pondere", ci de sănătatea genitorilor săi, ca şi de circumstanţele propriei existenţe.

În ianuarie 1884, Eminescu se plimbă prin spital cu o glugă pe cap(încropită din coperta crivatului), afirmând că este când Bouddha, când brahman, că numără în alfabetul său egiptean, poreclindu-l "Heine" pe medicul său curant Obersteiner. La sfârşitul lui ianuarie, îl vizitează modestul junimist Boghean şi-conversând jumătate de oră-nu descoperă la Eminescu nici vreo palidă urmă de demenţă...Poetul nu e melancolic, dar e deprimat psihic, suferind de grija sărăciei(cine-l întreţine la ospiciu şi mai cu seamă cine-l va scoate de aici?!). Când Boghean îl asigură că va avea bani destui din vânzarea cărţii sale, Eminescu replică ironic: "Ştiu eu cât se citeşte la noi!" E nemulţumit de alcătuirea ediţiei, el mai dorea să îndrepte multe. S-o

facă la ediţia următoare? Dar cine să creadă că va mai exista o ediţie a doua?!(8)

- *voiaj Italia*

În memoria pontifilor junimişti se imprimă "o lungă călătorie în Italia" a Poetului, probabil că aşa era planificată şi dorită...

Pare îndoielnic pentru Chibici, că acest voiaj în Italia ar da rezultatele scontate de dr. Obersteiner, propunătorul. La întoarcere, Eminescu e nervos şi melancolic.(9)

Em la Bucureşti

În 27 martie 1884, Eminescu coboară în Gara de Nord şi trece cam nepăsător, de nu ostil, pe lângă "micul comitet" de primire. Maiorescu, sau Slavici, sau Simţion nu vor avea de acum înainte aerul că se simt nedreptăţiţi de Marele Bolnav...Refuzând alte invitaţii simandicoase, Poetul se găzduieşte la inginerul Simţion şi pare a nutri gândul să închirieze o locuinţă în strada Gîndacilor. Deocamdată, ţine să se vadă cu multă lume.

După o zi-două, ***România liberă*** înştiinţează că Poetul le-a fãcut o vizită la redacţie, primit cu multă plăcere de colegii de presă! S-ar zice că pe Eminescu îl trage aţa tot către lucrul ziaristic în Bucureşti, dar Instanţa maioresciană nici gând să admită aşa ceva, încă

nu lucru şi în niciun caz în Bucureşti. Lui Caragiale, Poetul îi apare prea liniştit şi sfios, om ca toţi oamenii, tocmai de aceea nu mai era Eminescu adevăratul! Are mintea întreagă, prea normală şi pare a se ruşina foarte de boala sa trecută...Crede a sesiza Caragiale deplina mizerie a Poetului...Alţii cred că Marele Bolnav raţionează acum cuminte, numai că se scufundă prea de tot în visări, tocmai în public!

Îi rămâne Mitei Kremnitz impresia, peste timp, că Eminescu n-a rămas în Bucureşti decât o zi, pe care a petrecut-o "aproape numai cu noi". Mite îl duce pe Poet şi la regină, care vrea să-l îmbărbăteze din toată inima, dar Eminescu rămâne liniştit, cumva impenetrabil în faţa "bucuriei calde" a celor două femei de high life şi nu "se înseninează" de fel...Parcă a zâmbit fericit Poetul în faţa reginei, care se comportă fermecător şi-i insuflă curaj suferindului înalt oaspete! În fapt, dupã 1882, Carmen Sylva urmărise traiectoria Poetului, împinsă şi de Mite Kremnitz spre înţelegerea bolii. Chiar dacă inima caldă de femeie şi nu creierul rece de Magistru au dus la noua audienţă, Maiorescu va ţine cont şi regina va trebui să joace un rol în proiectul maiorescian de sprijin pentru Marele Bolnav. Întreabă aspru de la Iaşi Emilia Humpel: de ce nu-l numeşte regina pe Poet secretarul ei particular?!

Eminescu e zărit de cineva, într-un grup de camarazi din presă la grădina "otelului Bulevard",

duminica la un pahar de bere, Poetul e în vervă, deosebit de vesel şi comunicativ, recitând pagini din Vergiliu unor convivi uluiţi de memoria nealterată a Poetului. Încă e bine aşa.

Dar se întâmplă şi altfel, de exemplu Eminescu merge la un birt mai popular şi un fost prefect de poliţie al Capitalei îl serveşte prea generos cu băutură, fiindu-i rău Poetului a doua zi...Slavici e neplăcut surprins să-l vadă beat pe Eminescu în aceste zile, deşi înainte vreme nu se întâmpla nicicând! Da, au început să-i placă Poetului chefurile excesive şi simte bucuria senzualităţii perverse, dar a căpătat şi mania banului.

Maiorescu observă cu tristeţe că-în momentele de luciditate de după recuperare-şi-au făcut apariţia la Marele Bolnav degenerarea etică şi intelectuală, iar între formele însoţitoare(de aşteptat) tristul adevăr este că Eminescu a devenit lacom de bani! Ciudat, colosala memorie a Poetului a rămas intactă... (10)

-*politică*

Încă un"progres al adevărului", menit să-l amuze pe Maiorescu, iată că guvernul liberal pune în lucrare proiectul politic maiorescian din ***Deutsche Revue*** şi I. C. Brătianu se întâlneşte cu Bismarck la Bad Gastein...România se alătură în secret Puterilor Centrale! De altfel, în legătură cu arcanele acestei alianţe a ţării, Maiorescu publică o Scrisoare în ***România liberă*** din 25

septembrie 1883, turnantă subtilă a "iridenţei" de la "Societatea Carpaţi".

Acum e momentul să pomenim de proiectul lui Slavici cu ***Tribuna***. E limpede amestecat şi Maiorescu! Acum devine clar de ce urcase atât de înalt steaua lui Slavici în ochii Magistrului pe la 1880: Slavici poate fi utilizat în proiecte politice. De ce i-o fi zicând Maiorescu "Der zuverlasigen Slavici"? Oricum, prin ochii lui Maiorescu, Slavici îşi atinge cam de prin 1880 perihelia!

Exact acum se vede Eminescu cu un Slavici pe picior de plecare la Sibiu...Aminul-maestru, obosit acum, îl mai priveghează, poate pentru ultima dată pe prietenul Slavici, care pleacă hotărât în încă unul din drumurile sale perfect adecvate, patriotic-confucianiste. La ***Tribuna*** nu va ataca poporul maghiar, ci doar va combate guvernul şi pe "kossuthişti". Amicii lui Slavici de la Sibiu stăruie să vină acolo şi Poetul, căci nicăieri nu i s- ar fi purtat mai bine de grijă ca-ntre ardeleni...Dar Marele Bolnav îi apare schimbat lui Slavici chiar şi-n subiectul Tribunei: tocmai acum, când vechiul vis comun al unui ziar românesc în Ardeal prindea contur, Eminescu se aliază fără voie opiniei unor Alecsandri şi P. P. Carp, care stăruiau ca Slavici să nu plece la Sibiu, căci ardelenii n-ar fi oameni cu care să duci la capãt asemenea proiect!? Parcă şi Maiorescu e cam reticent în materie de avânt, dar el e om politic şi ţine seamă de un eşichier complicat, pe când cu Eminescu se întâmplă

ceva mult mai trist, a murit în el speranţa de izbândă a naţiei.(11)

- *Eminescu expediat la Iaşi*

Junimistul ieşean Boghean credea că grija sărăciei la Eminescu e un puternic corosiv al minţii. Inimoasă formulare! Încă din vremea spitalizării vieneze, parcă se conturează o conspiraţie a junimiştilor ieşeni de a-l aduce pe Eminescu între ei, spre bună îngrijire. Maiorescu se adresează lui Creangă cu propunerea de a-l găzdui pe Marele Bolnav, dar Povestaşul e nevoit să decline onoarea, suferind fiind şi el de necazuri apropiate cu ale Poetului! Eminescu pleacă la Iaşi în Vinerea Mare 1884. (12)

Note bibliografice

colecte pentru Em

1)Iacob Negruzzi,Scrieri,II,p.388;I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit.,IV,p.180;D.Vitcu,Documentar Gh.Eminovici..., p.11;Două scrisori de A.Chibici Revneanu, adnotate de Flaviu Sabău,în Manuscriptum,VI,nr.1(18),1975,p.49

portret Chibici

2)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,I,p...şi II,pp...şi Opere,I, pp.907-909;T.V.Ştefanelli, Amintiri despre

Eminescu,p...;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori,p.124;Junimea şi junimiştii,p.47;Pavel Ţugui ,Gimnaziul la Botoşani...,p.71;I.E.Torouţiu, op.cit.,III, pp. 137-139;EugeniuSperanţia,Un prieten al lui Eminescu,pp.1,9;Şerban Cioculescu,Precizări în privinţa bolii lui Eminescu,p.152

TM omul,Junimea,preocuparea Em

3)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp.2 10,224, 227 şi Critice,p.463; Al. Vlahuţă (ss.Radu), T. Maiorescu, în Vieaţa, 12 decembrie 1893, p. 4;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş,,St.şi doc.lit., I,p.19;Junimea şi junimiştii,pp.45- 46;Adrian Marino,Viaţa lui Alexandru Macedonski, p...; I.E.Torouţiu, op.cit.,IV,p. 176 şi V,p.177;Nicolae Petraşcu,Mihai Eminescu, pp.31, 53, Biografia mea, p. CXXXII şi Figuri literare contemporane, Socec, 1893, pp. 22-24,5 9-61; Al. Săndulescu , Opiniile unui "detractor"?,în Caietele Mihai Eminescu,vol.III, 1975,p.52

plecare Em la Viena

4)Titu Maiorescu, Însemnări zilnice, II,p...; E.Lovinescu, Scrieri, IX, pp. 179-180; Iacob Negruzzi, op.cit.,p.388;Eugen Ciurtin,Arhiva orientală,.. , p.164

munca de editare Em

5)Două scrisori de A.Chibici Revneanu, p.50;I.E.Torouţiu,op.cit., IV,p.174 şi V,pp.12-18; Gh. Bulgăr,Acum nouă decenii,în Contemporanul,nr.52 (1415), 21 decembrie 1973,p.3

Eminescu la Viena şi Florenţa

P.P.Carp,TM la Viena etc.

6)Titu Maiorescu, op.cit., II,pp.220-222;George Munteanu, Hyperion, I,p...;C.Gane, P.P. Carp,....; I.E.Torouţiu, op.cit.,IX,pp.175-176

Viena spitalelor

7)M.Eminescu,Opere,X,pp.72-73 şi XV,p.380;Titu Maiorescu,op.cit.,II,p.222;William Johnston, Spiritul Vienei, pp.253-254,457-458;Din cronica unui veac, p.119 ;Nicolae Petraşcu, Mihai Eminescu,p.34

Em bolnav

8)M. Eminescu, op.cit., IX, p.87; Titu Maiorescu, op. cit., II,pp.209-210 220-222,226;I. Grămadă, Mihail Eminescu,p.38;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.158, 173-175;Din cronica unui veac, pp.118-121;Radu Voinescu, Moartea unui poet, în Oglinda literară,VII,nr.76,aprilie 2008, p. 3349

voiaj Italia

9)Nicolae Petraşcu, op. cit., pp. 63-66; I.E. Torouţiu, op. cit., IV, pp. pp.175-178, 180; Gh.S. Ştefănescu, Mărturie epistolară, p. 2943; Eugeniu Speranţia, Amintiri din lumea literară, p.71;Ion Andreiţă, Eminescu,omagiat în oraşul natal al lui Leopardi,în România liberă,nr.3903,22 ianuarie 2003,p.9

Em la Bucureşti

10)Titu Maiorescu, Critice, pp. 460-462; I. L. Caragiale, Opere, IV, p.17; Ioan Slavici, Opere, IX, pp.92,134; I.E. Torouţiu,op.cit.,III,pp.132-133 şi VI, pp. 47-53,467; Ei l-au văzut pe Eminescu, pp.286,359-360 ;;Două scrisori de A.Chibici Revneanu, p.50;Călin Cernăianu, Cabala antieminesciană, p.11;Mite Kremnitz, Fluchtige Erinnerungen, pp.18,39;Constantin Cubleşan, Eminescu în privirile criticii, pp. 226-227; Elena Văcărescu, Memorii,p.41

politică

11)Ioan Slavici,Opere,IX,pp.132-133,271;Adrian Botez, Loja iohanică românească, p.424;Ioan Slavici în dialog cu memorandistul Nicolae Cristea, p.57;Ioan Slavici în procesul ziariştilor,destăinuiri la "Rotonda 13",în Manuscriptum,IV,nr.4(13),1973,p.78

Eminescu expediat la Iaşi

12)Din cronica unui veac, pp. 118, 121; I .E.Torouţiu, op.cit.,VI,pp.50, 53;Constantin Cubleşan, op.cit.,p.227;Savin Bratu,Ion Creangă,p.290

Capitol 13:1884-1887

Bunei Emilia Humpel îi sare imediat în ochii schimbarea fizică frapantă a Poetului: faţa sa a căpătat o expresie bătrânicioasă, tendinţa tuturor liniilor de a se scufunda...Eminescu are pântecul umflat. Sau era şi înainte aşa?!

Maiorescu îi fixase un salariu lunar de 285 lei(plătit de binevoitori...) lui Eminescu şi însoţindu-l la Iaşi pe Poet, Chibici deja aduce primul salariu(8 aprilie-8 mai). Emilia Humpel trebuie să încredinţeze banii unui casier hotărât de "prietenii ieşeni" ai lui Eminescu. Să aibă grijă aceşti "prieteni"-e rândul lor să-şi arate solicitudinea zilnică faţă de Eminescu, spune indefinit maliţios Maiorescu- căci Marele Bolnav îşi piteşte banii şi apoi se vaită oricui că nu are, aşa că-i bine să i se dea numai pentru mici cheltuieli. Să i se comunice lui Maiorescu care-i contribuţia lui viitoare şi să i se telegrafieze cazurile neprevăzute.

Se crează, nici vorbă, la Iaşi o conspiraţie entuziastă şi destul de găunoasă în favoarea lui Eminescu, astfel că varianta Harietei de a-şi lua fratele bolnav la căsuţa ei din Botoşani e respinsă de amicii ieşeni: ce distracţie ar avea acolo Poetul?! Dar nu de

"distracţie" are nevoie acum Eminescu, în fine. Pentru amici, în frunte cu Miron Pompiliu, acest Eminescu melancolic, desgustat de viaţă şi veşnic tânguitor apare simpatic!

De ce o tot feresc amicii ieşeni pe Harieta de Eminescu? Devotata surioară vine de vreo două ori la Iaşi, dar garda vigilentă o fac să aştepte la hotel şi câte două zile, până ce-i îngăduie să-l întâlnească pe Poet...Sărmana nu va uita nicicând trauma morală de a-l păzi aceşti cerberi pe Mihai de ea, dar şi de a-şi vedea fratele aşa sărman! Îi apare limpede Harietei că numai şi numai ea îl poate salva cu totul pe nefericit, Mihai având parte doar de amici nepricepuţi şi "pretinşi".

Ce visa cu căldurã Maiorescu pentru Marele Bolnav...

În fapt, în aceste prime luni ieşene ale sale, Eminescu rătăceşte mult pe vechile sale drumuri de plimbare în jurul oraşului şi pe la "Bolta Rece", de astă dată cam fără Povestaş, pe care Poetul îl cercetează la bojdeucă, unde stau tăcuţi împreunã... (1)

-instalarea materială

Din proprie, imediată constare, Emilia Humpel îşi contrazice distinsul frate: nu i s-a părut de fel că Eminescu ar suferi de vreo dezonorantă lăcomie de bani,

dimpotrivă, îndată sosit în urbea moldavă a dorit să-şi cumpere haine şi le-a plătit nesmintit!

Eminescu are deja destui bani asupră-i, când vine la Iaşi, chiar dacă mai cheltuise câte ceva la Bucureşti. Poate din teama de a nu părea o povară camarazilor ieşeni, Poetul îl tot invită pe Miron Pompiliu la birt, fanfaronându-se un pic că-i plin de parale...

Neputând sta la Creangă şi nici la institutorul Ienăchescu, aşa cum plănuise Maiorescu, Eminescu primeşte întâi adăpost o cãmăruţă la Miron Pompiliu, apoi la Burlă. Urmează o cameră în căsuţa din curtea unui han al lui Bacalu(mă rog, "Hotel România"). Poetul e mâhnit că nu poate păstra în oribila "hulubărie" niscaiva lucruri personale şi-l roagă pe Chibici să-i păstreze la Bucureşti lada personală, oricât i-ar fi amicului de neplăcut.

La un moment dat, fiind Eminescu în spital şi urmând să iasă la An Nou, amicii îi mută lucrurile în casă nouă, pe strada Lăpuşneanu. Iată cum arată odaia Poetului: o masă în mijlocul încăperii, o oglindă cu consolă, un pat simplu de fier, o măsuţă la căpătâi şi două scaune, nimic aşternut pe duşumea, iar pe măsuţă un sfeşnic, o garafă cu apă şi unelte de scris cu hârtie. Peste tot vor zăcea împrăştiate tipărituri şi hârtiuţe cu versuri, pline de ştersături, sau rupte şi mototolite. Aşadar, Eminescu lucrează câte ceva...

Amicii şi binevoitorii din Iaşi caută să-l sprijine financiar pe Eminescu, născocind tot felul de trucuri spre a nu-i jigni susceptibilitatea. Aflând că Eminescu a zăbovit toată noaptea la "Bolta Rece" şi încă se află acolo, Miron Pompiliu şi încă un amic se reped acolo. Într-adevăr, îl descoperă pe Poet într-o încăpere intimă a localului(unde Marele Bolnav cam obişnuia să se retragă, singur sau cu însoţitor), la o măsuţă cu joc de cărţi, împreună cu trei parteneri, profesorul junimist ŞtefanVîrgolici ş.a. Se oficia cu gravitate, fiecare cu o mică grămăjoară de bani în faţă, numai în faţa Poetului se strânsese un pumn de monede(cel puţin 50-60 lei)...Poetul aruncă asupra noilor veniţi un surâs blând de ochi melancolici şi jocul continuă. Dar Vîrgolici se ridică şi mimează: "Cu norocul tău, Mihai, nu-i chip să mă lupt, eu plec, să vie altul mai tare!"

Eminescu îl priveşte lung şi amar, apoi îl invită la joc pe un nou venit, aruncând şi o glumă complice în cheia ironiei astrale: cunoşti jocul? E plăcut şi câştigi la sigur...Nu-l poţi păcăli pe Marele Bolnav, nici măcar în interesul lui.

În august 1885, Maiorescu primeşte de la Socec 500 lei acont pentru a doua-a ediţie a volumului lui Eminescu şi-profitând de un proces la Iaşi-Magistrul se vede cu Pogor ş.a..Poetul era la băi, oricum Maiorescu lasă la Humpel cei 500 lei pentru Marele Bolnav. Întors

la Bucureşti, Maiorescu munceşte febril la corectura noii ediţii Eminescu.(2)

- *posturi de subbibliotecar şi profesor*

Subbibliotecarul Al.Philippide de la Biblioteca Universităţii din Iaşi se retrage în această toamnă din post, căci devine profesor la Liceul Naţional. Se retrage, aşa spune fiul, distinsul poet-academician. Cum se temea Maiorescu, Caraiani rămâne şef, fără niciun gând de retragere altruistă, aşa că Eminescu va funcţiona ca subbibliotecar, acceptat de ministrul Tocilescu în 24 septembrie 1884, ca "absolvent al Facultăţii de Filosofie din Viena (n.n.artificiu pios) şi fost revizor şcolar".

"Bibliotecar", adică director, e "bine hrănitul" Caragiani, cel care la ***Junimea*** era recunoscut ca anecdotist, dar şi apreciat traducător din greaca veche, ca şi articler despre folclorul macedonean.

Este evident că Poetul nu e chiar deplin însănătoşit. Totuşi funcţionează conştiincios, îndeosebi la serviciul de registratură. Găseşte onorata bibliotecă într-un "haos ereditar", aşa că în 1885, ca să pună un pic de ordine, Eminescu efectuează şi un inventar cu precizia din vremurile sale bune, dar şi cu mici greşeli de numerotare...Se pare că în 1886 n-a mai funcţionat la inventariere, dar îndeplineşte tot roluri şterse: scrie state de plată cu adrese însoţitoare, circulare etc. Nu mai e directorul din 1874, acum e subaltern fără entuziasm,

contenciosul său cu Biblioteca ieşeană e legat de amintiri urâte ş.c.l.

Dar bine procedează Liviu Papuc, cercetând minuţios urmele lui Eminescu la Biblioteca din 1885-1886 şi surprizele plăcute se ivesc: de fapt, Poetul se integra perfect în atribuţiile de custode, Condicele de intrări-ieşiri sunt încărcate cu scrisul citeţ al eroului nostru, notând 387 de titluri în limbile română/germană/franceză/italiană/latină/greacă. Ca şi în 1874-1875, Eminescu se mobilizează exemplar pentru achiziţia de manuscrise şi economiile băneşti la aceasta! Scrierea şi înregistrarea unor atari adrese nici nu intra în atribuţiile de serviciu ale lui Eminescu...N-ai crede, privind acest scris elegant/meticulos/ferm, că emitentul ar avea probleme de sănătate, cel puţin în 1885.

Eminescu vrea să fie şi profesor, fiind vacante mai multe catedre la Şcoala Comercială, dar a dat de belea, căci în loc de "istorie" cum rugase, se trezeşte cu "geografie şi statistică", într-un program foarte încărcat şi fără manual, încât sunt de tocit mii de nume proprii şi cifre de specialitate!(3)

- *preocupări,stare de spirit*

Ce se mai întâmplă cu Veronica Micle? N-avem nicio urmă documentară cã Poetul a mai întreţinut o minimă relaţie cu iubirea sa blondă...Ştim de pildă că în iunie 1885, Veronica asista la ***Fântâna Blanduziei***(la

Teatrul Naţional din Iaşi) şi arunca din loja ei pe scenă un omagiu poetic Aristizei Romanescu. Veronica va publica în ***Familia*** o cronică dramatică la piesă. Reţinem o turnură stranie a poeziei omagiale a Veronicăi: "Fiinţa care a trăit/În mintea geniului care/Visat-a făr de asemănare/Un tip ce-n lume n-a găsit".

Mai statornici în buna perpetuare a Junimii ieşene se arată Gane, Gr.Buicliu, Naum şi mai ales Jacques Negruzzi. De-alde papa Culianu, Melik & co.trec rareori, "doar cât să întrerupă prescripţia"...Pogor iese rar seara, începând să fie îngrijorat de starea sănătăţii personale. Generaţiile nu se mai înţeleg! Tinerii trebuie să se poarte cam crispat cu foştii lor profesori. Cu siguranţă, Poetul trece rar pe la această Junime.

În octombrie 1884, Eminescu e convins că sănătatea sa scârţâie ca o moară demult stricată, poate ireparabilă! Are friguri şi dureri de cap, iar picioarele îi sunt într-o stare la fel de nenorocită ca la Bucureşti..."O tristă iarnă mă aşteaptă şi o tristă viaţă". Îl roagă, aşadar, pe amicul Chibici să ia în păstrare "lada" de la Simţion, până ce starea Marelui Bolnav se va îndrepta,"dacă e cu putinţă să se îndrepte vreodată".

Nu-i exclus ca Maiorescu şi Slavici să-i fi dat acum(ca şi-n 1878) lui Eminescu să traducă un volum pentru colecţia Hurmuzaki!

Cu ocazia unui congres studenţesc, se reped la Iaşi Vlahuţă şi N. Petraşcu, cu scopul expres de a-l vedea pe Poet. Ajung la camera din fundul curţii "Hotelului România" şi privesc printre perdelele ferestrei: Eminescu doarme pe o canapea îngustă de muşama neagră...Poetul îşi primeşte cu bunăvoinţă musafirii şi-după puţină vorbă-aceştia îi propun să-l scoată la o plimbare la Copou, fireşte cu trăsura. Pe drum, Eminescu surâde mult şi are aerul că reflectează atent la întrebările puse, pentru a da răspunsuri cuminţi, dar cam scurte!

La 21 octombrie 1884, are loc la "Hotel Traian" un banchet prilejuit centenarul răscoalei lui Horea. Participă, între alţii Eminescu şi Creangă. Toasturi numeroase, intens patriotice, însoţite de valuri de vinuri ieşene şi verbozitate...Povestaşul nu mai suportă şi urlă: se tot bea în sănătatea cutăruia şi cutăruia, numai pentru autorul Doinei nu închină nimeni! Auditoriul răspunde furtunos: aşa e, trăiască Eminescu, să vorbească Eminescu. Poetul reacţionează relativ absent şi abia-straşnic îndemnat- ridică paharul pentru "ţărănimea românească".

A mai putut lucra creator Poetul în aceşti ani? Călin Cernăianu crede că da! Ce-i drept, Albumul "***Epoca***" publică în 1 ianuarie 1886, sub titlul ***Dalila***, un fragment din Scrisoarea V, în plus Eminescu se arată foarte preocupat de traducerea Gramaticii sanskrite, chiar notând pe prima pagină a manuscrisului: "1886. În

biblioteca de Iaşi". Dar şi ***Albumul literar*** din 15 martie 1886 publică poezia ***Nu mă înţelegi***. Dar şi ***România liberă*** publică în 25 octombrie 1886 ***La steaua***, preluatã îndată de ***Convorbiri literare***.

Mult trebuie să fi resimţit Poetul nevoia de aprofundare a gândirii indiene, crede Amita Bhose. Să citească în original textele de bază, fãră a se mai sprijini pe traduceri sub pretenţiile sale! Amita Bhose garantează pe manuscris vigoarea ştiinţifică neaşteptată la un om abia ieşit din tulburări mentale. Sigur, creierul eminescian funcţionează mai lent, dar mâna îl poate urma firesc, de unde şi aspectul deplin estetic al manuscrisului...

Poetul e viu preocupat de Arheu(în cadrul interesului său pentru fondul originar al Fiinţei), aşadar ţine să-şi alcătuiască o gramatică iniţiatică, una universală a fiinţei. Aşadar, Poetul se apucă de tradus în trei mari caiete lucrãrile eminente ale lui Fr.Bopp: ***Kritische Grammatik der Sanskrita-Sprache in kurzerer Fassung***(Berlin, 1845) şi ***Glossarium Comparativum Linguae Sanscritae in quo Omnes Sanscritae Radices et Vocabula Usitatissima Explicantur et Cum Vocabulis Graecis,Latinis, Germanicis, Lituanicis ,Slavicis, Celticis Comparantum*** (Berlin, 1867).

Iată-l la trudă pe Poet: de câte ori Bopp apelează la latină pentru a echivala termenii sanskriţi, Eminescu foloseşte termeni germani. Utlizând din Bopp cinci sensuri pentru arh, apare deodată evidentă prin Poet către noi relaţia între sanskritul "arh" şi grecescul "archo". Constantin Barbu ne aminteşte de "Arheul" lui Schopenhauer şi preocuparea din 1886 a Poetului pentru Arheu se luminează: e o obsesie a ceea ce rămâne, Fiinţa prezentă în repaos. Pur şi simplu, pentru Eminescu de acum a intra în repaus înseamnă a intra în Prezenţă, adică Hyperion şi-a atins punctul de "moratoriu"!

Săritor, Eminescu nu se preocupă doar de necazurile proprii, încă mai e în stare să se încarce şi cu ale semenilor, astfel că-de pildă-în februarie 1885 intervine la influentul N.Gane pentru încetăţenirea unui profesor francez din Iaşi!(4)

- Iaşul în 1884-1886

Să ne dea de gândit că de câţiva ani, până şi jovialul Creangã oftează pentru "Eşul nostru cel oropsit", cântând vehiculul-minune al schimbărilor de loc şi viaţă, care pentru ieşeni poate însemna drumul spre Bucureşti: "Fumul esă, trenul zboară,/Pasajerii liniştiţi,/Orice vreme-a fi afară,/Au pornit, îs bun porniţi!"

Ce se mai întâmplă prin ***Junimea*** ieşeană? La o sărbătoare a ei, e invitat şi Hasdeu, dar "neastâmpăratul Faust" se scuză că-i răcit şi trimite "simpaticei Junimi"

un salut umoristic: "Răscoaptă ani de douăzeci/ Ş-o zi pe an nebună/.../Bând la Cotnar, mâncând pilav"...

=grupul vesel care vine de la Bucureşti pentru banchetul Junimii

(Delavrancea)

Mutarea lui Jacques Negruzzi la Bucureşti, cu tot cu ***Convorbiri***..., dezvoltă în junimiştii ieşeni jale şi zădărnicie...Dacă şi Pogor a ajuns să se poarte cum se cuvine, vasăzicã fără ghiduşii!? Degeabă anunţă Jacques despre primirea "caldă şi cordială" a amicilor bucureşteni, Gane se îndoieşte de soarta Convorbirilor...şi a Mişcării în genere, uite că se tot usucă nişte crengi sănătoase ale Junimii, precum Caragiale, Creangă, Vlahuţă, Ollănescu, A. Demetriescu. Bine că rămân la Iaşi "rădăcinile" de nădejde!

Cum se prezintă urbea în care a ajuns factotum bonomul "Conu Drăgănescu", alias N.Gane, când parlamentar, când primar/prefect/procuror general al zonei?

Tare pitoresc se prezintã Iaşul, în sfera umană...Pentru boala sa cât nervoasă-cât lumească, Ion Creangă se hotărăşte să se supună tratamentului "în salce", cum se mai întâmplase cu destulă lume bunã în frunte cu Al. Xenopol. Aşadar, Povestaşul se supune unui tratament băbesc, constând în închiderea 4-6

săptămâni într-o încăpere încălzită la 30 grade, pacientul hrănindu-se aproape numai cu ceaiuri şi zeamă din rădăcini de sarsaparilă(!)...Să fi rezistat Creangă totalul de 6 săptămâni, cum crede Jacques Negruzzi? Mai probabil e cã gămanul n-a rezistat la înfometare, după cinci zile pretinzând mâncare "mamei Maria", doftoroaia implacabilă din Ţicău: o pâine mare, o găină în mujdei, un castron cu sarmale, şapte-opt plăcinte şi o oca de vin de la "Bolta-Rece". Apoi Creangă pleacă fericit! Dar Jacques Negruzzi îl vede pe Creangă deloc restabilit, coborând scara răului, de exemplu cu ocazia unui leşin de moarte, vreme de două ore la şcoală!

Fac parte din peisajul ieşean şi biete ectoplasme din zona lui Creangă, alde popa Enăchescu şi Tinca Vartic, care vor tot pălăvrăgi oferind materie "credibilă" plastografilor literari ca Octav Minar: cică Eminescu ar fi ajuns sã se îndoiască de paternitatea amicului său asupra Amintirilor din copilărie!?

Inteligentul Ion Nãdejde îşi urmează munca sa de furnică, cu ecou mult dincolo de mahalaua sa, pentru implantarea unui socialism românesc. "Socrate din Sărărie", se exprimă în umor respectuos junimistul Burlă. Micul poet ieşean N. Beldiceanu dă glas tristului pitoresc provincial, ce mi-e Fălticeni/ce mi-e Iaşi: "Se fac mereu şoproane;/Şi iarmarocul zgomotos/Aduce caravane/Ce lume de cumpărători/Şi de înşelători...//...Ce

muşinoiu furnicător/Vezi oameni, boi şi care//...Paiaţii costumaţi bizar/În aer tumba sar".

Presa locală devoalează o pustie morală. Ce se mai întâmplă prin Iaşi? Din împuţinarea clientelei simandicoase, localurile cu ştaif ispitesc zgomotos pe parveniţi: "Maison Jockey Club-Grand Restaurant de Paris" oferă spre delectare "table d'hote, dejeuner a trois francs, dîner a quatre francs". La cutare bal caritabil, la sala Galino, e reperat "un buchet colosal de doamne şi domnişoare". Un birjar-scapet face tărăboi de plată insuficientă în faţă la "Hotel de Russie", două juni gentlemani se duelează cu floreta din cauza unei circăriţe, iar Al. Xenopol pierde un căţeluş alb...(urmează detalii) ş.c.l.

Tineri inimoşi studenţi îl întâlnesc la "Borta-Rece" pe Eminescu ; hainã roasă/chică neagră/frunte naltă/tâmplă-n pumn şi-i oferă un excellent Cotnari, din acela din care merita să bea numai Poetul şi Ştefan cel Mare! Eminescu e mişcat...

Bine surprinde Creangă banalitatea unui segment ieşean al acestor ani: « suntem sănătoşi, numai urgisita caracudă aleargă de colo-colo, bezmetic asemeni unui tăun cu paiu-n cur! »

Îţi poţi lua lumea-n cap, cum face şi Eminescu, fugind la Bucureşti de Paştile 1886. Nu-l găseşte pe Maiorescu, plecat ca de obicei în vacanţă pascală.

Amicii sesizează îngrijoraţi că Poetului nu-i merge prea bine şi astfel i se raportează şi lui Maiorescu la întoarcere...Bunului Chibici îi apare suspectă comportarea lui Eminescu de a se descălţa(ca la el acasă ...), când e invitat undeva la masă!? (5)

-boală, suferinţe, tratamente

În noiembrie 1884, Poetul e internat la "Sf.Spiridon", unde-poate presat şi de şeful său, Caraiani-stă până la Anul Nou. Ce mică e lumea, îl îngrijeşte pe Poet un dr. Gavrilescu, care se va căsători cu o tânără frumoasă, fostă elevă a lui Miron Pompiliu, care se îndrăgosteşte de elevă, mai târziu închinându-i versuri şi cerând-o zadarnic în căsătorie. Această disperare îl va roade pe bietul Pompiliu până la moarte, iar frumoasa doamnă Gavrilescu va strânge amintiri despre Poetul din preajmă...

Se pare că lui Eminescu i-au revenit în această perioadă rănile la picioare. În 1885, Poetul lipseşte lunile iulie şi august(concediu şi tratament), dar şi în noiembrie. Jacques Negruzzi ştie pozitiv că Eminescu şi Creangă varsă lacrimi cu schimbul, unul pentru boala celuilalt!

Marele bolnav se întoarce de la tratament în septembrie 1886. O impresie, poate corectă, dar trecută prin multe subiectivităţi până a ajunge "ultimă ştire" în ***Românul***, spune că tratamentul şi buna îngrijire au fost

ca şi zadarnice, Eminescu ajungând în "agonie de moarte", adică Poetul e atât de slăbit încât apropiaţii se tem pentru viaţa lui. (6)

-necuviinţele bolnavului

Nota cândva Poetul în cartoanele sale un exorcism romantic: "Când lumea otrăvitã zvârlind cu pietre-n mine/Va râde d-un nebun"...

Nu toţi amicii ieşeni ai Marelui Bolnav înţeleg să-l menajeze cu tact şi simţul perspectivei...Unii chiar îl antrenează pe Poetul amator de socializare în chefuri vătămătoare sănătăţii. La petreceri din acestea, sau chiar inocente, Eminescu se înviorează oarecum şi chiar fredonează câte un cântecel poznaş! Mai cu seamă când se "probozeşte" cu Creangă şi Miron Pompiliu...Poetul îşi prăpădeşte nopţile la cafenele chantante şi a căpătat patima băuturii.

De la o vreme, către mai 1886, Poetul schimbă registrul necuviinţelor, în sensul că nu mai bea deţănţat şi nu se mai agită pe la cafenele chantante, dar capătă noi năravuri mai înjositoare: cere bani de la diverşi indivizi, vag cunoscuţi; în plimbări, izbeşte cu băţul ziduri şi zãplazuri, sergentul de poliþie îl duce la secţie pe scandalagiu, ajutat de victime, dar este imediat eliberat când e recunoscut; la teatru, se culcă pe o bancă în timpul spectacolului; nu mai ştie, pe stradă, de respect şi ruşine , damele Iaşului i-au luat frica şi-l ocolesc de

departe; la Bibliotecă, pleacă din program, lăsând cărţile nepăzite, lucrează tembel şi cheltuieşte garanţiile băneşti ale cititorilor, e certat şi nu recunoaşte, sau se apără în faţa lui M.Pompiliu că n-a reclamat nimic vreun cetăţean! Din păcate, cu purtarea sa actuală, Eminescu se face perfect nesuferit bunilor ieşeni.

Liceanul Nicolae Iorga zăreşte "legenda nenorocirii Eminescu" în dreptul Hotelului Traian, cu trup îngroşat şi greoi la mers, cu o faţă bugetă de pe care smulge furios orice urmă de mustaţă, încercând să lovească cu băţul turnurile diforme ale doamnelor!

În faţa necuviinţelor lui Eminescu, inşii cu structură onestă gen Al.Philippide refuză să insiste pe etapa aceasta neplăcută şi penibilă din viaţa Poetului, circulă şi destule "scorrnituri", e preferabil să-ţi aduci aminte de structura rară a acestui om suferind: geniu poetic, pasionat de ştiinţă şi mare caracter. Uite, el Philippide nu recită decât Homer şi Scrisoarea I de Eminescu! Numai Eminescu cel zdravăn contează, omul care a învăţat până şi sanskrita...Nici corectului C. Meissner nu-i place că-l vede des, prea des vai, pe Eminescu ori la cafeneaua selectă "Château aux fleurs", ori pe stradă, dar nu mai era zeul tânăr şi atât de îngrijit de prin 1874-1875, acum Poetul e doar spectacolul public al unui creier destrămat, de care n-ai nicio bucurie să vorbeşti, nici măcar să-ţi aminteşti.

Ordinea publică se cuvine restabilită şi poliţia îl depune pe Eminescu la arestul comisiei disp.I, unde medici de renume sunt aşteptaţi să efectueze interogatoriul pacientului. Primul procuror al Iaşului dăduse un ordin de rechiziţiune în 5 XI 1886.

Nu aflăm nicicum să fi existat, acum în 1886 la Iaşi, vreo expertiză care să-l declare alienat pe Poet, în care caz ar fi fost la îndemână Golia. În orice caz, s-ar fi constatat printr-un document de poliţie fapte de încălcare gravă a ordinii publice. Şi nici amestecul firesc al Procuraturii şi Tribunalului în afacere, pentru instituirea unei tutele, conform Codului Penal de atunci, art. 435. Pare sigur că autorităţile ieşene n-au alcătuit un "dosar Eminescu"! Zvonul că Marele Bolnav a revenit în starea de alienare, pare rezultatul unui meschin complot provincial(se debarasează Iaşul de un incomod fără mijloace de subzistenţă!?), de care dau seamă ziarele conservatoare din Bucureşti, ***Epoca*** şi ***România Liberă***, din 14-15 noiembrie 1886. E foarte posibil adevărată varianta ziarului ***Liberalul*** din Iaşi, conform căreia Eminescu suferea grav de picioare şi epitropia onorabilului "Ospital" Sf. Spiridon văzându-l lipsit de "mijloacele necesare", să-l fi expediat la spitalul din Târgu-Neamţ. Şeful Bibliotecii, Caraiani, cere în 19 noiembrie 1886 vacantarea postului, căci lucrările sunt multe şi importante, ele oricum au avut de suferit "din cauza sănătăţii domnului Eminescu".

Antipaticul Caraiani are dreptate, un consult medical a avut loc, iar Marele Bolnav a fost expediat la "ospiciul de alienaţi de la Mânăstirea Neamţ" de către epitropul N.Gane de la Sf. Spiridon, urmare a unui ordin al Parchetului. Nefericitul este însoţit de un gardian, cu următorul document medical semnat de doctorii Iuliano şi Bogdan, fructe ale Şcolii pariziene: bolnavul Eminescu a suferit alienaţiune mintală cu accese acute, probabil produse de gome sifilitice la creier şi exacerbate de consumul alcoolic. Cum starea lui Eminescu e periculoasă lui şi societăţii, se cuvine ca bolnavul să fie tratat un timp limitat, la latitudinea medicilor nemţeni.

Tratamente inadecvate vor pecetlui soarta lui Eminescu, pare tare îndoielnic diagnosticul cu sifilis nervos sau hormonal! (7)

-*la bolniţa Neamţ*

Avem motive să fim contrariaţi de necesitatea acestei internări a Poetului la acest stabiliment: nici vorbă că e suferind, dar este el cu adevărat alienat?

În această toamnă 1886, pe fondul vreunei temeri de sfârşit funest, soseşte de la schitul Pocrov un duhovnic spre a-l spovedi şi împărtăşi după cuviinţă pe "poetul Eminescu". E prezent şi un cetăţean din Crăcăuani, viitor primar...Duhovnicul îl găseşte pe Poet cu mintea limpede, doar că tare trist şi posac! Poate că oameni de bună credinţă au dorit tocmai această mărturie

împotriva curentului asupra echilibrului psihic al Poetului, doar preoţimea nu spovedeşte dezechilibraţi. Să rămânem recunoscători unor Paul Miron şi Artur Silvestri pentru această utilă dezgropare arheologică şi să reţinem că Poetul ar fi sărutat mâna duhovnicului, implorând principial să fie îngropat într-o mânăstire de maici, la malul mării, spre a asculta în fiecare seară ***Lumină lină***!?

Lui Eminescu putea să-i convină această formă de "ajutor social", nu-i exclus să fi fost opţiunea lui, doar Creangă păstra influente relaţii popeşti, inclusiv un unchi preot tocmai la paraclisul spitalului nemţean şi chiar alături de spital se găseşte casa Veronicăi Micle(cumpărând-o cândva , mama Veronicăi contribuia la întreţinerea spitalului). De ce să stea un om ca Poetul la "ospiciu"?! Mai cu seamă că Eminescu se menţine îndârjit împotriva medicilor ieşeni, pe care-i acuză de formalism şi indiferenţă faţă de caracterul bolii sale, faţă de persoana sa!

La ospiciul nemţean, Eminescu este îngrijit de un dr. N.Ursulescu, care vine de la oraş de două ori pe săptămână. El dă ca prim diagnostic "manie furibundă", apoi şterge şi notează "delirium tremens". Tratamentul din bolniţă este oribil: hidroterapie cu apă rece şi găleţi cu apă turnate pe cap, plus bătăi cu frânghia udă. Acest tratament barbar era utilizat îndeosebi pentru maniaci şi

e posibil să-l fi suferit şi Eminescu, dar dacă el ar fi avut într-adevãr "delirium tremens", ar fi pierit repede...

Nu e chiar lipsit de mijloace Poetul, iată că i se trimit de la Biblioteca ieşeanã statele de plată pentru salariul pe care-l mai are de primit, dar poţi să opreşti mecanismul bunăvoinţei? Iar se pornesc "listele de subscripţie", atât de neplăcute lui Eminescu! Formă cu mare trecere, acum, printre liceeni, îndeosebi cei ieşeni…Nu suntem convinşi că amicul Creangă(şmecher simulant şi narcisist al sărăciei) a contribuit cu ceva, dar ţăran practic vine cu ideea tipăririi foiţei de ţigară cu portretul Marelui Bolnav. Creangă compătimeşte sincer cu Eminescu, "bolniţa" tot un soi de închisoare rămâne.

Şi-l lipeşte de suflet pe Marele Bolnav administratorul bolniţei, Leon Oricescu, care sesizează cu bucurie înseninarea bruscă a ilustrului pacient în ianuarie 1887! Eminescu nu mai e claustrat, poate circula prin frumoasele împrejurimi...Departe în urmă a rãmas agitaţia, când Poetul se lovea de pereţii şi balcoanele bolniţei!?

Primii biografi eminescieni(junimiştii Jacques Negruzzi şi N. Petraşcu) nu pomenesc nimic de vreo şedere a Poetului pe la "balamucul" din Neamţ...Cu atât mai mult, nu vedem de ce-ar fi fost supus Eminescu la asprele tratamente locale pentru alienaţi:...

Mai lucrează câte ceva Poetul? Se pare că la început de 1887, are pregătită poezia ***De ce nu-mi vii***, dar patetismul gestului este amorţit de vechimea textului(probabil încă de prin 1871...), oricum amintirile iubirii acum răsună! De expedierea creaţiei eminesciene spre marea revistă se ocupă administratorul cel cumsecade.

Convorbiri literare publică în 1 februarie 1887 ***De ce nu-mi vii***, iar Veronica Micle-recepţionând în contul ei mesajul-îi trimite în câteva zile placheta ei de versuri, cu dedicaţie "ca o mărturisire de neştearsă dragoste"...

Vin şi oaspeţi la marele bolnav, Vlahuţă şi Morţun. Dar de ce tac şi nu se implică pontifii junimişti, a obosit, s-a gripat Marele Mecanism, cu Maiorescu în frunte? Eminescu mai dă câte un semnal de aducere-aminte...

Îl vizitează pe Poet onestul Şt.Vârgolici, care-l găseşte "cu totul bine", dar grija cea mare e alta: dacă Poetul se-ntoarce la Iaşi, n-ar avea cu ce trăi...Să ia deci aminte Jacques Negruzzi la Bucureşti, cu trimitere aluzivă departe: nu se poate face ceva pentru Eminescu, vreo rentă viageră/recompensă naţională/pensiune la vreun boier bucureştean? E o ruşine pentru ţară-se ambalează cu justeţe junimistul ieşean-că un om ca Eminescu să nu aibă cele necesare vieţii, când numele său va trăi cât veacurile!

Dar mai ales îl vizitează Creangă, într-o frumoasă zi de iarnă, cu omăt "cât o palmă domnească". Poetul se manifestă deplin limpezit la minte, perfect încadrat în epifania iernii nemţene. Dis de dimineaţă, Creangă observă din arhondaricul mânăstirii un curcubeu la răsărit, poate un semn de bun viitor pentru sine şi Eminescu! Povestaşul îşi propune să urmărească mai atent starea lui Eminescu, doar au boli apropiate... (8)

- *Politică (9)*

-*Junime etc.*

După Paştile 1886, se pare că seratele literare vor începe la Jacques Negruzzi...

Se circumscriu Junimii şi activităţi dezinvolte ca aceea a domnişoarei Anna Rosetti(apropiată a Cercului şi a lui Maiorescu), de exemplu teatrul de amatori la care participă Caragiale ş.a., uneori şi Slavici, în care situaţie domnişoara Rosetti îl invită ştrengăreşte pe autorul Conului Leonida...:"Bobocule, ca dumneata mai rar cineva, tocmai când are naţiunea nevoie de un sprijin...Cred că am vorbit destul de frumos. Chiar moartea de ţi s-ar trage în lupta cu Reacţiunea...îţi pot făgădui cei 30 de muzicanţi pentru înmormântare, cu toate că nu te-ai abonat la ***Figaro***"...(10)

-*TM omul*

Din exterior, s-ar zice cã Maiorescu "e bine, cu toatã familia", dar îi mai pasã ca înainte cã şi Kremnitzii se află bine, cã Baby a crescut şi învaţă de mai mare dragul, iar micul Emanoil Kremnitz e un drăgălaş contemplativ, care pune casa în mişcare?

În faţa neplăcerilor lui Slavici la Sibiu, cu ***Tribuna*** lui, Magistrul îi scrie în mai 1886: "Ştii că nu sunt partizan al martiriului de prisos", aşa că degeaba e întâmpinat persecutatul Slavici cu 30 de trăsuri la gară, e prea puţin pentru viaţă(sind zu wenif furs Leben), bine că a scăpat deocamdată doar cu o amendă de 100 florini, viaţa contează(kostetnicht das Leben...mit dem blaue Auge davonkommen). Decât "martirologia", e preferabilă liniştea! (11)

-*Divorţul (12)*

-*căsătoria TM*

Clara Kremnitz nu s-a prezentat la înfãţişările de la tribunal, preferând să se întoarcă în ţara ei. Livia hotărăşte: "Tată, tu rãmâi în casă cu o femeie tânără, mama e singură şi eu trebuie s-o însoţesc în Germania". Maiorescu spune intimilor săi: "Nu puteam fi toată viaţa sclavul unei greşeli din tinereţe".

"Femeea tânără" a lui Maiorescu este domnişoara Anna Rosetti, din familia boierească a Rostteştilor, nãscutã în 1854, cu studii la pensionatul de fete al

doamnei Blaremberg. De ani buni insinuată în preajma mentorului Junimii şi suspectată de prea binevoitoarea Clara Maiorescu...

Invitat şi el la Curtea de Argeş, Duiliu Zamfirescu se scuză, a fost reţinut la muncă de şefi, "cauză bufonă", altfel îl felicită inimos şi spiritual pe Maiorescu, unul ca el ştie să acopere cu graţie, seninătate şi fineţe funcţiunea "grea şi comică", îndeobşte, de mire!

Maiorescu se descurcă, nunta e reuşită şi prin a doua venire a lui Hymeneu, Jacques Negruzzi şi consoarta devin cumnaţi cu Magistrul şi sunt foarte drăguţi la nuntă, cel puţin Jacques se poartă ca-n vremurile obraznicei lor tinereţi junimiste.(13)

-cuplul

În salonaşul cu tapet roşu închis din strada Mercur, apare un portret zâmbitor al noii doamne Maiorescu. Dar Magistrul ştie să-şi înveţe oaspeţii să plece la orele 22, doar în reşedinţa din Mercur nu se inversează ziua cu noaptea, hai treacă-meargă orele 24, atunci Maiorescu rosteşte "Mezzanotte" şi dispare. Iar mesele casei Maiorescu sunt sans recherche, cu mâncăruri care se contrazic între ele!

Când în casă se află doar oaspeţi intimi, Ana depune o sărutare pe fruntea măreaţă a soţului ei, şi-cum nu-i plac "ostrogoţii"-apreciază cu un "bravo" politeţea

lui N. Petraşcu, după care sărutul ei seamănă cu un trandafir căţărător pe frontispiciul unui templu.

Ana nu-i frumoasă, dar are mâini adorabile ca albeaţă şi formă. Se îmbracă şi se coafează fără cine ştie ce stil...

Ana e antrenată şi altfel în preocupările soţului, de exemplu când vine la ea madam Caragiale să roage de-o intervenţie pentru năbădăiosul ei soţ. E 1890 şi Maiorescu nu obişnuieşte să colaboreze cu guvernamentali deloc apropiaţi, cum ar fi actualul Prezident de Consiliu, generalul Manu, cu care are-ca junimist-rele relaţii politice, dar în faţa stăruinţei feminine, Magistrul îşi calcă pe conştiinţă...Nenea Iancu mai avusese câte o sinecură lucrativă şi se putea crede că încă una l-ar mulţumi, Maiorescu se execută şi-i găseşte o slujbă bună de 450 lei lunar(Magistrul şi alţii încercaseră să-l pregătească pe pretenţios că nu poate fi vorba de profesorat şi magistratură, care cer studii specializate), dar când sã-i anunţe vestea bună, Caragiale într-o sâcâială extremă, plus mitocănia de comportament, refuză pe amfitrion în casa lui, aşa că Maiorescu se duce iar pentru a ruga să nu se publice decretul de numire. Şi tot Magistrul îşi cere scuze lui Caragiale!

Îi place lui Maiorescu să se răsfeţe. De exemplu, Magistrul face mărturisire vreunui tânăr că lui îi place să vorbească, nicidecum să scrie. Ah, mois je suis mauvais

ecrivain! Cum aşa, se miră compagnonul?! Ei, până la urmă se mai îndreaptă, dar numai cu ajutorul nevesti-mii. Graţie...Nu degeaba semnează Anicuţa unele scrisori "Secretarul intim".

Ana se antrenează voioasă în voiaje europene, de pildă gust nu numai peisajul italian, dar îşi oferă şi consumaţii groaznice de ciocolata şi prosciuto la cafeneaua romană Gesu...Iar Titu concluzionează înţelept: las'că fu bine!

Maiorescu ştie să ofere daruri de aniversarea căsătoriei, de pildă un mărţişor cu cheiţă de aur(descuietoarea inimilor...). Semne externe de aducere aminte! Anicuţa este şi confidentă intelectuală, ei îi citeşte paginile lui scrise. (14)

- *iar Em peste intimitate*

Într-o scrisoare din 10 septembrie 1887 către cumnatul Jacques, Maiorescu mărturiseşte că, timp de câteva zile, el şi Anicuţa s-au pitulat de lume în cuibul din strada Mercur nr.1. E dreptul omului la un pic de intimitate şi fericire, să zicem, doar alţii se pitulează o viaţă întreagă! Dar soseşte o scrisoare a lui Creangă, cu acel ton unic de lamento, în care altfel jovialul povestaş şopteşte că adoarme cu jale, cu gândul la ce a fost ***Junimea*** şi ce a ajuns acum şi mai ales la ce a fost şi ce-a ajuns Eminescu! Ce şoc a resimţit Magistrul, ne închipuim.

Parcurgând cartea Veronicăi, Eminescu se recunoaşte ca personaj în câte o poezie, de exemplu Lui X, datată 28 august 1885: "Vârful nalt al piramidei, ochiul meu abia-l atinge/Lâng-acest colos de piatră vezi tu cât de mică sunt"...Veronica, spăşită, se-ntoarce la iubit.

Între-acestea, Poetul îşi vede de necazurile lui: invitat în familia administratorului stabilimentului nemţean, el lasă unui fost coleg de şcoală impresia de om deplin sănătos! De altfel, în aprilie 1888 însănătoşitul se îndreaptă-însoţit de aceşti sufletişti-spre Botoşani, deşi Creangă şi M. Pompiliu, întâlniţi în gara Paşcani, îl îndeamnă spre Iaşi pe Marele Bolnav.

Amicul Scipione Bădescu relua, la 19 martie 1887 în paginile Curierului român din Botoşani, "cea mai nouă poezie de Eminescu" ***De ce nu-mi vii***. La un popas prin Iaşi, doamna Cornelia Emilian(o mare binevoitoare a Harietei şi a fratelui ei Mihai) nu-şi poate reprima o curiozitate feminină: e adevărat că Poetul a îndrăznit s-o contrarieze pe Carmen Sylva cu replica "Nu sunteţi regina poeziei"? Eminescu răspunde doar printr-un surâs!(15). E vremea să ne obişnuim cu acest surâs de Sfinx, sau Giocondă nietzscheană, amestec de îngăduinţă, cruzime, neîncredere în oameni.

Note bibliografice

1)I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit.,IV,pp.160,189,199 şi VI,p.52;Savin Bratu,Ion Creangă,p.291; Constantin Cubleşan,Eminescu în privirile criticii,p.227

2)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,pp.306-307;G.Cãlinescu, Viaţa lui Mihai Eminescu, pp.317-318 şi Ion Creangă,pp.225,227;Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu, p.287;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.440- 441;I.N.Roman,O pagină inedită din viaţa lui Eminescu,în Adevărul literar şi artistic, X,nr.535,8 martie 1931,p.4;C.Săteanu,Figuri din "Junimea", Editura "Bucovina",f.a.,p.155;Constantin Cubleşan,op,cit.,p.227

3)I.E.Torouţiu,op.cit.,III,p.124,IV,pp.160-161 şi VI,pp.48,51-52; Al.Philippide,Tatăl meu îşi amintea de Eminescu,p.6;G.Zane,Câteva ştiri despre M.Eminescu, pp.324-326;Savin Bratu,op.cit.,p.205;Convorbiri literare ,XL,1906,pp.995-1016,1089-1094;Constantin Cubleşan, op.cit.,p.35; "Profesor" la Şcoala Comercială din Iaşi,preambul de Zoe Dumitrescu-Buşulenga,în Rev. de ist.şi t.lit.,XXXVII, nr.1-2,ianuarie-iunie 1989,p.78

4)G.Călinescu,Ion Creangă,pp.225-227;Nicolae Petraşcu, Biografia mea,p.CLXVIII şi Mihai Eminescu

,p.87;Augustin Z.N.Pop,op.cit.,pp.287,292- 293 şi Mihai Eminescu-secvenţe biografice,p.20;Iacob Negruzzi, Scrieri,II, p.233;Călin Cernăianu,Cabala antieminesciană ,p.11; Amintiri despre Eminescu,p...;I.E.Torouţiu,op.cit., III,pp.124,172,175 şi IV,p.182;Savin Bratu, op.cit., pp.293-294;Constantin Cubleşan,op.cit.,pp.147,220-223

- *Iaşii la 1884-1886*

5)G.Călinescu,Istoria literaturii române,pp.546,548 şi Ion Creangă,pp.204,263-264;I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş,St.şi doc.lit.,I,pp.128- 129,145-146,291-292,340;N.Iorga,O viaţă de om...,pp........;Al.Philippide, art.cit.,p.7;George Juvara,Corespondenţa dintre Titu Maiorescu şi Emilia Humpel,pp.9,33;I.E.Torouţiu, op.cit., III,pp.123,137 şi V,p.60;Ioan Al. Brătescu-Voineşti, Din pragul apusului,pp.47-49;Din cronica unui veac, pp. 163-164; Savin Bratu, op. cit. ,p. ...; Ionel Teodoreanu, Masa umbrelor...,pp.65 -67;=Delavrancea, Opere,vol.V,.. ;Liviu Papuc,N.Gane pentru Eminescu,în Convorbiri literare,CXXXIV,nr.3(51),martie 2000,p.46

-*boală, suferinţe,tratamente*

6)Nicolae Petraşcu,Biografia mea,p.CLXVIII; Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu, p.62;Augustin Z.N.Pop,op.cit.,pp.286-287;I.E. Torouţiu, op.cit.,III,p.125 şi V,p.60; Iacob Negruzzi, op.cit., II,p.187;G. Zane,art.cit.,p.325;Aurel Leon,Umbre, III,p. 215;Ultime ştiri,în Românul,XXX ,18 septembrie 1886,

p.833; Nicolae Dabija,Poetul şi marea,în Luceafărul, XXX, nr.38(1323),19 septembrie 1987,p.8

necuviinţele bolnavului

7)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,II,p.315 ºi Jurnal,VIII,p.21; N.Iorga,Oameni cari au fost,I,p.252 şi O viaţă de om...,p.121;G.Călinescu, op.cit.,pp.263-264;George Munteanu, Hyperion,p....;Călin Cernăianu, art.cit. , pp.12-13;Ei l-au văzut pe Eminescu, p.287;Al. Philippide, art.cit.,pp.6-7;N. Petraşcu,Mihai Eminescu,p. 103;George Juvara,op.cit.,pp.29-30;Savin Bratu, Ion Creangă,p.298;I.E.Torouţiu,op.cit.,III,p.137 şi IV,pp. 188-189; I.N. Roman, art.cit.,p.4; Alain Guillermou, Geneza interioară p.53; Augustin Z. N.Pop, op.cit., p. 301;G.Zane, art. cit., p. 325; Dr. Petru Moruzzi, Noi consideraţiuni ..., pp.158-159

-*la bolniţa Neamţ*

8) G. Călinescu, op. cit., pp. 264-265; George Munteanu, op.cit.,pp.Augustin Z.N.Pop,Mărturii.. .,p.14; I.E. Torouţiu şi Gh. Cardaş, op.cit., I, p.381;Călin Cernăianu, art.cit., pp.11-13; G.Zane, art.cit. ,p.325; I.E. Torouţiu, op.cit.,IV,p.202;Constantin Cubleşan, op.cit., pp.40-46;Alain Guillermou, op.cit.,pp.566-568;Dr.Petru Moruzzi,art.cit.,pp.159-160

- *politică (9)*

- *Junime etc.*

10)I. L. Caragiale, Scrisori şi acte, pp.4-5; I.E. Torouţiu, op.cit.,III,p.137; TM omul

11)Titu Maiorescu,op.cit.,II,pp.353-354,...şi Critice, pp...;I.E. Torouţiu,op.cit.,III, pp.137, 172; Buletinul Mihai Eminescu,nr.19,1941,p.4;

-*divorţul*

12)Titu Maiorescu, Însemnări zilnice, III,pp...; Nicolae Petraşcu,op. cit.,p.CLI;

-*căsătoria TM*

13)I. L.Caragiale,op.cit.,p.4;Titu Maiorescu, op.cit., III,pp....; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu..., p.26;I.E.Torouţiu şi Gh.Cardaş,op. cit.,I,p.21

- *cuplul TM*

14)Amintiri despre Titu Maiorescu,p.206;Nicolae Florescu,TituMaiorescu în amintirile lui Ioan Petrovici,în Manuscriptum,IV,nr.4(13), 1973,p.139; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu în scrisori,pp.36,...; I.E.Torouţiu,op.cit.,V,p.243 şi VII,pp.277-278;Titu Maiorescu, Însemnări zilnice (1903),în Manuscriptum, III,nr.2(7),1972,pp.121,123-124;Nicolae Petraşcu,op.cit., pp. CLIV, CLVI-CLVII

15)G.Călinescu,op.cit.,p....;I.E.Torouţiu şi Gh. Cardaş, op.cit.,I,p.21;Augustin Z.N.Pop. Multe şi mărunte despre Eminescu,p.7 şi Mărturii..., p.183; Nicolae V.Bălan,Un prieten al lui Eminescu: Scipione Bădescu,p.212;Dr .Petru Moruzzi,art.cit.,p.160

Capitol 14:1887-1889

Botoşani

Ce credea Poetul despre Botoşani?.......Nu crezuse că avea să se mai întoarcă vreodată pe aici...

Ne închipuim că fără emoţie Poetul a schiţat "Botoşaniul" pentru Lexikonul nemţesc, deci fost important oraş "internaþional" al Moldovei de Sus şi cea mai nordică staţie de cale ferată a ţării. Altădată oraş cu bâlciuri semnificative, acum cu peste 30000 de locuitori, 16 biserici, 13 sinagoge, 2 licee, un teatru, o tipografie şi un spital. Oraşul comercializează în Austria vite şi cereale. Cu două veacuri în urmă, oraşul îşi fabrica "boieri" prin slujbe neplătite la stat, dar nu era o nobilime ereditară.

În 11 aprilie 1887, Poetul îşi face apariţia în Botoşani, aparent însănătoşit, nu doar primit la gară festiv/patetic/provincial, dar şi salutat printr-un editorial în chenar(Poetul Eminescu este oaspetele urbei noastre) de Scipione Bădescu, în ziarul local ***Curierul român***!

Surioara preferată a lui Eminescu, Harieta, observă lucid târgul: Surioarei îi e drag că Mihai s-a tras din instinct la ea şi pretinde tuturor să fie lăsată să-şi îngrijească fratele bolnav cum crede ea că e mai bine! Totuşi scena emblematică a destinului de moment al Poetului este îmbrăţişarea sa, pe o uliţă a târgului, într-o zi de primăvară, cu Scipione Bădescu. (1)

-Harieta

Într-o scrisoare din Cernăuţi, septembrie 1882, o vedem dând cu aplomb şi sufletism sfaturi medicale unei domnişoare bucovinence, culminând cu: "paţientul să nu lepede sara colţunii" şi dându-şi adresa "Fraulein Henriette Eminescu, Botuschan, Rumanien".

Inteligentă nativ ca un mic Napoleon, înţeleaptă, cum o văzuse marele ei frate, Harieta ar fi putut fi drăgălaşă, dacă n-ar fi suferit de traume fizice şi teribile complexe psihice. Paralitică din copilărie, rămăsese de statura unei copile de 10 ani(va mai creşte târziu, după băi medicale), în genere dominată de debilitate şi nervozitate. Are statură "mijlocie", faţa brună şi obrazul oval, păr negru, ochi negri: date de paşaport cu care călătoreşte în 1884 "în statile Europei". A devenit calculată şi ranchiunieră! Acum, Harieta are 28 de ani (2)

-dr.Isak

Acest bătrân drăguţ execută personal primele opt fricţiuni cu mercur Marelui Bolnav, s-ar zice că el l-a salvat de la moarte pe Mihai, e convinsă Harieta!(3)

-starea bolnavului; îngrijire

Toată luna mai se perindă "amici" pe la Marele Bolnav acasă.

Dr. Isak e de bună credinţă şi totuşi poate chiar stilul său de a trata presupusele "pustule sifilitice" de la picioare cu mercur, îi va fi fatal Marelui Bolnav! După vreo lună de tratament inadecvat, Poetul se găseşte iarăşi într-o stare foarte gravă, nu maniac, ci melancolic.

În iulie 1887, Eminescu e consultat la Iaşi de un grup de cinci medici, între care un universitar Riegler şi un medic-Şef al Corpului IV de armată. Distinşii slujitori ai lui Esculap nu sunt deloc convinşi că Marele Bolnav ar suferi de sifilis, doar recomandă ca Eminescu să fie trimis la băi, spre a-şi trata "boala neglijată de la picioare". (4)

-voiaj de boalã Viena etc.

La întoarcerea Poetului de la Hall, starea sa pare atât de lipsită de speranţă, încât şi exaltatul S. Bădescu tresare: "putem zice cã nu mai este". În septembrie,

Marele Bolnav abia mai consumă zilnic un ou şi puţin lapte!   (5)

-*ajutoare materiale; onorarii*

În decembrie, Poetul-însoţit de paladinul său S. Bădescu-participă în loja Teatrului botoşănean la un spectacol oferit în beneficiul său de trupa Tardiny. Se obţine un beneficiu net de 646 lei, din care Eninescu primeşte în mână cca. 200 lei, restul fiindu-i depuşi la Casa de economii.(6)

-*pensia locală, meschinării, hoţie (7)*

- *plimbări, viaţă socială, băut, relaţii umane*

Trebuie să fi fost un spectacol, pentru botoşănenii mai mult sau mai puţin cumsecade, plimbarea pe străzile târgului a celor două jucării stricate, nici măcar din cauza vârstei!

Scipione Bădescu îl tot ispiteşte pe Poet să încerce, cu vreo opt butelci de şampanie, o "colaţiune fraternă" ca pe vremuri...

Cum şi Eminescu o vizitase la Suceava pe Aglae, e rândul acesteia să-i viziteze-împreună cu soţul şi cei doi băieţi-pe fraţii bolnavi de la Botoşani, Mihai şi Harieta. Poetul e îndeajuns de scârbit şi bănuitor faţă de colectele gălăgioase făcute în numele lui, faţă de orice publicitate, totuşi la insistenţele Aglaei încuviinţează, la 30

septembrie 1888, unor liceeni din Bucureşti să se constituie în "Societatea Eminescu". (8)

creaţie?

În 1 iulie 1887 apare în ***Convorbiri literare*** poezia ***Kamadeva***. A. C.Cuza, tânăr junimist deocamdată, zice că a cules-o de pe jos din dormitorul lui Eminescu! Mai scrie acum Poetul?

Pe vremea studenţiei berlineze, Poetul a parcurs o antologie de poezie americană şi a reţinut-între altele-o ***Kamadewa a*** unui Bayard Taylor , pe care traducătorul german o însoţea cu o notă: "Kama oder Kamadeva, der Liebesgott der Inder". Asta chiar reiese din textul poetic, care slăveşte naşterea plină de farmec, din apele Gangelui, a zeului. Parcă s-a coborât pe lume în cântec şi descântec, cum ştie Eminescu din Heliade, tresărind la provocarea colegului american: "Die Herzen Aller bebten traumverloren/Den hochsten Flug des Dichters Harfe nahm"...(=Toate inimile tresăreau pierdute în vis/Harfa poetului a urcat în tării)

Maiorescu însoţeşte poezia eminesciană cu o notă şi cu o reproducere după o stampă, înfăţişându-l pe mitologicul zeu indian al iubirii.

Kamadeva ne ajută sã percepem cât mai putea fi vorba de proces creator la Marele Bolnav: poezia exista în 3 variante din 1876, aflate în cartoanele sale. Şi Poetul

păstrează arhaismul "a certa" cu sens de pedeapsă. E important să credem că mesajul ca şi testamentar eminescian cuprinde jocuri tandre de iubire, ca şi umor ludic!(9)

-*TM, Junimea bucureşteană, omul*

Pe la Junimea bucureşteană, în camera de lângă biroul lui Maiorescu, vin obişnuit P. P. Carp, Jacques Negruzzi, Odobescu, Caragiale, plus alţi câţiva şi ocazional Alecsandri, sau V. Pogor. Funcţionează vechiul nărav junimist cu "anecdota primează" şi Caragiale se impune chiar şi în faţa lui Carp, omul cel mai puţin respectuos din lume!

Când citeşte Alecsandri, căruia oricum i se face o primire de tot deosebită, pluteşte în aer sărbătoarea şi e savurat până şi accentul blând moldovenesc al ilustrului citind, în şedinţe succesive Ovidiu. Şi ce simpatic se poartã Odobescu cel cu frumos cap blond, trecând câte un manuscris lui Maiorescu: "Dumneata ai cetirea măiastră! "Şi într-adevăr, Magistrul ştie să înalţe o lucrare prin dicţie...

Duiliu Zamfirescu îl aduce în Mercur pe N. Petraşcu, debutant în critică. Citeşte nişte pagini despre Delavrancea, P. P. Carp face spirite pe marginea citatelor din scriitorul executat, iar Maiorescu punctează gestual şi mimic. Încurajat, tânărul Petraşcu va reveni la ***Junimea.***

Debutantul e invitat, împreună cu Duiliu, la un dejun maiorescian şi crede că s-a purtat îndeajuns de cuviincios şi măsurat, spre a intra în graţiile Magistrului. Într-adevăr, va mai fi adesea invitat.

Şi ca ministru în curând, Maiorescu nu uită să se intereseze de îmbolnăvirea gravă a amicului Melik de la Iaşi. (10)

-guvernarea conservatoare

Zicea P. P. Carp-cu aluzie la prea lunga domnie liberală-că s-ar cuveni respectat un principiu de înaltă moralitate ca un partid să nu se înveşnicească la cârma ţării până-şi sleieşte chiar toate puterile şi-şi exasperează duşmanii politici. Şi iată că în sfârşit guvernarea liberală cade în primăvara lui 1888.

Ia te uită, la început trece meteoric ca ministru la Comerţ/ Industrii/ Agricultură şi Domenii, "Conu Drăgănescu "-N.Gane!

În martie 1888, a doua zi după intrarea în guvern, Maiorescu-tocmai refuzat de Slavici în preluarea direcţiunii Azilului "Elena Doamna"-se plimbă cu ardeleanul pe lângă Grădina Episcopiei şi Slavici emite îngrijorarea că în toamnă va reveni Brătianu, la care Maiorescu răspunde că liberalii sunt duşi pentru perioada imediat apreciabilă de câţiva ani!

În ceea ce-l priveşte, Maiorescu a căzut în alegeri la Colegiul II , mai ţine câte un discurs şi se găseşte în cea mai bună dispoziţie. În guvern are o poziţie la fel de sigură ca P. P. Carp, dar sunt unele griji dinspre viitoarea atitudine a Camerei, Maiorescu a şi dus Mesajul regelui la Sinaia....Al. Lahovary şi generalul Manu dau bune semne privitoare la o posibilă înţelegere definitivă cu conservatorii. Dacă ar fi după Ana, s-ar retrage Titu de la minister, mulţumindu-se cu o excursie la Roma şi profesura/advocatura/deputăţia, dar regele şi Carp nici să n-audă de aşa ceva! Într-acestea, Maiorescu forţează decorarea câte unui vrednic amic ciufut ca Melik, în stare să refuze crucea de cavaler al Stelei României, acceptând-o doar pe cea de "ofiţer" şi tot ministrul trebuie să se explice cu un rege mirat.

Chiar şi la sfârşitul anului 1888,guvernul are teamã de o răscoală ţărănească în primăvara următoare şi cautã sã se asigure de loialitatea învăăţătorilor rurali.

Cât îl priveşte pe P. P. Carp, ministru de externe, el trimite imperturbabilă poruncă rătăcitului N. Gane(devenit canalie liberală) să voteze, cu amicii săi politici din Parlament, pentru conservatori!

La Botoşani, biata Harietă ajunge să creadă(desigur nu singură!) că Mihai este "rugat să primească un post destul de însemnat" de la noul guvern, astfel că şi de nu

se rezolvă pensia-sora şi fratele nu vor muri de foame, sprijinitorii lui Eminescu să nu ducă grija!(11)

-TM ministru

Caragiale pofteşte o anume înaltă funcţie şi Duiliu Zamfirescu ar fi insistat pe lângă Maiorescu să-l numească pe Caragiale director general al Teatrelor. Sigur, ambii domni încearcă să se convingă că oricât un Caragiale il ne fera pas long feu, dar trebuie totuşi pus! Maiorescu se consultă şi cu amicii vechi: Jacques Negruzzi crede că nu l-ar prinde pe Caragiale efortul subtil managerial şi o şi spune în faţă postulantului, care nu i-o va ierta, prea visase îndelung Caragiale această funcţie...

E dificilă lumea artiştilor dramatici şi Caragiale trebuie să se explice cu ministrul, la pârele şi plângerile actoriceşti. Directorul nu înţelege de ce-ar trebui să miluiască din diurna sa de 380 lei pe vreun veteran, preferă energii tinere, membri valizi în Societatea dramatică. În aceasta are dreptate Caragiale, dar au dreptate şi actorii "valizi"!

Treptat, Maiorescu devine nemulţumit de prestaţia directorului şi de stilul său de muncă, iar Caragiale nu mai ştie pe unde să-şi scoată cămaşa, blazat şi dezgustat! Informat, Duiliu încearcă să spere în competenţa directorială a lui Caragiale, dar îl şi compătimeşte pe ministru de surprizele oferite de "protejaţii săi nebuni" şi

crede că Maiorescu ar trebui ferit de acest gen de "recunoştinţă"!

Dar marea preocupare a ministrului se adresează învăţământului. Încă de la instalare, solicită Emiliei propuneri de modificare a regulamentului şcolilor private, iar vechiului amic şi colaborator Melik îi cere sugestii de ce poate săvârşi ca ministru imediat/cu minte/moderat, mai cu seamă că acest apropiat îl suspicionează pe ministru de "sfârle", spre oroarea maioresciană.

O trimite pe tânăra Ana Conta în Austria, Franţa şi Germania, spre a cerceta organizarea şcolară de acolo şi legaţiile României sunt rugate să-i acorde tot sprijinul acestei tinere în îndeplinirea misiunii ei guvernamentale. Maiorescu cheamă în România şi câte un profesor capabil din Imperiul Habsburgic, precum Borgovan, chiar dacă drepturile lor la pensie în ţară erau cam confuze...Pretinde demisia unuia, cercetează profilul cam "curios" al altuia, verifică multă lume. Îl destituie pe poeţelul Vlahuţă, tot de el numit revizor "în valea poetică a Prahovei", pentru că are tupeul a lipsi la conferinţa conservatorilor din Ploieşti, la care asistă însuşi ministrul. E atent Maiorescu şi cu funcţionarea biroului de expediţie al ministerului, care lucrează la maxim, adresele având să zboare în toate direcţiile ţării!

Ministrul cercetează cu de-amănuntul câte un caz din Iaşi, la rugămintea Emiliei şi domnişoara protejată e asigurată că nu va avea supărări...

O muncă încordată îi pretinde ministrului şi chestiunile de cult, de exemplu Sinodul şi regularea eparhiilor clerului de mir, aceasta peste tevatura curentă a Senatului şi Camerei. Renumitul episcop Melchisedec îi scrie lui Maiorescu un mesaj încurcat despre primejdia simpatiilor faţă de Biserica Rusă, oricum un pericol mai mic decât presiunea Austriei adupra ortodoxiei!(12)

"Bălăuca"; plecarea lui Em la Buc

=ce mai făcuse în aceşti ani Veronica Micle

Harieta e foarte iritată pe Veronica şi geloasă pe iubirea fidelă a fratelui pentru acea femeie, pe care paralitica a poreclit-o "Bălăuca !"Trimiţând cuiva celebra fotografie a fratelui ei de la 19 ani, Harieta pare convinsã cã Mihai a fãcut poza de dragul acelei femei nefaste, fiind de atunci în mrejele ei...

"Bălăuca" a apărut în aprilie 1888 la Botoşani şi Poetul arată asemenea emoţie, încât Harieta se sperie cumplit! Veronica pare geloasă cã Mihai ţine la Harieta, surioara e primejdioasă, aşa că Bălăuca vine fãră de veste, altfel riscând să nu fie primită de cerberul paralitic! Harietei nu-i rămâne decât să rumege sumbru.

De ce nu a preocupat-o Mihai când era bolnav şi vine acum la de-a gata? Acum îi convine damei să fie "doamna Eminescu", are alt gust chestia. Harieta e iritată că bibiloii stau toată ziua împreună şi clocesc planuri! Mare nenorocire a fost mereu "Bălăuca" pe capul lui Mhai, iar acum el o crede şi plânge...Ea e o "cochetă" şi, în plus, îi aduce în casă Harietei nespălaţi(?) de-ai ei şi pe surioară o apucă fiorii de soarta lui Mihai!

Mă rog, tare nu-i place Harietei nici gestul sfidător al "Bălăucii" de a afirma lumii bune din Botoşani că preferă să fie metresa unui Eminescu, decât femeia unui prinţ. Draga de Veronica! Citeşte modestele încercări poetice botoşănene ale Marelui Bolnav şi zâmbeşte de o dedicaţie a sa către o binefãcătoare recentă: "o facere de bine până la tine, Mihai, n-a fost poetizată!", iar Poetul răspunde liniştit că aşa a fost inspirat.

Bucureşti şi în toamnă ne vom stabili în Botoşani...Iar Poetul îi promite surioarei sale că-de se va angaja-o ia şi pe ea la Bucureşti, dar Harieta se fereşte, sceptică, de a se culca pe o ureche! Bietul Mihai va fi obligat să-şi toace toţi banii cu "cocheta lui bibicã", pe "tualete şi ghilele", unde ar mai fi loc de cheltuială şi pentru o sărmană surioară?! Tot prinde ceva Harieta din planurile bibiloilor: Bălăuca îndeamnă insistent hai şi hai Mihai la Bucureşti, în toamnă ne vom stabili în Botoşani...Iar Poetul îi promite surioarei sale că-de se va

angaja-o ia şi pe ea la Bucureşti, dar Harieta se fereşte, sceptică, de a se culca pe o ureche!

Şi pe 12 aprilie(stil vechi) 1888, Eminescu pleacă spre Bucureşti.(13)

- *instalarea lui Em la Buc*

Ajuns în Capitală, Poetul nu se grăbeşte a da veste Harietei, care se zbuciumă în căsuţa din Botoşani, neştiindu-i noua adresă. În plus, sărmana e foarte încurcată: neaşteptându-se la "lovitură", Harieta a luat o locuinţă cu chirie şi acum nu mai ştie cum să se descurce cu proprietarul, care nici nu se află în Botoşani!

În fine, Mihai îi scrie după vreo lună Harietei o carte poştală, comunicând că e bine şi la caz ferice o aduce şi pe surioară la Bucureşti. Dar Poetul tot nu-şi dă adresa şi biata Harietă îi trimite de-a surda 6 scrisori recomandate...Îl roagă pe Miron Pompiliu că-la caz că află adresa "adevãrată" a fratelui dispărut-să i-o comunice şi ei. O fi tot Bălăuca de vină şi nu-i predă lui Mihai scrisorile în care surioara îl conjură să se întoarcă la Botoşani. Ce păcat, cu ea Mihai se afla aproape şi de scăpare şi de pensie...Iar ea, surioara, avea un sprijin moral! E limpede, Bălăuca s-a reîntors la Mihai numai în speranţa pensiei...

Ziarul ***România liberă*** îl ia colaborator, mai mult ca să-i dea un salariu, decât pentru a se folosi de munca lui.(14)

- *portretul lui Gh.Panu*

Şederea la Paris pentru studii îl radicalizează privitor atât la conţinutul Convorbirilor literare, cât şi în privinţa artei moderne, crezându-i pe admiratorii lui Venus din Millo nişte "şarlatani"(ar intra aici, subînţeleşi, Eminescu, Maiorescu & co.!?). De altfel, Panu se preocupă acum de sociologie, considerând vocaţia sa pentru istorie pernicioasă prin ura pe care ar trezi-o...De fapt, fusese mai mult diletant în istorie, dar în genere era inteligent, isteţ, spontan şi-în vremea atacurilor anti- hasdeene-plin de bun simţ polemic.

În această perioadă, 1888-1889, Panu e preocupat de o creaţie politică: plăsmuirea unui "Grup democratic" naţional, cu filiale teritoriale zise "comitete democratic-radicale", aşadar căutând aderenţi. Se întâmplă ca unii să-l admire pe G. Panu, dar să-i deteste latura uricioasă, nedreaptă de politician, poate că acest om dotat ar fi trebuit să rămână la literatură.

Pentru unii, George Panu, fiind şi avocat, va figura drept unul dintre spiritele fine şi subtile ale ţării, de nu cumva cel mai! Dar în privinţa relaţiilor Panu-Eminescu nu se mai poate drege mare lucru, fiecare are vechi rezerve de neînvins către celălalt...Acum Panu urmează

să-şi probeze delicateţea către Marele Bolnav, simţind ca şi alţi junimişti ieşeni de altădată că asupra acestuia a plutit mereu o ursită fatală.(15)

-viaţa materială, preocupări, relaţii omeneşti, distracţii

După plecarea Poetului din Botoşani, încă mai sosesc pe adresa Harietei ofrande băneşti, pe care sărmana devotată îi depune prudent la Casa de Economii. După ce face băi la Lacu Sãrat, Harieta trece în septembrie prin Bucureşti să-şi vadă fratele. Izbuteşte, după multe închinăciuni "adoratei", Bălăuca fireşte şi-l găseşte bine pe Mihai. Tare utilă s-a arătat îngrijirea ei, lui Mihai i-a revenit sănătatea ce-i lipsea de 5 ani!

Să luăm această impresie în relativitatea ei, sigur că Poetul depăşise cum-necum momentele agonice, dar merge foarte greu chinuindu-se cu picioarele şi doar Mite Kremnitz îi găseşte un aer strălucitor(strahlenden Gesichts), ca o faţă străbătutã de raze! Jacques Negruzzi îl vede groaznic de schimbat, puhav la faţă, încovoiat şi cu ochi rătăciţi, la cumplită distanţă de Eminescu-Viena-1870. Vecinul G. Panu observă un Eminescu mai puţin dezechilibrat, dar ieşind foarte rar din starea de prostraţie...Un N. Petraşcu sesizează că sub aparenţe, Poetul e altul, pe care tânărul adorator îl soarbe din ochi cu trist respect: Eminescu e ruina unei catastrofe neaşteptate, o biserică în care s-au păstrat doar zidurile şi

nu se mai oficiază după trăsnetul ce a lovit vârful din înalt. Măcar o vreme, Poetul îşi păstrează hainele vechi, dar curate...Tinerii, care mai ieri crescuseră cu icoana Poetului, din lecturi "particulare"(nerecunoscute de obtuzii catedrelor!), văd pe la vreun restaurant frecventat de studenţi un Eminescu posomorât, cu figura obosită de viaţă, de fapt un domn cu pronunţat caracter brahicefal şi ochi strălucitori, hipnotici.

Între cei răspunzători de distracţiile Capitalei se găseşte şi Caragiale. O aduce pe cântăreaţa vieneză de salon Alice Balbi, organizează spectacole de tot soiul, inclusiv baluri studenţeşti şi trimite invitaţii protocolare VIP-urilor şi lumii bune bucureştene, de pildă doamnei ministrului său Maiorescu, doar "amabilitatea e o formă a tiraniei", ştie el Caragiale resorturile acestei lumi. Se întâmplă să fie "tiran" şi cu fostul amic Eminescu? Vom vedea.

Eminescu merge des la N. Petraşcu, dimineaţa, câteodată seara. Intră îngândurat, se aşează precaut pe scaun şi priveşte în juru-i cu atenţie, vorbeşte rar şi încet, reflectând la cele spuse...Când şi când, zâmbeşte cu naivitate la câte-i trec prin minte. Gazda îşi zice că Poetul este el şi totuşi altul. Petraşcu îl duce de câteva ori pe Eminescu la Teatrul Naþional, apoi la restaurantul Hugues din preajmă, unde Marele Bolnav gustă şi bea cu măsură. Rar, Eminescu se duce şi singur la Hugues.

Aflat în stal la Teatru, Eminescu îl zăreşte într-o lojă pe Jacques Negruzzi cu soţia, îl fixează pe amic cu insistenţă, se tot ridică să meargă la acela şi iar se aşează, nehotărât...Jacques are o strângere de inimă, comparându-l pe tânărul din Viena de odinioară şi Eminescul de acum, puhav, încovoiat şi cu ochii rătăciţi!

Se întâlneşte Eminescu cu vechiul/constantul/ loialul amic Chibici ? Bine-ar face. Poetul e blând, duios şi generos cu prietenii, ca mai întotdeauna. La mici petreceri, Eminescu îşi ia uneori capul în mâini şi începe să cânte doine din Ardeal în stilul "mocanilor" şi o ţine chiar câte o oră, făcându-i să plângă pe ardelenii prezenţi.

Prin noiembrie 1888, Poetul îi scrie Harietei spre a-i anunţa că e bine şi i s-a votat în Senat o pensie de 250 de lei pe lună. Ce-i drept, în 23 noiembrie 1888, vechea noastră cunoştinţă N. Gane intervenea în Senat în favoarea acordării unei pensii viagere pentru Marele Bolnav. Gane are argumente strânse şi chiar formule memorabile, nu neaparat patetice...Să notăm că-ntre "delegaţii" de care depindea mersul legii speciale în Senat, îi aflăm pe foştii ministri liberali Gh. Chiţu şi V. A. Urechia. Raportul pomeneşte de "o boală cronică foarte grea", dar şi de suma prea modestă a pensiei Poetului în comparaţie cu pensiile prea generoase oferite de Parlament unor oameni politici întemeitori(să amintim că Helias fusese atins cu o pensie-recompensă

naţională de 2000 lei lunar...). În fine, la început de aprilie 1889, Legea ce-i oferea lui Eminescu 250 lei lunar e publicată în ***Monitorul Oficial***: Senatul votase unanim(65 de voturi), dar Cameră 57 voturi pentru şi 5 contra (16)

-"*Lais"; eros; mişcările "Bălăucăi"*

La vizita ei, Harieta află că Mihai a scris o piesă care e aproape gata, ea chiar primeşte un exemplar şi se bucură că el a citit-o în cerc intim, apreciată şi propusă spre reprezentare în stagiunea de iarnă.

Poetul îl anunţă pe Petraşcu despre proiectele sale literare şi promite în curând un monolog de teatru, chiar vine în curând cu monolog, mai apoi cu un act întreg, frumos, în versuri.Se stabileşte o şedinţă de lectură la Maiorescu a piesei ***Lais***, dar Poetul se scuză de două ori din motiv de "indispoziţie", în fine Eminescu se prezintă îmbrăcat curat şi Petraşcu îl conduce la Maiorescu. Poetul se aşează la masă şi vocea sa limpede răsună, fermecându-i pe cei prezenţi, care se uită unii la alţii încredinţându-se de miracol! Mă rog, se dezamăgeşte ***Junimea*** un pic, piesa nu era decât o traducere după ***Le joueur de flute*** a lui E.Augier.

Vestea bună a revenirii creatoare a lui Eminescu se răspândeşte, N.Petraşcu îl informează pe Duiliu Zamfirescu, diplomat la Roma, care se bucură şi aşteaptă

să citească piesa. Dar făcând Duiliu şi aluzii la "ai noştri" care de la putere îl pot rostui pe Eminescu!

În iarnă, ***Lais*** va fi achiziţionată de Teatrul Naţional, va primi girul comitetului teatral şi se crede că intră în repetiţii, ba chiar că va juca în piesă-în rolul de prim amorez-ilustrul C.Nottara. Apoi, nu s-a mai auzit nimic. Nu cunoaştem motivele, dar s-ar zice că amicul-director Caragiale sprijină proiectul...Într-o seară, aflat la parter la Teatru, Eminescu o zăreşte într-o lojă pe Mite Kremnitz şi în pauză se duce s-o salute. (17)

- socialismul românesc; dispute în Parlament; reacţia autorităţilor

Nostim ni se pare că şi Harieta Eminovici împărtăşeşte relativ ostilitatea botoşănenilor cumsecade împotriva socialiştilor, dar se distanţează luminat în ideea "om cu om"! (18)

-Em despre socialismul intern.

Încă din tinereţea studioasă la Berlin, Eminescu a dovedit sensibilitate şi ataşament pentru suferinţele vieţii în etapa acumulării primitive de Capital.

Studentul citeşte undeva istoria acelei sărmane fete din Franţa, "martiră a capitalului" locuind într-o mansardă, dejunând-după propria mărturisire-cu pâine goală, necâştigând decât 45 de franci pe lună din cusut

necruţător la lumină chioară şi rănindu-şi degetele...Cine pe lume îi dă dreptul burghezului să se îmbogăţească de pe urma chinurilor acestei nefericite? Iar fata îşi târăşte virtutea până la sicriu! Cine îşi va aminti de ea? Iar dacă s-ar fi "corupt", nu exploatatorul ar fi avut dreptul s-o condamne. Dar în genere-conchide studentul român-cel puţin în cazul acestor fiinţe lumea e atât de strâmbă, încât naştere şi moarte nu lasă urme în memoria colectivă. Egoismul e răspunzător.

Ce reţine Eminescu din cursurile universitare şi prin studiu e că , deocamdată, a apărut ca noutate socialistă Karl Marx, Das Capital şi că ideea de aspiraţie ar fi aceea ca omul să nu mai domine asupra omului.

Foarte echilibrat, dar nu mai puţin implacabil, se pronunţă în subiectul "socialism" Teodor Rosetti (Mişcarea socială la noi, în ***Convorbiri literare***, 1 noiembrie 1885, pp.609-620 şi 1 februarie 1886, pp. 911-920), articol mult gustat în Junimea ieşeană(19) a anilor când bântuia sporadic pe acolo şi Marele Bolnav. Manifestări ideatice ale Cercului de care nu credem că Eminescu s-a putut vreodată dezice...

-ministrul TM contra socialiştilor

Ca ministru de Instrucţiune, Maiorescu se arată dur cu pătrunderea şi răspândirea ideilor socialiste între studenţi/elevi/învăţători. "Toţi oamenii cu minte din Cameră" îl îndeamnă pe ministru să ia măsuri ferme

contra socialiştilor şi Maiorescu chiar are de gând să facă o declaraţie energică în Cameră, în marginea subiectului. Ministrul junimist e sincer îngrijorat de "lăţirea" mişcării socialiste...Guvernul se şi teme de izbucnirea unei răscoale ţărăneşti, aşa că trebuie prevenit pericolul din partea învăţătorilor cu idei nesănătoase!

Magistrul ameninţă: orice învăţător trebuie să ştie, în mod neîndoios, că este dat afară dacă face socialism. Maiorescu caută oameni siguri, în Moldova îndeosebi şi în Iaşi anume, capabili să stăvilească epidemia morală! Uite că Morţun, cel care-l târcoleşte pe Eminescu, îi cere socoteală în Cameră lui Maiorescu asupra destituirii unui profesor socialist. (20) S-ar putea spune că-i "persecută" Maiorescu pe socialişti? Să fim serioşi.

- *Em la socialişti; apărarea fraţilor Nãdejde*

Prin anii '80, publicistul Eminescu se arătase foarte deschis(nu şi disponibil...) faţă de socialsmul incipient al fraţilor nădejde,visătorii din Sărărie. Altfel, poetul se afla la distanţă de ani-lumină de idealul socialist, în curând personificat de Gherea. În unele momente, Eminescu fusese atât de "reacţionar" încât elogia până şi Regulamentul Organic! Să adăugăm că Poetul, cel puţin în vremea excitaţiei maladive din 1883, era în stare să trateze socialismul ca pe o "caballă" în care Eminescu ar manipula-prin amicul Zamfir Arbore-reţeaua rusească într-un magnific complot contra Împăratului răsăritean!?

Socialiştii îl puteau priza pe Eminescu pentru ***Împărat şi proletar*** , dar în fapt şi acesta nu reprezenta decât deschiderea Poetului către un segment de sensibilitate şi idee a veacului.

Observă un adolescent bucureştean, cu vise literare şi umanitare: la sediul socialist, oricât ai veni de entuziast(urmare a zgomotului mediatic al vremii), dorind să fii într-o tovărăşie muncitorească spre a protesta în grup împotriva "burgheziei" şi chiar fiind primit egal, nu poţi să nu te simţi jignit de urâţii/nespălaţii/nepieptănaţii, care apasă patibular pe frumoasa idee!(21)

-Fântâna Blanduziei

Zvonul public ajunge în presă: la 15 noiembrie 1888 va apare în Bucureşti o nouă revistă, politico-literară, sub direcţia lui Eminescu şi cu numele de ***Fântâna Blanduziei***. O tânără entuziastă din Iaşi îi scrie Harietei că Poetul e salvat de orice suferinţă şi curând va apare "ziarul literar" al lui Mihai!

Spectacolul oferit de interesaţi cu un Eminescu reloaded pentru noua încropeală revuistică, lasă unor tineri ca Iorga o stare de ruşine indignată! De altfel, revista are viaţă scurtă. Să rămână că "prietenii tineri" au vrut să-l ajute pe Eminescu...

Poetul îi trimite revista şi Veronicăi şi numai prin "Bălăuca" află şi Harieta de această ispravă a lui Mihai, bănuind-o pe piaza-rea că şi prin această veste mijlocitoare vrea să-i facă rău ei, sărmanei!?

Controlează Poetul cu adevărat conţinutul gazetei sale? Iată că în numărul din 15 ianuarie 1889, cronicarul dramatic năruie activitatea directorială a lui Caragiale la Teatru: "farse şi bufonării...scălămbăituri ...", repertoriu de "vechituri şi localizări".

Pe la sfârşit de ianuarie 1889, Harieta rămâne fără pacientul Miron Pompiliu, doctorii locali afirmând că boala acestui amic al Poetului s-ar fi "pronunţat" la cap, inflamându-i-se pieliţa pe creieri! Ei aş, îşi spune "doftoroaia" Harieta, doar şi de Mihai s-a spus că are creierul paralizat, iar acum iată-l sănătos. Superstiţioasă, sărmana îşi promite că- la caz de izbândă şi în cazul Pompiliu-se apucă de studiat medicina, doar a căpătat experienţă îngrijindu-i cu devotată bucurie pe cei doi bolnavi.

Dar nu era, vai, tocmai aşa. Eminescu începe iarăşi să dea semne de nervozitate suspecte şi vibrează excitat, anunţând o criză. Într-o astfel de dispoziţie, Poetul scrie în ***România liberă*** un articol violent în contra colegilor lui P. P. Carp, din gruparea Vernescu de la Justiţie. Vernescu era şeful liberalilor-conservatori, care fuzionaseră cu junimiştii...Astfel că raporturile Carp-

Vernescu, oricum încordate, dau în clocot, izbucneşte o criză ministerială şi guvernul cade. Poate ziariştii României libere au zâmbit: în fine, i-a fost dat lui Eminescu să doboare un guvern!? Dar peste un timp, Eminescu comite un articol incoerent de-a binelea, intercalând în text fragmente dintr-o nuvelă şi nimeni n-a vrut să facă vreo corectură ciudatului coleg, ***România liberă*** refuzând fireşte publicarea...

Ca să se evite necuviinţele stradale şi scandalul public, ca altdată(şi rechiziţionarea de către poliţie a unui turbulent anonim, numai bun de depus la Mărcuţa...), colegul ziarist Brăneanu îl conduce pe nefericitul dezechilibrat la Casa Şuţu. E 3 februarie 1889. (22)

- *la spital*

Harieta află că fratele ei iar e "plin de bube", de ce s-a temut sărmana "doftoroaie" n-a scăpat, Mihai nu şi-a mântuit cura, pentru că l-a răpit blestemata de Bălăucă...Femeia asta nenoroceşte talentele şi pe amândoi ticăloşii(îşi ia Harieta răspunderea să-i numească astfel pe Mihai şi Miron Pompiliu), iar ei o iubesc nebuneşte! De ce n-are grijă acum Bălăuca de Mihai?...Bălăuca se găseşte pe moment în Iaşi şi pare a încurca nu ştiu ce afacere a Harietei cu o casă.

Până una alta, lumea bună din Botoşani o abhoră încă o dată pe Harieta: ce, eşti nebună ca şi Eminescu?!

Inimoasa paralitică îndrăznise să facă lobby local pentru concertul unei pianiste "socialiste"...

Până la început de aprilie 1889, Veronica Micle nu-l vizitase încă pe Eminescu, deci nu poate oferi date curioşilor, nici ea nu ştie unde e internat iubitul ei(Mărcuţa sau Şuţu) şi la drept vorbind nici n-ar prea dori să-l vadã surpat pe omul pe care-l cunoscuse în vremea splendideisale inteligenţe...

Într-acestea, Marele Bolnav aflat la Mărcuţa nu ştie cã administraţia stabilimentului somează Parchetul să clarifice situaţia săracului, doar nu-l pot ţine "în căutare" pe degeaba, căci nici măcar nu se află pe spezele Primăriei!? Plouând cu somaţii dinspre ospiciu şi Parchet, apropiaţii lui Eminescu şi-aduc aminte că se află pitit pe undeva decretul de pensie viageră, semnat de rege în 12 februarie. Cum un nou examen medical stabileşte că Poetul nu-şi poate administra singur pensia, se impune un comitet de curatelă în care intră domnii Maiorescu, Caragiale, D. Laurian, Şt. Mihăilescu, M.Brăneanu şi I. Gr.Valentineanu ca tutori. Ursită ironică...

Marele Bolnav e mutat la "Caritas", unde nu doar că are situaţia financiară reglementată, dar se simte cumplit de bogat: pietrele pe care le adună în curtea ospiciului sunt diamante, chiar frunzele arborilor din parcul de la "Caritas" înseamnă miliarde! Poetul crede că poate

dezmoşteni pe oricine de averea aceasta fantastică, aflată pretutindeni, uite c-o are adăpostită nespus de prielnic, chiar diamantele ascunse în craniu îi provoacă apăsări şi dureri...

Vin vizitatori la Marele Bolnav, Maiorescu probabil nu, dar de pildă Vlahuţă, pentru care Poetul exuberant compune ad hoc ceva imnic: "Atâta foc, atâta aur/Şi-atâtea lucruri sfinte/Peste-ntunericul vieţii/Ai revărsat Părinte"...Mai trec Slavici şi dr.Kremnitz.

Când nu recită peripatetic din ***Iliada***, Poetul e frământat de proiectul colosal al unei reorganizări sociale(universale sau doar româneşti?), are mijloace(diamantele...), dar detaliile îi răpesc somnul şi capul îl doare înfiorător!

Şi într-o zi frumoasă de primăvară, Poetul o zbugheşte pe poartă şi ajunge la Piaţa de Flori. Trebuie verificare pe teren a proiectului său...Contemplă o vreme şi începe "reorganizarea" lumii prin asaltul asupra negustorilor de păsări exotice, bucurându-se de eliberarea canarilor şi pitpalacilor din colivii! Doar e stăpân avut peste tot şi toate...În fine, îşi fac apariţia sergentul de stradă şi un medic de la "Caritas", scoţând pe utopist din mulţimea de pieţari şi săltându-l într-o birjă. Un martor sensibil nu uită toată viaţa căutătura Marelui Bolnav: ochi de fel agitaţi, mai degrabă

resemnaţi/blânzi/calzi/umeziţi, suflet care-şi mãcinase energiile până a ajunge la roua esenţială.(23)

Prin mai, un alt nebun îl loveşte cu piatra în cap pe Eminescu, declanşând un erizipel. Dar acesta se vindecă repede. Dar apare la Marele Bolnav nebunia violentă, cu atât de extraordinară forţă, încât gardienii abia de-l pot stăpâni!

Pe la început de iunie, Harieta citeşte un articol în ***Naţionalul*** din care sărmana reţine grozăvii despre viaţa spitalicească a fratelui şi se simte nenorocită de acuzaţia ziarului că rudele lui Eminescu nu se sinchisesc de Poet. S-ar zice că nimeni nu plăteşte pentru Eminescu la spital(!?) şi disperata Harietă ar vrea să aibă bani de drum pentru Bucureşti, spre a-şi aduce bolnavul frate la Botoşani cu ajutorul unor studenţi binevoitori. Aşa, ca să nu mai fie Poetul obiect de batjocură pentru nu ştiu cine...

La un moment dat, Eminescu se linişteşte nervos, dar acuză dureri groaznice în picioare şi doctorul Şuţu îl serveşte cu un calmant, sau poate un pahar cu lapte. Marele Bolnav adoarme paşnic, iar dimineaţa e găsit mort.

Ce reflectase Eminescu, altădată, în caietele sale? Organul de tot inocent(ganz Schuldlosen) al minţii noastre, intelectul, construieşte prin contemplaţie ordinea Frumosului, aruncând mantia peste lucrul în sine şi Urât

devine totul numai prin amestecul Voinţei(Wille) şi tare împovărată e inima omului în asfinţitul vieţii, când trebuie să admită că n-a săvârşit atât de durabil ce a dorit, din cauzã că firea(Wesen) lumii întregi e cuprinsã în aceastã Tăcere a Voinţei. Eminescu şi Schopenhauer dialogând cu marele Will...Will-Wille, atât rămâne(24)

-moartea, autopsia

Dr. Şuţu exclamă către ziariştii veniţi grămadă: ce lucru curios, toţi marii poeţi ai ţării-Heliade, Bolintineanu, Gr. Alexandrescu-cad loviţi de aceeaşi boală, paralizie generală progresivă!

Anunţat cu promptitudine, Maiorescu cere autopsie. Trupul lui Eminescu e transportat la Spitalul Brîncovenesc, unde dr.Şuþu procedează la autopsia cerută, din care aflăm că bogăţia geniului se ascundea undeva în creierul de 1400 gr. al Poetului(emisferul drept 550 gr., cel stâng 595 gr.) , deprimat şi hipertrofiat. Inima Marelui Bolnav e anormal dilatată. Dupã ce grupul de medici Şuţu & co.fac o examinare de rutină, se promite că dr. Babeş va studia creierul lui Eminescu. Dar din neglijenţă, genialul creier se alterează!?

Unii, fireşte, se dau în stambă la acest eveniment bucureştean, până şi servitorul de la Spitalul Brîncovenesc se miră: dar cine a fost omu ăsta, s-a strâns lume nu glumă aici când i s-a fãcut autopsia! Iar cărturarul D. A. Laurian observă că amicii Poetului nu

mai pot să se despartă de omul drag, până ce nu-i văd creierul şi inima!? Rămânând uluiţi de robusteţea organismului lui Eminescu...Nu-l bănuim nicicum pe Maiorescu prezent la "amicala" profanare.

Presa deplânge unanim şi chiar cu nuanţe semnificative nenorocirea naţională. Ni-l închipuim pe Maiorescu cântărind tonul ziarelor, neputând ignora că sâcâitul Caragiale face-din păcate-mare caz de "sărăcia" care-l afecta chipurile pe Eminescu. Şi totuşi nu putea fi Caragiale autorul notiţei de faire-part din ***Constituţionalul***, de altfel se zice că dramaturgul pregăteşte pentru ziarul său un articol mai întins...

Dar iată ce spune notiţa Constituţionalului: "Eminescu îşi râdea de mizerie şi nu vrea să ştie de dânsa când îşi avânta gândul în lumea închipuirii". E aici un stil Maiorescu, îşi va fi spus Magistrul în barbişon, iar Caragiale să rămână cu pescuitul în ape tulburi şi sămânţa de scandal în subiectul Eminescu, sau în altele. Oricum, bine că există în presă şi câte un alter ego maiorescian.

Nemîngâiata Harietă rămâne convinsă cã Mihai a murit în totală mizerie, din cauza lovirii la cap şi a atmosferei de delăsare din spitalul dr. Şuţu, asta ar vrea Harieta s-o afle cât mai multă lume românească!(25)

- *înmormântarea*

În vederea înmormântării, Maiorescu îl însărcinează pe ziaristul Brăneanu cu colectarea de bani pentru "coroana amicilor". Sumele sunt modice, Maiorescu e cap de listă cu 100 de lei, T. Rosetti cu 60 de lei, alţii vag amici cu lo lei sau mai mult. Lipsesc cu desăvârşire pateticii cu gură mare, gen Caragiale & co. Oferă nişte bani de înmormântare şi Ministerul de Interne. Amicii vor mai strânge, în continuare, bani pentru amenajarea mormântului.

În ziua înmormântării, 18 iunie, se dădea examenul de licenţă la Facultatea de Litere, C.Rădulescu-Motru între alţii. Maiorescu are grijă să examineze primul pe studentul preferat(Motru!) şi s-a ridicat îndată ce i-a fost anunþată trecerea prin preajmă a cortegiului, rugându-şi colegii de comisie să încheie examenul fără el. Mulţi studenţi din sală l-au urmat pe Magistru.(26)

A fost încă o comedie de obşte această înmormântare. Un Maiorescu nu avea de ce să ia cuvântul! Şi totuşi, dacă oamenii ca Maiorescu nu s-ar abţine atât de des, ceremoniile ar arăta altfel. În fine.

Note bibliografice

Botoşani

1)M.Eminescu,Opere,IX,pp.307-308,318-319 şi XV, pp.93-94; Torouţiu, St.şi doc.doc.lit., IV, p.199; Nicolae V.Bălan,Un prieten al lui Eminescu...,p.213;Ioan Păun-Pincio, Poezii, proză,scrisori,ediţie de A.Rusu, cu o prefaţă de Ion Vitner, col."BPT", ESPLA,1955,p.121

Harieta

2)Mite Kremnitz,Fluchtige Erinnerungen,pp. 16,37; Gh.S.Ştefănescu, Mărturie epistolară, p. 2943; Augustin Z.N.Pop, Adăugiri biografice, pp. 295-298 şi Mihai Eminescu-Secvenţe biografice, p.20;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.217 ;Ioan Slavici,Opere,IX,p.745;George Muntean. Eminescu-102 documente inedite ,p.27;I.E. Torouţiu, op.cit.,IV,pp. 192,.....;N. Iorga, Oameni cari au fost,I, p.251;Ioan Păun-Pincio,op.cit.,p.123

dr.Isak

3)I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.LV-LVII,197-200
starea bolnavului,îngrijire

4)I. E. Torouţiu, op.cit., IV, pp.....; =Nicolae Georgescu, Boala şi moartea...,p....; Gh. S. Ştefănescu, grup. cit. ,p.2943;Nicolae V.Bălan,art.cit. ,p.213;Radu Voinescu,Moartea unui poet, p.3349; Gh.Amarandei, Documente botoşănene...,p.49;Dr.Petru Moruzzi,Noi consideraţiuni..., p. 160

voiaj de boală Viena-Hall

5)G.Călinescu,Viaţa lui Mihai Eminescu,p...; I.E. Torouţiu,op.cit.,IV,202-203,205-206, 306(*notă);* Nicolae V. Bălan,art.cit.,pp.213-214

ajutoare materiale; onorarii

6)I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.190-194,200-201,210; I.Păun-Pincio,op.cit.,p...;Boabe de grâu, III, 1932,p.352; Nicolae V. Bălan, art.cit.,p.216

pensia locală, hoţie

7)G.Călinescu,op.cit.,p...;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.208, 307 (notă);Documente[din arhive ieşene],pp.433-435

plimbări, viaţă socială, băut, relaţii umane

8)N.Iorga,op.cit.,I,p.252;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.219,238,...;I.Păun-Pincio,op.cit., pp...; Augustin Z.N.Pop, Mihai Eminescu-secvenţe biografice,p.17;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.216-217;Nicolae V.Bălan,art cit.,p.217

creaţie?

9)M.Eminescu,op.cit.,III,pp.333-335 şi XV,pp.704,706,902 şi Un glosar de termeni populari,p.11;Mite Kremnitz,op.cit.,p.39;George Panu, Amintiri..., I,p. 378; Alain Guillermou, Geneza interioară...,pp.572-574;Ei l-au cunoscut pe Eminescu,p...;Eugen Ciurtin,Arhiva

orientală...,pp.162,164; I.E.Torouţiu,op.cit.,III,p.64 şi IV, pp.167-168,191,214,236,244;Petru Vintilă, Eminescu..., p.700;Arion Roşu,Constantin Georgian,le fondateur de l'indianisme roumain,în Zeitschrift der deutschen Morgenlandischen Gesselschaft,1966,fasc.1,pp.97-117 şi Constantin Georgian the Founder of Romanian Indology,în Indo-Asian Culture,1967,pp.52-62

TM, Junimea, omul

10)Nicolae Petraşcu,Biografia mea,pp.CL-CLIV; Junimea şi junimiştii,p.27;

politică 1888; guvernarea conservatoare

11)I.L.Caragiale,Opere,V,p.83;IacobNegruzzi,Scrieri,II, p...;IraianP.Lungu,Viaţa politică... , pp.41-45; Junimea şi junimiştii,pp.30,34,261-262; I.E.Torouţiu, op.cit.,III, pp. 174, 248 şi IV,p.248;Liviu Papuc,N.Gane pentru Eminescu,p.46 şi Carpisme,p.109

TM ministru

12)I.L.Caragiale,Scrisori şi acte,pp.184-185;G. Călinescu,Istoria literaturii române, p.556; Şerban Cioculescu,Viaţa lui I.L.Caragiale,pp.165- 169;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,pp.406-407;M.Theodorian-Carada, Din frământãrile trecutului,p.255;Duiliu Zamfirescu, Scrisori inedite,p.67 şi Cele mai frumoase scrisori,text

ales şi stabilit,prefaţă,tabel cronologic, note şi indici de Al.Sãndulescu,col."BPT",Editura Minerva,1974,pp.71-72;I. E.Torouþiu, op.cit., IX, p. 47; Nicolae Petraşcu, op.cit.,pp....; Junimea şi junimiştii,pp.28, 30, 261; Documente din arhivaI. L.Caragiale,comentariu de Marin Bucur,în Rev.de ist.şi t.lit.,XXXIII,nr.3,iulie-septembrie 1985,pp. 133-136;O epistolă a lui Titu Maiorescu către Ana Conta,cu un "Cuvânt înainte" de Flaviu Sabău,în Manuscriptum,XI,nr.2(39),1980,p.104

"Bălăuca";plecarea lui Em la Buc

13)Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit,p.....; I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp. 251-254,258;

instalarea lui Em la Buc

14)Informaþiuni,în Românul,XXXII,5-8 mai 1888, p.471;Iacob Negruzzi ,op.cit.,II,p.230;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.359,442;George Panu,Amintiri..., I,p. 378; I.E.Torouţiu,op.cit., IV,pp.252-253 şi VI,p.273

portretul lui Gh.Panu

15)E. Lovinescu, Scrieri, I X,pp. 123-124; Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p.401;George Panu,op.cit. ,I,p.32; I.E.Torouţiu,op.cit.,III,pp.50-51,57,241; Traian P. Lungu, op.cit., pp. 169-170;Aurel Leon,Umbre, III, p.223; Valjan, La Iaşi în 1900-fragmente memoriale,cu o

prezentare de Ion Potopin,în Manuscriptum, X,nr. 2(35), 1979,p.58

viaţa materială,preocupări,relaţii omeneşti,distracţii

16)Nicolae Petraşcu,Mihai Eminescu,pp.60,62 şi Biografia mea,pp. CLXVIII-CLXIX;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.382-383,445;George Panu,op.cit. ,I,pp.378-380;Iacob Negruzzi, op.cit.,II,p.231;Junimea şi junimiştii,p.47; Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu, p. 61 ;Vasile Vasile,Doina în viaþa şi în scrisul lui Eminescu, p.124; I.E. Torouţiu, op. cit., IV,pp.253,255- 256,260 şi VI,pp.274-275;I.L.Caragiale, op.cit.,p.4; Liviu Papuc, art.cit.,p. 46

"Lais", eros, mişcările "Bălăucăi"

17)M.Eminescu,op.cit.,XIV,pp.....;Nicolae Petraşcu,Biografia mea, pp.CLXVIII-CLXIX şi Mihai Eminescu,pp....;Duiliu Zamfirescu,Cele mai frumoase scrisori,p.71;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.219,445;Mite Kremnitz, op.cit.,pp.18-19,39;George Panu,op.cit.,I,p. 380;I.E. Torouţiu, op.cit.,IV,p. 256 şi VI,pp.272-273;Şerban Cioculescu, op.cit.,p.214; Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu,pp.62,64

socialismul rom.;dispute în Parlament;reacţia autorităţilor

18)Istoria Parlamentului..., pp...;;I.E.Torouţiu, op.cit.,IV,pp. 258-259;

Em despre socialismul intern

19)M. Eminescu, op.cit.,..şi XV, pp. 74, 221; I.E. Torouţiu şi Gh.Cardaş, St. şi doc.lit., I, p.293 ministrul TM contra socialiştilor

20)Junimea şi junimiştii,pp.3o-34

Em la socialişti;apărarea fraţilor Nădejde

21)M.Eminescu,op.cit.,,XV,p.387;E.Lovinescu,Antologie critică,p.43;Vasile Demetrius, Mărturii de la început de secol,în îngrijirea Luciei Demetrius,în Manuscriptum, VII, nr.2 (23), 1976,p.101;Amintiri literare despre vechea mişcare socialistã(1870-1900),ediţie,prefaţă şi note de Tiberiu Avramescu,seria "Memorialistică", Editura Minerva,1975,p.123;Alex.F.Mihail, Se dărâmă vechile săli socialiste(Eminescu şi Caragiale printre socialişti ,în Adevărul,an 49,nr.15844,12 septembrie 1935,p.3;T.Vârgolici,Eminescu în presa socialistă,în Luceafărul, nr.12, 6 iunie 1964,p.4

Fântâna Blanduziei

22)M.Eminescu,op.cit.,XIII,pp...;Informaţiuni,în Românul,XXXII, 15 noiembrie 1888, p.1123; G.Călinescu,Viaţa lui Mihai Eminescu,p....şi Ion

Creangă,p....;Marin Bucur,Ce ştiau românii despre Eminescu,p.62;Iacob Negruzzi,op.cit. ,II,p.230;N.Iorga ,Oameni cari au fost, I,p.252;Nicolae Petraşcu,Mihai Eminescu, p....;I.E.Torouţiu,op.cit.,IV,pp.262-264;Ei l-au văzut pe Eminescu,p.359;George Munteanu, op.cit.,I,p.343;Şerban Cioculescu, op.cit.,pp.176,358

la spital

23)M.Eminescu,op.cit.,XV,pp.60-61;Marin Bucur, art.cit.,pp.56-57;Mite Kremnitz, op.cit., pp.19,39; I.E.Torouţiu, op.cit., IV, pp.265-266, 268; George Munteanu, op. cit.,I,pp.343-344;Ei l-au văzut pe Eminescu, pp.359,442- 444;Alexandru Vlahuţă,Opere alese,II,pp.pp.383-384;Der kranke Nietzsche, Nietzsche, pp....;=V.Firoiu,"I-am cunoscut pe Eminescu şi Caragiale" (Amintirile profesorului D.Nitzulescu), în România literară, nr.10,1968,p.13

24)Henrietta Eminovici:"…Aveţi bunătatea a mi-l aduce pe Mihai",scrisoare către Cornelia Emilian, prezentată de G. G.Ursu, în Manuscriptum, IV, nr.2 (11), 1973, pp. 162-163; George Munteanu, op.cit.,I,pp.344-345;Moartea lui Eminescu,în Resboiul, XIII,nr.4282,18 iunie 1889, p. 1

moartea,autopsia

25)Titu Maiorescu,op.cit.,III,p...;Moartea lui Eminescu, în VoinţaNaţională, VI,nr. 1427, 18/30 iunie

1889,p.1;Informaţiuni,în Democraţia,II, nr.364,18/30 iunie 1889,p.3;Dr.Petru Moruzzi, art.cit.,p.163;Marin Bucur, art.cit.,pp.56-57,59,61;Ei l-au văzut pe Eminescu, pp.386, 390; I.E.Torouţiu, op.cit.,IV,pp.268-269; Augustin Z.N.Pop,Noi contribuţii la biografia lui Mihai Eminescu,pp...;Paul Cornea,Caragiale sub microscop,în Viaţa Românească, LXXXIV,nr.10-12,1989,p.246

înmormântarea

26)Titu Maiorescu,op.cit.,III,p...;Augustin Z.N.Pop, Adăugiri biografice,pp.299-300;Marin Bucur,art.cit., pp.55-63;Ei l-au văzut pe Eminescu,pp.445-446

Capitolul 15 : 1889-1896

Ce înseamnă Societatea în care se mişcă foarte abil Maiorescu?

Altădată chiar scriitorii dădeau seamă "balzacian" de starea civilă a Societăţii, Bolintineanu şFilimon...Buni analişti ai mentalului bucureştean high life, frunte cu Gh.Crutzescu, pornesc de la matrice: "Podu Mogoşoaiei"(=Calea Victoriei), aşadar o lume supusă verdictelor mondene ale lui Claymoor, deci vârtejului! O lume a saloanelor, care fusese până de curând-cel puţin în parte-şi a lui Eminescu: vaste încăperi primitoare, cu policandre garnisite cu 30 de lumânări şi mese de mahon,c u albume pentru autografe şi fotografii în rame filigranate. În jurul meselor , cercuri de fotolii aubusson şi scaune aurite...La uşi(musai cu două canate) şi ferestre atârnă perdele grele cu ciucuri, în falduri severe de catifea şi mătase înflorată, în apăsătoare tonuri de cafeniu/albastru/stacojiu/ verde. Lămpi cu gaz, pe picior de onix, împrăştie o lumină galbenă de sub abajurul încreţit şi dantelat, precum fustele vremii...Sobe de nădejde, din teracotă albă, răspândesc în saloane o aromitoare căldură de lemne uscate, iar palmierii în vase de aramă se prăfuiesc prin colţuri, vegheaţi de harapul de bronz cu tava întinsă. În oglinzile cu rama poleită se pot

zări oaspeţii: domni cu cioc şi mustăţi, doamne cu malakoff, care foşnesc a frunze moarte...

Cine să ştie că, în arhiva sa intimă, Maiorescu colecţionează de toate, cumva fascinat de micul infinit socio-comunitar: dosarul ca şi complet al relaţiilor lui Eminescu cu Veronica Micle, dar şi afişe, scrisori , cărţi de vizită primite, decupaje picante de presă, ferpare(îndeosebi romanul sinuciderii lui Odobescu), menuuri de banchete high life(cu autografe de participanţi), listele versificat-umoristice de bucate ale Junimii, epigrame, bilete de teatru, chitanţe de hotel, bestiariu cu fotografii de bandiţi din epocă, circulare ministeriale, curiozităţi de toată mâna, liste adnotate de deputaţi şi de persoane folosibile, iar de la o vreme evenimente aviatice! E "Albumul" lui Maiorescu, încărcat de "Zeitgeist" şi bâlci al deşertăciunilor.

Uite, te scufunzi într-un bâlci al deşertăciunilor şi cunoscându-i prea de-aproape pe marii scriitori. Caragiale a făcut un scandal monstru că i se propun slujbe cu lefuri mizerabile(!?) de 4-500 lei pe lună, pe când lui, lui Caragiale, ar trebui să-i procure statul mijloace substanţiale de trai pentru a produce în linişte creaţii literare. Şi P. P. Carp e excedat...I se explică lui Caragiale, de altfel zadarnic, că statul nu poate proceda astfel şi nici n-a mai procedat cu nimeni!(1)

Maiorescu fără Eminescu, 1889

Poate privi Maiorescu, de acum înainte, Berlinul, Parisul cu ochii proaspetei generaţii de români studioşi, Nicolae Iorga(din Botoşani!) de exemplu? Că Berlinul la 1890 are un aer de rece constrângere, de posomorâtă înţepenire, cu destulă brutalitate şi grosolănie în arta de a stăpâni oamenii, dar nu tocmai în firea germanilor înşişi!

De ce n-ar fi de acord Maiorescu, în cea mai mare măsură? Mai cu seamă că dotatul tânăr din meleagurile eminesciene observă peisajul Apusului atât de fervent în muncă, bucuria rostului şi împlinirii pe feţele oamenilor-la Berlin, cât şi la Paris-aceeaşi bucurie în dimineaţa plecării la munca zilei, cât şi în după amiaza/seara întoarcerii. Şi parcă acelaşi gest, la activiiă, dar şi la harnicii bibliotecii: uneori, fiinţa aruncă spre niciunde o privire visătoare, semn de reflexie antialienantă, desigur. E şi minunare în faţa realizări omeneşti,a sa şi a semenilor.

Eminescu dispărea la momentul potrivit, spre a nu deranja vacanţa de vară a Magistrului şi a altora.

Urmează pentru Maiorescu o caldă, frenetică, neîntreruptă, preocupare eminesciană, pe care o va devoala amar Macedonski(peste care nu s-a aşternut încă bine liniştea oribilă că de acum nu mai are concurent): Magistrul tot explică, ferm, în cursurile de la Universitate, ca şi la seratele sale intime, pentru ce

Eminescu este un mare poet, iar Macedonski nu se înscrie în gustul său!

Nici nu murise bine Eminescu şi Bonifaciu Florescu îl acuză foiletonistic pe Duiliu Zamfirescu, că a părăsit ***Literatorul*** lui Macedonski pentru ***Convorbiri***...în vederea obţinerii unui profit social din literatură!?

Ce puţin se înşelase Eminescu asupra "homuncului Bonifaciu", pe care-l plesnise şi publicistic şi în notaţiile de laborator:...(2)

- *moartea Veronicăi Micle (...)*

La 14 octombrie 1889, moare samariteana Harietă, sora Poetului.

-*moartea lui Creangă, 31 decembrie 1889*

Câte amănunte picante s-ar fi putut aduna în bric-a brac-ul lui Maiorescu: că de la o vreme, pitorescul/grasul/îngălatul/genialul Creangă, Creangă, junimist in partibus, arunca apoftegme haioase guguştiucilor iaşioţi: "De-acu nu-i mult până departe!", cu neascunsă aşteptare a morţii; că moartea chiar a sosit, în ultimă zi de an 1889, prinzându-l în târg(o fi aflat ceva din zvonul public Theodor Rosetti, tocmai prezent la Iaşi ca demnitar al guvernului?); că primarul Vasile Pogor a oferit cuviincios loc de veci, unde s-a strâns

puţină lume, între care notabilii viitorimii: N.Iorga şi A. C. Cuza; cã îndureraţii au găsit pitiţi în bojdeucă o groază de bănet al săracului răposat şi-pe fundul unei lăzi-o păpuşă cu potcap popesc, inscripţionată "Popa Smântână"(...). Un soi de idol teribil, un "Baphomet", un "Moromete" de lut rămas în Poiana lui Iocan-când timpul n-a mai avut răbdare-ca semn de amurg de Tradiţie, sfârşit de viaţă şi de epocă. De acum, ***Junimea***-anemică, în sensul ei ieşean-simbolic-chiar a încetat să existe.

Ce se mai întâmplă cu rudele lui Eminescu, dacă tot n-a putut avea Poetul urmaşi nemijlociţi? Familia Eminovici-Eminescu diminuează vertiginos. Sora Aglae se converteşte la catolicism în februarie 1890 şi- văduvă din 1887-se recăsătoreşte în 1890 cu un mic von al Imperiului şi moare în 1900, la doar 48 de ani, rămânând în urmã un băiat de 25 ani.(...) Stirpe, totuşi. Ce să mai spunem de fratele Matei, recordul de viabilitate/ longevitate al clanului...Mai ales pe acesta nu-l putea ignora Maiorescu!

- *preocupări Maiorescu legate de Eminescu*

Încă dinainte de moartea Poetului, Foiţa Tribunei amintea că Maiorescu păstrează la sine biblioteca de 4000 volume ale lui Eminescu, ca şi manuscrisele Marelui Bolnav(încă nu se ştie că e vorba de 15000 pagini). Chiar unele personalităţi marcante îl vor bănui

pe Maiorescu a fi ignorat cu desăvârşire(!) valoarea literară şi culturală a manuscriselor eminesciene!

Nici nu e nevoie să intervină Maiorescu pentru apărarea mesajului eminescian, Magistrul a format deja cerberi, discipoli ai săi, gata să-l apere pe Poet de orice asalt presupus neavenit! Astfel, în 1893, un cărturar oarecare conferenţia la Ploieşti despre Coşbuc. Omul îşi expune ideile pe unde poate, încercând să publice un studiu mai larg, crezând în posibilitatea unei critici "psiho-estetice", altceva oricum decât Maiorescu şi Gherea. Discipolii P. P. Negulescu, S. Mehedinţi ş.a. îl pun la punct cu vehemenţă pe individ, cum a îndrăznit "să se obrãznicească", vorbind banal de Eminescu şi Coşbuc?! Nu neaparat la sugestia lui Gherea, apare printre tinerii intelectuali socialişti, sensibili la decepţionismul Marelui Bolnav, o anume vulgarizare săltăreaţă a lui Eminescu, de exemplu un astfel de ipochimen găseşte o paceaură disponibilă şi crede că e victima victimei (!?), doar: "Sfãrmaţi statuia goală a Venerei antice/Ea a făcut să pice în ghearele uzurei"...Ergo.

Maiorescu nu ţine să i se recunoască de către oricine meritele sale faţă de Eminescu, de exemplu fiind foarte rezervat faţă de omul N. Petraşcu, primeşte fără încântare dedicaţia acestuia la studiul Mihail Eminescu, din 1892, în care Magistrul e firitisit ca întâiul care "a fixat" imaginea Poetului, urmărindu-l mereu cu "o

privire simpatică". Şi el, N.Petraşcu a folosit mult din conversaţiile cu Maiorescu...

Mite Kremnitz se simte mereu nemângâiată de dispariţia tragică a lui Eminescu şi tot împrăştie amintirile ei rafinate despre Poet, în conversaţii cu destui, între alţii cu tânărul Al. Tzigara-Samurcaş. Acesta o sugestionează să aştearnă pe hârtie amintirile şi, astfel, devotata scriitoare germană îi predă tânărului valorosul manuscris ***Fluchtige Erinnerungen***, care-şi va aştepta cercetătorii în arhiva Fundaţiei Regale, înainte de publicarea din 1933.

Parcă mai deschisă e mărturisirea lui Miron Pompiliu, din 1895: în ceasuri de decepţie, de exemplu pe ruinele Junimii ieşene, să ne întoarcem la "maistrul Eminachi", ca de altfel şi la "inimitabilul Creangă"!(...)

-Junimea

Caragiale comite accidente "regretabile" la ***Junimea***, de exemplu certându-se cu Jacques Negruzzi, apoi consultându-l cu umor pe Maiorescu: ar fi elegant să mai treacă pe la Jacques, după cele întâmplate, fiindcă e drept să cam fie rândul lui Jacques să se supere!? (...)

-omul Maiorescu; prieteni

Ce curios şi agreabil pentru Maiorescu, în 1890, în primul an fără Eminescu, iată că se gândeşte cineva cum

l-ar putea elibera de grijile vieţii, redându-l exclusiv creaţiei: Duiliu Zamfirescu îi admiră înţelepciunea stilului de viaţă, dar tare i-ar da 100000 de fr. anual, obligaţia de a scrie în loc de a oferi pledoarii advocaţiale! Maiorescu se amuză melancolic şi-i răspunde: bun, ţi-o pot lăsa şi mai ieftin avocatura asta, 50000 sau chiar 40000 fr. Numai că, Magistrul are venit anual (doar...) 5000 fr. dobânzi la capital şi 7000 fr. din profesorat, dar are de trimis 11000 fr. pe an la Berlin(de, educaţia Liviei, mai ales lecţiile scumpe de muzică), aşa că scumpe Duiliu, salahoria rămâne inevitabilă! Cum sună principiul acceptat de Magistru, de nu "primum vivere, deinde philosophari". Nici nu se simte Maiorescu, încă, împiedicat de la seninătatea vieţii...De altfel contează firea fiecăruia şi poziţia socială, care se cam stabilizează la 40 de ani. Să adăugăm că poziţia oricui e discutabilă într-o ţară tristă plină de umor şi la rubrica de caraghiozlâcuri a unui mare ziar, titrată "Cine de ce are frică", Maiorescu e pomenit ca timorat de "pensionatele de domnişoare"!

Magistrul nu se mai frământă demult cu întrebări oţioase, e adevărat că viaţa sa literară merge cam "a batons rompus" şi cam la două luni o dată simte că ar dori să scrie şi-i plesneşte ţeasta ca o puşcă ruginită ce dă să ia foc! E clar, numai unui prieten i-ar răspunde Maiorescu astfel şi Duiliu este prieten.

Între prieteni, Maiorescu îi acordă un loc aparte lui Cantacuzene- Zizin. Acesta e un bărbat învăţat, a fost crescut la Geneva de renumitul Toepfer, pedagog special şi cărturar. Zizin va traduce Schopenhauer în franceză.

În noiembrie 1895, Maiorescu cere sprijin lui Duiliu Zamfirescu: să caute în Italia o casă de închiriat(mă rog, un villino, un villinuccio), lui Zizin i s-a acrit de Bucureşti, el Maiorescu îl înţelege...Duiliu se execută, găseşte un apartament mobilat(4-5 camere, bucătărie, etaj) cam cum a poftit Zizin(nu prea scumpă chiria, doar 4-5000 fr.), dar va rezista sensibilul bărbat climei Romei? (...)

-*comportarea lui TM cu dezertorii*

Nicu Gane ştie că a fost înscris în cartea neagră a junimiştilor ca "infam colectivist", dar îi trimite o scrisoare sinceră, măgulitoare, lui Maiorescu la jubileul din 1900. Nemaiîndrăznind să-l roage vreodată ceva pe Maiorescu, Gane tatonează pentru pile verigile slabe ale Junimii, de pildă pe sentimentalul Missir. (...)

- *preocupări politice*

Spre sfârşit de 1891 are loc o criză ministerială. Jacques Negruzzi nu se mai poate pasiona împreună cu anturajul său, ba chiar dă semne de filosofie: ia acolo, vreo 40 de persoane care vor să pape din buget, dar ţara

merge înainte cu binele şi răul ei, indiferent de gălăgia din jurnale! - P.P.Carp

Dragul de Carp, ce neted ştie să le troznească la cel mai înalt nivel, în aceşti ani, de exemplu când plenipotenţiarul prinţ rus la Bucureşti îl tatonează ca "germanofil", junimista Excelenţă ripostează: se înşeală lumea, eu sunt rusofob!" Un stil tăios, care putea fi şi al lui Eminescu.

P. P. Carp atinge într-un discurs al său, din 27 martie 1892, problema intoleranţei: este major legată de starea culturii uneţă, cine crede că numai dumnealui are dreptate şi că în viaţa socială nu mai există şi altceva decât "concepţia creerilor săi", apoi acela este un om incult! A nu ţine cont de varietatea ideatică a indivizilor unei ţări, mai cu seamă în viaţa publică, conduce la intoleranţă şi fanatism, astfel e aproape suprimarea morală a adversarului. Pe când şi cea fizică, putem continua singuri demersul lui Carp?!

Pontiful politic al Junimii are, hotărât, oroare de scris. Carp îşi compune bizar discursurile parlamentare, în fond principala sa creaţie: se retrage şi cugetă ore întregi în întunericul biroului său, unde de mult nu mai împrospătează servitorii cerneala uscată din "cristelniţa" creatoare!

Carp continuă să fie preocupat de moralitatea în politică şi de uzura la guvernare, astfel-observând semne

de descompunere în gruparea politicã junimistă-hotărăşte(cam unilateral?) ieşirea din cabinet. Afirmă mereu neted că el nu duce viaţă politică dublă şi oricum n-are legătură cu tratativele de fuziune junimisto-conservatoare de care umblă acum în 1895 zvonul...(...)

- *viaţa literară*

Maiorescu poate fi satisfãcut că destui tineri se îndreapă spre ***Convorbiri..,*** convinşi-mai ales după moartea lui Eminescu-că revista junimistă rămâne un experimentat laborator de şlefuire a talentelor literare. S-ar zice că-simbolic-***Junimea*** ieşeană şi-a cam încheiat rostul după moartea lui Eminescu, marele ei produs şi Maiorescu ratifică în 1890 acest amurg, dar iată că tocmai din acel Iaşi îi vine Magistrului în 1891 un mesaj poetic de la Ana Conta, sora filosofului. Maiorescu îi rãspunde ceremonios şi îndeajuns de confesiv: îi poate răspunde domnişoarei profesoare şi poete că-după ministeriat şi politichie-e mai disponibil pentru chestiuni literare, oricum "politica nu-l atrage mai adânc". Ana Conta să fie atentă la părerea lui directă şi nu mediată de Emilia Humpel.

Magistrul emite îndemnuri calde şi viguroase: "soldaţii lui" critici se împrietenesc cu "soldaţii" poetei? E un soi de război, dar arta nu-i mereu o vacanţă de Paşti, sau o înflorire de liliac!

Destulă neplăcere îi aduce Magistrului cazul Coşbuc, Maiorescu fiind impresionat de ***Nunta Zamfirei***(simbolic, în anul dispariţiei lui Eminescu) şi fãcând diligenţe pe lângã Slavici să-l elibereze pe tânărul poet de talent, spre a veni să se rostuiască la Bucureşti. Se va produce un tărăboi îndelungat, din partea cercurilor interesate, că bietul Coşbuc a fost atras cu viclenie de ***Junimea*** spre a fi exploatat în prestigiu, ca şi Eminescu!?

Într-un articol din ***Literatorul***, 1892 şi în ***Schiţă asupra literaturii române***, 1893, Macedonski îşi continuă obsesia: ba tot felul de poeţei fură versuri din Macedonski, sau Eminescu, ba poeţilor momentului li se preţăluieşte vocaţia şi viitorul, după cum se revendică "macedonskişti", sau "emineschişti"! Şi totuşi această insistenţă scârnavă îl va naşte pe marele poet Macedonski, aici putem să-l mâhnim pe Magistru.

În toamna lui 1993 apare revista ***Vatra***, în întemeierea lui Slavici, Caragiale, Coşbuc. "Docil" pare a fi fost doar Coşbuc, altfel s-au întâlnit gustul organizatoric şi ispita programatică a lui Slavici, cu harul editorial-managerial al lui Caragiale. Maiorescu va adapta o atitudine nuanţată faţă de ***Vatra*** şi echipa ei.

În 1894, Iacob Negruzzi predă ştafeta de la ***Convorbiri***...unei echipe tinere, ambiţionându-i public pe băieţi să nu dezamăgească!(...)

- *profesorul*

La catedrele de filosofie ale Universităţii bucureştene predau mai mulţi profesori de onorabilă ţinută: Coco Dimitrescu-Iaşi(din varii motive, un concurent redutabil pentru Maiorescu), apoi treptat sosesc ca "docenţi" Dumitru Drăghicescu, C.Rădulescu-Motru, Ioan Crăciunescu. Multora dintre studenţi le e cunoscut Maiorescu, au învăţat în liceu după ***Logica*** lui, ştiu de ***Convorbiri literare,*** de ***Critice*** ş.c.l.

Maiorescu primeşte pentru cursul său de filosofie cel mai încăpător amfiteatru al Universităţii. Alături de studenţi, asistă un public extrem de numeros şi pestriţ, poate şi "snobi". Prelegerile sunt încântătoare, Magistrul atacând chestiunile înalte cu eleganţă stilistică şi voce melodioasă. Greu găseşti un locşor în sala plină ochi. Deodată, între capetele tinere de la intrarea amfiteatrului îşi face apariţia un cap alb, alb. E ora 5 şi 1/4, Profesorul se strecoară ager pe cărarea subţire spre catedră, cu ochi mulţumiţi de aglomeraţia deloc obişnuită la alţi profesori. Maiorescu îşi începe expunerea foarte calm, pregătind pe-ndelete chestiunea principală a cursului de moment. Vocea se însufleţeşte treptat, treptat, devenind muzicală. Cei avizaţi se gândesc la stilul soliştilor de Operă...Decenii mai târziu, existenţialiştii vor pretinde filosofului afect şi pasiune în rostirea convingătoare a adevărului filosofic, publicul foarte tânãr de acum se va

gândi atunci ce discret îşi pitea Magistrul aceste însuşiri, deplin reale şi la el.

Nu strică să-l vedem pe Profesor şi cu ochii mai critici ai câte unui tânăr. Ca şi totalitatea studenţilor în teologie/filosofie/litere îl apreciază pe profesorul Maiorescu, cultivând legenda calităţilor sale multiple...Şi totuşi, câte un june ardelean cu opinie separată reactualizează, fără bucurie, impresia de tăioşenie şi nedreaptă unilateralitate a textelor maioresciene, reproşurile aduse de adversarii de altădată, aşa că rezerva prudentă e mai bună...Sigur, Maiorescu e în adevăr Profesor, cu aparenţele bine studiate ale desăvârşirii: apariţie monumentală plină de armonie, voce "dulce" modelată artistic, gestică discretă, căldură în expunerea gradată şi logică impecabilă. Dar, deşi fondul e interesant, profunzimea e modestă.Ş-apoi, Profesorul pare a fi un mare egoist, stilul său prea de tot impecabil e cam străin de neamul românesc şi, în genere Maiorescu e un ins cam îndoielnic-cu adevărurile sale dogmatice-faţă de idealurile neamului!?

Iată-l pe Profesor prezidând comisii, de pildă una la examenul de capacitate al profesorilor secundari. Între ei, discipoli ca Rădulescu- Pogoneanu, dar şi necunoscutul G. Ibrăileanu. Pe necunoscut, Maiorescu îl notează de două ori cu 10, amestecându-se în discuţiile examenelor deşi de obicei tace, apreciindu-i lui Ibrăileanu întinderea cunoştinţelor, viociunea inteligenţei şi fluenţa limbii, dar

la o lecţie practică despre Ovidiu îl găseşte "mai amorţit", notându-l cu 9,33. Delicat, Maiorescu crede că Ibrăileanu e nedreptăţit şi-oferindu-le eminenţilor un banchet-anume se întreţine cu criticul ieşean! Magistrul i-ar fi scris apoi câteva scrisori lui Ibrăileanu. (...)

-discipolii

Cei care-l cunosc de mult ştiu că-la fel ca-n vremurile de aur ale Junimii, Maiorescu ştie-luptător neclintit şi consecvent-să selecteze tineri cu iluzii şi credinţă, să le înlesnească talentul şi să le netezească aleasa cărare, pe care altfel se cam îmbulzesc netrebnicii şi şolticii, cum judicios observă Miron Pompiliu.

Discipolii pot zice că ei cresc în atmosferă de Olimpieni în casa -templu din strada Mercur nr.1, unde colonadele ioniene te iau în primire de la intrare şi ajungi pe mâna lui Zeus tonans(vasăzică Titu Maiorescu) şi a Junonei(vasăzică Ana Maiorescu), apoi asculţi Mozart şi câte ceva din legenda casei: uite în colţul ăsta şedea Alecsandri când citea Dumbrava Roşie, colea pe canapea se afla P. P. Carp când îl dojenea pe Eminescu ş.a.Şi probabil înveţi în această atmosferã să cugeţi de sus în jos, ca privilegiaţii ursitei!

În 1893, Magistrul le scrie lui Mehedinţi, Evolceanu şi Antonescu, aflaţi la studii în străinătate, chestinându-i de stadiul învăţăturii lor şi de specificul materiilor pe care le-ar putea preda în Univrsităţile

româneşti, spre a se institui prin buget astfel de catedre, pe care băieţii le-ar obţine prin concurs. Primind îndemnul lui Maiorescu, Teohari Antonescu a emis trei strigăte de bucurie(ca Achile când i-a zărit pe troieni) şi a răspuns imediat!

Ioan Petrovici nu va fi singurul discipol cu un astfel de itinerar: adolescent în provincie, receptând din zvonul public faima multiplă a lui Maiorescu, studiind dupã recomandare ***Logica*** acestuia şi găsind-o prea aridă pentru un elev de curs superior, deşi Magistrul o scrisese limpede şi literar...

Se bucură Magistrul că are câte un discipol mai independent? Uite, Mihail Dragomirescu-deşi îl recunoaşte deplin pe Maiorescu drept "părinte intelectual-îndrăzneşte să-l mai şi contrazică în materie de adevăr critic!

Este un pic subiectiv Magistrul cu discipolii săi? Iată-l pe Maiorescu,şef de comisie la examenul de capacitate al profesorilor secundari în 1901-1902, protejându-l imperceptibil pe I.Rădulescu-Pogoneanu spre a-l scoate pe primul loc, cu media 9,71, deşi s-ar spune că marele merituos al concursului e G.Ibrăileanu, cu doar 9,63.

După cum se vede, discipolii sporesc în vârstă şi carieră, iar-din punct de vedere maiorescian-"studenţi distinşi" nu se mai arată...Când îndrăzneşte câte unul ca

Mihail Dragomirescu să-şi croiască un drum independent, Magistrul nu întârzie cu represaliile "piedicilor ascunse şi dovedite" (...)

*

* *

-violenţa Autorităţii, nov.1896; cazul Kirileanu

La o alegere ulterioară de rector, Maiorescu şi Coco Dimitrescu vor întruni câte 16 voturi în Senatul universitar, iar savantul Sabba Ştefănescu 44! Dar ministrul îl va prefera pe Coco, liberal "drapelist"(cum se purta pe moment...) cam instabil şi traseist, iar Maiorescu va izbucni într-o interpelare publică în contra acestui cumulard cu cinci lefuri de sinecură şi ca atare un ins dubios în materie educativă. Primul ministru al momentului socoteşte necesar să-l admonesteze tot pe Maiorescu, "avocat şi cosmopolit". Iar Coco Dimitrescu-Iaşi leapădă masca de preţuitor al Magistrului şi face glumiţe antimaioresciene pe la rarele, tembelele sale cursuri universitare!

În cine ştie ce asociaţie de idei, e posibil să-i vină în minte lui Maiorescu un caz interesant: absolvă cu brio Dreptul un tânăr nemţean, G. T. Kirileanu. La sugestia Magistrului-ministru, băiatul e repartizat magistrat la Iaşi. Şi se întâmplă ceva ciudat chiar pentru experimentatul Magistru, Kirileanu vine cu lacrimi în

ochi la demnitar şi-l conjură să-l numească la Broşteni, Maiorescu provoacă mirat peste poate: cine face prostia să dea Iaşul pe Broşteni?! "Iaca eu, domnule ministru, vreau să-i judec pe consătenii mei aşa cum înţeleg eu, fără dosare şi fără avocaţi!" (...)

Note bibliografice

1)Titu Maiorescu,Schedulae academicae,p.117; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu..., p. 319; I.E. Torouţiu, St.şi doc.lit,VII,p.271;Al.Piru, Panorama deceniului literar românesc 1940-1950,Editura pentru literatură,1968,p.353

2)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice,III,p...; N.Iorga, Războiul nostru în note zilnice, III,pp. 281, 331; Alexandru Macedonski, Opere,....;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu..., p.42; I.E. Torouţiu, op.cit.,IV,pp...

moartea Veronicăi Micle, a Harietei, a lui Creangă

)G.Călinescu, Ion Creangă, pp.273-275;Augustin Z.N.Pop,Adăugiri biografice,p.296

preocupări Maiorescu legate de Eminescu

)Titu Maiorescu,Critice,pp.481,485,490,495;Ioan Al.Brătescu-Voineşti,Din pragul apusului,pp...; E. Lovinescu, Antologie critică,p.80;Titu Maiorescu şi enciclopedia "Astrei",cu o notă de Mircea Stoia,în Manuscriptum, II,nr.2(3),1971, p.209; I.E.Torouţiu, op. cit., IV, p.20, IX, p.393 şi XII ("Sămănătorul"), "Bucovina", 1940,p.294;Duiliu Zamfirescu,Cele mai frumoase scrisori, p. 160; G.Călinescu,Scrisori şi documente, p. 230; Călin Cernăianu, Cabala antieminesciană , p.12;Scrisori către G.Ibrăileanu,vol.IV, ediţie îngrijită de Mihai Bordeianu, col."Documente literare",Editura Minerva,1982,p.62

Junimea

)I.L.Caragiale,Scrisori şi acte,p.251;

omul Maiorescu, prieten)

Titu Maiorescu,Călătoria în Rusia,vara 1895.Însemnări turistice,text ales şi prezentat de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, în Manuscriptum, XVIII, nr. 2(67), 1987, pp.1 08-118;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu..., pp.71, 163,165,318,353;Titu Maiorescu şi enciclopedia "Astrei" ,pp.208-209;Iacob Negruzzi,Scrieri ,II,pp.584, 748; Adeverul,VI,nr.1512,3 mai 1893,p.2

comportarea lui TM cu dezertorii

)Din cronica unui veac,pp.196-197

preocupări politice; P.P.Carp

)Titu Maiorescu şi enciclopedia...,pp.208-209;E. Lovinescu, Scrieri,IX,p.473;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu...,p...;Junimea şi junimiştii,p.48;Liviu Papuc, Carpisme,p.109;H.-R.Patapievici,Cerul văzut prin lentilă,cuvânt înainte de Virgil Ierunca,grafica de Dan Perjovschi, col."Totem",Editura Nemira, Bucureşti, 1995,p.260

viaţa literară

)O epistolă a lui Titu Maiorescu către Ana Conta,pp.102-104;Titu Maiorescu şi enciclopedia...,pp. 208-209;Duiliu Zamfirescu,op.cirt.,p.284; Caragiale-propriul său editor,cu o prezentare de Corin Grosu,în Manuscriptum,II, nr.3(4), 1971, p.186; Gavril Scridon, Pagini despre Coşbuc. Contribuţii la cunoaşterea vieţii şi operei poetului,Societatea de ştiinþe istorice şi filologice, Bucureşti,1957,p.59;Alexandru Macedonski,Opere...

profesorul

)Titu Maiorescu,Însemnări zilnice(1903), p...; Nicolae Florescu, Titu Maiorescu în amintirile lui Ioan Petrovici,pp.136-137;Amintiri despre Titu Maiorescu, pp...;Constantin Popescu-Cadem,Titu Maiorescu-rector al Universităţii din Bucureşti,pp...;Geo Şerban,Un tezaur

neexplorat,în Manuscriptum,III,nr.2(7),1972,pp.119-120;Al.Piru,G.Ibrăileanu(viaţa şi opera), col."BPT",seria "Cultură generală",Editura Minerva,1971,pp.99-102; Valeriu Mangu,De vorbă cu Iorgu Iordan,seria "Memorialistică",Editura Minerva,1982,p.190;Onisifor Ghibu,Pe baricadele vieţii,pp.124-125;Amintiri despre G.Ibrăileanu,p.204

discipoli

)I.L.Caragiale,op.cit.,p.45;Nicolae Florescu, art.cit., pp.136-137 ;Valeriu Mangu,op.cit., pp.118, 190,302;"Regii pot fi câteodată asasinaţi", cu prezentare de Ileana Ene,în Manuscriptum, II, nr. 3(4),1971, p.187;Junimea junimiştii, p. 284; Al.Piru,op.cit.,p.102; I. E. Torouţiu, op. cit., vol. VIII ("Sămănătorul"), "Bucovina", 1939,p.141,IX,p.392 şi XI,p.216;

*

* *

violenţa Autorităţii,nov.1896;cazul Kirileanu

)Constantin Popescu-Cadem,doc.cit.,pp.125-130;Onisifor Ghibu,op. cit.,pp.126-127;Aurel Leon, Umbre,II,p.147

Capitolul 16: 1896-1910

politică

Partidul Conservator se frământă teribil prin "boierii săi schimbăcioşi", cum taxează presa! Ce să mai înţelegi ca militant loial, când P. P. Carp(şi Maiorescu, după el) refuză să cuvânteze electoral, ca să nu fie prea violent, ba chiar cerând camarazilor mărturisirea "onestamente" a greşelilor politice săvârşite!? După moartea subită a lui Lascăr Catargiu în 1899, impulsivul Nicolae Filipescu înlătură-printr-o revoluţie de palat-şefia lui P. P. Carp, instalându-l pe Gh.Cantacuzino. Dar în curând, acelaşi impulsiv de profesie îşi părăseşte unsul şi se alătură lui Carp...De îndată, N.Filipescu devine factotumul conservatorilor.

În primii ani '1900, luând cuvântul în Parlament în discuţiile la mesaj, Maiorescu aruncă o privire la banca ministerială împestriţată de traseişti politici şi comentează: astăzi se găsesc la guvern conservatori puri, observaţi puritatea de pe banca ministerială!

Altădată, ascultând discursul emfatic al ministrului de finanţe Take Ionescu(am creat un buget perfect echilibrat ş.c.l.), Maiorescu îşi râde de la tribună: mi se pare că domnul Take confundă echilibrul bugetar cu echilibristica oratorică! Rezultatul, de aşteptat, va fi un deficit bugetar mirobolant...

Cu ce sentimente priveşte Maiorescu genul de devotament junimist de cursă lungă al lui Slavici, unul care în felul lui a urmat nesmintit linia politică Maiorescu, care l-a condus-iată-în 1908-1909-spre şefia ziarului ***Minerva***, căruia sponsorul G. Cantacuzino îi imprimă o pronunţată linie germanofilă...

Se tot vesteşte între junimişti, aşa află de exemplu S.Mehedinţi, mult dorita schimbare în "meteorologia politică" şi bine-l parodiază inteligentul C. Meissner pe Eminescu: "grija schitului se lasă-n mâna arhimandritului", conu Petrache Carp! Căci din aprilie 1907, Partidul Conservator, reîntregit prin fuziune, îl recunoaşte de şef pe Carp şi boierul de la Ţibăneşti are parte de câţiva ani tihniţi, în opoziţie. Mai şi greşeşte "junkerul", de pildă când elogiază în Parlament prosperitatea ţăranilor români bucovineni, doar zărindu-le căsuţele albe din expresul care-l duce la Berlin.

Eminescu intervine ocazional chiar în disputele civico-politice în 1906, an premergător răscoalei: când "apostolomania" lui Iorga este luată în răspăr de presă,

câte un fan iorghist îşi apără naiv idolul cu câte o formulã hyperionică: "Trăind în cercul vostru strâmt"...Iar după răscoala din 1907, Slavici nu va fi chiar singurul să amintească high-life-ului extenuat de desfrâu de zicerile severe ale lui Eminescu despre pătura superpusă! (...)

-chestiunea Eminescu

De îndată ce Gherea îşi expune viziunea critică materialistă, emulii maiorescieni îl apără pe Eminescu în Convorbiri...

Bucovineni inimoşi se preocupă de editarea şi cercetarea lui Eminescu, dar se şi iluzionează că vor obţine publicarea la Munchen în traducerea vreunui poet german! Aceiaşi bucovineni garantează acurateţea cu care intelectuali de altă etnie din zonă îl abordează pe Eminescu în primii ani '1900.

În 1902, Maiorescu donează la Academia Română manuscrisele lui Eminescu. Fireşte că izbucneşte chestiunea publicării postumelor Poetului.

Îşi dă cu părerea şi Duiliu Zamfirescu, dar nu către Magistru, ci către un emul maiorescian, I. Rădulescu-Pogoneanu. Duiliu e drastic, nu numai că nu doreşte să se publice tot Eminescu, e chiar revoltat, dacă El n-a publicat respectiva pagină, asta i-a fost hotărârea şi basta! Dar să zicem că Poetul nu ţinea în mod deosebit

să fie publicat-chestiune relativă-atunci trebuie ales un om cu gust absolut indiscutabil care să trieze, bunăoară Maiorescu. E scandalos că indivizi fără autoritate îndrăznesc să delibereze asupra intimităţii lui Eminescu, aflată în custodia unui for. Să-i fie iertat diplomatului din Italia, dar acolo opera lui Leopardi intră în grija unei comisii Carducci! În România s-a pornit pe un drum aiurizant, uite chiar Rădulescu-Pogoneanu a îndrăznit să publice un manuscris şters de Eminescu, dar şi dacă n-ar fi fost şters...Iar pe Maiorescu să binevoiască a-l ajuta în munca eminesciană tinerii de la Convorbiri..., plus eruditţi specioşi ca Hodoş şi Chendi. Şi atenţie, unele poezii nu-s demne de Eminescu! Prin Lessing, Schopenhauer şi Maiorescu, s-ar zice că s-a statornicit printre junimişti un consens asupra calităţii în poezie.

Nu-i poate scăpa lui Maiorescu un mic scandal din 1906: o revistă franţuzească aminteşte că Macedonski "avec l'indépendance et la franchise de ses jugements, a ose ou a laisse écrire" nişte vorbe despre Eminescu, iar ***Viaţa Românească*** răspunde ţâfnos şi inflamat că franţujii fac clasamente dubioase, în care iese Macedonski întâiul şi că românii cetăţeni se ruşinează că s-au îndoit de acest adevăr!?

Ce bine că tinerii crecuţi de Magistru se arată receptivi în păstrarea renumelui lui Eminescu, iată-l pe Cerna propunând grijuliu ca să facă apărute în ***Convorbiri literare*** nişte aprecieri ale sale despre

prezenţa Poetului în recenta ediţie a lui Meyer-Lexikon. (...)

-TM şi viaţa literară

Maiorescu poate fi suspectat de ipocrizie părtinitoare măcar într o privinţă: bine, respinge imixtiunea "politicului" în literatură, dar şi-o aminteşte numai în direcţia socialistă, n-a fost deloc deranjat în cazul unor Eminescu şi Caragiale, ba e bănuit că râde şi-acum pe-nfundate recitindu-le satirele! Un german Rudow, cu vagi legături româneşti, încearcă o istorie a literaturii româneşti şi-doritor s-o pigmenteze cu anecdotică- apelează deopotrivă la cercul Convorbirilor..., dar şi la cercul Hasdeu. Maiorescu poate fi mulţumit că a scăpat ieftin: doar cã e descris ca purtând pe cap bicornul lui Napoleon şi fãcând gimnastică din barbişon!

Duiliu Zamfirescu apreciază că în anii '1890 criticul Ilarie Chendi îl consideră un scriitor deja format, pe când emulul maiorescian Mihail Dragomirescu îl tratează doar ca o "speranţă". Dar apoi, M. Dragomirescu s-a supărat pe Chendi, iar Chendi nu suportă rezervele exprimate de Duiliu la adresa nuvelelor lui Slavici! Ce curios se învârte roata lumii, rumegă Duiliu...

Către 1899, discipolii convorbirişti ai lui Maiorescu ţin să purceadă la schimbări, adoptând ca panaş portretul lui Traian din Lydda lui Duiliu Zamfirescu. Mai cu

seamă Mihail Dragomirescu ar vrea să-l împace pe Caragiale cu Maiorescu. Ilustrul cabotin s-a săturat de peregrinări prin cotloane depărtate de "firea sa originară", pare convins că-ntre el şi "Titu" n-au fost decât mărunte mizerii de familie ale unor oameni eminamente superiori, aşa c-ar dori să se întoarcă la matcă, să se împace cu Maiorescu şi să colaboreze iarăşi la Convorbiri..! Dar Magistrul a refuzat împăcarea cu Caragiale. Interesant ni se pare că, solicitat să ofere o opinie netă despre Caragiale, Duiliu îşi manifestă înalta apreciere pentru autorul nuvelei ***O făclie de Paşti***, deşi altădată se simţise rival gelos în exact această temă, Maiorescu şi cercul cunoşteau chestiunea.

Steaua lui Caragiale tot urcă în diverse cercuri, cel puţin amicul M. Dragomirescu îl sugestionează că ***Junimea*** a murit, "Eminescu" trece, astfel că e bine sosită vremea lui Caragiale şi a curentului său! Către 1904, fraţii literari de peste munţi ating o asemenea exaltare, încât îl doresc pe Caragiale mutat la Cluj, spre a impulsiona prin colaborare şi prezenţă o "renaştere literară" a Ardealului. Mai să zici că-i o descălecare inversă faţă de aceea a lui Gh. Lazăr!? Iar Nenea Iancu mormăie apelpisit că ar trăi un "frumos vis al declinului vieţii sale"...

În 1901, deranjat de o mărturisire a lui Duiliu Zamfirescu că, la ***Convorbiri literare*** n-a întâlnit niciun bărbat cu suflet cald şi că se cam simte stingher la revista

junimistă, astfel că va publica un roman în ***Literatură şi artă română***, Titu Maiorescu adnotează tăios scrisoarea: "N-au căldură cei de la "Conv." şi au căldură mişelul de Petraşcu şi secătura cinică de Ascanio". Şi totuşi, parcă l-ar îndemna Duiliu pe Magistru s ia în propria mână Convorbirile...

Poate afla cu bucurie Maiorescu că nu toţi tinerii momentului sunt atinşi de molima Macedonski("băieţi literari", pofticioşi de recunoaşterea genialităţii), deşi pot fi uşor bãnuiţi de asemenea apropiere, e de ajuns ca-n poezia lor să se simtă vreo muzicalitate de "clopot şi toacă"! Unii tineri nu-s încântaţi că-i laudă "adormiţii de la Academie", alţii suspectează antisemit chiar recenziile favorabile din presă, precum popitul scriitor Galaction...E căutată relaţia cu poeţii D. Anghel şi Şt. O. Iosif. Unii tineri se vor admiraţi total, fără discuţiuni. Unii sunt măguliţi de atenţia acordată de un Vlahuţă, Tudor Arghezi deloc! Câţiva nu fac caz de niciun scriitor, excepþie Eminescu şi parţial Caragiale, pe sine se văd purtãtorii şi preţuitorii singurei literaturi posibile, ce nevoie mai au să dialogheze cu alde Caragiale/Delavrancea/Duiliu Zamfirescu! Culmea, pe unii îi încântă omul Slavici...Cei mai duri, cu Arghezi în frunte, se simt-ca şi Baudelaire-mai degrabă părtaşi lui Lucifer, decât lui Dumnezeu Tatăl, aşa că fondează revista ***Linia dreaptă***, ca unii ce vor să păstreze echilibrul între tradiţionalişti şi modernişti.

Cei tineri talentaţi se irită citind de-alde Radu Rosetti şi Haralamb G.Lecca, socotiţi mari poeţi în anii premergători lui 1900! ***Revista Artă şi literatură română***, a lui N. Petraşcu, e socotită "boierească", la ea scriu Olănescu-Ascanio ş.a. Tinerii observă că între "nume" literar şi talent nu e nicio legătură!? În 1905 există o reacţie a câtorva literatori ("fraudă literară") împotriva ingerinţelor sămănătoriste ale lui Iorga, care ar încuraja "mediocritatea şi suficienţa".

Spre sfârşit de 1906, Mihail Dragomirescu se desparte de Maiorescu, sătul de "nedreptatea şi perfidia" Magistrului. Încă o dată bârfindu-l crunt pe Maiorescu, Caragiale vede în Dragomirescu un centru de raliere pentru cei "nedreptăţiţi" de pontiful junimist, aşa ca ei doi! Dar e musai să scoată o revistă bună, ca să nu răspundă prin "ruşinea" lor, "neruşinării" lui Maiorescu...

Sigur că Maiorescu rămâne deschis surprizelor, de una îl poate informa Jacques Negruzzi, care asistă cu alţi conservatori la lectura unei piese semnificative: ***Vlaicu-Vodă***. În 1902, Magistrul putea citi în ***Sămănătorul*** o mişcătoare ***Baladă a strămoşilor***, de acelaşi Alexandru Davila. Deşi românizat recent, autorul nu-i genul de şmecheri străini patriotarzi, pe care-i punea la punct Eminescu. Uite că Davila poate pomeni "De Lege, de Domn şi de Ţară", fără să-ţi vină să zâmbeşti.În genere, de destui ani se arată Magistrul îngăduitor, chiar favorabil literaturii patriotice/ ţărăneşti/poporane/mic-

burgheze! Un ideal de viitor ar fi, poate zâmbeşte interior Maiorescu, să se armonizeze literatura oligarhică a Regatului cu colega poporană din alte provincii româneşti.

Autorilor care-i trimit cărţile lor, de exemplu poetesa Elena Farago din Craiova, Maiorescu le mulþumeşte formal/ceremonios/corect cu câteva cuvinte pe o carte de vizită. În cercul său, Maiorescu încurajează de pildă preocuparea pentru Leopardi şi avizeazã aceasta pentru Convorbiri...

Altceva trebuie să-i fi dat de gândit îndestul de iniţiatului Magistru: Caragiale, care s-a tot achitat de misiunea ingratã de a judeca prin Logosul creaţiei sale încălcările dharmei cosmice săvârşite de români, pomeneşte de la o vreme-în « Scrisori publice » către Vlahuţă-de datoria tinerilor de a limpezi tulburea, acra vreme fără credinţă, printr-o inspirată injectare cu credinţă! Păi atunci, la apariţia în 1906 a romanului lui Macedonski, de larg respiro în ale păgânismului estetizant, are de ce să se indigneze Caragiale, poate şi Duiliu Zamfirescu, cu siguranţă Maiorescu, cel veşnic implacabil în prezenţa ameninţării de viţiere estetică adusă de Macedonski!? Şi totuşi, ***Le calvaire de feu*** e un moment în proza europeană a momentului.

Începând cu 1906, junimismul literar şi Convorbirile..., întreaga mişcare maioresciană din viaţa

literară a ţării, se trezesc cu un vajnic concurent prin ***Viaţa Românească***, apărută tocmai în Iaşul Junimii de odinioară. Întemeitorii aparţin stângii liberale şi "poporaniste", dar oficiosul conservator îi tratează de îndată de "socialişti". Maiorescu putea sesiza ataşamentul la revistă nu numai a bătrânului Nicu Gane, care patronează cu surâsul lui fin şi vetust de ex-junimist şi Moldovă eroică, dar şi atracţia resimţită de mulţi tineri scriitori ai momentului, precum Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Gala Galaction ş. a. Dar şi fostul apropiat maiorescian Brătescu-Voineşti, plus onorabila Matilda Cugler-Poni.

Pentru mentalul junimist se mai petrece ceva ciudat: V. R. plăteşte colaborările la revistă(record fabulos: Caragiale primeşte în 1909 1000 lei=800 mărci pentru o nuvelă!), are o administraţie boemă dar eficientă, probabil că managerii revistei accesează fonduri substanţiale prin mecanismul liberal-bănci, firme lucrative, subvenţii guvernamentale-sau beneficiază de generoase sponsorizări, cine ştie? Totuşi se zvoneşte în mediile conservatoare că, oricum,revista se sprijină pe liberali-nu rezistă oare atâtea reviste pe abonamentele partizanilor politici?-iar pentru nasurile antrenate, "poporanismul" duhneşte a apetit de colegiul al III-lea! (...)

- *Anul 1909-un apogeu fals*

Greu pentru Maiorescu să-l acuze public pe Duiliu Zamfirescu de incultură! Trebuie să-i riposteze, oricum şi atunci va afirma că poeţii nu au căderea să tranşeze critic...Credem a-l fi deranjat pe Duiliu umorul rece, de altitudine impersonală, al Magistrului, care-l tratează acum pe el, Duiliu, cum îi tratase cândva pe impostori, beţivii de cuvinte, sau ardelenii cavernoşi.

Un an de forţă pentru Maiorescu, nu doar tămbălăul cu Duiliu Zamfirescu, dar prin diktatul maiorescian de la Academie: pătrund-ca membri corespondenţi-yesmeni de la ***Convorbiri literare***, în genere oamenii "de acasă" ai lui Maiorescu, apreciază sarcastic de la Berlin tânărul Vasile Pârvan, care-i şi înşiruie: Brătescu-Voineşti, Bassarabescu, Murnu, Ţiţeica, Giurescu ş.a. Cât despre S. Mehedinţi, el fusese instalat deja de un an.(...)

-TM omul; pensionarea forţată; sărbătorirea 1910

În 28 noiembrie 1897, Maiorescu face cunoscut decanilor de facultăţi-într-un consiliu special-hotărârea sa de a demisiona din funcţia de rector, în care se afla în al doilea mandat, valabil până în 1900.

-relaţii cu Gherea

Spunea Hasdeu că mâncarea de la restaurantul lui Gherea din gara Ploieşti e mai presus de orice critică! Maiorescu e încântat că nu mai trebuie să cobori din

vagon, vine un băieţel cu şapcă inscripţionată şi te serveşte cu bunătăţi de la coş: sandvişuri cu şuncă, "petits pates", bere. E chiar convins Maiorescu că "birtaşul" Gherea nu-i bun decât de atât?! Dar Magistrul a sprijinit împământenirea adversarului de idei şi conversează cu el la restaurant cu excesivă delicateţe.

Foarte interesantă turnură umană în momentul atât de politic al ţării, în 1907...Duiliu Zamfirescu, odată izbucnită răscoala, nu ia model de atitudine panica generală a lumii bune şi nici "curentul burghez" de atitudine, nu, el pleacă de la Bucureşti la via de la Faraoane, sigur pe fapta sa dreaptă: aceea de a-i sfătui, cu omătul până la brâu, să stea cuminţi! Iar în casa Maiorescu au loc, la vreme de răzmeriţe, serate agreabile, unde-s prezenţi Jacques Negruzzi şi alţi fruntaşi ai vieţii publice, iar Duiliu Zamfirescu îşi aduce băiatul să cânte la piano vreo variaţiune de Beethoven.

În 1908, bântuie zvonul că Maiorescu şi-ar fi vândut casa din str. Mercur şi o parte din bibliotecă, cu gând de mutare la Berlin. Unii apreciază pozitiv presupusul proiect maiorescian, situaţia morală a ţării este insuportabilă...

- *sărbătorirea 1910*

Fireşte că secretele bucătăriei se păstrează un timp, dar apoi Maiorescu va putea afla câte ceva. Între organizatori, se află S. Mehedinţi, la el se centralizează

multe, de pildă poetul Cerna student şi doctorand în Germania aude că până şi Caragiale ar fi dorit să colaboreze la volumul omagial pentru Maiorescu şi pare foarte afectat că n-a fost invitat să colaboreze! În sinea lui, Cerna îl ceartă pe prefăcut: "Dar dacă primeai invitaţia, colaborai?!"(...)

-oratorul

Oricât de sâcâit şi subiectiv se poartă Caragiale cu Magistrul, admite public şi privat că-după moartea lui Alexandru Lahovary-Maiorescu e cel mai mare orator român! "Un boa constrictor", apreciază A. Demetriescu acest stil de a-şi strânge adversarul în inele.

Fanii lui Maiorescu nu ignoră stilul oratoric al Magistrului: în Parlament nu vorbeşte marele profesor, ci omul politic, aşadar e loc din belşug pentru răutăţi şi duh caustic, emise spre a înţepa şi chiar răni susceptibilităţi.

Şi ceva nostim. Preocupat prin 1901-1902 de studiul său ***Oratori, retori şi limbuţi***, Maiorescu corespondează cu G.Ibrăileanu, rugându-l să-i ofere un termen arhaic pentru orator şi tânărul îi aminteşte Magistrului sintagma din N. Costin: "acela domnul voroavei râmleneşti, Ţiţero", dar Magistrul nu acceptă "voroava" drept elocvenţă, însă nu uită să-şi încheie mulţumirea prin "al d-tale de bine voitoriu". (...)

Note bibliografice

politică

)Nicolae Florescu,Titu Maiorescu în amintirile lui Ioan Petrovici,pp.137-138;Ioan Slavici în procesul ziariştilor,p.76;St.Antim, Alte studii şi portrete,pp.74-75;Din cronica unui veac, p. 174;I.E.Torouţiu, St.şi doc.lit.,VII,p.237,VIII,p.406,IX,p.83,XI,p.346 şi XII, p.118

chestiunea Eminescu

)Duiliu Zamfirescu,Scrisori inedite,pp.265-268;I.E.Torouţiu,op. cit.,VIII,pp.102,109 şi XII,p.324; Scrisori către G.Ibrăileanu,IV,p.270;Din cronica unui veac,p.175

viaţa literară

)I.L.Caragiale,Opere,IV,p.466 şi Scrisori şi acte,pp.45,73,75, 101,154;N.Iorga,Istoria literaturii româneşti...,p.245;Duiliu Zamfirescu şTitu Maiorescu în scrisori,pp.254-255;Vasile Demetrius,Amintiri de la început de secol(II),în Manuscriptum,VII,nr. 3(24),1976,pp.79,82,84-87; Adrian Botez,Loja iohanică românească, p.257; Duiliu Zamfirescu,op.cit.,p. 266 şi Cele mai frumoase scrisori,pp.283-285; Amintiri despre G.Ibrăileanu, II,p.60;Paul Zarifopol, Eseuri, II,pp. 85, 246; Ioan M. Negreanu, 3 prezenţe semnificative în

destinul Elenei Farago, în Manuscriptum, VII,nr.2(23),1976, pp.183-184;Marin Manu Bădescu, Alexandru Davila-corespondenţă inedită, seria "Testimonia", Editura Dacia, 1973, pp. 218, 288;Ioan Căpreanu, Eseul unei restituiri, C.Stere, Editura Junimea, 1988,pp. 107,115-117;Demostene Botez, Memorii, seria "Memorialistică ",Editura Minerva,1970, p. 324; I.E.Torouţiu,op. cit.X ("Sămănătorul"), "Bucovina", 1940, p. 198, XI,476 şi XII,p.324;Mihai Zamfir,Proza lui Alexandru Macedonski(II),în Rev.de ist.şi t.lit.,XXXIV, nr.1,ianuarie-martie 1986,p.36

Anul 1909

)Vasile Pârvan,Corespondenţă şi acte,ediţie îngrijită,cu introducere,note şi indice de Alexandru Zub,col."Studii şi documente", Editura Minerva, Bucureşti, 1973, p.385;G.Călinescu, Istoria literaturii române-compendiu,p.147;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu...,p...

omul; pensionarea forţată;sărbătorirea 1910

)G.Călinescu,Istoria literaturii române, p.550; Constantin Popescu-Gadem,Titu Maiorescu- rect or...,p.130;Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu..., pp.297-298;Titu Maiorescu şi enciclopedia "Astrei", p.209;Din cronica unui veac,p.212; I.E. Torouţiu, op.cit.,IX,p.64 şi XI,pp...

oratorul

)G.Călinescu,op.cit.,p.542;Nicolae Florescu, art. cit., pp.136-137; Al.Piru,G.Ibrăileanu,p.102

Capitolul 17 : 1910-1917

etapa 1910-1913

viaţa literară(Em inclus)

S-ar zice că Maiorescu execută un gest de rutină când traduce studiul Mitei Kremnitz despre Eminescu, ***Ein rumanischer Lenau***, apărut în ***Preussische Jahrbucher***, 1910.

Un caz trebuie să-l fi frapat, între multe altele, pe Maiorescu: Panait Cerna. Va reuşi cu el ce n-a reuşit cândva cu Eminescu? Adică sã facă dintr-un poet talentat(sigur,trebuie păstrate proporţiile, Maiorescu nu mai ţine să lanseze pe nimeni ca "Eminescu redivivus"!) un doctor în filosofie. Mecanismul redutabil se porneşte şi băiatul primeşte o bursă pentru Germania...De câţiva ani se constituise la conservatori un fond pentru Cerna, la care contribuiseră prinţul George Ştirbey, Ioan Cantacuzino şi mai ales Al. Marghiloman.

La plecare, în 1911, auzindu-i proiectele legate de "lirica de idei" , Maiorescu îi aruncă nu prea încurajator: Ja, die Gedankendichtung ist ein verfluchtes Ding(=mda, poezia asta gânditoare este un lucru drăcos). Bietul Cerna şi aşa e cap sucit, sensibil peste poate, l-o fi crezut

pe Magistru pervers(o nimica toată, în Germania intră în cercul lui Caragiale şi chiar nu mai înţelege dacã are talent!?), dar s-a achitat loial, prea disciplinat, de însărcinare: a muncit crunt, a luat examenele şi-la apariţia tezei sale ***Die Gedankenlyrik***-s-a epuizat şi pielea sa de sagri, bietul Cerna se sfârşeşte de tuberculoză la Leipzig. Are doar 32 de ani. A fost sărac şi orfan, supus puternicei autorităţi a lui Maiorescu(o mână binefăcătoare, dar care ştie să şi stăpânească, nu uită să aluzioneze Iorga). Paul Zarifopol nu-i singurul să-l bombăne pe demnitarul Maiorescu: mai bine-l aranja pe poet ca învăţător la Sinaia, sau în orice sat de munte, să rămână flăcău sănătos! Vor să zică unii şi alţii că se poate lupta nuanţat în contra indiferenţei animalice a societăţii româneşti faţă de Spirit.

Ştie Maiorescu cât sunt de văicăreţi scriitorii, dar câte unul chiar nimereşte tonul, de exemplu Şt. O. Iosif către Sadoveanu, 3 ianuarie 1913: în Bucureşti e o atmosferă apăsătoare, cu zvonuri de mobilizare şi război dezminţite a doua zi, dar şi zăpadă/ger/plictiseală/ sărăcie, bietul poet nici nu crede cã va supravieţui acestui an 1913!

În 1911, Maiorescu îşi notează în carnete o observaţie corectă despre creşterea alarmantă a neurasteniei juvenile, cu urmări pe care le crede alarmante pentru fiinţă: sporul negativ în ură/dezgust/ invidie, dar şi întărirea tulburării/xenofobiei/anarhiei. Ne

putem întreba dacă Magistrul reflecta şi la ponderea fenomenului în viaşa literară!? Uite, cât l-o fi influenţat pe bietul Cerna cunoaşterea prea apropiată a lui Caragiale, cum îl recepta pe acest fabulos şi amoral Nepot al lui Rameau, când îl vedea în 1912 dezlănţuindu-se cătrănit împotriv a netrebnicei Europe: uite, Norvegia îl sărbătoreşte pe prostul de Ibsen, nemţii lui sunt nişte imbecili care cască gura la Goethe, un burghez mâzgălitor de hârtie, nenea Iancu e sastisit de Byron şi Madach(pe care nici nu i-a citit!). Dar cel mai scârbit e nenea Iancu pe Românica, ce tupeu pe ţărişoară să vrea să-l sărbătorească la 60 de ani, după ce nu l-a apărat la 50, când îl terciuia Caion ş.c.l.

Mă rog, la Caragiale e bârfă pitorească de interior, dar ce te faci cu presa română care explodează de propriile aberaţii: Eminescu, ia, un biet pamfletar, acolo; Caragiale, plagiator; Hasdeu, venal; Alecsandri, un plagiator şi un evreu(!); Ronetti-Roman, un insultător al neamului românesc ş.c.l. În schimb, nişte secături de pe la gazete de şantaj domină viaţa literară- purificată naţional-a patriei: alde C.Ionescu, G.Ranetti, Al. Mavrodi..Să fie sănătos Nenea Iancu dacă a încercat să-şi repereze onoarea la Cremenal, tocând 15000 lei, alţi autori se apără decent în faţa presupusei opinii publice luminate.

Magistrul nu poate ignora gălăgia amicală pe care o face fermentul stângist N. D. Cocea, decretându-l pe

Tudor Arghezi al doilea mare poet român, după Eminescu! Cine să-şi închipuie o asemenea îndrăzneală dementă în promovarea unui poet în viaţă, de altfel remarcat mai cu seamă ca ziarist foarte talentat?

Mai ales prin impuls românesc şi multietnic bucovinean, apar lucrări de visat impact european, în ultimul an astral feeric, de exemplu Peter Tomascheck, ***Mihail Eminescu***. Der Dichterkonig Rumaniens. Ein Bild seines Lebens und seines Zeit, Czernowitz,1914.(...)

- *politică*

Îndată ce P. P. Carp e chemat la guvernare, pentru el şi pentru Partidul Conservator reîncep zilele tulburi. În timpul guvernării carpiste izbucneşte îmbâcsita "afacere a tramvaielor".

Ar fi de văzut cât din comportamentul uman şi politic al "junkerului" P. P. Carp se subsumează ideii sale de socialism prusian. Oricum , fără a mai aştepta reformele de sus, Carp împărţise ţăranilor moşia de la Ţibăneşti! Impresia lui Iorga, oaspete la Ţibăneşti...

Sunt, acum în 1912, vremuri bune, poate ultimele pentru simţul popular: un mare ziar politic trage vreo 700 de foi zilnic, din care vinde 300...Totul costă ieftin, eleganţa unui individ costă maximum 200 lei, dar multora le lipseşte din buzunar primul leu al totalului! Iar oameni realmente superiori, ca G.Ibrăileanu, se plâng

de lipsa apetitului şi "predestinaţie", dar consumă dintr-o suflare la restaurant: 3 ochiuri, un fel de mâncare, un şniţel garni şi macaroane cu parmezan. E "răzeş" fãrã orizont cel care nu pricepe şpilul, se ofuschează acest admirator al lui Eminescu şi Nietzsche.

Şi în aceste vremuri feerice, mai cu seamă mulţimile nu cunosc existenţa lui Eminescu.(...)

cearta TM-P. P. Carp

Pierderea şefiei conservatoare de către Carp nu e legată de încheierea guvernării sale, cât de izbucnirea crizei balcanice. N. Filipescu ş.a.vor un guvern de colaborare cu Take Ionescu, iar Carp se împotriveşte, din nefericire pentru el. Partidul Conservator întruneşte în pripă un consiliu de reformă şi N.Filipescu-până de curând ministru de Război, deja nărăvit la justiţie militară expeditivă-îl dirijează pe Carp spre debarcare, fãrã politeţuri! Din acest "avort politic", după aprecierea presei, va rezulta un guvern de coabitare, visat de N.Filipescu şi curând părăsit de sâcâitul cel impulsiv.

Să se fi apucat aprins Maiorescu, orbit de ambiţie suspectă, să-l îmbrobodească pe rege? În cercul lui P. P. Carp aşa se aude, că Maiorescu învăluie Tronul în linguşeli şi zvonuri false, până ce Carol I derutat îi va oferi lui Maiorescu un cabinet-conglomerat! Aşa ştie şi Maiorescu de acuzaţia lui Carp: Magistrul l-a înşelat pe Junkerul de la Ţibăneşti, acum în 1912, înţelegându-se

cu Take Ionescu-la insistenţa lui Carol I-pe când numai el, Carp, avea dreptul să realizeze înţelegerea! Scârbit de gestul lui Maiorescu a promis că nu mai vrea să-l vadă în ochi pe Maiorescu niciodată, nici mort. (...)

- *TM-prim ministru*

În guvern, Maiorescu îi are pe alde Marghiloman, N.Filipescu, Take Ionescu. Trebuie navigat prin hăţiurile războaielor balcanice şi membrii guvernului au păreri împărţite: ba au teamă să se amestece, ba ar interveni în forţă, ba ar pofti o halcă pentru patrie(Cadrilaterul). Încep să se manifeste "prietenii Austriei", care l-ar dori pe P. P. Carp prim ministru, de acord cu visul acestuia de a porni dorobanţii români la asaltul Rusiei (până la Kiev!), aşa, ca să deschidă România războiul mondial...

În acest an 1913 se dezveleşte la Craiova un bust al lui Ioan Maiorescu şi Iorga îl mustră pe fiul care a absentat, ocupat la Bucureşti cu lucruri mari, fără îndoială, dar nu lucruri de profesor. În Parlament, alde Iorga şi Stere nu critică neaparat guvernul, dar îl tot dădăcesc să fie prudent în privinţa războiului balcanic, spre a feri ţara de aventuri!

Scandalul Duiliu Zamfirescu

Unii cronicari ai epocii reţin că Duiliu ar fi fost-într-o convorbire particulară de alte opinii decât Maiorescu în politica externă.

Cum să mai apere Maiorescu Ordinea? Uite câte un caz simptomatic: un învăţător oarecare e reclamat pentru răspândire de idei nocive, prin broşuri, ministrul învăţământului porunceşte anchetă şi inspectorul artelor (onorabilul scriitor al momentului, Dimitrie Anghel) referă cam obraznic: "ideile" pot fi primejdioase numai unei clase ce se opune progresului democratic, or ideile învăţătorului reclamat sunt de un "sănătos democratism", apropiate chiar partidului liberal! De altfel, D. Anghel face însuşi imputări "castei de privilegiaţi" româneşti pentru egoismul ei miop.

Şi mai sosesc la primul ministru şi pile obraznice: zbătându-se pentru aranjarea universitară a marelui său pupil, G. Ibrăileanu, C. Stere intervine în iunie 1912 cu un "iubite prietene"(mă rog, de când au devenit aşa apropiaţi?!), cerând energic depăşirea "chinezismelor birocratice" prin intervenţia înaltului demnitar în feuda ministrului Arion, momentan absent.

Trebuie să aibă cineva şi ochi rău, la sfârşitul cabinetului Maiorescu? Regele nu-şi va depăşi surâsul sobru, parlamentul se va comporta stas, aplauze/ şampanie/ pişcoturi pentru miniştri şi apoi "latinii" vor asalta trăsurile şi automobilele către "Flora/ Capşa/ Boulevard", sau acasă.(...)

omul fără demnităţi

(...)

omul cu demnităţi

Bănuim că, dacă ar fi aflat că în apogeul demnităţii sale publice cineva l-a poreclit "Metternich din strada Mercur nr.1", Maiorescu n-ar fi avut motive de supărare, era comparat cu un monument de abilitate şi străşnicie politică, "o stâncă a Ordinii" europene (cercetat, în secret, şi de Kogãlniceanu în 1844), un model Mitteleuropa la urma urmelor!

Prin mai 1913, Duiliu Zamfirescu îl vede pe primul ministru în biroul său de lucru: Maiorescu e proaspăt bărbierit, arată rumen şi sănătos, încât Duiliu îl felicită cu sinceră admiraţie.

Primul ministru nu uită nimic: trece în automobil pe strada Dionisie şi tocmai atunci trece N. Petraşcu, iar Maiorescu văzându-l şi recunoscându-l îşi fixează privirea drept înainte, clipind des din ochi!(...)

- *1914;epoca neutralităţii*

- *TM-personale*

Ce face acum Maiorescu ca om liber? Ca onorabil prim-ministru, îşi nota ca un ştrengar, în iunie 1913, că îndată încheiată misiunea guvernului său, va ceda în linişte puterea liberalilor şi în ianuarie 1914 se duce tiptil în străinătate-sub pretext de tratarea ochilor soţiei-şi tot tiptil se evaporă din viaţa politică!

Normal, plecarea îndelungată din ţară a lui Maiorescu este interpretată ca o retragere din politica militantă şi Marghiloman rãmâne conducător de fapt al partidului conservator.

În 1 martie 1914, Maiorescu îi trimite lui Marghiloman demisia din partid, amintind că n-a acceptat şefia conservatoare decât a mon corps défendant şi pentru ieşirea partidului din impas. Maiorescu e primul şef conservator care pleacă de bunăvoie, iar Marghiloman-doritor a fi erede incontestabil-îl convinge pe N. Filipescu(care de curând îl trata pe Marghiloman drept "banditul de la justiţie") să patroneze transferul de putere conservatoare!

Vor fi intelectuali, militanţi oneşti ai Partidului Conservator, rămaşi convinşi în durată că au oficiat şi ei, după puteri, "în marele templu al lui Maiorescu şi Marghiloman".

Şi totuşi, poate au dreptate şi tinerii ardeleni precum Onisifor Ghibu, unii foşti studenţi ai săi, care au îndoieli că Maiorescu ar fi capabil să rezoneze cu idealurile-fie şi "nebuneşti"-ale neamului românesc, îndeosebi ale ardelenilor clipei istorice. (...)

Maiorescu e atent la nodurile şi reţelele politicii europene, de unde va ţâşni şi un destin românesc. Iată, în 1909, la insistente rugăminţi ardeleneşti, se asigurase o bunã primire moştenitorului Coroanei habsburgice. De,

politichie...La Viena, presa europeană pândeşte la Journalistenzimmer "dacă mişcã ceva în Europa", câte o voce românească aluzionând caragialeşte fandacsia:"Şi nimica mişcă!" Ultimul Habsburg domneşte imperturbabil zaharisit, vestea tragediei de la Mayerling o comentase sec: fiul său "a murit ca un croitor", iar la anunţul asasinării fiului-arhiduce trânteşte alta: "Îngrozitor, nicio încercare nu mi-a fost cruţată!", continuîndu-şi dejunul...Ştie Maiorescu că, parţial, istoria se aliniază colecţiilor sale bric-a brac.

La Bucureşti, regele, high life-ul şi lumea cumsecade se distrează pe hipodrom, la cursele de cai. Un ziarist care cunoaşte ştirea-bombă i-o comunică lui Al. Marghiloman(proprietar de cai de curse şi pasionat de echitaţie) şi acela o şopteşte regelui, al cărui gest de consternare nu scapă mulţimii...Dar curând, năvălesc pe hipodrom răspândacii Adevărului!

Va avea loc un Consiliu de Coroană

(....)

"Prietenii Austriei" ies la atac. Iorga introduce sarcastic în categorie pe unii liberali şi pe destui conservatori, atât boieri de viţă, cât şi parveniţi, o liotă de advocaţi şi proprietari, amalgam de instinctivi cu ochii injectaţi de sânge şi cugetători eleganţi cu vorbă rafinată. Iată tabăra germanofilă a României! "Prietenii Austriei"(mai puţin carpiştii cei mai insistenţi) se

aliniază un timp la formula ipocrită: "neutralitate leală şi definitivă". Pe cine interesează zbaterea morală a atâtor români ardeleni mobilizaţi de "Împăratul", care întreabă pe ofiţerii lor români:

"Ce face Ţara de nu mai vine?"

Mă rog, în tabăra conservatoare, N. Filipescu străluceşte spiritual: "Neutralitate leală, da, dar provizorie!" Dar despre el s-a spus mereu că-i o putere sterilă şi acum exerciţiul său de idealism voluntar nu are cine ştie ce urmări: farse, glumiţe, apostrofări...Un perfect politician! Iar Maiorescu nu e hotãrât deocamdată, dar ce poate gândi de Simion Mehedinţi, răzeş prudent în ***Epoca***, dar prea angajat "germanofil" în calitatea sa de director al Convorbirilor literare, aproape cerând "lichidarea" României în conglomeratul "Statelor Mari ale Austriei"?!

Semnificativă este şi poziţia unui Duiliu Zamfirescu. Acesta crede, în octombrie 1914,

În martie 1915, N. Iorga observă că P. P. Carp s-a retras de la şefia Partidului Conservator, voise să se bată cu toată lumea, mai ales cu Rusia, pe care s-o fugărească până la Kiev! Parc-ar fi aflat Junkerul că Eminescu îşi notase în caietele sale: "Krieg mit Russland-wenn es sein muss". Deocamdată, Carp face glume amare şi tăioase în

Camera liberală şi a deschis ziarul personal ***Moldova...***De parcă ar vrea să folosească provincia natală în contra ideii de viitor al României, aşa cum îl văd alţii din clasa politică, Iorga inclus.

După pacea de la Bucureşti, se retrăsese şi Maiorescu. Poate chiar dorise o anume descătuşare de energii româneşti, ca apoi să arbitreze diplomatic cu acea solemnitate dârză, pe care i-o respectă şi Iorga. Iar prin retragerea sa din 1913, Maiorescu putuse să lase o excelentă impresie de lipsă de ambiţie şi dezinteresare. Şi de bun echilibru al forţelor active ale ţării recunoscătoare...Dar în februarie 1915, Magistrul reintră în politica militantă!

Ce l-a apucat pe Maiorescu să revină acum la militantismul politic şi încă într-o direcţie condamnabilă, se întreabă Iorga? Ţara nu mai are nevoie acum de "pietrele" puse de bătrânul junimist, a pus destule la temelie când a fost trebuinţă, Maiorescu parcă şi-ar retrage darurile de până în 1913 şi s-ar autoprofana! Un revenant, apreciază întristat Iorga, cât drept/cât nedrept.

Unul din "prietenii Austriei", C. Stere, va chibzui-pe baza stimei trezite de poziţia sa la ***Viaţa Românească*** şi în Cameră-cu destulă închipuire orgolioasă că poate stârni o mare agitaţie în ţară în favoarea ideilor sale, e convins că a greşit prin poziţia sa foarte rezervată...Se vede cu lideri liberali la Bucureşti şi I. G. Duca nu e

singurul în poziţia de a suporta imprecaţiile lui Stere: guvernanţii sunt orbi/imbecili/ criminali, soldaţii lui Mackensen produc istorie favorabilă interesului românesc, nu Rusia ş.c.l. Duca, sau alţii, îl privesc pe furiosul din odăiţa sa din strada Luterană, cu havana în gură şi înconjurat de maldăre de presă germană şi rusă, se abţin să-i riposteze, s-ar ajunge la situaţii irevocabile şi-l respectă prea mult...

Şi totuşi dincolo de patetisme şi de chichiţe de boieri şi vocali, se iveşte în ecuaţia de epocă un sănătos "patriotism naţionalist", botezat astfel şi acceptat de E.Lovinescu. (....)

- *politica guvernului*

Mult îl bate la cap Iorga pe primul ministru Brătianu să pună în lucrare reformele promise, mai cu seamă să dea pământ ţăranilor, viitorii luptãtori. Brătianu ripostează că nu se poate preocupa de nimic alta în gândul său, decât de baza solidă a unei viitoare acţiuni!? Dar tot Iorga are dreptate în durată: clasa dirigentă română nu vrea să priceapă că nu există putere omenească, provenită de aiurea, ci numai de la stări de spirit decisive.

Ionel Brătianu se consumă cumplit în înalta sa răspundere, gata să ia o hotărâre istorică. Şi într-o zi, Brătianu cel mic va merge în deal la Florica, spre a se sfãtui cu Brătianu cel Mare. Înseamnă că Hotărârea

urmează iminent...Mai ales că-păstrând secretul opţiunii sale politice- Ionel Brătianu dăduse a înţelege că nu va face război împotriva opiniei publice româneşti.

(...)

- *atmosfera neutralităţii*

Multe ziare şi tipărituri se lasă corupte şi ajung mercenare ale trinităţii Hennenvogel-Iversen-Roselius, "centralişti" aşadar, dar nici rublele nu duhnesc. Se aşteaptă de către unii nişte victorii aliate mai convingătoare şi vine "Marna", de pildă.

Pentru cei sensibili viaţa este foarte grea, de pildă se face scrum redacţia Vieţii Româneşti de la Iaşi. Incendiu accidental, sau mână criminală de "patriot" împotriva revistei "germanofile"?

Pe când Europa arde, la Bucureşti abundã aurul, proliferează distracţia, se întinde eleganţa feminină şi luxura.Bieţii refugiaţi şi emisari ardeleni se cutremură, iar Goga şi Lucaciu nu pot sã le explice nimic. Samsarii/speculanţii/misiţii/geambaşii frisonează...Ei vor apăra mâine-poimâine patria?! De samsari te împiedici pe toate culoarele instituţiilor vitale, nu întâmplător cele două miliarde ale Ministerului de Război se evaproă...Şi la un moment dat, bursa permiselor de export se închide, semn că bâlciul dement va înceta în faţa gravului eveniment al intrării româneşti în război.

În Universităţi, patimile politice sunt cumplite şi tânărul ministru al Instrucţiunii, I. G. Duca, se vede silit să recunoască faptul că la Bucureşti suspină inutil după ordine, sub rectoratul "antantofil" al echipei Toma Ionescu & co., pe când la Iaşi îi convine ministrului că rectorul C. Stere păstrează linişte(poate cu mijloace cam "siberiene").

Ce înălţare sufletească pe unii care au prilejul să zărească în cadru restrâns(în casa Zoei Mandrea, o Bălcească) capul roman al părintelui Lucaci, care nu ripostează la flatări decât cu: "Lucrăm pentru ideea cea mare!" Face destulã impresie câte un eveniment tragic, de pildă accidentul auto din august 1915 în care-şi pierde viaţa unicul copil al lui Coşbuc, Alexandru. Băiatul de 20 de ani, student filolog la Universitatea din Capitală era foarte dotat, cu excelente preocupări în studiul limbilor (moderne, plus latina/elina, dar şi sanskrita/ ebraica/araba/limbile slave). Va rămâne pe canapeaua băiatului o gramatică egipţiană, studiu din care plecase în drumul nenorocit. Şi speranţa năruită a unui talent năruit, ce ar fi rodit cu siguranţă în literatură.

Pedant, în grădina Legaţiei germane din Bucureşti se îngroapă- pentru orice eventualitate-lăzi cu explozibili destinaţi obiectivelor nevralgice ale Capitalei României, la fel microbi de răpciugă destinaţi animalelor acestei ţări suspecte! (...)

- *manifestări antantofile*

De acord că unii germanofili sunt stângaci şi insistenţi, amintind unora şi altora-precum cochetele bătrâne, cerând consecvenţă în baza vechilor scrisori...-poziţiile spirituale de altădată! Antantantiştii de Capşa produc glumiţe de soiul "germano-filou", dar e de presupus că adepţii profunzi ai Germaniei nu admiră doar armele lui Krupp, cum admiratorii Franţei au şi alte nostalgii decât Moulin Rouge, midinetele şi luxura pariziană...

Tot felul de bufoni încurcă viaţa publică, gen Ionaş Grădişteanu mereu cocoţat ecvestru pe statuia centrală, "dublându-l" nevoie mare pe Mihai Viteazul!

Iar Goga, cu apropos spre adepţii "centralilor",îl condamnă pe Slavici: "Vin popi bătrâni cu barba sură,/Ţărani cu chip însângerat,/Vin să te-ntrebe de păcat./Şi, spune-mi, nu te-ncearcă oare/Un vis cumplit, un vis urât?/Cu mâna lor răzbunãtoare/Te-ar strânge într-o zi de gât".

La nişte alegeri parţiale(Galaþi ţi Caracal) din iarna 1915-1916, activa Federaţie Unionistă îi propune pe vajnicii luptători Goga şi părintele Lucaciu. Guvernul e foarte ambarasat, agitatorii ar câştiga lesne, dar sunt "dezertori" dintr-o Putere Centrală şi nici nu sunt cetăţeni români...Guvernul şi complicii vor proceda, fireşte, balcanic!

Cu tristeþe,poate remarca Maiorescu-între antantofilii lui Take Ionescu şi N.Filipescu-discipoli de-ai săi,precum P.P.Negulescu...

Ciudat, la câte o banală adunare antantofilă populară, se iţeşte numele lui Eminescu, semn că vremurile bune se duc...Un "patriot"-orator latră că el e român verde ca stejarul şi românul nu piere, cum a zis-o ştiţi...Din adunare răsună voci informate:Vasile Alecsandri! Take Ionescu! Ce "Take", obraznicule, idiotule! E un trădător, afară!" Oratorul, blajin, cere să nu fie spurcate momentele sfinte de entuziasm...Take e plin de merite, dar el nu scrie poezii. În fine, a zis-o Alecsandri, sau Eminescu, totuna e... Eu, de altfel sunt om cu avere(voci de raisonneuri ironici urlă:"Vagoane, zahăr, orez!"), n-am nevoie de...jos nemţii şi cum spunea ăla...(Eminescu!), nu, strămoşii noştri latini "Delendum Carthagos"!? (...)

-TM în politica conservatoare

Doamne, ce splendid discurs în contra curentului ţine P.P.Carp în Parlamentul României şi, fireşte, nimeni nu aplaudă singularitatea bătrânului om de Ordine, poate îşi spune Maiorescu.

Într-acestea, Partidul Conservator ajunge să se divizeze în mai 1915, grupările deosebindu-se prin numele liderilor: Nicolae Filipescu (antantist) şi Al. Marghiloman, grupare în care intră-cu statut special-şi

Maiorescu. S-ar zice că gruparea Marghiloman ţine la prelungirea indefinită a neutralităţii României, dar pe de altă parte-prin gesturi şi acţiuni- Marghiloman & co.simpatizează vizibil cu Puterile Centrale. Ziarele marghilomaniste ***Steagul*** şi ***La Politique*** reflectă această ambiguitate.

Se crează impresia că Maiorescu nu face alta decât că-şi dictează memoriile şi pândeşte puterea! (...)

-viaţă literară, Em inclus(1914-1916)

Să însemne "viaţă literară" întrecerea între publicaţii cu pretenţii, în acuze îngrozitoare împotriva Nataliei Negru, modestă literată din Tecuci, socotită "de două ori", chiar de "trei ori asasină" pentru presupusul ei rol macabru în dispariţia lui Şt. O. Iosif şi D. Anghel, campanie sordidă la care participă-vai-şi un E. Lovinescu. În genere,ce mai înseamnã viaţă literară românească, dacă ziaristul Slavici de la ***Ziua*** merge umil la casa patronului său-pitorescul Bogdan-Piteşti-să primească indicaţii politice germanofile? Nu-i o viaţă demnă, bine că marele scriitor mai scapă vara pe la Buşteni, chiar dacă nu mai are chipul surâzător şi comunicativ ca altădată.

Ai zice, după aplomb, că Bogdan-Piteşti e "literatul", nu bătrânul Slavici! Dar nu e acest aventurier şi mecenă a artiştilor vremii un personaj de literatură? Cinic şi duios, escroc şi generos, savurându-şi propria

abjecţie. Totuşi românii îl găbjesc pe escroc şi-l aruncă în puşcărie pentru şantaj, unde nemţii găsindu-l şi mirându-se că eroul lor zace la Văcăreşti pentru şantaj şi nu pentru idee, primesc excelenta replică a lui Bogdan-Piteşti: dar pe cine credeaţi că puteţi cumpăra în România, decât un escroc?!

Alta de a individului: sătul că "haiducul" ardelean Drumaru(din partea Gărzii Demnităţii Naţionale) îi tot sparge geamurile, Bogdan-Piteşti îl cheamă în biroul său pe malac şi se joacă de-a mita cu patriotul, pânã ce acela cedează. Aventurierul încheie apoftegmatic: e bine că te-ai mai vândut o dată, Drumarule, consecvenţa e o forţă morală!

Chiar dacã nu-i foarte prolificã literatura epocii,va fi de acord ºi Maiorescu:iatã "Personajul".

De ce-şi închipuia G. Călinescu imposibilitatea pentru un român de a-l insulta pe Eminescu că ar fi scris după un "normativ", fie şi conservator? În 1914, partidul liberal-aflat pe cai mari-se gândeşte să tranşeze şi delicata chestiune Eminescu, aşa că apare în oficiosul **Viitorul** un articol care opinează că Poetul a emis idei reacţionare pentru că lucra la un ziar conservator şi "posteritatea nici nu va dori să recunoască" acele contribuţii politice eminesciene!? Ce să mai spună Maiorescu la o insultã aberantã adusă "celui mai caracteristic temperament etic" al României

contemporane, cum ripostează de îndată voci de bun simţ.

O oarece cucoană, cu bune intenţii şi veleităţi critice, semnează un studiu despre Postumele lui Eminescu. Lucrarea e primită foarte rezervat în epocă, dar elogiată suspect de Mihail Dragomirescu...Şi iată că izbucneşte o polemică de toatã frumuseţea în ***Noua revistă română***, 1915! Se ceartă oamenii pentru gloria lui Eminescu, poate sesiza Maiorescu.

Flacăra lui C.Banu iar se agită: chipurile, piesa ***Vlaicu-Vodă*** ar fi fost scrisă de Al. Odobescu!? Mă rog, urmează ca Al. Davila să demisioneze din direcţiunea Teatrului şi atunci "dreapta" campanie se opreşte miraculos!

Apar în 1916 ***Balade vesele*** şi ***Parodii originale*** de Topîrceanu, pline de vioiciune, umor, sentimentalism şi sarcasm, mirific îmbinate. (...)

-omul

Îl amuză pe Maiorescu o culegere academică de cântece populare, îndeosebi această tatonare a eternului feminin pe linia misterului Mona Lisei: "Lola, a dracului mai eşti,/Nici nu râzi,nici nu vorbeşti,/Numai din buze zâmbeşti".

Şi uite că prin înalta hotărâre a Consiliului de Coroană, acest neam vioi intră în război!(...)

În cursul după amiezii, oamenii aud câte ceva despre Consiliu. Pe la ora 3, trece automobilul primului ministru, cu un Brãtianu tras la faţă şi palid şi cu pălăria înfundată pe cap, gonind la Externe. La ora 4 se declară starea de asediu, sună trompetele, iese lumea pe străzi în oraşe. Spre seară, camioane militare blochează căile de acces, fie şi în zona mânăstirilor, trebuie să circule doar oştirea. La miezul nopţii bate tocsinul de mobilizare şi pentru lumea rurală.

Are o salutară intuiţie studentul Camil Petrescu, pregătit pentru întâia sa noapte de război: acum se termină, har Domnului, cu epidemia de epigonism eminescian care a bântuit după 1889 intelectualitatea română, punând-o într-o lumină penibilă, se poate visa/leşina/iubi şi altfel decât în "stil Eminescu", deşi bărbaţii eminescizaţi ai acestui interval continuu şi poate în anii ce urmează iubesc femei cărora acelaşi Poet le-a umbrit sufletul cu sufletul lui (...) Frumoasă formula lui Camil.

- *începutul războiului, august-noiembrie*

S-ar zice că după catastrofa de la Turtucaia, I.Brătianu ar înclina să ceară pacea, umblă zvonul prin Bucureşti.

Nu ştim ce domină cercurile oficiale, în faţa dezastrului previzibil, panica sau vigilenţa responsabilă, dar tare ne îndoim de a doua câtă vreme între măsurile forte se află şi arestarea lui Slavici de către Siguranţa Statului, cu care ocazie i se confiscă bătrânului suspect nişte manuscrise dragi. Nu i se vor restitui niciodată şi nici nu vor mai fi găsite. Abia această situaţie îl conduce pe robustul, confucianistul Slavici la decepţie şi disperare.

Scandalul incendierii puţurilor de petrol ajunge până la bătrânul Maiorescu. Opinia publică îl blestemă pentru acest gest guvernamental pe prinţul Bibescu, dar adevărul era că ideea vinovată îi aparţinea unui oarecare Crisoveloni, prinþul Bibescu(care face războiul ca automobilist) doar plimbându-l pe la instalaţiile petroliere pe un sir, aliat britanic şi supervizor al sabotajului! (...)

- *ocupaţie*

Populaţia bucureşteană e îngrozită de teama bulgarilor prădalnici, impresia fiind că nemţii prea întârzie.

În chiar prima seară a ocupaţiei germane din Bucureşti, la locuinţa lui P. P. Carp se prezintă doi ofiţeri, spre a-l complimenta pe marele prieten al Germaniei. De acum, respectul Kommandaturii se manifestă şi prin forme de distincţie, de exemplu că la

poarta lui Carp va sta de pază un jandarm român, iar intrarea casei "marelui prieten" va fi inscripţionată nemţeşte, contra musafirilor inoportuni! Ar fi ele înduioţătoare atenţiile, dar bãtrânul Carp admite către intimi: "Deloc nu-mi mai recunosc nemţii pe care-i ştiam"...

În ceea ce-l priveşte, Maiorescu adoptă alt comportament. În ziua nefericită a intrării germanilor în Bucureşti, 26 nov,/6 dec., Magistrul(.... ……). De altfel, Maiorescu participă de îndată la o întrunire a oamenilor politici, opinând că o guvernare Carp devine o alternativă viabilă numai la caz de victorie germană, iar problema creării unei noi armate româneşti pentru o altă dinastie nici nu se pune!

În luna decembrie 1916, Maiorescu reia biografia lui Goethe cu nepoatele sale Georgeta şi Marioara Berindei.(1)

În presa germană se putea citi prin decembrie 1916, mai direct, mai printre rânduri, despre un plan de împărţire a României între Rusia şi Quadrupla Alianţă(adică aliaţii Germaniei, Austro-Ungariei, Bulgariei). Demult era calculată distrugerea României ...Maiorescu va fi bănuit că alături de Marghiloman şi Gh.Ştirbey i-ar fi propus arhiducelui Joseph "coroana României Mari"(!), fiind refuzaţi.

Tzigara-Samurcaş şi alţi "carpişti" se dau în stambă, insultând pe refugiaţii de la Iaşi că s-ar deda la "patriotism ieftin", apăraţi de armata română şi de cea rusă!?

Interesantă reflecţie aruncă Maiorescu în carnetele sale, la început de februarie 1917: când eşti cu cineva, gândeşte-te la el şi nu la tine. Ion Bianu organiza şedinţe vinerile cu cei 10 membri ai Academiei disponibili la Bucureşti. Venea Maiorescu la aceste ocazii colocviale. Din punct de vedere birocratic(avea Bianu grijă...) Magistrul putea să-şi încaseze diurna academică, deloc neglijabilă, numai dacă venea la şedinţe.(2)

Câtă lume interesantă a rămas în Bucureştiul ocupat! Uite-l pe C. Stere, posibil să fi rămas cu aprobarea lui I. C. Brătianu, plus motive intime ("Nasul Cleopatrei"). Poate are şi o misiune salvifică...Ca şi bătrânul Th. Rosetti, Stere e membru în Consiliul de administraţie al Băncii Generale, dar fără a se putea amesteca în activitatea secţiei care emite monedă în teritoriul ocupat. Desigur că hirsutul personaj fusese zdravăn sprijinit să acceadă într-o slujbă atât de onorabilă.

Stere oficiază şi ca profesor stând în picioare şi plimbându-se în spaţiul disponibil, călcând grav şi concentrat. Sadoveanu l-a poreclit "Sacerdotul" pe acest furios încrâncenat, cu aspect de mistreţ! Acasă la Iaşi se

deda unei devorante patimi astronomice, avea lunetă şi cupolă, plus biroul înţesat cu fluturaşii constelaţiilor şi unde pătrunderea unui intrus era oprită cu un autoritar "Stai". Trecea rar prin redacţia Vieţii Româneşti, care-l interesa îndeosebi ca instrument politic. E atât de încăpăţânat reformist şi stângist, încât e urât şi de şmecherii partidului liberal. În genere, face figură de erou ibsenian în societatea românească şi abia aceasta poate suscita interesul lui Maiorescu. Cât despre apartenenţa sa la clasa politică, Stere arată ca o insulă de corali într-o baltă puturoasă! Joacã rolul veşnicului învins, fără să fi atins blazarea şi dispreţul de oameni...Ca să ajungă atât de izolat, "ibsenianul" trebuie să fi fost din adolescenţă înzestrat cu neastâmpăr spiritual, vigoare morală şi temperament îndărătnic. Dar aceasta fusese valabil în Rusia, în lumea românească a începuturilor pe fumegosul Stere l-a ghidat în practica politică un apropiat şi rămâne acesta încă un merit necunoscut al lui G. Ibrăileanu.

În aşa zisa tabără a "centralilor", Stere n-are încredere nici măcar în Vaida. S-a rupt violent şi injurios de vechile sale relaţii, acum deveniţi antantişti, gen dr. I. Cantacuzino, pe care nu-i iartă nici în fiinţa copiilor lor! Îi merge buhul lui Stere ca prost crescut, vanitos şi vindicativ. Acest om va avea oarecari contacte politice cu Maiorescu. (3)

Prefectul de poliţie, Al. Tzigara-Samurcaş, apără averile celor refugiaţi în Moldova şi se acoperă cu hârtii justificative...Altfel, se produce un jaf german metodic!

Jaf se petrece şi de către locatarii casei lui Jacques Negruzzi, refugiat la moşia sa din Moldova: se răscolesc documentele din preţioasa sa arhivă literară şi unele dispar, împreună cu multe cărţi, între care cele ale Mitei Kremnitz...Şi când ne gândim că în rândurile trupelor de ocupaţie din Bucureşti se afla şi fiul scriitoarei, căpitanul Kremnitz, micul Baby de altădată. Nu putea nici el face minuni, a putut salva doar arhivele Academiei Române şi ale Castelului Hasdeu din Câmpina. Oare îl vizitează căpitanul Kremnitz pe Maiorescu ? (4)

-moartea

Cu ocazia tristului eveniment, I.Bianu se preocupă de adunarea membrilor Academiei Române, aflaţi sub ocupaţie, într-o "şedinţă intimă extraordinară (5)

Note bibliografice

viaţa literară (Em inclus)

)Titu Maiorescu,[Însemnări de lectură](1906-1917),p.39;Paul Zarifopol,Scrisori către confraţi, prezentate de Al.Săndulescu,în Manuscriptum ,XVIII, nr.1(66),1987,p.114;Convorbiri literare,XLIV,1910,pp.

783-793; Al. Tzigara-Samurcaş, Mentorii mei, p.124; N.Iorga, Oameni cari au fost,I,pp.336-338;Vechi prieteni: Vlahuţă, Caragiale, Coşbuc, Şt. O. Iosif,cu o prezentare de Horia Oprescu,în Manuscriptum, III, nr.4(9),1972,p.183;Panait Cerna despre I.L. Caragiale, cu o prezentare de Eliza Ispăşoiu,în Manuscriptum, II,nr.1(2),1971,p.184;Marin Manu Bădescu, Alexandru Davila..., p.125;I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit., IX,p.80;Camil Petrescu,Note zilnice(1927 -1940),text stabilit,note, comentarii,indice de nume şi prefaţă de Mircea Zaciu, Cartea Românească, 1975, pp. 89-90 politică) C.Gane, P.P.Carp...,p..;T.Arghezi,Pătru Lupul Maglavitul, în Revista Fundaţiilor Regale,II,nr.11,1 noiembrie 1935, p.427 şi Pagini din trecut,ed. a II a,adăugită,cu o prefaţă a autorului,ESPLA,Bucureşti, 1956,pp.424-425; St. Antim,Alte studii şi portrete,p.75;N.Iorga,O viaţă de om...,p...;Amintiri despre G.Ibrăileanu,p.151 cearta TM-P.P.Carp) C. Gane, P.P.Carp...,pp...; T.Maiorescu, Ultimele file din "Însemnări zilnice", p.65; Nicolae Petraşcu,Biografia mea,p.CCIV;Al. Tzigara-Samurcaş, op.cit.,p.127;St.Antim,op.cit.,p.7 TM-prim ministru) N. Iorga,Războiul nostru în note zilnice,vol.I(1914-1915),p.307 şi Oameni cari au fost, I, pp. 335-336; Duiliu Zamfirescu şi Titu Maiorescu.., pp. 10-12, 298-304; Tudor Arghezi, Pagini din trecut, p.60; Nicolae Petraşcu,op. cit.,p.CCIV;Ioan Căpreanu,Eseul unei restituiri, pp.109,202-203 ;Dimitrie Anghel protestatar, cu o prezentare de M.I.Dragomirescu,în Manuscriptum,

II,nr.1(2),1971,pp.172-173;I.E.Torouţiu, op.cit., XI,pp. 112-113, 216-217

omul fără demnităţi

omul cu demnităţi

)I. E. Torouţiu, op. cit., XI, pp.112, 215; Nicolae Petraşcu, op.cit., p. CCIV; Al.Zub, Kogălniceanu istoric, p.387

1914;neutralitatea

)Titu Maiorescu,Caietele moralistului,în Manuscriptum, VII,nr.4 (25),1976,pp.28-42;Ion Bulei, op.cit.,pp.363,373;Vartan Arachelian,Toamna pătimirii noastre,pp.7,10-11,17;Junimea şi junimiştii,p. 140;St. Antim,op. cit.,p.76;Onisifor Ghibu,Pe baricadele vieţii, p.125

)Al. Tzigara-Samurcaş, op. cit., p. 127; Vartan Arachelian, op.cit.,pp. 50-52

)M.Eminescu,Opere,XV,p.379;N.Iorga,Războiul nostru...,I,pp.156- 157,306,346;Tudor Arghezi, op.cit.,p. 76;I. E. Torouţiu, op.cit., IX, pp. 118-129; Vartan Arachelian, op.cit.,pp.56-57;Ion Bulei,op.cit.,p.389;Ioan Căpreanu,op.cit.,pp.271-274;H.-R.Patapievici,Cerul vîzut prin lentilă , p.146

politica guvernului

)Vartan Arachelian, op.cit.,pp.60, 119, 125;Ioan Căpreanu, op. cit., p.278; N.Iorga, Memorii, vol.VI (Încercarea guvernării peste partide,1931- 1932), Bucureşti,1939,p.343

atmosfera neutralităţii

)Vartan Arachelian,op.cit.,pp.92,102,118,142,316; Ioan Căpreanu, op.cit.,p.268;Nicolae Petraşcu, op.cit., pp.CCVIII,CCXXII;Amintiri despre G.Ibrăileanu, p.228; Gavril Scridon,Pagini despre Coşbuc,pp.154-155

manifestări antantofile

)Ion Bulei,op.cit.,p.406;Ioan Slavici în procesul ziariştilor,p. 85;Adrian Botez,Loja iohanică românească, pp.440-441; Vartan Arachelian,op. cit., pp.62;Tudor Arghezi, op.cit., pp.96-98; Camil Petrescu,Opinii şi atitudini,antologie şi prefaţă de Marin Bucur, Editura pentru literatură,1962,pp.4,8

TM în politica conservatoare

)Ion Bulei,op.cit.,pp.405-406;Vartan Arachelian, op.cit.,p.61; Ioan Căpreanu,op.cit.,p.271;

viaţa literară,Em inclus(1914-1916)

)"Regii pot fi câteodată asasinaţi", p.187;Ioan Slavici în procesul ziariştilor, p.77; Adrian Botez… Marin Manu Bădescu, op. cit .,p. 286;G.Călinescu,

Gîlceava înţeleptului cu lumea, II, p.527;Din cronica unui veac,p.17;Ioan Marcel Slavici,Amintiri,p.133

omul;Consiliul de Coroană

)Titu Maiorescu,Însemnări de lectură...,p.40 şi File de jurnal- "chiar în această vreme de război",îngrijire şi adnotări de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, în Manuscriptum, XVIII, nr.4 (69), 1087,pp.23-33;Vartan Arachelian, op.cit., pp.131-138;Camil Petrescu, op.cit., pp. 184,202;Amintiri despre G.Ibrăileanu,II,p.230

începutul războiului,august-noiembrie

)N.Iorga,Războiul nostru în note zilnice, III,pp.205-206 şi Memorii,VI,p.29;Vartan Arachelian, op.cit.,pp.113,142-143,146,167,172,183, 186,195,224, 229,323,338;Nicolae Petraşcu, op. cit., pp.CCVIII-CCIX; Ioan Marcel Slavici,art.cit.,p.134;Aurel Leon, Umbre, III,p.119

ocupaţia

1)Titu Maiorescu,Însemnări de lectură.., p.42;N.Iorga,Memorii,VI, p.29 şi Războiul nostru în note zilnice,III,pp.224,...;Nicolae Petraşcu, op.cit.,pp.CCIX-CCX;Paul Zarifopol, op. cit., II, p.204

2)Titu Maiorescu, Însemnări de lectură,p. 40;N.Iorga,Memorii,VI,pp. 7,51;Ioan Căpreanu, op.cit., p. 275; Din cronica unui veac,p.50

3)N.Iorga,op.cit.,VI,pp.339,343;Demostene Botez, Memorii,pp.283- 289;Ioan Căpreanu, op.cit.,pp.280-281; Amintiri despre G.Ibrăileanu,II,p.102

4)N.Iorga,Războiul nostru în note zilnice, III,pp.156,190-192,198- 199,220,224-226,258, 262-264 şi Memorii,VI,p.7;Al.Tzigara-Samurcaş,op.cit., pp.124-125;Iacob Negruzzi, Scrieri, II,pp.593-594;Georgeta Rădulescu- Dulgheru,T.Maiorescu traducător al lui Maeterlinck,în Manuscriptum,XVII, nr.2(63), 1986,pp. 136-147

moarte

5)Al. Margiloman, Note zilnice,....;I.E.Torouţiu,St.şi doc. lit., IX,p.34;

Posteritatea lui Eminescu

Să nu fi fost sentimentul românesc prea înrădăcinat în Emilia, sora Maiorescului? Iorga o va mustra un pic pe văduva Humpel că nu şi-a iubit îndeajuns ţara, cu toate ale ei, preferând să se stabilească în Austria pe lângă Viena, unde o va ajunge moartea în 1918. (1) Tocmai se dizolva şi Imperiul K u.K...De fapt, Emilia a trăit discret şi cumva impersonal, ca o bună soră-discipolă a marelui ei frate. Şi prin aleasa femeie scad rândurile celor care l-au cunoscut/iubit/înţeles pe Eminescu.

*

* *

Nu s-ar zice că Poetul nu şi-a luat unele măsuri de prevedere în vederea posterităţii sale, cel puţin faţă cu cei de bună credinţă. Într-unul din ultimele sale texte(semnat "E", în 1888), Poetul lăsa un mesaj spiritual "pro domo", cu valoare de avertisment: tocmai critica salutară adusă de Schopenhauer frazeologiei deşarte a devoalat contradicţia constantă între ideile omeneşti şi formele civilizaţiei(nu numai în Europa), iar indivizii au rămas descoperiţi în prezenţa unor instituţii ce le apar mincinoase. Aceasta şi nu altceva îi face pe oameni "pesimişti" şi în acest conflict de civilizaţie şi formă se

pierd prea adesea bucuria de a trăi şi dorinţa de a lupta...De unde şi reaua dispoziţie specifică!

Posteritatea lui Eminescu începe, vai, prin atacul virulent din 1991 al popii Grama ("anonimul din Blaj"), doldora de bun simţ filistin, abia acoperind ura şi docta prostie: Eminescu n-ar fi avut "geniu", poate nici simplu talent poetic, refuzat de lumea ideală şi chiar "tâmpit pentru lumea aceasta prin natura sa". Cuprinsul operei ar fi "un monstruos lupanar literar şi buruiană puturoasă"...Poetul ar exercita chiar un jug ruşinos asupra etniei române, căci ne e subjugat "sânge din sângele nostru"!

Măcar aceasta este ostilitate francă. Dar există şi metode mai rafinate de discreditare, de exemplu glumiţele pe care le emană Caragiale pe oriunde are ascultători: cu "Nirvana" şi "***Luceafãrul***", aluzii indecente. Sau cu parafrazări, cu severităţi confuz ţintite în urma cugetărilor "Sărmanului Dionis": "Lasă-te de poezie/Că-i curată sărăcie.../Sărăcie şi… prostie", abia atenuate de o bonomie suspectă, în umbra Singurătăţii eminesciene: "Şezând la masa me di brad...cu perdelili lasate"! Plus văicăreli umoristice, în urechi receptive ca a lui George Panu, care comentează ataşant: bietul Caragiale, cât trebuie să fi suferit odinioară în colaborarea cu un Eminescu, om aflat pe trei sferturi în altă lume. (2)

Şi ne aflăm abia în primii ani '1900...

Începe legenda Eminescu. Nişte cetăţeni activi din Botoşani se interesează ce demersuri au de săvârşit spre a întemeia în localitate o bancă populară "Mihai Eminescu", dar-bine sfătuiţi-renunţă în faţa exemplelor: oamenii iluştri nu poartă noroc locului lor de baştină, a se vedea falimentul unor întreprinderi "Gh.Asachi" din Herţa, unde localnicii blestemă numele celebru ghinionist!

În casele în care cultul lui Eminescu se păstrează nesmintit, legenda se instalează de la sine, ca-n sălaşul Muzicescu de la Iaşi: la ceas de noapte a pământului cu flori de primăvară, cu lună şi cer înstelat, se aude pas şi se iveşte în salonul cu vecinătate de pian, vals şi domnişoare romanţioase, o nălucă: nu-i preot, nici călugăr, ci Poetul privind în gol şi ascultându-şi versurile gândirostuvieţuite de străine guri...

Pe micul deal de la Măgurele, în "Castelul singuratic" se instalează un aşezământ şcolar, avându-l ca director pe Slavici. Pajiştile, aleile şi boscheţii parcului Oteteleşeanu parcă au rolul de a încadra "chioşcul lui Eminescu", cel înconjurat de statuete de gladiatori şi zeiţe. În spatele Castelului, pe terasă îşi ţine Slavici vara lecţiile de istorie şi gramatică, tot el stând alene în "chioşcul lui Eminescu". Şi prin osârdia lui Slavici, locul intră în legendă...Aşa cum la Iaşi,

împătimiţii au tot scotocit atenansele vechiului han "La trei sarmale", în urma mesei din curte pe a cărei scândură Eminescu scrisese, cu semnătură în litere frumos rotunjite, o strofã dintr-un cântec de pahar, dar la vreme de rãzboi curtea hanului a devenit adăpost de cai şi cineva o fi pus "lemnul" pe foc! Aşa cum localnicii din zona mânăstirii Râşca(jud.Suceava) îşi amintesc la două decenii după moartea Poetului că Eminescu a zăbovit la sfântul lăcaş şi ei, ţărani cumsecade ştiu versuri scornite aici de Poet, pe care nu le pot reproduce din prejudecăţi şi ignoranţă, între care o poezie ***Elisa*** cu 20 de strofe despre o femeie decăzută...

Legenda eminesciană se răsfrânge şi asupra "Dulcii Doamne": G. Ibrãileanu e oripilat, în anii '1920, că marmura mormântului Veronicăi Micle de la mânăstirea Varatic este acoperită de "cugetările" vilegiaturiştilor, care de care mai patetice în tema "femeii sublime şi model"!?

Pentru generaţii de români ardeleni rãmâne ca adevăr legendar că Poetul a trecut prin Ardeal ca pe un pământ sfânt!

Enescu vine cu întreaga sa autoritate în sprijinul muzicalităţii intrinseci a creaţiei eminesciene, dar şi a muzicii pe care o merită Poetul, desigur una divină şi până la limita tragică.

Târziu, cei bătrâni cu obraz pergamentos precum C. Meissner, care-l cunoscuseră cândva pe Poet, caută cu privirile pierdute chipul venerat al celui dorit academic conferenţiar de Maiorescu şi cunoscut ca euphoric degustător al doinelor. Dar astfel de oameni nu pot hotărî stilul "legendei" insidioase, oferită marelui public: Eminescu va fi fost doar un banal poet romanţios, subţiat de vicii solitare, boem şi neglijent în toate celea, vieţuind în mizerie fizică, scriind poezii geniale într-un cotlon jegos şi dezinteresat de soarta manuscriselor sale, pe care proprietăreasa exasperată le îndrepta spre pubelă...Să zicem că acestea răspund unei viziuni triviale masificate despre Poet, ca şi încredinţarea publică despre poezia ivită din Boală, precum perla din stridie. Boală de sânge, bun înţeles, degenerare de geniu vezi bine, lasă că l-au şi persecutat mereu homunculii gen mititelul ieşean Vizanti, iar apropiaţii înstăriţi-Maiorescu & co.-n-au ştiut să-l ajute îndestul, chiar s-au derobat de răspunderea fericirii lui Eminescu, ajutoarele au fost ridicole şi Poetul piere de o lovitură cu ciocanul(!) în cap din partea altui alienat al Casei Şuţu ş.c.l.!? Le crede, în parte, chiar un inteligent de talia lui Camil Petrescu. (3)

Societatea emite curiozităţi cu privire la rudele în viaţă şi apoi la descendenţii lui Eminescu. Foarte puţin pentru descendenţa Veronicăi Micle şi mai deloc pentru urmaşii Maiorescului.

Ştie câte ceva amar Maiorescu în subiect. Iată-i pe Matei Eminescu (frate) şi Constantin Creangă(fiu), amândoi ofiţeri. Inşi mediocri, înfipţi, mai mult zăpăciţi de gloria numelui, decât admiratori ai genialei creativităţi. Profitori, oricum, de numele celebru. Ofiţerul Eminescu i-a lăsat, în reprize, o impresie oribilă lui Maiorescu, dar nici ofiţerul Constantin Creangă nu era mai breaz: i-a bătut crâncen la cap pe Carp şi Maiorescu să-l trimită în străinătate "pentru a-şi perfecţiona instrumentul", având fumuri de inventator şi ofiţeraşul iţindu-se cu tupeu la tatăl ţăran: el a ajuns să ştie a juca "în bal cu mască şi fără mască", ceea ce institutorul-povestaş n-avea cum deprinde. Nu degeaba îi explicase Eminescu lui Ion Creangă cum devine cu geniul care secătuieşte toate puterile unei familii, fratele şi fiul dovedesc prin nulitatea lor deplină trista valabilitate a ideii! Şi când ne gândim că ofiţeraşul C. Creangă îl tortura pe Eminescu cu poezele gen ***Înviere***- Lui Ştefan cel Mare: "Laş!Popor laş! Care nu se uneşte/Care la nevoie pe guvern nu sprijineşte", sau cu "studii" dobrogene. Ce să facă Eminescu decât să se umple de admiraţie, cerând o copie, pe care să i-o prezinte şi lui Maiorescu!?

În primii ani '1890, Matei Eminescu se judeca pentru venitul ediţiilor Eminescu, pe când Aglae Droli încuviinţa fără ifose şi lăcomie proiectul librăriei "Şaraga" de a imprima poeziile eminesciene. Aglae cată

a-l calma pe procesomanul Matei, făcând conversaţie epistolară mediocră pe gustul căpitanului, oferindu-i chiar reţete de "pepeni muraţi în apă, ciuperci cu smântână şi borş leşesc".

La aproape două decenii de la moartea Poetului, cineva întâlneşte la un liceu ieşean doi băieţi Juraşcu, originari din Moldova de Nord. Erau chiar rudele marelui om? Oricum, au farmec în fantezia lor doldora de imaginar eminescian! Parcă au şi ceva din chipul Ralucăi Juraşcu-Eminovici...Plus dotaţia pentru arte, personalitate sclipitoare şi sceptică, ca şi talentul de a se irosi. Mai ales la unul din ei, eşecul a fost considerabil.

La bătrâneţe, Virginia Micle-Gruber stă înconjurată de flori în gospodăria ei din Piscul Socolei. A fost profesoară, traducătoare şi poetă, dar şi "castelană" aprigă, ca una rămasă văduvă devreme. Nu pomeneşte nicicând de Mihai şi Veronica împreună...(4)

Între-acestea, se dezvoltă o tendinţă virulentă în societatea română de după Marele Război de a se lăsa atât de posedat de Satirele lui Eminescu(ca, de altminteri şi de opera lui Caragiale), încât fi(te)cine să se îndoiască mai pe drept/mai nu de valoarea instituţiilor, chiar de ţara însăşi! Asta se cheamă, nuanţează Zarifopol, a te pierde în "pesimismul" lui Eminescu (combinat cu "antipatiile reacţionare" ale lui Nenea Iancu). (5)

Bine apreciază criticul Daniel Dimitriu în lucrarea sa ***Grădinile suspendate***, că graţie ponderii lui Macedonski în primele trei decenii de după moartea Poetului, marii noştri lirici din interbelic s-au putut simţi perfect eliberaţi din Mreaja Eminesciană!

Au ştiut şi unii contemporani ai lui Eminescu să aibă glas propriu în poezie, ca Duiliu Zamfirescu(poate pentru că exersaseră din vreme cu Macedonski). Ar fi încă un motiv pentru ca studentul G. Cãlinescu să se aplice într-o lucrare seminarială pe poezia ***Ghetsimani*** a lui Duiliu, scoţând în relief cu plăcere îndrăzneala acestuia de a găsi în tensiunea dintre brutal şi spiritual din Fiinţă(în viziunea Duiliu) o concluzie opusă Luceafãrului eminescian!

Dar poate că Mreaja eminesciană a fost şi mai durabilă, unii critici apreciind că în Bacovia(a unilateralizat/caricaturizat melancolia lui Eminescu, până la dezolare mecanică...), în Ion Barbu(conduce imperceptibil linia Poetului până la cabalistică sentenţioasă) şi Arghezi (practicant îndrăzneţ, novator, al eminescianismului a rebours). Poetul are încă simili. Ion Barbu se amuză parşiv în a pescui în Arghezi vocea lui Eminescu(de altfel şi a lui Alecsandri, sau Bolintineanu).

S-ar zice abia cu debutul din 1960 al lui Nichita Stănescu, poezia română devine independentă de Mreajă! Ghiduş şi tăios, Nichita aruncă o provocare

explicită, atât prin dedicaţia "lui Eminescu tânăr", cât şi prin titlul ***O călărire în zori***.(6)

În periplul său indian, tânărul Mircea Eliade ar fi intenţionat să traducă în sanskrită câteva poeme eminesciene. O adevărată schimbare a drumului: în loc de la ***Vede*** la Eminescu, Eliade tentează inversul, de la Eminescu spre ***Vede***!

La comemorarea din 1939(50 de ani de la moartea lui Eminescu), M. Eliade îşi aduce contribuţia. (7)

E posibil ca unor "poeţi puri" Eminescu să le apară ca un detestabil anecdotist! Ce opinii literare proferă Ion Barbu?

Cel mai pur poet crede că Eminescu îşi domina naiva lui contemporaneitate prin sunet adânc, iar nu prin poetică mãruntă şi manufacturieră ca Arghezi pe a sa...Ca să considere nobil romantismul eminescian, Ion Barbu e nevoit să taxeze "formele depreciate" ale celui Francez. Apreciind în Eminescu omul de gândire şi studiu concentrat, astfel că poetul-matematician îl elogiază pe Poet pentru că harul său împietreşte "alb şi ideal"-asemeni regiunilor (sub)lunare-valul romantic german.

Splendid elogiu "purist", dar nu cumva imperceptibil ataşat durei necesităţi de a-l scufunda pe Arghezi?!(8)

În epoca de cumpănă a deceniilor se petrece o emulaţie eminesciană. În 1927, profitând de comemorarea Războiului de Independenţă, C. Banu profită spre a trage o copită "patriotică" marilor scriitori Eminescu şi Caragiale(tipul le concede o valoare artistică ridicată), care n-ar fi vibrat corespunzător la evenimentul marcant al neamului: pe când Alecsandri întărea conştiinţa de sine şi publică ***Sergentul*** şi ***Peneş Curcanul***, cei doi ziarişti de la ***Timpul*** căpuşau conştiinţa naţională a fragedului neam prin reacţionarism,"deznădejde nimicitoare" şi "râs dizolvant"!?

Foarte tânărul Lucian Boz publică prin reviste, în 1929, un fel de jurnal de percepţie adolescentină, Masca lui Eminescu, iar în 1932 dă la iveală chiar o carte, ***Eminescu***, încercare critică, din care răsare oracular o zicere: "Eminescu, cel peste fire, începe să se reveleze". Al. Tzigara-Samurcaş observă cu satisfacţie avântul pe care-l (re)iau studiile asupra lui Eminescu la cumpăna anilor 1920-1930!

În curând încep iniţiativele ieşene de reînfiinţare a Junimii, mai întâi C.Meissner(poreclit "ultimul nejune junimist al Iaşului"), apoi cu oarecare succes G.Călinescu("Noua Junime"). Se ambalează în idee Gr. T. Popa, fraţii Herovanu, T. Simensky, Al. Claudian, Octav Bãncilă etc., dar şi din zone limitrofe: G.Tutoveanu, A.Gorovei, D. Furtună ş.a. Sunt cooptaţi

urmaşii negruzzeşti, Matilda Cugler-Poni, Virginia Micle-Gruber.

Se stabilizează cumva un soi de tandem în percepţia oficioasă: Eminescu e recept, Caragiale e suspect!?

Abordându-l în 1930 pe proaspătul rege Carol al II-lea, Iorga îşi găseşte cu acesta un crez comun în "amintiri din Eminescu". (9) Un semnal deloc neglijabil, în condiţiile româneşti!

După publicarea Vieţii lui Mihai Eminescu, G. Călinescu e atât de pornit spre popularizarea Poetului urbi et orbi, încât ameninţă "să-i masacreze pe toţi" cu subiectul îndrăgit...

Pare multã lume deranjată de portretele lui Eminescu şi Veronica Micle din romanele lui E. Lovinescu, Mite şi Bălăuca. Între aceştia, M. Sadoveanu. Intuind că Virginia Micle-Gruber consideră că se jignşte posteritatea cu "legende" fabricate, închipuiri de "focuri de comoară" pe morminte celebre, prozatorul îi scrie urmaşei de Veronică despre nobleţea ce înglobează în Orient şi pe înaintaşii unui ales. Ce mai, îl scufundă în tină pe Eminescu tocmai cei pe care i-a răzbunat!?

Pentru pitorescul polemic al deceniului, nu strică să pomenim două exemple: în 1936, Iorga îl tratează pe A. C.Cuza drept "vechiul junimist diletant", iar în 1937 S.

Mehedinţi îl pârăşte academic pe Iorga ca pe un duşman al naţiei române, căci "impiul" îi laudă pe evrei(?!) şi atacă ***Junimea...***

Sărbătorirea lui Maiorescu din 1937 a prins bine, oricum există şi intelectuali mai tineri care aproape că-l ştiu pe de rost pe Maiorescu. În 1938, deşi polemizase cu Lovinescu, Camil Petrescu pomeneşte de acesta ca singurul capabil să exercite în literatură o autoritate ca a lui Maiorescu. La o Sărbătoare a Cărţii din 1939, primul ministru Armand Călinescu declară că a citit întreaga colecţie a Convorbirilor literare şi a recitit de 50 de ori ***Istoria contimporană a lui Maiorescu!***

O opinie grăbită de epocă şi superficială de viitorime putea găsi motive de încântare contemplând stilul cultural al regelui Carol al II-lea (al doilea Brâncoveanu!?) şi al oamenilor săi, dar observatorii mai atenţi, un E.Lovinescu de exemplu(capabil să contemple analitic-simultan sociologia civilizaţiei/cultura/politica naţională), ajută contemporanii să înţeleagă pericolul dictaturii firoscoase şi lustruite instituite în 1938: cât va mai conta în compoziţia omului nou român eforturile generaţiilor de dupã 1866, îndreptate spre liberalism şi viaţă publică democratică? În fond, prin înaltă poruncă îşi va înceta existenţa individul autonom, suveran, raþional şi creator(Moromete: "Domnule, mie totdeauna mi-a plăcut să trăiesc independent!"). Apus va rămâne şi elementul haric şi feeric al personajului

caragialesc...Vremurile(care nu mai au răbdare...)conturează un român normativ instinctual, naţionalist mesianic, anonim masificat, misticoid şi colectivist. E "reacţiunea" în care Maiorescu îşi găseşte greu locul, iar Eminescu va fi valorificat mai mult strâmb.

Şi totuşi, Eminescu nu se stabilizase în toate conştiinţele, astfel pentru un gen de mic "tehnocrat" de primă generaţie, să zicem maistru la IAR, "Eminescu e mort", spusă cu un rânjet voios...(10) Îşi făcuse deja apariţia omul nou?

În 1939, fără legătură directă cu comemorarea Poetului, Lucian Predescu şi B. Jordan se încearcă într-o aiurizantă biografie romanţată şi tragică(!)a lui Caragiale, în care apare un personaj Eminescu "cu conştiinţa prăbuşită în neantul Nirvanei, [care]expiază într-un cadru dureros de tragic"!?

Pare aproape ieşit din timp gestul tinerei Magda Isanos de a realiza în poezia ***Întoarcerea*** o interesantă parafrază la eminesciana ***Sara pe deal***...

G. Călinescu, în aceşti ani cu gust personal nefalsificat, are multă atracţie pentru Maiorescu şi deloc pentru Gherea, Sadoveanu etc. Şi totuşi, chiar maiorescianul Lovinescu admitea de curând că la români Gherea a izbândit un solid început de critică ştiinţifică. Oricât de corect admirator al lui Maiorescu şi al ideilor

Junimii se arată E. Lovinescu, el se exprimă ca un spirit modern şi independent faţă de obiectele admiraţiei sale, de exemplu introducând în texte substanţiale o apologetică a "48"-lui românesc, care-ne amintim-îi oripila pe Eminescu, Maiorescu şi alţi junimişti!

În 1940, se sărbătoteşte cuviincios centenarul naşterii lui Titu Maiorescu. Reţinem îndeosebi gesturile Revistei Fundaţiilor Regale şi Gândirii, unde semnează G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, Mihail Sebastian, Vladimir Streinu, Şerban Cioculescu şi D. Caracostea. Portretul lui Maiorescu, om şi critic, izbucneşte măreţ, drept şi exemplar şi tot astfel nuanţatele sale relaţii cu Eminescu.

Anul e crâncen. În toamna lui 1940, la cursul său de la Universitatea din Iaşi-ca şi alţi colegi care-l omagiază pe N. Iorga, recent asasinat-G. Călinescu, vorbind de Maiorescu, face în treacăt aluzie la un cronicar modern, răpus ca şi Miron Costin odinioară de gloanţe. Mã rog, M. Costin fusese decapitat, dar paralela rămâne dreaptă! Iar Iorga duce în mormânt şi nedreptatea de a fi încercat cu disperare-în ultimul său an de viaţă-să-l încondeieze şi să-l scoboare pe Maiorescu, de parcă n-ar fi încăput în viaţa publică a românilor doi Magistri!?

Ştim prea bine cu câtă corectitudine şi afecţiune se ocupă G. Călinescu de Eminescu şi Maiorescu în

măreaţa ***Istorie a literaturii române***. Dar acum ni se pare interesantă şi cu urmări o altă continuitate a celor doi: aceea prin Lovinescu şi prin Cercul literar de la Sibiu.(11) Căci, să nu uităm că acest "Cerc"...de subtilă descendenţă eminesciană şi patronat de Blaga, se adresează în 1943 lui E. Lovinescu printr-un Manifest moral-estetic. Lui Lovinescu, nou Magistru şi exeget echilibrat al lui Maiorescu, ca şi al unui Eminescu expurgat!

Că G. Călinescu se angrenase copios în demokratură, ca vajnic şi lamentabil tovarăş de drum al comuniştilor prin 1945-1946, o ştim, dar ne mâhneşte tematic nu injusteţea(ea nici nu există) aprecierii că Eminescu îl iubeşte pe producătorul nemijlocit de bunuri şi-l abhoră pe speculativ, ci trista captaţie călinesciană către Puterea Roşie ce se iveşte, cu care ocazie îl ataşează pe Poet hârbului democratic, ca scriitor "la ordinea zilei"!?

Cu ocazia centenarului Eminescu din 1950, profesorul bizantinolog Alexandru Elian îl spurcă savant pe Maiorescu, cum că nici nu s-ar fi atins de manuscrisele Poetului în vremea lungă cât le-a ţinut în custodie!? I s-a răspuns cu zâmbet că Magistrul a tot umblat la tezaurul sacru, extrăgând una-alta pentru publicare...

În aceşti ani nenorociţi, onestul cărturar nemţean G.T. Kirileanu are câte o reverie, în care şi-i închipuie pe Eminescu şi Maiorescu coborând cu pluta de la Dorna la Piatra, bun înţeles avându-l pe Kirileanu cu ei...

Ce te faci, că prin 1951 ţine să intre în Academie trepăduşul comunistoid Mihai Beniuc şi G. Călinescu trebuie să-i întocmească referat! Nu-i bai, se descurcă "Divinul", o întoarce abil, amintind că poeţelul(acum, "valoros") a aşteptat încrezãtor izbânda, scriind în 1943: "Va lăvui biruitoarea masă", ca apoi să-l ajusteze cu tupeu proletar pe Poet: "Pe Eminescu, noi poeţii tineri,/Zadarnic încercăm, nu-l vom ajunge/.../Dar Eminescu nu cuprinde tot în stihurile lui dumnezeieşti,/Durerea românească-i mult mai mare"...

În cohorta de imbecilităţi aliniate, ne frapează câte o formulă mai acătării, de exemplu aceasta: mesajul unei străvechi căutări a secretului fericirii omeneşti a luminat "noaptea în care se frământau" nu doar geniile poetice ale umanităţii şi cutare scriitori ruşi marcanţi, dar şi ai noştri Eminescu şi Caragiale.

Zice în 1956 Arghezi-care-şi trăieşte viclean reabilitarea-cu o nu ştiu ce ironie călugărească: cronicarului de epoci nu-i face o deosebită plăcere să spurce variile năravuri, cui nu i-ar conveni să vieţuiască împăcat şi solidar în familia naţională? Uite, Eminescu,

de florile mărului s-o fi răzleţit el, "străin în ţara lui"?!(12)

După modul comunist de gândire, era fatal să fie reconsiderat Titu Maiorescu, spre a fi descătuşat în fine şi Eminescu, căci spre a fi cât de cât respectat Eminescu, se cuvenea purificat şi Compagnonul său de destin!

Aşa că se permite în 1963 criticilor Liviu Rusu şi Paul Cornea să-l trateze obiectiv pe Maiorescu, în ***Viaţa Românească***. E o veritabilã resurecţie Maiorescu, urmată de o avalanşă revuisticã şi de mai multe cărţi: Nicolae Manolescu, Z. Ornea, E. Todoran, Domnica Filimon, S.Ghiţă, Al. Dobrescu, Petru Ursache ş.a. Unii au pus la îndoială meritele de pionierat ale lui Liviu Rusu, de parcă acesta era vinovat că sub cenzură totul funcţiona "cu voie de la poliţie"!

Marin Sorescu ţâşneşte:"acestea trebuiau să poarte un nume"...În fine, s-ar zice că Eminescu şi-a recâştigat locul absolut, iar Maiorescu nu mai e trădătorul idealurilor paşoptiste, reacþionarul metafizic-estetic, servul claselor posedante aruncat de Gherea la groapa istoriei cu tot cu turn de fildeş. Se intră într-o etapă în care până nici toboşarul Savin Bratu nu va mai fi bântuit de "fantoma lui Maiorescu"!(13)

La o întâlnire cu scriitorii în 1982, Ceauşescu s-a exprimat(fără împotriviri vizibile ale adunării...) că,

pentru el, Eminescu valorează cât un cetăţean de pe stradă!?

Culmea că a existat oarece ripostă la de-alde acestea, culmea că din partea unui yesmen ca Eugen Barbu: tipul îndrãzneşte-spre uimirea breslei-să-i precizeze lui Ceauşescu că "uzina Eminescu" rãmâne cea mai rentabilă unitate productivă a României! De nu cumva era o complicitate de adâncime a unor cumetri naţional-comunişti.

În fond, putem reduce situaţia lui Eminescu-în starea de apogeu agonic al comunismului românesc-printr-o întâmplare cu tâlc: un tren gonind în iarnă, într-un vagon neîncălzit un ţigănuş rosteşte un colind de naşterea Pruncului Sfânt şi se observă pe steaua de mucava un portret al lui Eminescu. Un cetăţean îl ispiteşte pe băieţel cu 1000 lei(enorm!), dacă spune al cui e chipul rupt dintr-un manual şcolar şi puştiul răspunde privind cu jind la bani: "Nu ştiu, domnule, dar tot un sfânt trebuie să fie!"

E de la sine înţeles că anul 1989 al comemorării Eminescu nu putea fi decât penibil, la fel ca şi demenţa naţional-comunismului muribund în plaiurile mioriţice. (14)

Ar fi o chestiune psihologică, bine surprinsă de Svetlana Paleologu-Matta: românii se simt cam constrânşi să-l urmeze pe Eminescu în idealitatea lui, nu-

l pot asimila nicicum şi atunci se înscriu programatic sau cu inocenţă între detractori. Unii români(mai ales din patrie) sunt "mioritici şi eminescieni", alţii(îndeosebi din diaspora) sunt doar "mioritici" şi nu gustă în totalitate eminescianismul politic!

Iar se strecoară visul sincronizării cu lumea civilizată, vis în care Eminescu nu-şi află locul.(15)

Cercurile serioase, tăcute la sărbătorirea penibilã din 1989, se gândesc la o purificare a lui Eminescu de puţinele sale reziduuri. Bună punere în discuţie la ***România literară***.Era un drum corect, înoitor, salubru.

Contestatarii Pieţei Universităţii din 1990, la kilometrul 0 al zonei libere de neocumunism, au aşezat manifestaţia sub semnul portretului din Balcon al Poetului. Dar îngerul chipului poate fi pavăză de rele? Prin preajmă, gloata fesenistă urlă dezlănţuită: "Ţara lui Eminescu votează cu Iliescu! Ce, dacă ei este studenţi, crede ei că e mai deştepţi decât noi?!" (16)În fond, asta se visase şi asta se obţinuse din partea individului masificat al educaţiei naţional-comuniste.

Ne place atitudinea lui Constantin Crişan, din primii ani '90, când atacă gestica naţional-comunistă a "poetului naţional". Sensibil plusează C. Crişan, un Eminescu scriind generos o continuare a Epigonilor şi elogiind spumegat noile achiziţii ale marii poezii

româneşti: Blaga, Bacovia, I.Barbu, Goga, Vinea,A.Maniu, N.Stănescu!(17)

Trebuia ca reaua credinţă să-şi afle un model de expresie şi astfel îşi face apariţia celebrul, nefastul număr tematic "Eminescu" al Dilemei. Îndată dupã Revoluţie, voci de mare autoritate în frunte cu Nicolae Manolescu şi Şt.Aug.Doinaş s-au pronunţat pentru aerisirea subiectului şi înlăturarea puţinelor poncife eminesciene, îndeosebi formulele naţionalismului excesiv. Într-un spirit cuviincios se reia comemorarea ratată în 1989-

Pe urma răului exemplu oferit de Mircea Cărtărescu în Dilema, se dezvoltă o industrie a amănuntului sordid: Eminescu era-vezi bine-un individ mic, păros, bubos, cocoşat, şchiop şi jegos; rătăcea mult prin bordeluri şi era doldora de boli venerice. Aşa să fi fost?! Şi-apoi, se uită aceşti pamfletari imunzi în oglindă?

Câte o persoanã profesionistă a scrisului românesc se întreabă cu îngrijorare sinceră: oare se va mai citi Eminescu în anul 2000? Şi i se răspunde aspru: da, stimabile, dacã se va mai citi, se va citi Eminescu!(18)

Degeaba vociferează unii în apărarea "sfinţeniei" eminesciene, post-modernismul iconoclast îi face bine Poetului, prin reanimare şi recuperare, post-contestare, un bun exemplu fiind Mircea Cărtărescu cu al său ***Vis***

chimeric. Chiar autorului i se pare o "cărticică" deloc nedemnă de peana sa!(19)

În confuzia valorilor de după '89, s-a putut auzi câte o voce intelectualã răţoindu-se la lucrătorii de librărie: ia mai terminaţi cu obiceiul comunist de a-i face vitrină lui Eminescu de 15 ianuarie!? Şi când te gândeşti că "vitrina" chiar se fãcea Poetului până în '89, măcar spre a contracara modest şuvoiul de dejecţii care curgea în fiecare ianuarie de zilele "Conducãtorilor", 7 şi 20? Doar o mică întrerupere...

Pentru TV, importantă contribuţie a regizorului Alexandru Darie, în anul Eminescu-2000.(20)

Parcă în umbra comemorării din 2000 a lui Eminescu, se dezlănţuie şi vizionarii apocaliptici. Cică Eminescu ar fi fost victima unui complot urzit de liberali, pus în lucrare în 1889 de un grupuscul vindicativ cu intenţii reparatorii, din care nu lipseau of course regele Carol şi regina veleitară Carmen Sylva. Bestii asasine necunoscute îl lichidează pe Poet, apoi sunt la rându-le lichidate. (21) Aşa, ca să înveţe reţeaua universală ce înseamnã conspiraţie românească! Îşi mai află locul dreapta măsură?

Har Domnului, se exprimă şi voci moderne de bun simţ, care condamnă genul de gigantomanie al culturii mici şi firave, în care e musai ca numele lui Eminescu să fie însoţit de aprecierea "cel mai mare poet"! Şi-desigur

că e trist-dar pentru tinerii români din cultura la zi, doritori de afirmare pe piaţa dominată de duh anglo-saxon şi political correctness, Patapievici afirmă tăios(şi riscant...), Eminescu joacă rolul cadavrului din debara!? (22)

De, de-ale sincronizării.

Note bibliografice

Emilia Humpel

1)N.Iorga,Oameni cari au fost,II,p.113N. Iorga,Oameni cari au fost(2 vol.),ediţie îngrijită,prefaţă şi note de Ion Roman,col."BPT",seria "Cultură generală", Editura pentru literatură, Bucureşti, 1967,vol.II,p.113

*
* *

2)M.Eminescu,Opere,XIII,p.331;I.L.Caragiale,Scrisori şi acte,pp.95,111-112;G.Călinescu, Istoria literaturii române,p.543;Şerban Cioculescu, Viaţa lui I.L. Caragiale, p.97;Amintiri despre G.Ibrăileanu,II,p.193 M.Eminescu,Opere,vol.XIII(Publicistică 1882-1883, 1888-1889), ediţie îngrijită de Dimitrie Vatamaniuc, Petru Creţia şi col,Editura Academiei, Bucureşti, 1985, p.331;I.L.Caragiale,Scrisori şi acte, ediţie îngrijită,

prefaţă şi note de Şerban Cioculescu, col."Studii şi documente", Editura pentru literatură,1963, pp.95,111-112;G.Călinescu,Istoria literaturii române de la origine până în prezent,ed.a II-a revăzută şi adăugită,ediţie îngrijită şi prefaţă de Al. Piru, Editura Minerva, Bucureşti, 1982, p.543; Şerban Cioculescu,Viaţa lui I.L. Caragiale, ed.a II-a revăzută, col."Monografii",Editura pentru literatură,1969,p.97;Amintiri despre G. Ibrãileanu,vol.II,antologie şi bibliografie de Ion Popescu-Sireteanu, Editura Junimea, Iaşi,1976,p.193

3)Dan C.Mihãilescu,Sublimul de pământ(V), p.15;Camil Petrescu, Opinii şi atitudini, pp.183-184,203-205;Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu,p.192;Ioan Marcel Slavici,Amintiri, p.129; Vasile Vasile, Doina în viaţa şi scrisul lui Eminescu, p.125;Aurel Leon,Umbre,II,p.38 şi III,pp.21, 29;Ionel Teodoreanu,Masa umbrelor...,p. 73;=Marin Preda,Cel mai iubit dintre pământeni(3 vol.),Editura Cartex Serv.,Bucureşti,2002,vol.II, p.154

Dan C. Mihăilescu,Sublimul de pământ(V),în 22,XI,nr.31(545),1-7 august 2000, p.15; Camil Petrescu,Opinii şi atitudini,antologie şi prefaţă de Marin Bucur, Editura pentru literatură,1962,p.183-184,203-205;Augustin Z.N.Pop,Pe urmele lui Mihai Eminescu, col."Pe urmele lui...", Editura Sport-Turism, Bucureşti,p.192; Ioan Marcel Slavici,Amintiri, cu un "Argument" de Pompiliu Marcea, în Manuscriptum,

XI,nr.2(39),1980,p.129;Vasile Vasile, Doina în viaţa şi scrisul lui Eminescu,în Viaţa Românească, LXXXIX,nr.1, ianuarie 1994,p.125;Aurel Leon, Umbre, vol.II, Editura Junimea,1972,p.38 şi vol.III, Editura Junimea,1975, pp. 21, 29; Ionel Teodoreanu, Masa umbrelor. Întoarcerea în timp, ESPLA, Bucureşti,1957, p.73;Marin Preda,Cel mai iubit dintre pământeni(3 vol.),Editura Cartex Serv.,Bucureşti,2002,vol.II,p.154

4)G.Călinescu,Ion Creangă,pp.227,231;Demostene Botez,Memorii,p. 279;Augustin Z.N. Pop, Mihai Eminescu-Secvenţe biografice,pp.17-19; Aurel Leon, op.cit.,III,pp.21-23;Dumitru Furtună,Cuvinte şi mărturii..., pp.20,37,39 G.Călinescu,Ion Creangă(Viaţa şi opera),prefaţă de Eugen Simion,col."BPT",seria "Cultură generală",Editura pentru literatură,1966,pp.227, 231; Demostene Botez,Memorii,seria "Memorialistică", Editura Minerva,1970,p. 279;Augustin Z.N. Pop,Mihai Eminescu-Secvenţe biografice,în Manuscriptum,V, nr.1(14),1974,pp.17-19;Dumitru Furtună,Cuvinte şi mărturii despre Ion Creangă,ediţie,prefaţă şi note de Manuela şi Gheorghe Macarie,Editura Junimea, 1990,pp.20,37,39;Aurel Leon,op.cit.,III,pp.21-23

5)E.Lovinescu, Antologie critică, pp...;Paul Zarifopol, Eseuri,II, pp.83,247 E.Lovinescu, Antologie critică col."Scriitori români contemporani-pagini alese", Editura literară "Casa Şcoalelor",Bucureşti, 1921, p.38;Paul Zarifopol,Eseuri,vol.II(Culturale,morale şi

politice), ediţie îngrijită de Al.şi Radu Săndulescu,studiu introductiv,argument şi note de Al.Săndulescu,Editura Minerva,1988,pp.83,247

6)Ion Barbu,Versuri şi proză,ediţie îngrijită,prefaţă şi tabel cronologic de Dinu Pillat,col."BPT",Editura Minerva,1970,p.200;G.Călinescu ,Scrisori şi documente, p.185;Cassian Maria Spiridon,Macedonski,adversarul lui Eminescu,în Convorbiri literare, CXXXIV, nr.1 (61), ianuarie 2001,p.3;Alex .Ştefãnescu,Nichita Stănescu şi Mihai Eminescu,în Rev.de ist.şi t.lit., XXXIII,nr.3,iulie-septembrie 1985,pp.68-69 Ion Barbu,Versuri şi proză,ediţie îngrijită,prefaţă şi tabel cronologic de Dinu Pillat,col."BPT",Editura Minerva,1970, p.200; G. Călinescu , Scrisori şi documente,ediţie îngrijită,note şi indici de Nicolae Scurtu, prefaţă de Al.Piru, col."Documente literare",Editura Minerva,1979,p.185; Cassian Maria Spiridon, Macedonski,adversarul lui Eminescu,în Convorbiri literare (Iaşi), CXXXIV, nr.1(61),ianuarie 2001,p.3;Alex.Ştefãnescu, Nichita Stănescu şi Mihai Eminescu,în Revista de istorie şi teorie literarã,XXXIII ,nr.3,iulie-septembrie 1985,pp.68-69

7)Cristian Livescu,Exegeze eminesciene, p.25; =Cristian Livescu,Exegeze eminesciene,în Convorbiri literare,..., p.25;Mircea Eliade,Despre Eminescu şi Hasdeu, ediţie îngrijită şi prefaţă de Mircea Handoca,Editura Junimea,1987,passim

8)G. Călinescu,Gîlceava înţeleptului cu lumea, II, p. 346;Ion Barbu, op.cit., p.198 G. Călinescu, Gâlceava înţeleptului cu lumea. Pseudojurnal de moralist, vol. II(1943-1949), Editura Minerva, 1974, p.346; Ion Barbu,op.cit.,p.198

9)N.Iorga,Memorii,VI,p.3;Şerban Cioculescu, Caragialiana,pp.113- 114;Aurel Leon,op. cit., III,p.20; I.E.Torouţiu,St.şi doc.lit.,IV,p.20;Mihai Cimpoi-Lucian Boz,Masca eminesciană în timp,în Viaţa Românească, XCIII, nr. 6,iunie 1998,p.53;H.-R.Patapievici,Prostia şi reaua credinţă transformate în delict de interpretare,în Idei în dialog,nr.8,august 2006,p.2

N.Iorga,Memorii, vol. VI(Încercarea guvernării peste partide 1931-1932), "Datina românească", Bucureşti,1939,p.3;=Şerban Cioculescu, Caragialiana, Editura Eminescu,Bucureşti, 1974,pp.113-114;Aurel Leon,op.cit. ,III,p.20;I.E.Torouþiu,Studii ºi documente literare, vol.IV ("Junimea"), Institutul de Arte Grafice "Bucovina",Bucureşti,1933,p.20;Mihai Cimpoi-Lucian Boz,Masca eminesciană în timp,în Viaţa Românească, XCIII,nr.6,iunie 1998, p. 53; H.-R. Patapievici, Prostia şi reaua credinţă transformate în delict de interpretare,în Idei în dialog,nr.8.august 2006,p.2

10)N.Iorga,op.cit.,vol.VII(Sinuciderea partidelor, 1932-1938),Bucureşti,1939,pp. 388,427; G.Călinescu, Scrisori şi documente,p.45;Junimea şi junimiştii, p.171;

Marin Preda, op.cit., vol.I,p.31;Aurel Leon,op.cit.,III, pp.23-24;H.-R.Patapievici,Cerul văzut prin lentilă, pp.158-159;Destăinuiri-E.Lovinescu,la "Rotonda 13",în Manuscriptum, V,nr. 1(14), 1974, p.7N. Iorga, op.cit., vol.VII(Sinuciderea partidelor,1932-1938), Bucureşti, 1939,pp.388,427; G.Călinescu, Scrisori şi acte, p.45; Junimea şi junimiştii,scrisori şi documente inedite,ediţie îngrijită, introducere şi note de Ticu Arhip şi Dumitru Vacariu,Editura Junimea,1973,p.171;Marin Preda, op.cit.,vol.I,p.31;Aurel Leon,op.cit.,III,pp.23-24;H.-R. Patapievici, Cerul văzut prin lentilă, cuvânt înainte de Virgil Ierunca,grafica de Dan Perjovschi, col. "Totem", Editura Nemira, Bucureşti,1995,pp.158-159;Destăinuiri-E.Lovinescu,la "Rotonda 13",în Manuscriptum, V,nr. 1(14), 1974,p.78

11)E.Lovinescu,Scrieri,IX,pp. 472-473; Revista Fundaţiilor Regale, VII,nr.3,1 martie 1940, pp.575-642,708-709;Şerban Cioculescu,op.cit.,p.304; Valeriu Mangu, De vorbă cu Iorgu Iordan,pp.51,318;Destăinuiri-E.Lovinescu.. ,p.72;Mihai Ursachi,Eminescu şi noi,în Convorbiri literare, CXXX,nr.6,iunie 1996,p.3; Al.Piru, Panorama deceniului literar 1940-1950,Editura pentru literatură,1968,p.187E.Lovinescu,Scrieri,vol.IX(T.Maior escu şi contemporanii lui), ediţie şi postfaţă de Eugen Simion,Editura Minerva, 1981, pp. 472-473; Revista Fundaţiilor Regale, VII,nr.3,1 martie 1940, pp.575-642, 708-709; Şerban Cioculescu, op.cit., p.304; Valeriu

Mangu,De vorbã cu Iorgu Iordan, seria "Memorialistică",Editura Minerva, 1982, pp.51, 318; Destăinuiri-E.Lovinescu,p. 72; Mihai Ursachi,Eminescu şi noi,în Convorbiri literare,CXXX,nr.6,iunie 1996,p.3; Al.Piru, Panorama deceniului literar românesc 1940-1950,Editura pentru literatură,1968,p.187

12)Tudor Arghezi,Pagini din trecut, p.5; G. Călinescu,Gîlceava înţeleptului cu lumea,p.335 şi Scrisori şi documente,pp.258-259;Cristian Livescu, art.cit.,p.25;George Muntean,Eminescu-102 documente inedite,p.28; Mihai Ursachi,art.cit.,p.3;Mihai Novicov, Pilda unui mare scriitor comunist,în Viaţa Românească, VII,nr.7,iulie 1954,p.365 Tudor Arghezi,Pagini din trecut, ed.a II-a adăugită,ESPLA,1956, p.5;G. Călinescu, Gâlceava înţeleptului cu lumea,II,p.335 şi Scrisori şi documente,pp.258-259;Cristian Livescu, art.cit., p.25; George Muntean, Eminescu-192 documente inedite,în Dacia literară (Iaşi),nr. 1(16),2000,p.28; Mihai Ursachi, art cit.,p.3;

13)Viaţa Românească,1963;Florin Mihăilescu, Maiorescu peste mode şi timp,în Viaţa Românească, XCIII,nr.6,iunie 1998,pp.104-105;Mihai Ursachi, art. cit.,p.3 Florin Mihălescu, Maiorescu peste mode şi timp, în Viaţa Românească,XCIII,nr.6,iunie 1998,pp.104-195;Mihai Ursachi,art.cit.,p.3

14)Ştefan Aug.Doinaş,Vânzarea pe tarabă a culturii,în 22,XII,nr.16 (581),17-23 aprilie 2001,p.3; Nina Cassian, Memoria ca zestre, vol.I, Editura Institutului Cultural Român, Bucureşti, 2004,p.235;Lili Goia, Despre iarnă, despre Vrancea şi despre căinţă(III) , în Gazeta vrânceană (Focşani),V,nr.221 -222,aprilie 2003, p.2; Mihai Ursachi,art.cit.,p.18

Ştefan Aug.Doinaş,Vânzarea pe tarabă a culturii,în 22,XII,nr.16 (581),17-23 aprilie 2003,p.3;Nina Cassian,Memoria ca zestre,vol.I,Editura Institutului Cultural Român, Bucureşti, 2004,p.235;;Lili Goia, Despre iarnă, despre Vrancea şi despre căinţă(III),în Gazeta vrânceană (Focşani),V,nr.221 -222,aprilie 2003, p.2;Mihai Ursachi,art.cit.,p.18

15)Theodor Codreanu,Transmodernismul,p.261;George Damian, Duşmanii lui Eminescu,în Ziua,XIV,nr.4130,12-13 ianuarie2008,p.6 Theodor Codreanu, Transmodernismul, seria "Ananta-Studii transdisciplinare",Editura Junimea, 2005,p.26;George Damian,Duşmanii lui Eminescu, în Ziua,XIV,nr.4130,12-13 ianuarie 2008,p.6

16)Ruxandra Cesereanu, Fenomenul "Piaţa Universităţii 1990", în 22, XIV,nr.687,6-12 mai 2003,p.9

17)Constantin Crişan,Extremismul naţionalist şi conceptul de poet naţional,în Viaţa Românească, XCIII,nr.6,iunie 1998,p.20;Mihai Eminescu, art.cit.,p.18

18)Theodor Codreanu,op.cit.,pp...;Valeriu Gherghel , Executorii lui Eminescu,în Ziarul de Vrancea (Focşani), nr.377, 3 iulie 2003,p.14;Magda Ursache, Ocolul pământului în zece mii de cărţi-convorbire cu Alexandru Deşliu(II),în Pro Saeculum, VI,nr.12(44), decembrie 2007,p.11; George Damian,art.cit.,p.6

19)Mircea Cărtărescu, Jurnal, I, p.205; Vitalie Ciobanu, În căutarea lui Eminescu,în Viaţa Românească, LXXXIX, nr.1,ianuarie 1994,p.106 Mircea Cărtărescu,Jurnal,I,p.205;Vitalie Ciobanu, În căutarea lui Eminescu,în Viaţa Românească, LXXXIX, nr.1, ianuarie 1994,p.10

20)H.-R.Patapievici,Prostia şi reaua credinţă...,p. 2; Magda Ursache ,interv.cit.,p.11

21)=Ilina Gregori, în Observator cultural....;Valeriu Gherghel,art. cit.,p.14;N.Georgescu,28 iunie 1883...,p. 10;Nicolae Prelipceanu,Imperiul rus şi cel austro-ungar contra lui Eminescu,în România liberă,nr.3069,25 aprilie 2000,p.6Ilina Gregori,......;Valeriu Gherghel,art.cit. ,p. 14; N. Georgescu, 28 iunie 1883,o zi din viaţa lui Eminescu,în Bucovina literară(Suceava), XVIII, nr.7(197),iulie 2007,p.10

22)Cristian Bădiliţă,Dumitru Stăniloae cu cărţile pe masă, în Ziua, XIV,nr.4065,20-21 octombrie 2007, p.6; H.-R.Patapievici,art.cit.,p.2

*

*   *

Postfaţă

Interogare, informaţie şi argument

Publicarea postumă a acestui volum , Eminescu-Maiorescu(imperceptibila Junime) vine să completeze profilul de autor al lui Florin Paraschiv (1943-2009), redutabil spirit erudit şi incomod iscoditor al meandrelor culturii şi civilizaţiei europene. În stilul său colocvial şi neconvenţional, Florin Paraschiv tratează fenomenul **Eminescu**, distanţându-se, în egală măsură de patetismele antagonice ale percepţiei şi receptării: adulatorii aplaudaci ai „geniului neînţeles şi persecutat” sau detractorii furibunzi.

Florin Paraschiv îl abordează pe Eminescu în tandem cu Titu Maiorescu. POET-MAGISTRU, doi protagonişti ai modernizării spritualităţii naţionale româneşti, în acord cu tezaurul civilizaţiei şi culturii

umaniste europene, evoluează, în viziunea lui Florin Paraschiv, umăr la umăr, într-un efort de creativitate fenomenală. Titu Maiorescu, cu o intuiţie inspirată şi inteligenţă aplicată la *realia* , urzeşte cu abilitate şi stăruinţă, reţeaua vizibilă şi mai puţin vizibilă a *Junimii*, aducând laolaltă, în spirit emulator, dar şi solidar, literaţii. Eminescu devine, în timp, reper şi sistem de referinţă, e omniprezent în viaţa publică , prin sporul de prestigiu de ***poeta doctissimus*** , dar şi prin colportarea, mai mult sau mai puţin inocentă, a zvonurilor despre imaginea sa nonconformistă, cu vârful de percepţie antumă, a la longue, şi a deprecierii stării sale fizice. Florin Paraschiv îl scoate pe Eminescu de sub clopotul de sticlă al geniului însingurat şi inadaptat, şi-l surprinde firesc şi natural în vocaţia sa fundamentală de a relaţiona cu semenii, de a fi o voce fermă în Cetate, prin actul de jurnalism, de a se supune chiar corvezilor de mondenitate, mai de voie, mai de nevoie, de a instaura relaţii durabile cu personalităţile vremii pentru care are interes, respect şi afecţiune. Florin Paraschiv demontează mitul unui Eminescu „izolat şi mizantrop”, retragerile sale strategice în intimitatea domestică a unei camere de lucru, fie ea unde o fi, insomnia nocturnă cronică, nu sunt altceva decât recluziunea firească în intimitatea de studiu şi de creaţie. Florin Paraschiv nu o spune direct, tranşant, grijuliu să nu se ajungă , prin suprasolicitare polemică la deriziune, dar prin ironia nostimă cu care-l gratulează constant pe Alecsandri, ne

pot veni instantaneu în minte un o imagine şi un gând: când poetul Alecsandri contempla din confortul salonului său peisajul hibernal, ca să-şi dea măsura creaţiei în celebrul pastel, îndrăznea cineva, fie slugă sau oaspete nepoftit să-l deranjeze pe „boier”? Florin Paraschiv consemnează cu umor inefabil, vizita ratată a lui Creangă şi Eminescu la Alecsandri, marele boier care descinde la poarta domeniului său, pe coridorul uman al pupătorilor de mână de stăpân.

Florin Paraschiv identifică şi defineşte cu atenţie la detaliul relevant, puntea indestructibilă între Eminescu şi Maiorescu: LOGOSUL. Eminescu evadează din lumea mediocră şi imundă, prin *logos* , ctitorind o cetate a spiritului său , cu disperarea existenţială naţională şi cu luciditate cognitivă universalistă. *Poeta artifex* îşi făureşte Opera, statuând în eternitate o instituţie a limbii române , unică şi irevocabilă. Maiorescu , observă cu acuitate Florin Paraschiv, a dorit poate să aibă un ascendent decizional asupra lui Eminescu, dar nu la modul plebeizant cu care ne-a obişnuit cercetarea conformistă şi convenţională care sancţionează „intervenţionismul autoritar” al Magistrului, în cariera şi planificarea vieţii domestice a Poetului, în gestionarea imaginii sale antume şi postume . Florin Paraschiv ia act şi consemnează documentat gesturile decidentului Maiorescu, dar sugerează că acesta, fundamental a eşuat, încercând să-l convertească pe genialul creator al

liricii metafizice şi abstracte, filosofice, în filosof dedicat, cu metodă, cu concepţie elaborată, cu arsenal doctrinar şi program. Nu degeaba va încerca Maiorescu , vag şi cu întristat scepticism, după moartea Poetului, să resusciteze , prin încurajarea unor alţi tineri dotaţi intelectual, un Eminescu redivivus. Românii sunt moştenitorii unui tezaur de poetică filosofică şlefuit artistic, şi cândva, Lucian Blaga va reedita contemplaţia şi gândirea filosofică tot în textura poetic-metaforizantă. Şi Ion Barbu, de ce nu? Eminescu a deschis calea regală a lirismului românesc poetic şi livresc şi cu inserţia rafinată a *IDEII*. Cât despre Magistru, acesta îşi dă măsura în *LOGOS*, cumva în umbra artei poetice pe care o percepe la Eminescu, în cele mai subtile şi rafinate ipostaze. Nu odată Maiorescu atrage atenţia clubului junimist asupra revelaţiei limbii române ca vector al dualităţii modern tradiţional împlinite prin geniul şi voinţa şlefuirii limbajului artistice a miraculosului Poet. *Ingenium şi labor*, în cea mai desăvârşită formă de creaţie poetică, în sensul horaţian al conceptului, şi prin aceasta, implicit Eminescu se integrează firesc, *inter pares*, în armonia poetică a condiţiei umane. Florin Paraschiv sesizează în strălucitul tandem spiritual, Poeta-Magistru, efortul de extrapolare a componentei ludice din logosului poetic. Şi unul şi celălalt, se disting în antumitate şi posteritate, prin seriozitatea cu inflexii severe cel mai adesea, a Cuvântului, în orice conjuncturi acesta se manifestă: artă, jurnalism de

atitudine, discursul politic aplicat, de unde şi disconfortul public, declarat sau nu. ***Impercetibila Junime*** se vede pusă în faţa unei opţiuni dificile, pe care Florin Paraschiv o detectează şi o analizează cu inspirată acurateţe: Caragiale, prin geniul său, răspunde unui orizont de aşteptare publică, orientând, cu voie sau fără de voie, mentalitatea românească înspre comicul dizolvant şi devorator. Spiritului românesc îşi refuză vocaţia tragediei distilate în artă, de unde şi singularitatea măreţ eroică eminesciană, între contemporani, şi nu numai . Cât despre Magistru, nu avea cum să deţină nici el, nicicum, premiul se popularitate şi de simpatie publică. Ipostaza sa de amfitrion perpetuu, aproape asediat de oaspeţii etern prezenţi pentru a-şi prezenta sufragiile, nu este de natură să facă nicio concesie în orientările sale politice şi morale fundamentale. „Şarpele constrictor" al oratoriei, Maioresu nu va agrea niciodată tendinţele socialiste care bântuiau cu brio prin Europa, *y compris* prin spaţiul românesc, iar în calităţile sale de bărbat de stat, la orice nivel al carierei sale publice prodigioase- *cursus honorum* strălucit-, va sancţiona ca decident politic şi administrativ, orice derapaj stângist sau anarhist. Intelectualii umanişti erau determinaţi material şi financiar să profeseze jurnalismul, să se situeze implicit de o parte sau alta a baricadei politice, iar opera eminesciană *in integrum* cuprinde şi contribuţia sa jurnalistică. Jurnalismul a fost, pentru Eminescu şi

pleiadele redacţionale o formă de activitate în epocă, fascinantă, dar cronofagă şi devoratoare de energii, în egală măsură. Florin Paraschiv nu ocoleşte, în analiza epocii în care a trăit şi s-a format Eminescu şi contemporanii săi de excelenţă livrescă şi spirituală, temele de mare risc pentru dezbaterea publică , cum de exemplu antisemitismul şi xenofobia, adevărate cutii ale Pandorei, care descătuşează anomalii de opinie şi opţiuni pasionale în exces şi eroare, inclusiv în zilele noastre, când ne-am fi aşteptat ca libertatea de opinie dobândită, să se exprime sensibil, inteligent şi drept. Florin Paraschiv atrage atenţia asupra clişeelor şi erorilor de interpretare, izvodite din amnezia colectivă confortabilă: ***Iar memoria colectivă, lamura şi elita incluse, traversează o confuzie sufocantă, mai ales nu mai avem, nu ne mai suportăm memoria.*** În studiul său de caz extins la dimensiunea macro-socială, politică şi culturală, urmăreşte constant o linie de echilibru, deschisă de Maiorescu , un formator de opinie lucid, statornic şi avizat: ***Maiorescu atrăsese atenţia că "naţionalitatea" nu se cuvine nicicum să fie un pretext spre a ascunde lenea, barbaria şi instinctul primitiv/ teluric/brutal!***

Interpretările nuanţate pe care le oferă Florin Paraschiv, ca autor al unui demers sintetic şi analitic de o importanţă capitală pentru definirea identităţii româneşti, în polifonia culturii şi civilizaţiei europene, se

susţin pe un impunător aparat de referinţă bio-bliografic . Forma de expresie a textului este îndelung cântărită , astfel încât informaţia să nu obtureze analogiile libere şi provocatoare, atipice, neconvenţionale. Un exerciţiu de libertate auctorială, în parametrii responsabilităţii , complet lipsit de farduri de complezenţă, o libertate asumată pe termen lung. Volumul, în apariţia sa postumă, reprezintă originalul *ad litteram,* s-a respectat structura şi forma textului original, text redactat de-a lungul multor ani, cu completări, amendamente şi reveniri pe măsură ce suportul bibliografic devenea mai complet şi mai lămuritor. Subiecte, paragrafe, problematizare, rămân, multe din ele, în faza de proiect. Lectura însă nu are de suferit, textul în sine, atât cât e, are coerenţă maximă şi structură temeinic ordonată.

Nu mi-am propus, în acest text de prezentare a unei ediţii postume, o *laudatio* sentimental- siropoasă sau o evocare biografică melodramatică.Ca persoană care a stat alături de Florin Paraschiv, decenii de viaţă, până la moartea sa, pot depune cinstit şi cu mândrie mărturie asupra seriozităţii auctoriale a lui Florin Paraschiv, asupra dimensiunii sale de cărturar umanist, în sensul cel mai nobil al noţiunii. Paradigma *Eminescu-Maiorescu-Junimea*, aşa cum este privită şi înţeleasă de Florin Paraschiv, ne ajută, să ne înţelegem pe noi înşine, să ne vedem într-o oglindă de mare şi subtilă fidelitate. Putem să ne cunoştem şi să ne regăsim pe noi înşine, cu bune şi rele, avem şansa să ne testăm performanţele şi limitele de cetăţeni ai universului. Cu un amendament, să

încercăm să ne eliberăm de sub tutela difuz constrângătoare a demonilor ancestrali din noi înşine: naţionalismul furibund şi mimetismul cosmopolit .

Harul maieutic al lui Florin Paraschiv dăinuieşte exemplar prin interogare, informaţie şi argument.

În rest, dramatismul unui destin frânt de opacitatea şi reaua credinţă a corifeilor politici şi culturali.

Virginia Paraschiv

Sumar

www.centruldepromovareaculturiibaia-mare.hopernicus.falezedepiatra.net/

Editor: Mihai Ganea
Redactor: Virginia Praschiv
Tehnoredactor: Alin Oltyan
Bun de tipar: iulie 2015. Apărut august 2015
Editura Transilvania, str. Luminişului nr. 5/7, Baia Mare,
Tel: 0362 401 599, 0748 859 034, E-mail:
mihai_ganea10@yahoo.com

TIPARIT IN ROMANIA
2015

De acelaş autor:

Trei Europe…în rosturi şi rostire

România în disperare temperată

Eseuri anabasice

Sacru, miracole, pericole

Euthanasia

O hermeneutică a duhului oltean

Viaţa cotidiană în Imperiul roşu